

P. Lat. 1269.

Latres lat.

Thomas a Kempis

Sec. XV. flor. 1407.

pg. 3711.

Joh. Heintz Störcklin sculpsit. Aug. 1751

Bayerische
Staatsbibliothek
München

Monachi ad S. Franciscanos processu.

POLYCRATES **GERSENEENSIS**

CONTRA
SCUTUM KEMPENSE
INSTRUCTUS PRODIENS;

SIVE
APOLOGIA

PRO
JOANNE GERSENE

Ord. S. Benedicti Abb. tan-
quam genuino

PROTOPARENTE

Libelli de Imit. Christi,

Contra

Reverend. Dom. EUSEBIUM AMORT,
Canonic. Regular.

Authore

P. THOMA Aq. ERHARD, Ord. S. Bened.
ex Congreg. SS. Ang. Custod. Profess.
Wessofontano.

AUGUSTÆ VINDELICORUM,

Sumptibus JOANNIS STRÖTTER, ejusque Filii,

Typis Antonii Maximiliani Heiss, M. DCC. XXIX.

Libelli de Imic. Christi.

Canonice Regular.

ex Congreg. Ss. Aug. Cister. Pictet.

Sumptibus JOHANNIS STRÖTTER, clarique F.

Typis Antiqui Maximilianae, M.DCC.XX.

OMNIBUS
VERI ÆQUIQUE
AMANTIBUS

Oportet, quod periculum est
 rationem rationum ad cogitationem
 non vel minus adducere rationem
 Illa magister dicit, illa arbor occidit
 quod non tenet, et si aliter
 et regis tunc non in rationem
 et tunc rationem rationum

Potentissimi, Sapientissimi,
& Sanctissimi
A N T I S T I T E S,
VERI
P R O P U G N A T O R E S,
FALSI
E X P U G N A T O R E S,
ÆQUI BONIQUE
^{magni}
P R O P A G A T O R E S,
VERÆ FIDEI
^{æterni}
C O N S E R V A T O R E S
&c.

Cohorresco, quoties vestrum vene-
rabilem confessum ad cogitatio-
nem vel eminus adducere soleo.
Illa majestas oris, ille ardor oculorum
quem non terreat? &, si alliciat pietas,
cui vestra terrori non sit auctoritas? Vi-
deo namque thronos innumerabiles, om-
nes

nes auro gemmisque refulgentes, vacuum nullum, in quolibet residentem Regem coronâ mirifici splendoris & pretii redimittum, aurato torque cinctum, sceptrumque vibrantem in argumentum potestatis, cui nulla vis resistere queat.

Omnia vestra stuporem cient, multitudo etiam extasin. Contueor enim in magnificô amplissimoque palatio vestro non tantum Universitatum Professores, & omnium bonarum artium Antistites; sed etiam beatissimos Coelites longo ordine confidere. Inter illos effulgent innumeri Præsules, qui veritatem propugnârunt in Conciliis; illustrissimi Martyres, qui eandem fuso sanguine defenderunt; præclarissimi Apostoli, qui illam inmensos perpeffi labores infidelium regnis intulerunt. Ipse T. O. Deus, & prima Veritas primam inter, aut veriùs supra vos vestraq; studia, alteram sedem ipsa Dei Parens capere dignatur. Tygride igitur natus est, qui vos non amet; aut certè Timoni cognatus, qui à vobis amari non ardenter cupit. Plus enim ad utrumque non requiritur, ac sincerus & constans

stans, quam impensissimè amatis, amor
veritatis: huic amore vestri totum meum
cor, ut in eo veluti throno suo resideat,
paro: ut autem non sola voluntate, sed
ipso statim opere parem; hoc opusculum
solo & uno Veritatis studio conscriptum
vobis dico, dedico, méque penitus cum
ipso vestris obsequiis transcribo.

Temerarius illis videbor, qui liberalissi-
mum vestrum ingenium discere nondum
potuerunt, dum tam vile donum à me
conspectibus vestris offerri videbunt: at
mihi omnem contrahendæ temeritatis me-
tum per c. *Etsi* 18. de *Simon*. eximi sentio
dicentem: *In accipiendis muneribus tria sunt at-
tendenda: persona dantis, & accipientis qualitas,
quantitas muneris, & tempus donationis.* Dono
namque vobis Opusculum meum tempore,
quò adamata veritas hinc inde in libro,
cui *Scutum Kempen*. nomen, acerbè per-
stricta fuit. De quantitate muneris nihil,
quod admodum dicam, habeo, nisi quòd
totum quantum Veritati consecratum ve-
lim, probè gnarus, illi nihil displicere,
etsi parum, dummodo verum sit. *Quan-*

tum autem fortiter dicendi campum, si angustus epistolæ Dedicatoriæ locus angustè loqui fineret, de *accipientium qualitate*? Quis unquam concilium, consilium, auxilium vestrum adiit, exquisiit, petiit; & non majora spebus impetrans ab errore abductus in regiam veri viam reductus est? Procul auri fulgor, & cumulatae laudis decor, quibus aliàs Mecœnates gratitudine clari scrinia & nomina Auctorum suos libros dicantium prosequi solent: mihi gratior esse debet unicus vester annutus, ac omnis Regum thesaurus. Fateor, *persona dantis* mihi jure ruborem exprimit. Quantulus enim ego sum in conspectu vestro, quantilla mea omnia, licet vitam dedero, bona, si opulentia vestrae comparentur? Styllulis meis nunquam magnitudinis vestrae Oceanus exundabit; consolor me tamen c. 1. de donat. in quo *liberalis in donandò*, existimat se debere, quod sponte tribuit. Existimavi (velut ex vitæ meæ rationibus & *Regulae Benedictæ* instituto teneor) hætenus semper deberi vobis non tantum verba, sed & verborum apices, quotquot ex ca-

❁) • (❁

Iamō meo fluxerunt, aut fluent. Itaque sola placendi voluntas displicere non potest, et si fortè displiceat opus: sed & hoc placitum multis nominibus credere iubeor.

Id enim aggressus sum solius veritatis & obedientiae studiō; sectatus sum ubique quantum omnibus ingenii viribus potui, veriora; obsecutus sum meliora monstrantibus sine morā; insecutus sum in dubiis verisimiliora sine palpō; arbitratus sum sophismata fucum tantummodo veritatis habentia veluti rejectamenta.

Finem ultimum scripturo praescipit S. Pater in c. 57. Regulæ, *ut in omnibus glorificetur Deus*; immediatum, quantulacunque mea cognitio, ut pondus utriusque sententiae tam Kempensis, quam Gersenen-sis absque partium studio librare condiscam; ut intelligat orbis censorius sacram Criticam esse communi Ecclesiae, & privato sanciendae amicitiae bono perutilem; ut, si veritas Kempistis accedat, non erubescam cognitae veritati manus dare, & si ipsa velit, e scholâ Gersenenensium ad Stagy-

gyræam Kempistarum transire, econtra vero argumenta agonotheæ mei quantocumque absynthio infecta nullo stomachantis animi sensu accipiam, etiam ubi paria regerere privilegiò *c. significasti* 18. *de hom. c.* amplissimò potuissem; ut argumenta partis adversæ penetrem, eoque refutem modo, qui Deo placeat, verum evincat, neminem offendat.

Quare maximè studebam omni censoriâ virgulâ abstinere, stylûmque intra arctam obedientiæ orbitam Majorûmque iussa eandem sollicitè describentium restringere. Sicubi verò aliquid aculei apparere videbitur, existimari perimpensè velim, id præter omnem opinionem meam enatum esse, sincerè promittens, me, si seu scripto seu dicto monear, primum fore, qui manus evellendo lolio admoveat. Interim tamen haud verebar vera, licèt minùs grata fore præcipiam, dicere, memor *c. quisquis* 80. *cum seqq. 2. II. q. 3. c. c. 1. de crim. falsi dicentium: Qui veritatem occultat, & qui mendacium dicit, uterque reus est: imò* *territus c. nolite* 86. *ead. do-*

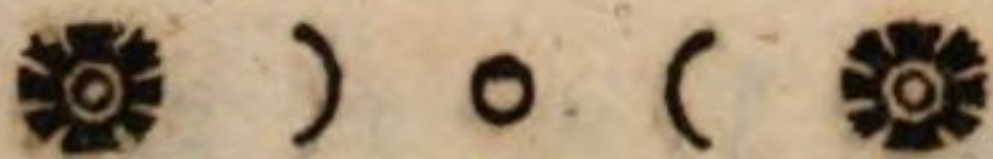

cente: *Veritatem perdit non tantum is, qui mentitur; sed etiam, qui non liberè veritatem prædicat & defendit, quando oportet. Nam ut ex c. nemo 81. ead. docemur: Melius est pro veritate pati supplicium, quàm pro adulatione recipere beneficium. Unde nihil amoris, nihil timoris, nihil avaritiæ, quæ tria, ut c. Accusatores 12. 3. q. 5. & c. Episcopus 35. q. 6. habetur, maximè solent impedire veritatem de- di, non quòd id meis viribus affecutus mihi videar; sed visus sim veri amantibus apud æquos rerum æstimatores vestris meritis affecuturus. Vestris enim animatus exemplis omnia conabar dimittere, quæ ad rem non multum forent, & ea tantum admittere argumenta, quibus vel firmari vel ornari veritas posset. In firmamentum & ornamentum adduxi leges tam Cæsarei, quàm sacri Juris veluti certas regulas, ad quas jus fàsque diligenter exigens, errare non queat, aut si fors erraverit, errorem facilè dedoceri velit, ut ita lectorem veritatis vestrique amantem minùs tædeat pretiosi temporis huic Opusculo volvendo impensi, condiatúrque hisce dulciariis sty-*

☼) ○ (☼

stylus Criticus aliàs optata dulcedine cariturus.

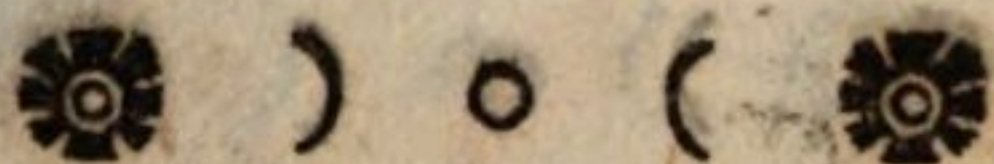
Studui docere, movere & delectare: primum debeo Historiæ Benedictinæ, alterum agonotheæ meo, tertium Lectori, omnia vobis. Utinam assecutus essem singula, nullò meo, sed vestro beneplacito. Hinc aliam mercedem nec volo nec valeo petere, ac primæ placere veritati. Id si impetravero, quàm certus sum, vobis saltem complacuisse voluntatem meam conatúmque placendi. Scio quidem *c. fundamenta 17. §. ne autem de Elect. in 6. in quo dicitur Constantinus Imperator donâsse Romam Sylvestro Pontifici, scio & c. ego 30. Dist. 63. ubi hæc donatio Constantiniana confirmata Paschali Papæ à Ludovico Imp. refertur, proin vobis non nisi grandia & Constantinianis similia munera offerri debere: Sed scio etiam Extrav. com. c. unam §. in hac de Majorit. & obed. in quo Divinitatis lex est, infima per media in suprema reduci. Infimum, imò non nisi minutum hoc Opusculum meum dici potest: tanta tamen est vestra tum potestas, cum auctoritas apud Deum, ut per utriusque media possint infi-*

*ma quæque mea argumenta in suprema re-
duci; quibus Ecclesiæ non quidem Roma,
sed Ecclesiæ Romanæ grande decus, Jo-
annes Gersen evindicetur.*

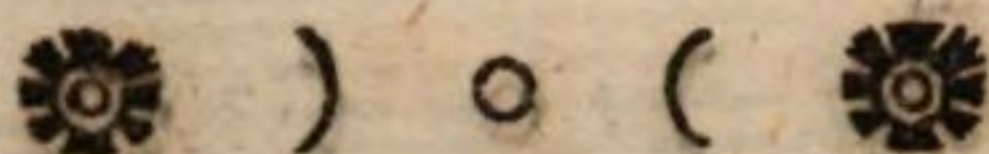
Idque (veluti reor) non potestis non
excellentis loco muneris habere. Ille
namque ab antiloga parte non tantum ju-
re Libelli de Imit. Christi; sed etiam com-
muni aurâ & igne privatur, retruditur in-
ter entia rationis, & veluti publico vul-
gato edicto totius universi ambitu extur-
batur, quasi nunquam in rerum natura
fuiſſet. Vos autem in scola veritatis Deum
& justitiam in negotiis præ oculis habere juxta
Extrav. com. c. declarationes §. tu ergo de decim.
docti, de viro non tantum esse, quod vel
muscis non invidemus, sed & de eô ma-
gna sentire, illumque vestro choro non
inter infimos honoris & Scriptorum con-
tribules accensere gaudetis.

Si verò & ego forsan alicubi errâſſem,
c. un. §. his 29. q. 1. mementote, monentis:
qui errat, non sentit, adeoque non consentit erro-
ri; absit id ab honore professionis & Re-
ligionis meæ, ut ego unquam confectus
erran-

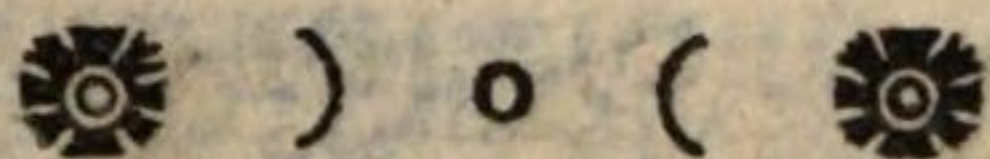
errantes, aut *consentiam* errori! potius publicum oris cordisque testimonium (ex *c. consuetudo* 8. *Dist.* 8 ex corde dicentium, errore relicto *sequamur veritatem*) pono, palamque profiteor mihi *c. si quis* 13. 11. q. 3. ubique prae oculis fuisse dicentem: Ea est veritatis regula, ut nihil facias commendandi tui causam, quod minor alius fiat; neque siquid boni habeas, id ad deformationem alterius & vituperationem exerceas: nullibi causam Gersenis commendavi, ut Thomas Kempen, minor fieret; neque, siquid boni in rem Gersenensem dixi, id ad illius Kempistae deformationem vel vituperationem minimam dictum velim; sed potius in reverentiam veritatis, quam vos immensis laboribus tamdiu defendere, quamdiu vivere, non cessastis. Quamquam autem mihi *c. significavit* 3. de pæn. & remiss. inquit: pugnare licet pro libertate sua, patentem campum aperiret ferientem adversarium pro libera facultate moderamen inculpatae tutelae servanti referendi: ferre tamen, etiam dum in *Informatione* infra puerorum subsellia detruderer, malui quam ferire, *c. ligna* 38. *dist.* 1, de consecr. per-

sua-

suasus dicente : *Deo semel dicatum ad humanos usus transferre non licet ; atqui hoc opusculum totum est Deo, Divinæque Veritati dicatum, ut in templo honoris vestri reponatur, nemini data vel danda potestate illud ad alios, quàm voluntati vestræ placentissimos usus transferendi.*

Quare libellum gloriosissimi nominis vestri causâ susceptum, ope concinnatum, affectûque completum benignis oculis dignemini; defendite illum contra eos, quibus *Extrav. comm. c. 1. de Offic. ordin.* inquit *publico interest, ne veritas occultetur, parum cordi ducitur; comendate illum omnibus, quos c. si quid 15. q. 7. asserens veritatem diligenter perscrutandam esse, ad perferendos studiorum labores fortiter excitat.* Tu verò Prima Veritas & Vita nunquam desine me *utilia* docere, donec bene vivendô didicero bene mori, ut Te cum omnibus Sanctis æternùm laudem; interim autem, dum vita superstes erit, omne peccatum timendo caveam, cavendôque timeam. Da mihi & universis hoc opusculum benigno intuitu dignaturis, ut c.
de-

defleat de R. f. perpetuò versetur ob oculos, graviter veraciterque dicens: committens unum peccatum, reus est omnium quoad vitam aeternam. Tu verò Divini Verbi, sine quo nemo verum defendere potest, maxima Parens, instilla omnibus veri bonique defensoribus sincerum veritatis amorem: vos autem, qui hoc divino liquore jam exundatis, paucas saltem guttulas in aridum meum cor, dum lucubratiunculis manum admoveo, derivate; ut semper discam rectè sapere, recta operari. Ita vovet, sic & avet anno 1729. ipsa die S. Mauro Festa ad Divam & Thav. Matrem Vilgertshovensem.

Infimus vester Tyrunculus

P. Thomas.

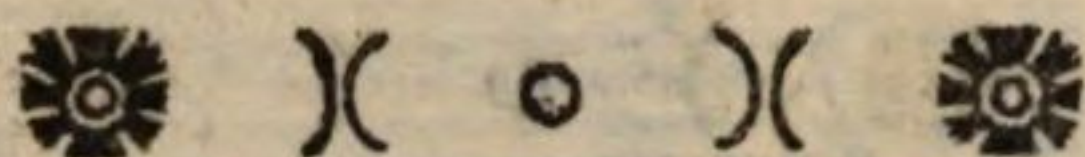

INDEX PARAGRAPHORUM.

- Præfatio** fol. 1
- §. 1. Inspicitur cursim pars prima Scuti K. f. 3
- §. 2. Triumphus Kempistarum à R. D. Scutatore invito Thoma Kempensi adornatur. f. 6.
- §. 3. Triumphus proclamatur ipsis Kempistis reluctantibus & Gersenistis ignorantibus. f. 18
- §. 4. Triumphus Kempisticus à R. D. Scutatore nequit Romam, minùs in Ecclesiam propagari. fol. 23
- §. 5. Triumphus Kempisticus à R. D. Scutatore nequit in Germaniam aliòve terrarum proferri. f. 29
- §. 6. Argumenta Scuti contra causam Gersenistarum nihil evincunt. f. 35
- §. 7. Ven. Gersen. à variis objectis vindicatur. f. 38
- §. 8.

- §. 8. Ven. Gersen refertur Canabaci natus,
idque variè probatur. f. 44.
- §. 9. Idem ulterius & novis argumentis stabi-
litur. f. 49
- §. 10. Eandem periochen de Ven. Joannis
Gersenis loco natalitio confirmant variæ pe-
ristases. f. 54
- §. 11. Ven. Joannes Gersen rectè de Cana-
baco appellatur. f. 59
- §. 12. Ven. Joannes rectè S. Francisco Syn-
chronus, Abbas S. Stephani Vercellis &
circa 1220. floruisse refertur. 66
- §. 13. Libellus de Imit. Christi jam sæculo
13. legebatur. 72
- §. 14. Libellus de Imit. Christi legitur du-
centis annis ante Thomam Kemp. f. 75
- §. 15. Libellus de Imit. Christi Thomæ
Kemp. adhuc vivente aliis Authoribus ad-
scribitur. 79
- §. 16. Exemplaria Libelli de Imit. Christi
tempore Thomæ Kemp. jam erant multum
corrupta. f. 83
- §. 17. Exemplaria Libelli de Imit. Christi
Thomæ adhuc superstite jam erant defe-
ctuosa. f. 85
- §. 18. Exemplaria jam tempore Thomæ
Kemp. multum variantia arguunt alium
Libelli Authorem. f. 90
- §. 19. Libellus de Imit. Christi sæculo 15.
inclu-

inclarescens non arguit Thomam Kempen.
Authorem. f. 95

§. 20. Libellus de Imit. Christi nunquam
citatus à Thoma Kempen. non arguit eum
esse Authorem. f. 100

§. 21. Libellus de Imit. Christi jam primis
Windesimensibus notus : ergo Thomas
Kemp. nequit adstrui auctor. f. 110

§. 22. Thomas Kemp. in suis opusculis
imitatur Authorem de Imit. Christi. f. 115

§. 23. Author de Imitatione non respicit ad
Windesimenses. fol. 119

§. 24. Author de Imitat. Christi respicit ad
Monachos Ordinis S. Benedicti. f. 122

§. 25. Auctor de Imit. Christi non respicit
ad Sæculum 15. f. 126

§. 26. Author Imit. respicit ubique ad res
Benedictinas. f. 131

§. 27. Author Imit. respicit ad mores &
Regulam Ordinis Benedictini. f. 136

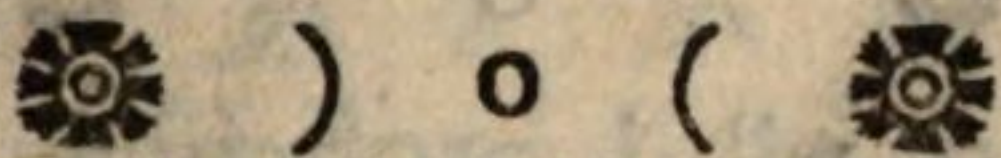
§. 28. In sententia Kempistarum nihil mora-
lis certitudinis invenitur. f. 140

§. 29. Opuscula Thomæ Kemp. non suffra-
gantur Kempistis. f. 144

§. 30. Opuscula Thomæ Kemp. refragan-
tur Kempistis. f. 149

§. 31. Opuscula Thomæ Kempen. penitus
obnuntiant conatibus Kempistarum. f. 153

§. 32. Nemo 70. testium, nullusque Codi-
cum

cum quicquam conferre potest Kempistis.
f. 156

§. 33. Causa Kempistarum à peristasi monasterii Pödiken magis involvitur f. 160

§. 34. Kempistæ se suis antiquissimis Exemplaribus non evolvunt sed magis involvuntur. f. 165

§. 35. Ipse Thomas Kemp. causam Kempistarum involvit suismet dictis. f. 169

§. 36. Similitudo inter Librum de Imitat. & alia Thomæ Kempen. Opuscula prætensa, nihil ad rem. f. 176

§. 37. Libellus de Imit. prorsus alium ac Thomam Kemp. Authorem arguit. f. 178

§. 38. Ingens dissimilitudo inter Libros de Imit. Christi, & Opuscula Thomæa non patitur unum authorem. f. 182

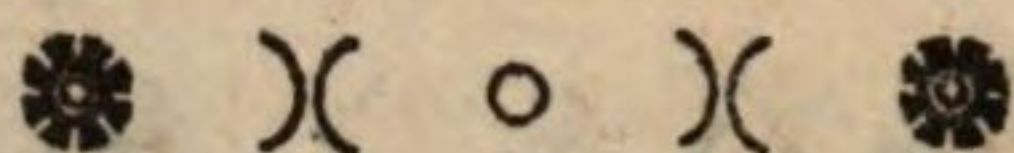
§. 39. Neque magnorum virorum auctoritas, neque ratio notas characteristicas morali certitudine certas facit, sed eadem potius exuit. f. 186

§. 40. Notæ characteristicæ deserunt Thomam Kemp. & potius denotant Gersenem. f. 189

§. 41. Notæ characteristicæ denotant prorsus alium à Thoma Kemp. Authorem. f. 194

§. 42. Notæ characteristicæ penitus rejiciendæ sunt. f. 199

§. 43. Editiones Thomæ Kemp. vulgiquæ
Exi-

**Existimatio nihil proficiunt sed officiunt
Kempistis.** f. 203

§. 44. Kempistæ nullo suo fructu sed potius detrimento pungunt Gersenenſium studia. f. 207

§. 45. Kempistæ cum majore suo detrimento jus & studia Gersenenſium impugnant. f. 213

§. 46. Gersenistæ jure suo eandem theſin pertexere queunt. f. 220

§. 47. Mirabilis facies mirabiliora posteriora Scuti Kemp. f. 223

§. 48. Prætensa Poſſeſſio & præſcriptio nihil Kempistis prodeſſe poteſt. f. 230

§. 49. Poſſeſſio Kempistica cum ſua præſcriptione & præſcriptio cum poſſeſſione à Gersenistis rejicitur. f. 235

§. 50. Poſteriora ſeu poſtica Scuti Kempen. expenditur. f. 241

§. 51. Poſtica Scuti Kempensis ampliùs expenditur, & num legitime approbatum dici poſſit. f. 245

§. 52. Num Scutum Kempense poſſit ullo titulo juxta Tridentini ſanctiones Coloniae approbatum dici f. 249

§. 53. Poſtica Scuti Kempensis ab ipsis Kempistis inſpiciuntur, ſed nihil in munimen cauſæ Kempisæ invenire valentibus. f. 253

§. 54. Quid requiratur, ut licentia jam olim data

data queat in secuturas editiones prorogari.
f. 258

§. 55. P. Soñalius bona fide procedens pro
meritis suis excusatur. f. 262

§. 56. Totum Scutum Kempenſe breviter
discutitur. f. 269

§. 57. Thomas Kemp. tam initio quàm in
fine ſuorum capitum demonſtrat ſe non eſſe
Authorem Librorum de Imit. f. 273

§. 58. Scuto Kempenſi nil plus devotionis
ac roboris ineſt f. 278

§. 59. Priorem periochen magis explicat f. 282

§. 60. Inſcriptio Scuti Kempen. jure optimo
expungitur. f. 287

§. 61. Concilium ſeu prætenſum Judicium E-
ruditorum Mediolani Scutum Kempenſe
nequit firmare. f. 293

§. 62. Eandem periochen multa confirmant.
f. 299

§. 63. In Concilio Mediolan. ſententia Kem-
piſtis profutura ferri non valebat. f. 305

§. 64. Epilogus. f. 314

Appro-

Approbatio Censoris Ordinarii.

POlycrates iste juxta nomen suum *multum* in se *continet*, scilicet Apologiam pro Gersene contra Kempistas, in qua Scutum Kempense P. Eusebii Amort sine approbatione editum solidè discutit, reprobat & confringit, ac quatuor Libellos de Imitatione Christi Ven. Joanni Gerseni Abbati Vercellensi Ord. S. Benedicti clarè & eruditè vindicando, religiosa cum modestia allaborat nullius personam lædere, pacem custodire, charitatem servare, solum præfatum Scutum, & librum confutare. Ita sentio, & in fidem præfatorum subscripsi Augustæ 24. Martii 1729.

Imprimatur H. S. Ex Vicariatu

11. Aprilis 1729.

Joannes Gotthardus L. B. de
Vöhlin Vicarius Gen.

Franc. Jos. de Handl, SS. Theol.
Licent. Rever. & Seren. Princ.
ac Episcopi August. Consil. Eccl.
Major. Pœnit. & Librorum Cen-
sor, nec non insignis Ecclesiæ
ad S. Maurit. Can. & Parochus.

Approbatio Almæ Congregatio-
nis Benedictino- Bavaricæ sub titulo
SS. Angelorum Custodum.

NOs Ildephonfus Exempti Monasterii Wei-
chenstephanensis Abbas, p. t. præfatæ
Cong. Præses Generalis &c. semper quidem in
votis habuimus, & habemus adhuc, ut non tam
pro authore aurei Libelli de Imit. Christi sty-
lô & calamis certetur, quàm Asceleos in co-
dem exuberantis Imitatio ac Studium nos in-
ter & quoscunque alios ferveat: Præsens ta-
men Opus à R. P. Th. Aq. Erhard Monacho
& Theologo Wessofontano compositum at-
que à Nostreis rigidè censum, pro necessaria,
nec porro dissimulanda Sacri Ordinis nostri
iteratò hac in re, & absque sufficienti certè
causa laceßiti defensione, eò libentiùs publi-
cæ lucis fieri permittimus, quò minùs quic-
quam in eodem sanæ fidei, probisque mori-
bus adversari est deprehensum, quòve certi-
ùs confidimus, pridem coalitam inter utrum-
que Sacratissimum Ordinem amicitiam & re-
ligiosam pacem perinde quàm antea perenna-
turam. Ita vovemus & testamur manu pro-
pria, subque consueto Officii nostri Sigillo, ad
S. Stephan. prope Frising. die 19. Martii, 1729.

(L. S.)

Ildephonfus, ibidem Abbas
p. t. Præses Generalis.

Facultas Reverendissimi & Amplissimi DD. Abbatis Wessofontani.

NOs Thassilo Abbas Exempti Monasterii SS. Apostolorum Petri & Pauli in Wessobrunn, Congregationis Benedictino-Bavaricæ sub Titulo SS. Angelorum Custodum, hisce licentiam facimus, ut Libellus iste, cui Titulus : *Polycrates Gersenenensis contra Scutum Kempense* à R. P. Thoma Aq. Erhard. Conventuali nostro elaboratus in publicum prodire valeat. In cujus rei fidem has litteras manu & sigillo nostro Abbatiali munitas dedimus ibidem die 5. Martii Anno 1729.

(L. S.)

Thassilo Abbas

Benevole , Amánsque veri Lector!

Misi annò 1724. in lucem pu-
blicam Libellum de Imitatione
Christi præfixo nomine Ven.
Gersenis, C. D. Eusebius Amort
Canonic. Regular. id nomen
obliteratum, quin etiam *annihilatum* volens,
vulgavit, annò 1725. *Informationem* suam,
quam ipse quidem *plenam* dicit, sed Gerse-
nenses nihil *plenitudinis* in illa recipere potue-
runt: idque promptum erat luculenter osten-
dere. Libuit tamen rem totam ex iudicio
eorum, qui vitæ meæ rationibus præsunt,
dissimulare, haud vanè opinantium, forte si-
lentium nullo clamore temerandum optimum
fore contra quosvis assultus scutum. Sed se
deceptos adverterunt, cùm anno labente *in-*
formatorem in Scutatorem transformatum, suó-
que scuto scutum novum objectum viderent,
aut potius antiquum de novo procusum: *de*
novo, inquam, *procusum*.

A

Quid-

2 Quidquid enim in *Informatione* oculos incurrit, recurrit in *Scuto* atque tam parùm hoc impenetrabile, quàm illa *plena* dici potest. Idque insipientibus ultro patet: si verò animum altius attollere velint, facile intelligent, nihil in utroque afferri, quod *Historiæ* peritus non possit enervare paritate rationis, evertere ratione temporis, vel ex tempore in opificem *Scuti* retorquere.

3 En fidem facere pro tenuitate mea conabor: operæ verò tuæque gratiæ pretium fecero, si studiò partium omni seposito, & solius veritatis amore appposito omnes *Scuti* partes, quarum quinque constituuntur, dissolvamus, singulasque seorsim insipientes pensitemus, an hanc materiam, non ex æriformis, sed rotam quantam ex *Informatione* eruderatam possimus aptam probare ad conficiendum *Scutum*, quod nemo *Gersenistarum* posthac amplius (ut fert *Scutator*) ullis Critices artibus penetrare queat. Tu Deus Veri lucem inquirenti præfer facem. Tu Lector, fave & vide.

S. I.

Inspicitur cursim pars prima Scuti. Amplior mora datur secundæ.

I. **M**Ox facie prima, folio 4. producitur M. 4
S. Codex Thomæ nomine signatus:
ast modò, quo solent uti Descriptores, non
Auctores. Esto igitur Thomas Descriptor,
qualis ipse cupit haberi suum nomen Codici
submittendò: Gersen autem Auctor, qualis ha-
beri debet ex nomine Codici præmisso. Va-
num esse ad Thomæ humilitatem diffugium,
patebit ex dicendis, secus illum sacræ Scriptu-
ræ quoque Auctorem dicere cogéris. Nam u-
trobique suum nomen, ut Amanuenses solent,
subscribit eodem prorsus modò. Qui ergo
huic argumento in *Informatione plenitudo*, in
Scuto impenetrabile robur tribui queat?

Eod. fol. 4. fertur libellus pridem aliis, quam
Thomæ, Auctoribus, idque jam sæculò Tho-
mæo, adscriptus, ut *informatio* non difficeret.
Quomodo Thomas igitur vicit sæculò nostro,
qui suò non potuit vincere? Quomodo f. cit.
vicit orbis totius judiciò usque ad an. 1616.
cum tamen ante hunc annum, uti videbimus
fuerint viri, qui libellum Gersoni, & S. Ber-
nardo adscripserunt? An hi viri veluti ructus
orbis

orbis rejiciendi sunt interim, ut Thomas *vicisse orbis totius judiciò* dici queat? Quis potest hæc duo *asytata* combinare? *Vicit Thomas* eodem temporis momento *orbis judiciò*, quo à multis victus proclamabatur? Vicerit, quî autem *orbis judiciò*? cùm multi judicarent, Thomam ne quidem unquam pugnâsse? imò ignorarent, & si noverant, non nisi ut Amanuenssem?

- 6 Dein si Thomæ victoria ubique terrarum tam altum increbuit, ut *orbis judiciò* victor diceretur terrâ marique; cur supremi *orbis* Judices, Summi Pontifices, duo (pende nomina) Cardinales, ambo virtutis laude, & doctrinæ gloriâ clarissimi, ac proin nullo partium studiò irretiti, à Gersenistis neque vocati nec invocati, magni, magno molimine ausi sunt *judicium orbis* corrigere? erroris arguere? *asyteton* clamare? Nunquid dum Romanæ purpuræ Principes loquuntur, oportet audire? Nunquid, dum orbem corrigunt, non nisi gravissimas rationes præsumere debemus? Atqui tanti talesque viri abjudicant Thomæ quantumcunque à Kempistis exaggeratam victoriam. Eorum alter motus pondere rationum, quibûs Gersenenfes niti solent, Laconicè pronuntiavit: Libellus de Imit. non ampliùs debet tribui Thomæ Kemp.

Quæras igitur, an non saltem *usque ad an. 1616.* (ut emendicare cupit Scutator) Kempistis victoria concedi possit.

Mirabilis quæstio ! Quô veritatis colore pingeremus campum, ac ita Thomam in campo, ut videatur orbis *judiciô* victor *usque ad annum* 1616. deinceps autem vel ambiguè vincens, vel etiam victus ? Litiget cum Philosophastris, qui pretium temporis prodigere cupit, an propositio vera possit transire in falsam, & vicissim, nobis satis est, à Bollandistis in omni Kempistarum armamentario nullum *efficax argumentum*, etsi dato studio quærerent, inventum fuisse, quod Thomæ militaret. Quomodò vincet, qui solidô *efficacis argumenti* gladiô destitutus milite caret, unico circumpede cinctus, unico inquam, Quis ille ? Codex an. 1441. à Thoma descriptus : hic si posset, libenter narraret Scutatoris triumphos.

Ast *f. eod.* Rosveidus, Bollandus, Fronto, Naudæus, Werlinus illi accinunt : concedo : aliquid *efficacis argumenti* ? nego. Si nituntur argumentô tam solido, cur id Bollandistæ non viderunt, qui tamen titulô pietatis omnia prius examinare tenebantur, ne temerè à Magistro suo Joanne Bollando tantis post annis discessisse viderentur ? Porro si hi quatuorviri (nam Naudæus & Fronto velut unus haberi volebant) tam *fervidè*, ut præmittitur, *certârunt*, tantasque tulerunt adoreas, ut jam nemine reluctante vel invitô triumphus cani possit ; cur hodiedum triumphale carmen tam multi disturbant ? Primos duos hîc non mo-

ror. Naudæus luce Gersenenſium rationum perſtrictus cogeſatur manum dare veritati, aut calamum calumniæ; mediam obſtructam videns viam, iſtud elegit, auſus dicere, & ſcribere, Codices, Gersenicos eſſe falſariâ manu corruptos. Sed ab hoc diffuſio in viam retractus palinodiâ calumniam abolere cogeſatur. De Frontone melius, aut certè opportuniùs aliâs. Werlinici cœraminis eventa nolum Informatori (eſſi provocatus) in lucem proferre, niſi juſſus. Quid igitur hæc nomina conferant ad prætenſæ victoriæ momenta, judicet lector, æqui bonique amans.

ſ. II.

Triumphus Kempſtarum à R. D.
Scutatore invitò Thomâ Kempenſi
adornatus.

9 Cui igitur hætenus nunquam, nuper verò primùm inventi *efficacis argumenti* gloriam tribuemus? C. Informatori, ut audiemus, non poſſumus, C. Scutatori, illi ubique ſimili, an poterimus? Quid enim *f. 4. Parliamentum Pariſien. an. 1652. 12. Febr.* Oſtende ſis formulam ſententiæ, quâ libellus Gerſeni abjudicatus adjudicatus autem Thomæ fuit? Hinc *Benedictini* non habent, cur de *ingenti* (ut Scutator ait) vulnere conquerantur: Potiori jure dixero cum non paucis viris Critices peritis, Nemo facile
sibi

ibi persuadere potuisset, causam Kempen. tam exulceratam esse, qualem nunc videmus; cum ne eminus quidem ostensa veritatis manum sine clamore queat dolorem grandem significante sustinere. Mirum ita misceri gaudia luctu! Sed lustremus cœpti folii lineas, cujus ferè mediæ nuntiant, 12. Codices an 1671. sententiâ judicii Parisien. judicatos esse integros, atque à manu falsariorum puros. Quid inde licet inferre? Causam Gersenen. esse integram, puram.

Ais: de hac re nihil definitum fuit. Cur ergo 10 declarati sunt integri purique codices? Quia vapulabant infamiâ falsariæ manus: Cur tantam adierunt invidiam? Nimis apertè, plûsque ac volebant, poterantque Kempistæ, vim suam eloquebantur causæ Kempisticæ fatalem. Nihil novi rarive refero facti: hoc est commune arctatorum asylon, ut, cum scripturam non possunt inficiari causis suis adversam, causentur corruptam. Integritas autem, & antiquitas codicum nostrorum, dum in suo valore, proin & robore relinquuntur, non video, quid ad commendationem Scuti, conferat, dum f. 4. Canonici R. dicuntur an. 1681. 4. Mart. pro Kempensi coram eruditis Parisiensibus Codices. M. SS. protulisse. Ipse namque Scuti Auctor nullum ejus rei fructum refert, aut potius (ut suo loco) referre potest.

Præterea quid causæ Kemp. prodest, dum 11 in fine f. 4. dicitur an. 1687. 28. Jul. Mabillon.

*tres M. SS. Codices. Criticorum Parisiensium iudicio subiecisse : si & ipsi, velut Scuto aureis litteris inscriptum legis, incorrupti iudicati sint? At ais anno 1708. edidit Richardus Simon suam Bibliothecam Criticam, in qua exhibet dissertationem Claudii Molineti, monstrantis Codices quosdam à Benedictinis productos certò corruptos esse. In quem ista finem proferuntur in viri unius invidiam, dum Codices nostri sine exceptione iudiciò multorum, quin omnium, quibus ea provincia fuerat imposita, censentur incorrupti? Cur Molinetus ipse Canonicus Reg. & in loco iudicii Parisiis reliquit viros illos in errore, si scivit certò illos errasse? Cur ipse Kempista, & ut in scuto scribitur, doctissimus causam Kempisii sui tam languidè agit? cur falsatos Codices, cur falsatores non nominat, ut & nos justas in ipsos iras exoneremus, & si necesse sit, totum *c. ad falsariorum de crim. falsi* in faciem contorqueamus, malentes Gersensem, quàm veritatem perdere?*

- 12 Ais: pepercit famæ. Ain quî parcitur famæ Gersensium, si fama singulorum in discrimen adducitur? *Benedictini certò corruperunt quosdam Codices: si unus tantum tanti flagitii accusatus fuisset, potuissimus ipsum solari c. inter quærelas. 23. q. 4. quò docemur, injuriam propriam patienter esse sustinendam. At ubi leges, ut totius Ordinis Benedictini injuria sustineatur tam Rhadamanthæo silentiò, quò vetemur, ne vel*
ulti

ulli mortalium dolorem nostrum conqueri pos-
simus? Neque dicat C. Scutator, hæc nimi-
um exaggerari: secus *nimum* non dixero, si di-
cam: Canonici Regulares nulla ducti consci-
entiâ, conculcatâ Religionis, ipsiusque naturæ
legibus crimen falsi, nullâ data causâ integro
Ordini Benedictino impingere non verentur,
idque, velut de re optimè gesta gloriantes,
typi beneficio divulgant in orbem. *Quod e-*
nim generaliter dicitur, generaliter intelligendum est
c. quoniam 2. de conjug. leprof.

Absit à me, ut ego, ullusque nostrum tam ¹³
enorme facinus vel solâ cogitatione de Filiis S.
August. concipiat. Si, donec quis malus pro-
betur, semper præsumitur bonus: cur scuto c. pe-
nult. 2. q. 2. non gaudeant viri Religiosissimi,
doctissimique, quorum plurimi nobis vicina
charitate, communione doctrinæ, amicitia, &
sanguine conjuncti sunt. Ergo absolvendi o-
mnes, unus Molinetus condemnandus, & qui
cum Molineto certam falsariorum dicam Be-
nedictinis, ut audiemus, toties judicialiter
vindictis figere non erubescunt. An autem hos
inter recensendus non sit C. Scutator, judicet
æquus arbiter. Labem enim hætenus ignotam
in Galliis hærentem protulit in Germanias, pro-
latam cupit in Orbem. Cur namque aliàs suo
triumphali Scuto adscripsisset rem Theodosiano
palliô, si vera foret, indigam? rem causæ Kem-
pensi nihil profuturam, obfuturam plurimum?

Audiens funestam thesin: *Benedictini quosdam codices certò corruperunt*; an statim Thomæ K. quod C. Scutator cupit, Poëana canet? Recantabit potius, dicetque.

- 14 Si Kempenses, ut hætenus rebar, morali certitudine gauderent, quid opus foret diffugiò nonnisi calcatâ famâ Benedictinæ Religionis aperiendo? Debuisset, siquis alius, C. Scutator nôsse, quid roboris causæ Kempensi anno 1642. similibus ex argumentis accesserit, illisque proin abstinere. Aut fortè facinus tunc temporis ad palinodiam scriptò dandam & datam damnatum, nunc fatum est Ven. Gersenis, ut nihil non in ipsum decernere liceat, modò Thomas triumphet?

- 15 Charissime cùm Scuti tui primam paginulam elaborares, meminisse debuisses c. *Ep. sancta* 66. 8. 2. de consecr. in quo dicitur; *mala prosunt bonis*. Si totius litis Kempen. historiam ab ovo ad calcem expenderis, non gravabere mecum ex contumeliis affrictæ falsationis Gersenenibus semper grande lucrum manasse. Nempe verissimum est C. *grave* 35. 4. 9. Veritas sæpiùs exagitata magis splendescit.] Exemplis cupis? Optimum tumet primis statim Scuti tui lineamentis adscribis fol. 5.] An. 1727. (ipso anno sæculari, quo Thomæ K. causa undique laborari, magis autem laborare cœpit) & anno 1724. edit Martennius suum *iter literarium*, in Germaniam, in quo narrat, se invenisse duos, vel tres M. SS.

Codices scriptos ante autographū Kempense anni 1441.] Quæritur jam, verūne narret Martennius, an falsum? Atque reapse invenit codices Thomæo autographo anni 1441. antiquiores, an non? Si primum: res confecta est Gersoni: nemo enim amplius militat Gersoni, vel Bernardo; & Nicolao Antipapæ, vel Erigenæ (nam & hi corrivales sunt libelli) quis militare velit?

Si verò non? cur id mi bone, cū tamen agatur de capite rerum, non probas? nudæ assertioni, ita jubente c. consultationi 28. de spons. credere non possumus, quin & adjectamentō tuō prohibemur.

Iterum enim sine testibus & tabulis asseris, 16
quod Codicem anni 1441. Thomæ autographum probè teneamus evolutum? quo evolvente? ipso Thomâ. Quæso, sine, ut optimus candidæque mentis Germanus Germanicè se ipsumque animi sui sinum explicet. Tu ais illum folio patente Scuti fugientem honoris proprii alieni inimicum, & perbene ais, quia ex illius, proin etiam ex nostra sententia. Quare ad calcem libri ultimi de Imit. ut ipse loquentem inducendo s. 242. Inform. fateris, effatur.

Ich S. Thomas Hemerle (a) gebürtig von 17
Kempen, hab im Jahr 1441. auf dem Berg der S. Agnes nahe bey Zwoll diß Buch geendet, und vollbracht. Aber mein Thoma, wie geendet, wie vollbracht? Hast du dißes Buch von
der

(a) Sic reddo cognomentum Malleoli.

der Nachfolgung Christi als ein Auctor und Urheber erfunden? Nein: oder die Capitel und vier Bücher abgetheilet? nein: oder wenigst etwas aus dem Abgetheilten außgemacht? nein. Wie hast du dan solches Wercklein geendet und vollbracht? *per manus* mit meinen Händen? Ist männiglich bekant; wan man es abschreibt. Wie vollbringen die Auctores ihre Bücher? Ingeniô, arte; mit Nachsinnen selbe zu erfinden, auszutheilen, und was erfunden, und ausgetheilt worden / aus dem Verstand nach den Sazungen der Kunst auf das Papier zu bringen. Hat sich aber nichts dergleichen mit dir begeben? auf keine Weiß. Wan man uns aber nicht glauben will: mit was für Sigel und Brief ziehen wir auf? Mit meiner eignen Handschrift; welche ich in latein hinterlassen, und zu Teutsch mit anderst lautet, als wan ich nach dermahligen Brauch einen öffentlichen Schein meiner warhafften Urkund in folgender Form hinterlassen hätte.

Ich J. Thomas bezeuge krafft meiner Unterschrift, daß ich diß Buch allein mit Händen und blossen Abschreiben geendet habe. Zu mehrerer dessen Urkund und Bestättigung habe meinen Nahmen nit zu Anfang, wie die Auctores der Bücher pflegen, sondern zu End gesetzt, damit meiner Zeit gewöhnlichen Brauch anzuzeigen, welcher denen Bücher-Abschreibern vor ein sondere Wahrnehmung und Obsicht dienen müste,

müſte; auf daß die Bücher, weilen die Druckerey noch nit im Schwung ware, denen rechtmäſſigen Auctoribus nit entnommen, entgegen wegen irriger Beyschrift ſelbe denen Abſchreibern zugeurthlet wurden.

Nach diſem Fuß hab ich alle meine, ſowohl von mir gemachte, als abgeſchribene Büchlein mit meiner Feder unterzeichnet, daß ein jeder füglich entſcheiden könne / welchen ich als ein Auctor den erſten Uſprung, oder nur als ein Schreiber neue Form auf dem Papier gegeben habe. Deſſen hat man einen klaren Beweis in der von mir abgeſchribnen Bibel, in welcher ich zu End ebner maſſen, wie in dem Büchel de Imit. meinen Nahmen nach Schreiber Art zugeſetzt; damit beyderſeits gleiche Unterſchrift den Leſer gerad anführe, und lehre, daß ich ſo wenig Author der Nachfolgung, als der Heil. Schrift könne genennet werden.

So aber in einem oder anderm Büchlein, deren ich wahrer Auctor bin, gleiche Unterſchrift zu End den Vorſchein hat; hab ich ſolchen mit reiffem Bedacht machen wollen: weilen ich nit erachtete nöthig zu ſeyn, daß die Nachwelt vom Auctore ſo kleiner Wercklein ein Nachricht habe: derntwegen befande ich für rathſam, daß ich in einem oder andern meinem Nahmen ſo wohl als Auctor, als Descriptor auſlaſſen ſolle.

Warum ich aber auch in einem gröſſeren
Werck.

Werklein, so ohne mein sonderer Anspannung
 des Verstands nit hat können verfertigt werde,
 meinen Rahmen nit habe als ein Author vor-
 geschrieben, erforderte die Ehr, welche ich dem
 Authori de Imit. mich schuldig zu seyn erach-
 tete. Müssen er mir zu aller meiner Arbeit
 nit nur ein Richt-Schnur, sonder auch ein of-
 fener Bronnen ware, dene ich mit beständig-
 und täglichen Lesen und Abschreiben in so behen-
 digen Gebrauch und Gewonheit gebracht, daß
 ich alles, was ich auf das Papiir bringen wol-
 te, zuvdr aus ihme zu schöpfen pflegte.

- 22 Es ware aber diser süsse Bronnen nicht nur
 mir, sondern auch meinen Mit-Brüdern in
 stethem Gebrauch, also daß man in unserer
 geistlichen Gemeinde nichts öfters, oder trost-
 reichers in öffentlichen Gesprächen zu vernem-
 men hatte, als ein aus den Büchlein der Nach-
 folg gesetztes Sprüchlein. Aus beyden Stü-
 cken, gleich als aus zweyen Quell-Adern fies-
 sete mir in Mund und Herzen so vil Süffigkeit,
 daß ich, obwol ein Teutscher, ohnvermerck-
 ter weiß im Reden und Schreiben welche
 idiotismos, oder Red-Arthen einflößete.
 Diß alles wurde in mir noch mehrer befördert
 von meiner Erfahrung klar sehend, daß mir
 dieses goldene Büchlein nit nur für einen Bron-
 nen, sondern auch für ein Laiter im Tugend-
 Wandl täglich hö'her zu steigen, dienete.

Dannenhhero ist notwendig erfolgt, daß
 . mir

mir nichts zu reden, und nichts zuschreiben be-
liebte, was ich nicht aus meinem kostbaren
Schatz herausgezogen. Dessen wahre Ue-
kund kan man aus allen meinen Wercklein erse-
hen: Ich erwählte gleiche Materi, gleichen
Zweck, gleichen Anschlag, gleiche Phrasen,
gleiche Wörtlein, obwohlen sonst barba-
ra, und bey guten Authoribus ungebräuchli-
che. Ja ich bewarbe mich umb Sorg und
Steiß, wie ich möchte etwelche Gleichheit in
sententiis, allusionibus, numero, und ver-
schidenen andern Notis characteristicis herauf-
bringen.

Zu solchem haben mir ältere Auctores nit 24
nur Anlaß geben, sondern auch den Weeg ge-
bant, benantlich der Author so Alphabeticum
Parvum Monachi in Schola Christi geschriben,
Welche ich demnach mit eigner Hand abschrei-
ben, lesen, und bis in mein Hinsiehenden ge-
brauchen wollen. Weilen dan nach meio-
nem Tod die Autographa nit mehr zu finden wa-
ren; weilen ich selbige anheim gestellt; seynd
meine Antigrapha vor Autographa gehalten,
und etwelche solche Wercklein aus disem Irr-
wohn mir als erstem Auctori, da ich doch ebner-
massen, wie des Libelli de Imit. nur descri-
ptor ware, zugeschriben worden,

Sedoch bey so gestalter Sachen entgehet mir 25
nit (wie gar wohl die Gelehrte Bollandistæ an-
mercken) alle Glori: massen ich noch wegen
an

anderer meiner Wercken und Lebens: Verfassung den Rang unter denen Scriptoribus mit Rechtsame ohne allen Zweifel erhalte: neben dem habe ich noch einen grossen Antheil an das Büchlein der Nachfolgung Christi, und dessen Authorem: massen mir der allgütige GOTT vor andern die Gnad ertheilet, daß selbiges Krafft meines Abschreibens nach meinem Tod in vil grösseren Ruhm und Gebrauch, als es zuvor ware, kommen ist, also, daß man ihne 50. und 60. Jahr hernach schier in allen geistlichen Versammlungen abgeschrieben aufweisen könnte.

- 26 Und eben diser Ruhm ware auch ein Ursach, daß man mir das Wercklein nach meinem Hinscheiden in etwelchen Orthen als einem Authori zugeeignet; zu welchen Fehler dessen grosser Werth nit wenig beytruge. Dan weil mein Authographum, aus dem ich mein erste Abschrift geschöpfft, anonymum ware, und ohne Nahmen des wahren Authoris, und selben ich nit beysetzen könnte noch wüste; haben jene, welche ein so adeliche Geburt tauffen wolten, ihre meinen Nahmen gegeben: weilen kein anderer erschine, deme man zunahl mit grösserem Zug die Vatterschaft zusprechen könnte.

- 27 Weilen dan diser Fehler aus keiner Sünd entsprossen, folgendes keine Straff verdiente; hat der gütige GOTT seiner angebohrnen Güte den ganzen Verlauf zum besten verordnet, dazumahl

mahl zulassend, daß die zwey in Europa älteste Orden ihnen den Auctorem anmasseten, da dessen Lehr. Spruch in herumschwebender Reheren zum nöthigsten waren: und man also um so vil mehrer zu dessen Lesung angefrischet werde, um je hitziger zwischen beyden die Kunst von Unterscheidung der Schrifften sich hervorthate.

Weilen dan dise auch ein Schatz göttlicher 28 Weisheit / und der Catholischen Kirchen nit wenig rühmlich und nöthig ist (so daß sich selbiger die H. Väter, als der H. Hieronymus urkundig gemacht: und was seynd die Libri Retractationum S. Aug. anders?) hätte Gott der Streit sonders gefallen, wan man in denen Schrancken gebliben wäre. Weilen aber einige mehrer auf eytlen Schein der Ehr, als Lorber: Cränck der Warheit trangen? hat er da ren eine zu Steur grösserer Behutsamkeit so weit verfallen lassen, daß Hoch-Geistliche Obrigkeit nit nur allein zu warnen, sondern auch zu straffen genöthiget wurde.

Wie? solte dan der strafflos verbleiben, wel- 29 cher einem infulirten Haupt, in Angesicht Ihro Päbstl. Heiligkeit, um die Catholische Kirch nit wenig verdienten Abbt nit ohne Hon seines Fürstlichen Geschlechts auf das Angesicht schreibet *mendacia non solum perpetua, sed etiam obstinata*? Welcher mit jenem erschröcklichen Argument aufziehet, dessen sich die Feind der Warheit gebrauchen? Sancti non sunt colen-

di; quia aliqui sanctis accensentur, qui nunquam fuerunt in rerum natura. Gersen non est Auctor Libelli: quia Scriptoribus accensendus est, qui nunquam fuerunt in rerum natura.

- 30 Nun dan bey so gestalter Sachen solle niemand in Urge ziehen, wann ich mich als ein Auctor beriehrten Büchleins gänglich verzeihe, obwohlen mir solcher Titul in vilen Editionen ist beygemessen worden; massen jene, so in der Kunst von Unterscheidung der Schrifften zunehmen wollen, ihren Beweis nit in Buchdruckereyen, sondern in denen Schulen der Gelehrten einholen müssen. Hucusque Thomas, & nisi mea me fallat opinio bene pro luce veritatis:

§. III.

Triumphus ipsis Kempistis reluctantibus, atque Gersenistis ignorantibus adornatur.

- 31 Siquidem qui praescribit (ut docet c. quoniam de praescript. adeoque) in nulla temporis parte rei alienae habere debet conscientiam.

At ain: non habuerunt eam conscientiam Kempistae, cum viderent Libellum Imit. tot aliis Authoribus adscribi? cum viderent nomen Kempense undique, etiam ab Emm. Patribus im-

impugnari? Cùm tot codices Gersenicì produ-
cerentur? cùm judicii Parisien. formam solâ
cogitatione præciperent? cùm in angustias re-
ducta causa calamos sæpius convitiô quàm sepiâ
fluere jubet? Demus aliquam præscriptionis
formulam: at *c. volumus 16. q. 4. præscriptio-
nis interruptio dat jus agendi*: quoties autem
Kempen. præscriptio interrupta fuit? Interru-
pit è nostris Cajetanus, è PP. Soc. Jesu Bel-
larminus, è Cardinalibus Josephus Saënz, è
priscis Rosignolius, è modernis Cerfius, in
Italia Valsechius, in Gallia Thullerius, in Ger-
mania Gregorius Ottoburanus; nostri in Hi-
spania, qui non tantum interruperunt filum
istud, sed an. 1604. penitus abruptere.

Quid igitur C. vir oppones, si utimur *jure* 32
nostro *agendi* ac inspiciendo *scutum* tuum exa-
minemus materiam, an propulsando juri no-
stro sit satis firmum firmatûmque? Ais, non de-
cere Critices experimentum in vernacula dare:
qua id lege vetitum probas? an veritas fortè
non amplius Germana est, quia illam Germa-
nicè non licet eloqui? Tueor me scutô tuô,
qui ante quatuor aîos mecum nimis Germanicè,
etiam jure Latinitatis exutô, locutus es, loqueris
nunc Lectori tuo etiam Gran-Gallicè. Adhuc
caperas frontem, & inquis prosopopœjam Tho-
mæam rem indignam: eccur istud? edisseras ob-
secro! Similes inquis rhetorizationes non pos-
sunt momentum in critica afferre. Ast hoc ip-
sum

sum quæro. Et tamen Cicero perorans pro *d^omo sua* hac arte causam haud infeliciter evicit: cur, quam ethnico non, nobis invides felicitatem? absit, ne labem invidiæ Scuti affricare præsumam: non indigemus his perspiciliis ad criticum *Scuti* examen. Aut forsan Thomas in proluxa sua Oratione alicubi errore lapsus est? Ne esto sollicitus: erit, qui veracem Oratorem à periodo ad periodum vindicabit. Ego ad periculum *Scuti*.

- 33 *Pag. 5. præbet hanc syngraphen: An. 1724. prodiit Joannes Gersen vindicatus Auctor Librorum de Imit. Auctor hujus Opusculi est A. R. D. Virginius Valsechi Mon. Casin. Quid ad hæc viri! Si Gersen hoc anno libellus vindicatus est, quo judice tam citò jam vindicatus iterum causâ cecidit, & Thomas triumphat? Et si triumphavit, quibûs Solis equis tam citò per Europam, imò per orbem in triumphali curru circumduci potuit, ut è *pag. 1.* diceretur *visisse orbis totius judiciò*, atque totius victoriæ plenam descriptionem *Scuto* suo, prope dixissem æri C. Scutator incidere posset, & jam anno 1728. insculptam orbi exhibere? Has fulminis alas dum capere non licet, relinquere decet: sed nequaquam, quod sequitur.*

- 34 *Eodem anno (1724.) Augusta nova editio cum præfatione apologetica pro Joanne Gersen parata est. Quis est iste Ceraistes in via ausus triumphale Thomæ K. effedum remorari ut necesse foret*

foret plenam informationem statim primo trimēstri procudere, qua probaretur succinctè remorā illam contra omne jus fāsque injici. Hic (inficiari non possum) Ceraſtes ego ſum; ſed inficiabor ſemper, quamdiu animo meo debitus meis Superioribus honos, qui dato imperiō ſanxerunt, nequid veteris litis moverem, inſederit, me quicquam veneni intendiſſe. Obſecutus ſcripſi, palām profeſſus, nullum mihi penitus eſſe conſilium ulli mortalium oſtendendi, an Auctor Libelli conveſtiendus ſit *Sindone S. Aug. an cucullā S. Benedicti.*

Quid igitur opus erat pugnā apologetica, ne- 35
mine impugnante? aut fortè mea præfatiuncula dici poteſt apologia tam grandis, ut cauſa K. *evacuata* haberi valeret, niſi quantocyus *informatio plena* opponeretur, orbi tam fatalem ſenſum exemptura? At præfatiuncula non niſi ratiunculas obvias exhibet, ſic fidem facturās Gerſeni, ut de fide Thomæ nil audeant convellere. Vel ſolum cœptæ editionis Gerſenicæ conſilium tam grande piaculum eſt, ut binis vindicibus vindictiis mereatur vapulare? Quare non vapulant, qui me præceſſere Einſidlæ, Campiduni, quorūque videbar impunè veſtigia ſequi? Cur non, qui me ſecuti ſunt, ut an. 1716. Philippus Cerſius noſter, qui tamen ſententiam Kemp. non veretur vocare chimæram: *une viſion, une chimere?*

An quia me nôrat iſtibus obnoxium magis, 36

rebatúrque me in historia Ordinis distentum horam non affecuturum, quâ respicerem, à quo ferirer? Ast, ut planè fatear, non sensi me ictum, cùm in *Informatione* nihil afferri cerne-rem, quò causa Gersenica posset vulnerari. Patet id legenti *Historiam Concertationis de Auctore Libelli nostri*, quam Gallicè à P. Vincentio Thullerio concinnatam anno 1726. in latinum conversam Augustæ edidi: nisi vulnus dicas, dum causa Kempen, chimæra à Cerfio, & ab hoc iudicio non multùm recedere dicitur Thullerius ipse. Fateor equidem, optavique pridem, ut causa tam sancta ratione, nullo exulcerati animi vulnere, tractaretur. Sed huic vulnere generi mirus est genius: vulneratur, qui vulnerat, & qui sine causa impetitur, ut vulneretur, sinè vulnere manet.

- 37 Si verò Cerfius & Thullerius quempiam Kempensium vulnerâsse dici queunt; meminerit C. Scutator pag. suæ 19. in qua eodem gladiò utitur in Gersenistas. Aut forrè chimæra non est, si libri Auctor dicitur nunquam fuisse. Verum quid tamdiu de istis? Quid ad periculum *Scuti* juvet Cerfium & Thullerium attulisse, dispicere non possum. Iste modestissimus Auctor solam gestorum seriem consecratur nullius alterius culpæ reus, nisi quòd historiæ filum ducens velut invitus rem Kempensem involvere, & Gersenensem evolvere cogatur, nisi
- vim

vim veritati inferre velit. Cerfius totum se
Gersenistis auctorat, quis inferat: ergo *Scutum*
est *impenetrabile*?

§. IV.

Triumphus Kempisticus à R. D.

Scutatore nequit Romam, minùs in
Ecclesiam propagari.

IN altera pag. 5. facie interrogas, num Gers- 38
enianæ causæ patroni prestigato hoste ultimi in arena
consistunt? tibi que respondes Laconicè: *nihil*
minùs. Itaque prælia meditaris & arma. Sed
heus! ad quid tanta molimina rerum? quid
opus Scutis, si (velut ais) *orbis eruditus*, ipsa
Roma, & cum *Roma Ecclesia Thomæ* vestro victori
jam applaudit, ac passim triumphales erigit arcus?
En tria nomina, queis nemo protulerit majora.
Ad jugum victori Thomæ triumphalem cur-
rum tracturi Gersenistæ! victi estis subactique
nullâ penitus allucente victoriæ spe. Si nam-
que *Scutum* probatis, *Ecclesia Thomæ* jam tri-
umphavit, & festivis vocibûs applaudit. Quis
hunc plausum, nisi hostes Ecclesiæ, turbent?
quos inter ne vel unus unicus Gersenenfium ex
vero censeatur, der T. O. Deus. Audiamus
ergo, quid canter Ecclesia.

Verùm charissime Scutator promptissimè au- 39

dituris edic prius, ubinam *Ecclesia* loquatur triumphos Thomæ? Haftenus nemo nostrum hanc loquelam percipere potuit, & si quos alios præter te percepisse demonstrare poteris, victas damus manus, malentes potius ex omnium mortalium censu vivi in sepulchreta, quàm ab Ecclesiæ sensu discedere. Ais an. 1725. in Conc. Rom. hæc conceptis verbis leguntur: *Ultimus quadrans orationi mentali tribuetur propositis punctis meditationis desumendis ex celebri Thomæ de Kempis.* Quid adhuc Patres concilii? nihil: ne syllabam quidem. At si quid capio, & sapio, in his plus argumenti non latet, ac in syllabula vocis.

40 Mens enim Concilii (ut patet ex inscriptione) est sanctam meditandi consuetudinem introducere; puteos apertos indigitat pios Ascetas, exempli gratiâ adducit Thomam K. qui cum plures ediderit libellos, quomodo possunt præmissa verba in solum libellum de *Imit.* retorqueri? An ille *celebris* non foret absque isto? Ast credi cupis per orbem rosam rosæ non esse tam similem, ut stylô, spiritu, sensû-que sententiarum Libelli Thomæ Libris de *Imit.* Edicito mihi C. Vir: si qui, quorum conscientis præsum ex officio, puncta meditationis hauriant ex *Iliade* Caroli V. ex *Narthecio* Philippi II. volo dicere ex V. Blosio nostro; peccabimus-ne in decretum Concilii? negabis, & perbene. Patres enim nihil causabantur de materia, sed
de

de praxi meditationis, undecunque demum hauriatur illa, dummodò ex Thoma, similive probato Ascerarum sumatur, secus cæteri omnes (quanta confusio rerum!) forent damnati, tanquam inepti ad usum meditationis declarati: imò etiam ad usum lectionis. Etenim qui potero legere librum, quem mihi meditari non licet? Viden charissime! ubi sumus? sine, ut interrogem te punctulum unicum.

Quo die, qua Sessione, quo fine discussissent 41
PP. quis sit Auctor libelli nostri? Sique id adstruxeris, cur viri æquissimi non citârunt è juris formula, quorum intererat? Interfuere Concilio Cassinenses, ànne viri, qui causam Gerseni annò præcedenti acerrimè propugnârunt, tanto suo cum præjudicio tacuissent, si verbis illis vim vel modicissimam juri suo inferri vidissent? Interfuit Ignatius Graveson ex Ord. S. Dom. qui adiaphoram proferens sententiam in historia sua non audet huic spineto manus immergere: si jam spinæ Kempistis in Concilio versæ fuissent in rosas, non erat, cur Gersenistarum reformidaret censuram, sub concilii clypeo tutior, quàm suo sub scuto applausus Ecclesiæ; quam plaudere nullibi legimus, sed gemere, dum libros vulgari videt à nullo superiore, nec ab Ordinario approbatos, libros in quibus convelluntur Ordinis Religiosi jura; libros, in quibus nihil affertur, quod centies non fuerat

refutatum. Charissime, inspice hoc speculum, & aspice, an liber tuus hîsce se notis convestitum conspectui tuo non obtrudat invito.

- 42 Sed tu à lachrymis vocas ad plausum, quem cieri vis Achille Protestantium. Mirum! quî manus tuæ Midæ manibus adeò possint esse in primo gradu cognatæ: rides hoc argumentum ceu plumbeum, cùm in prætatiuncula mea de sola editione loquerer! attollis ut aureum in manu tua, & Scuto tuo: num statim obrizum mutatur in aurum, quod tangis; in plumbum, quod tangit alius? Ante quadriennium pag. 3. *Inform.* ajebas non posse placere Catholicis quod placet hæreticis. Cùmque id jure meo nollem credere, non tantùm mihi, sed & Rhetoricæ meæ irasceris, quam an. 1715. in lucem emisi Augustæ, & velut impatiens operæ affaris Lectorum tuum [Hoc inter locos suos Rhetoricos Clar. Editor reponere velit, ut illud, si ita superis placet, placeat Catholicis, quod probatur hæreticis.]

- 43 Quomodo tam citò placere poruit, quod antea, ceu Superûm odiis omnium configendum, displicebat? Antè vel nominare curatam ab Hæreticis, nomine Gersenis, editiunculam nefas erat, nunc in amplissimam transit materiam triumphî nudissima (non dicatur rudissima, utpote nullis rationibus suffulta) assertio: quænam ista? tibi tribuens victoriam:

qua-

qualem? grandem nimis: quantæ granditatis?
quæ totum impleat orbem: quo fructu; totius
Ecclesiæ applausu: quanto hoc? Generali,
cui ipsi Protestantes, etsi nec adducti nec in-
vitati certatim adesse velint.

Procul hæc à nostris finibus absunt. Scimus 44
Ecclesiam gaudere, si studiò nostro suus piissimo
Numini honos, proximo salus, inter Christia-
nos Principes pax & Concordia sit; si fines suos
prolatos videat in infidelium regna, si ad Ovile
Christi redeant aberrantes à Summi Pastoris pa-
scuis oviculæ, si fideles humani divinique fori
jura moribûs & vitâ tueantur. Nos omnis re-
trogradæ destituit ætatis historia, ex qua disca-
mus publicos Ecclesiæ plausus, si humanæ scien-
tiæ præfidiò aliquis libellus vindicatus est legi-
timo suo Auctori. Scimus esse quampiam in
Ecclesiæ cyclade gemmulam, si sacræ Religio-
nes fulgeant doctrinæ radiis, atque si ubique
sint viri, qui veterem Historiam, sicubi exerrâs-
se sciatur, reducant ad lucem veri: at ut ipsa
ex tantillæ rei causa effundatur in publicos ap-
plausus, à Tantæ Majestatis maiestate alienissimum
existimamus.

Demus *non alienum*: tantine suâ interesse 45
dicent Protestantes, ut in partem triumphantis,
& Thomæ Kempensi applaudentis Ecclesiæ
venturi, sui exciti sedibûs Romam advolent?

An

An tanti faciunt Ecclesiam? an tanti Thomam?
 an tanti veritates Libelli? Illud utinam ex vero
 proximis Calendis asserere possemus: istud
 quis dicat de ipsis, quorum neque teruntio in-
 terest, an suo Lexico Doctorum Thomam,
 vel Gersensem inserant. Nôrunt eruditiores fun-
 damenta, quibûs Gersen nititur, non uno sta-
 tim halitu Pollingano sufflari posse: hinc pri-
 mùm ante biennium ipsimet Orbi scriptum fuis-
 se volunt. *Über dem Buch de lmit. Christi ist
 noch ein Streit, ob diser Thomas, oder Joan.
 Gersen Abbt Benedictiner Ordens zu Berce-
 li davon Auctor sey.*] Pende noch, noch.
 Si autem adhuc calet pugna, quî clamarur
victoria? Vel quid interea, & inter tantilli
 temporis spatium mutatum fuit? Quis causam
 eviecit? tanti quis operis Auctor?

46 Ego, inquit C. D. Eusebius: quibus argu-
 mentis, in Informatione an in Scuro allatis?
 in *Informatione*: quis ipsis tantam vim adstru-
 xit? Protestantes Lipsienses: quando? annô
 1725. fed cur ante annum negârunt? *Ist noch
 ein Streit.* Quæ causa vultûs tam subitò mu-
 tati? Mea gravia argumenta. Sed nullum ipsis
 pondus inesse persuasum habemus nobis, &
 cuivis æquo Lectori persuadere parati sumus.
 Tota igitur argumentorum moles incumbit in
 Libellum ipsum.

§. V.

Triumphus Kempiticus à R. D.

Scutatore nequit in Germaniam,
alióve terrarum proferri.

AT Protestantes protestantur contra doctrinam 47
libelli. Utinam admitterent doctrinam
libri quarti ! non ampliùs apud ipsos audi-
remus instar idololatrarum pessimè. Utinam
admitterent gratiam animæ inhærentem, me-
rita & bona opera ad salutem necessaria? ô si
nobis nuntiare posses, jam illos nobiscum pa-
lam ex l. 3. c. 55. profiteri. Domine Deus
[neque fides, neque spes, neque aliæ virtutes
tibi acceptæ sunt sine charitate & gratia] Ipsi
cantum adornant prorsus alium, *sola fides, sola*
fides.

Quid igitur sibi primas, & ante orthodo-
xos, sumunt in triumpho vindicati Libelli,
cujus obvia documenta æquis auribûs sustine-
re non possunt? Ais, ipsis parum pensi esse de
sententiis Libelli, plurimùm de Auctore.

Si ipsis plurimùm, cùm tamen eorum Reli- 48
gionem acriter impugnet, adstruatque purgato-
rium ac alia multa dogmata nunquam cum
secta sua componenda, proin Thomas non
magis ad ipsos, quàm Gersen spectet; cur no-
bis irasceris, si hunc (maximum Ordinis no-
stri ornamentum) vindicamus, ne à te nulla
datâ

datâ causâ in nihili chaos detrudatur? si tibi licet ipsorum testimonium, dubium, varium, imò contrarium usque ad cælos attollere, ei-que dare vocem animatam triumpho, cur nobis non liceat referre editionem ab ipsis nomine Gersenio curatam? Si pares essemus, meminisse debuisses, quòd duce lucis à natura nobis inditæ par in parem pari jure utatur. Ignorare non potes è Cicerone evocatum Informationis tuæ munimen: *quod licet Themistocli, cur non & Epaminondæ,*

- 49 Erubescerem istis minutiis inhærere, & timere ferulam Pauli, quam *invicem mordentibus* intentat, nisi necessitate adactus ad hos paliuros venissem, palàm demonstraturus, quænam tandem lauri ex ipsis componi queant, ut necesse sit (erubesco referens) ad victoriam orbem *eruditum, Romam, Ecclesiam, ipsúmque SS. Patrem evocare!* Quare miror, mirorque stupens, quâ demum ratione inductus pag. 5. c. 2. in ætuarium sui triumphii C. Scutator eruditissimos Trivoltientes, etiam reluctantes adducere potuerit. Benevole namque Lector, eo nomine significatur cœtus peritissimorum Historicorum, potiores numero & eruditione sunt ex Societ. Jesu, quibuscum (ea est virorum non tantum eruditio, sed & humanitas) mihi apertum est litterarum commercium, quos novit Europa peritior maximos Bollandistarum pro meritis æstimatores, qui proin eorum assertiones uti

cognitas, ita etiam magni habent. Sed quid illi? Iterum dicam: *In Sententia Kempistarum nullum efficax reperitur argumentum.*

Et Trivoltienſes adeò ab ipsis, imò à se abe-
ant operam locaturi currui triumphali, quem
sua Sanctitas, velit nolit, cōſcendar! Sed in
quæ tandem pœana suum Trivoltienſes verba
reſolvunt? quare non redduntur illa Germani-
cè, cū Germanorum Gens in causa Germa-
ni, & Thomæ & Scutatoris inter omnes pri-
mi ad triumphum vocandi eſſent? An quia
nihil ad plauſum Germaniæ ſonant? Cur non
ſaltem redduntur latinè, ut ſi non numeroſior,
melior tamen hominum pars in Germania ſen-
ſum carminis triumphalis intelligat? An Latia
ſinceritas nimis apertè candorem ſuum loque-
retur? Nos ergo excutiamus Francica Lexica,
videamùſque an eadem facilitate triumphan-
rium, qua interpreterum provinciam ſuſtinere
poſſimus. Arrigite aures! Trivoltienſes latinè
loquuntur, pro ſua humanitate (licèt C. Scu-
tator nolit, adeò nullam in ejus triumpho
partem ambiunt) Germanicè locuturi, hoc eſt,
ſicut Germani Bollandiſtæ.

Viger Trivoltii Eruditorum Societas, qui
plerique ex Societ. Jeſu delecti grande nomen
illuſtris eruditionis ſuſtentant. Ex his unus
unicus in partes C. Scutatoris ſatis inclinare
videtur. Sed in animi ſui ſenſum non conſti-
tuit alterum vel duos, minùs plures è Socie-
tate

tate sua, ut in ore duorum vel trium testium
 stet omne verbum, afferre, quasi digitum in c.
veniens in fide testib. intendere velit, ut pro in ex-
 ceptione regulam contrarium firmante, uti ducitur
 ex l. 12. *Quæsitum. ff. de fundo instr. & instr. lega-*
to cæteri eruditissimæ Societatis Arcopagitæ
 jure merito pro Gersene nostro sentire videan-
 tur. Et hic ipse, cum magnum, opinione sua
 pondus Kempistarum partibus addere cupit,
 in robur suæ sententiæ non nisi duas rationes
 adducit: stylum inimitabilem, qui tam in opu-
 sculis Thomæis, quàm Libris de Imit. sit æqua-
 lis: alteram, dubium de existentia Gersenis;
 utramque verò liquidam fecimus, atque magis
 in sequentibus ad rem Gersenicam stabiliemus.
 Hic autem contra stylum Thomæ K. observa-
 ri velimus c. 18. Vit. D. Florentii, in quo de
 ejus valetudine [Nisi specialis, ait, gratia eum
 præservaret, & orationes multorum pro eo fie-
 rent, celerrimè deficeret, aut etiam diu defun-
 ctus fuisset.] Quid hic inimitabile? & quid si-
 mile stylo Auctoris in Libris de Imit. Christi re-
 lucenti? Porro audiemus multos, qui solius
 styli diversitate moti à Kempistis ad Gersen-
 ses transfugerunt. Quod spectat ad existentiam
 ipsiusque Gersenis, filio Joannem Baptistam
 Modenam, in sua erudita Hist. Vercell. ita in-
 ter alia loquentem: lego etiam (in priscis nem-
 pe chartophylaciis) multa nomina Abbatum
 de S. Stephano supradicto, inter quæ est unum
 &

& alterum *Joannes*] Hæc ille, & præclare. Ergo *Joannes Gersen* est *unus aliquis* Abbatum de *S. Stephano Vercellis* & quidem demonstratus ex *priscis*, seu authenticis loci *chartophilaciis*. *Aliquis* teste *Gemin. cons. 19. n. 2.* apud *Latinos* dicitur quasi *alius quis*, & quamvis singulariter dicatur, habet vim pluralem: non enim est *aliquis*, nisi de multis. Est in jure universalis, & comprehendit, omnem speciem.] Habemus ergo ex ore calamòq; sapientissimi viri *Joannem Gersen* ex multis unum: & qualem illum? Ipsemet describat [*Judico*, inquit, si *Author Libri de Imit.* dictus sit (uti dicitur) *Joannes Vercellensis*, non possit esse alius, quam ille de *Monasterio S. Stephani* supradicti.] Iterum præclare, ac in rem nostram, qui simul uno omnes dicimus ore: *Author Libri de Imit.* non potest esse alius, quam *Joannes Vercellen. de Monasterio s. Stephani*, cujus cognomen est *Gersen*, prænomen de *Canabaco*. Grates igitur Illustrissime *Trivoltiensis Critice*: dum dubitas de *Gersene*, confirmas jus *Gerseni*: utrumque in *Gersenicis* tablinis ceu nobile monumentum diligenter asservabimus, spe plenissimi, brevi nobis fore amplam materiam tibi gratulandi excelsum sensum *Doctissimorum PP. Henschenii & Papeprochii*, Societatis vestræ magnorum luminum asseveranter pronuntiantium, in sententia *Kemp. nullum efficax argumentum* afferri. Haud parum igitur

mecum miraberis, qua tandem sculpendi fabricandive arte C. Scutator ex verbis tuis potuerit exsculpere applausum totius Galliae, in sententiam Kempisticam concedentis! vide pag. 5. Scuti & leges: *Applaudunt Galli in actis litterariis Trivoltiensibus 1726. mense Majo.* Volesne vir clarissime solus & unus totius Galliae majestatem in unica tua sustinere persona, ut illa cum omnibus incolis ad unius Scutatoris vocem in poëana resolvatur? non voles pro tua modestia, non poteris pro tua sapientia: & si posses, nolles hoc anno, quô totus Benedictinus Ordo, in Gallia haud incelebris, solenni protestatione typis impressâ (vide fol. 5. Scuti & alias plura de hac re in chronotaxi) contranixa fuit.

53 Quid ad hæc vos Antistites æquitatis? huicne voci sonitus inest tubæ magnæ, ad cujus tonitru omnis Europa in tripudia resolvatur? Ita sanè, & iudice C. Scutatore, *merito hos Kempisio Europa triumphos accinit.* Merebor autem, hæc referens verba, fidem? oculis patent: singula statim ad initium fol. 6. rubrâ lepiâ (nam sine rubore tam miri generis asystata intueri nondum confirmatô animô poteram) adscripsit ipsemet. Et quidni rubor & tremor in mentem meam, velut scenam, prodirent in me illam Ciceronis in Catilinam longe acerbiores invectionem proculuri: in me, qui negare non poteram Auctorem præfationiculae,

culæ, quâ si non causa, certè occasio data fuit, ut, si Gersen C. Scutatoris potentia annihilatus esset, ad trahendum currum triumphalem Kempistarum condemnatus fuisset, & quidem in proprio Ordinis habitu, quia in eo Vercellis ad S. Stephan. peccaverat, & sic *pœna proportionetur delicto*, & omnia ex jure *c. ult. §. præmissis de pœnis in 6.* agi videantur: ex jure, inquam, quia id (iterum vox tonitru) *argumenta sequentia luculenter demonstrant.*

§. VI.

Argumenta Scuti contra causam
Gersenicam nihil evincunt.

AT, ut primùm hæc *argumenta* inspexi, statim 53
animum ex metu confirmatum persensi. Siquidem non tantùm eadem *argumenta*, sed & eodem gaufape, quô in *informatione*, induta *revebuntur*. Vide obsecro illam, & fidem manibûs pedibûsque dabis. Hinc à pag. 6. usque ad 15. neque jota unum reponere possum, quidquid demum in potiori hoc Scuti spatio pingatur. Urges me, chare lector? respondeo interrogandô. Visne ut antiquam crambem recoquam tuæ nauseæ, & mea cum jacturâ pretiosi temporis? Ad singula, quæ his locis adducuntur, alibi opportuniùs respondebo.

54 Sed quid, inquis, reponis ad tertiam partem Scuti, in quo omnia desultorio scalprò geruntur: dicitur Bellarminus, Nigronius, Rosignolius, Possevinus, omnes Soc. Jesu, è castris Gersen. ad Kempenses transfugium fecisse. At hæc inconstantia nota debet probari, non ruditer asseri. Scio equidem, dum humanitùs quid in tractatione sententiarum passi sumus, comperta veritate sententiam suam retractasse potius esse actum fortitudinis, quàm inconstantia; ut autem ipsa retractatio omni levitatis absolvatur notâ, gravis ratio intercedere debet: hæc si C. Scutator suo queat inscribere Scuto, quatuor viros istos libentes è Gersenensi Senatu dimittimus; sed ipsi nolent, ut videbimus alias.

55 Sed *fol. cit.* volet Besoldus: Thomam citasse fertur: sed citatio non est retractatio, hanc fulcire gravis ratio debet, illam etiam opinio impetrare potest. Concilii Parisien. actus & fructus longè alios enarrat Thullerius, quàm scripsit C. Scutator: cui potius credemus? qui ipse interfuit: talis C. Scutator? Nequaquam, tum nondum natus: testes auros, quique venerunt in rei gestæ partem, suo locò audiemus. Idem dicito ad ea, quæ *pag. 17.* de Codice Aronen. dicuntur. Sic etiam P. Mabillon. *f. 18.* allatum argumentum octavum defender, alius nenum. Et ita *tertia* hæc soboles seu *pars* absolvitur, quæ tota quanta in
 Scu-

Scuto exhibetur, uti exhibita fuerat in *Informatione*, nisi quòd in illo dicatur terciò genita, in ista verò quintò genita; atque quòd in illa sit grandior, in isto pupa.

Quod enim *sol. 18. c. 2. med.* nescio ex qua § 6
arithmetica his notulis $\frac{1}{000}$ ad $\frac{000}{1}$ sine nomi-
ne numen additur, in nullo numero recipere
possumus, imò neque debemus. Scripsit Ma-
billon judiciò eruditissimorum virorum de
Critica Opus, siquod illustrissimum: simili-
bus tamen scalis nullum in illo locum conces-
sit, sed dato consiliò exclusit, protestatus se
nunquam concessurum, ut Criticæ tam arctæ
leges dictentur, eruendæ veritati nihil nisi im-
pedimenta allaturæ; quæ ni timuisset, aureum
suum partum hac (ut Scutator putat dicen-
dam) gemulâ nequaquam carere permisisset.
Itaque re, quam ille in rejectamenta reponit,
non est, cur Lector bone te diutiùs fatigem.

Vis igitur omnis pendet ex quarta parte 57
Scuti. En titulum: *Argumenta contra Joannem
Gersensem expenduntur.* Expendamus, & sedulò.
Argumentum primum *idiotismi*: hic clavum
clavò pellimus, & idiotissimis Germanicis me-
liores Italicos imò utrosque suò locò objicie-
mus. Argumentum secundum eodem ordine
& sale in *Informatione* coctum, & in Scuto pag.
19. recoctum, nescio num omnibus æqui ve-
rique amantibus nauseam ciere non debeat.

Utrobique enim Gersensem aconito poculo sublatum, si Scutatoris scalpro credis, intelliges. At tanti viri, quem Religio S. Benedicti universa sanctâ memoriâ. 27. Novembr. recolit, funesta cædes inulta manebit, cædes, inquam, bis, ter, sæpius intentata, tandem executioni mandata? Ne de patrato homicidio quispiam ambigere possit, id sculpitur, & scalpitur, ceu factum æternâ memoriâ dignum.

58 Quid ergo mali fecit? Audite grande piaculum: in Scuto verbatim exhibetur. Joanni Gersen conjunguntur eæ circumstantiæ, status locorum, & temporum, quæ sunt manifestè falsa; ergo & ipse est occisissimus, imò figmentum, quod ne quidem unquam in rerum natura fuit. Ecce fatalis hora! habet, jacet Gersen noster: Deus det ipsi æternam requiem; nec enim de bona (licet violenta fuerit) morte dubitare licet, cui ipse optimum prodromum, vitam a Jo sanctissimam, præmisit.

§. VII.

Ven. Joannes Gersen à variis objectis vindicatur.

59 **A**Dversaria verò pars, cujus sibi si non primam, certè potiore[m] sumit C. Scutator, palliando suo facinori sex potissimum crimina

na Gerseni imponit. I. dicitur fuisse Magister S. Antonii, quod tamen evincitur esse falsum. R. conc. antec. primam partem, transeat altera: ergo est figmentum; n. conf. Attollite aures Veneti, rebus vestris invigilate! novus in Boja surrexit opifex *Scutorum*, quorum si quodpiam attollat in altum, cadant, necesse est, ab aris sacris Divorum ossa, eradantur ex sacris diptychis Sanctorum nomina, Sancti ipsi figmentis accenseantur. Coluistis hactenus S. Joannem M. ceu magnum Urbis vestrae Tutelarem, festum quotannis 19. Maij publicâ ceremoniâ celebrâstis. Jam cessate sacra. Nam de Joanne vestro litteris consignata habemus hæc capita rerum.

Dicitur adhuc gentilis vocatus Neanias, 60 genus maternum duxisse ex primoribus Æliæ, auctoritate Maximiani cum nomine Christi Alexandriam excidisse, post agnitum in apparitione Christum de Saracenis retulisse victoriam, dissipâsse Theodosiæ matris idola, varios cruciatus tolerâsse sub duobus successivè Præsidibus: cesso reliqua, quæ omnia scripta, impressa, passimque credita, eodem tamen, quô referuntur, ordine sunt falsa. Quis dicit? Bollandistæ: quibus argumentis? verissimis, quorum tenorem & ineluctabilem vim orbi orthodoxo sine metu, non tamen sinè solatio evindicatæ veritatis ob oculos ponunt: non verentur hæc Joannis Acta appel-

lare *apocripha*, & si noster Scutator in arcto positus id inficiari velit, cogetur ad metamorphoses Ovidianis mirabiliore refugere, & ex duobus, S. Joanne & S. Procopio unum conflare.

61 Sed num propterea S. Joannes M. est *figmentum*? num à sacris abstrahendus aris? Absit, id nefas de Republica Veneta vel cogitatione concipere: perget illa colere Tutelarem suum, licet multa falsa ipsi affingantur: cur non pergeret Religio Benedictina amplecti Gersensem suum, etsi demonstratum foret, magisterium S. Antonii ritu fabulae eidem affingi? Jam verò cum id ipsum (sic interim dicamus) dubium sit, quis nobis vitio vertet, si Ser. Rempubl. Venetam sequamur, & haud prius nostrum Gersensem, ac ipsi suum Joannem deferrent, deieramus: imò quis nobis vitio non verteret, si hocce territi argumentò causam Gersenis tueri deinceps nollemus? Potius animatos impulsosque communis nominis, non Benedictini tantum, sed & Orthodoxi causam sentimus ad certamen Ecclesiae necessarium.

62 Etenim si semel admittatur Achilles iste: huic affingitur falsum: ergo est *figmentum*, accipiet à Scutatore, non à Vulcano, arma, quibus accinctus invulnerabilis erit: etsi Bellarminus cultum Sanctorum protegens, omnem suam explicet armaturam. Trahet post se integrum, non Graecorum, sed haereticorum exercitum:

Græcorum ajo, qui potuerunt inviti vinci; ajo *hæreticorum* qui licet toties victi sint, subigi tamen non possunt, nisi jugum Christi sponte subire velint: & quotquot nolent (utinam essent pauci!) semper sui Achillis lateri adherentes vociferabuntur: *S. Magnoaldus e. g. non est nisi figmentum.* Væ vobis Bollandistæ, qui cultum sacrorum tam multis sanctis adstruitis, instruitis tamen huic, illi: e. g. Agapiti M. Prænестini acta aptantur S. Venantio M. Camerin. cum augmento fabulositatis T. 4. Maij f. 144. S. Alexandra in actis S. Georgii non est uxor Diocletiani f. 149. imò Artemius fol. 10. fingitur oculata fide acta S. Torpetis scripsisse (nolo plures nominare, quia satis aperte loquimini) *Sancto affingi falsum!* quantis vigiliis, quantis laboribus à scoria aurum sequestrastis, & nullibi nostri Scutatoris observata regulâ: hac autem receptâ recipite vos ad cantilenam centies recantandam, nondum tamen satisfeceritis Achilli ejusque sequacibus: & hocce carmen quantum omnibus Orthodoxis excruciet non aures modò, sed animos; tantum placebit heterodoxis.

Hæc peramicè loquenti irascitur mihi C. 63
 Scutator; ergo, inquiens, sum ego hæreticus? Absit istud in animum admittere: nolumus adstruere pertinaciam mentis, sed *periculum propositionis*, ut videas, quid veneni ex hoc

hoc puteo hauriri possit ; ut videas , quare Alma Congregatio nostra ad *informem* (utique me fines scapham scapham vocare ?) *informationem* tuam nec verbum reposerit. Sperabat enim illa hanc *propositionem* posse silentiò honestè sepeliri , etsi non sine omni (intelligi in gradu primo velim) detrimento honoris. At ubi vidit cadaver iterum erui , & , si fieri posset , accersiri Prometheum , qui animando huic inanimato corpori ignem è coelis rapiat , non decuit illam amplius tacere ; ne , dum parceret labori , officeret communi quieti.

64 Vellēsne autem nos quiescere , ut Gersenem , omnes Divos ex Benedictino Albo eradicari , quorum actis falsi quid forsitan admistum apparet , sineremus ? An non hoc esset in utramque aurem stertere ? Et quæso , ne des , sed potius premas , quam protrudere vis , disparitatem : jam dixi *periculum propositionis* : quid dicis ex fundamento tuo illis , qui certitudinem Ecclesiæ , quam ex ejus consensu tenemus , ut fabulam explodunt ? habemus hanc de S. Ursula : num Molinæus statim cessat clamare ? *S. Ursula cum undecim millibus Virginum est mera fabula Papi- starum.* Quid enī commodamus huic hominum generi , quos recipere non amplius possumus , non nisi hebetes ?

65 Si hujus incommodi vel minimam partem Alma Congregatio nostra prospicere potuisset , ac remotissimam eidem dandam præfatiunculâ

meâ

meâ occasionem, illam ad æternas tenebras damnâset; etsi cur in lucem prodiret, rationes urgerent non spernendæ, prorsus autem aliæ, & nulla earum; quæ in *Informatione* jactatur. Fateor, charus est nobis Gersen, sed millies charior Ecclesia, cujus puritati conservandæ, cur non (si necesse sit) arramentum ad delendos aliquos ex diptychis nostris Sanctos lubentes præbeamus, qui omnem ex venis sanguinem debemus? Id ergo nobis gratiæ à C. Scutatore polliceri audeamus, ut ejus quoque veniâ Gersen noster inter sanctos & electos resuscitatus respiret. Sed nescio, utrùm non tota spe cadamus.

Ille namque pergit facinora Gersenis refer- 66
re, quibus non mortem, sed ipsam annihilationem commeritus esse dicitur. Mirum sanè rigoris exemplum! Et tamen ut latronum coriphæus mortis à legitimo senatu damnetur, quantæ requiruntur probationes! Ut Gersen primùm mortis, tum annihilationis condemnetur sententiâ, nec judex, nec judicium, nec accusator, neque testis requiratur! Interdicitur igni & aqua, cœlo & terrâ; destruitur infra damnatos, qui malunt inferni supplicia, quàm annihilationem ferre. Lego in c. qui malos 23. q. 5. magni momenti gnomē. *Judex minister Dei est, malos percutiat in eo, quòd mali sint.* Quæras igitur, quid tam enormis mali Gersen patrârit ut post plenam *informationem*

tionem mereretur tam austerâ sententiâ fulminari? Ego autem potius priusque quæram, an *informer* sententiandô ministrum Dei egerit, ejusque actio mereatur *santo* Orbis triumphantis inscribi? Audite

§. VIII.

Ven. Joannes Gersen refertur Canabaci natus, idque variè probatur.

67 Ilum **D**elictum: dicitur Gersen esse natus de Canabaco. Brevis sententia; sed longissimi rigoris exemplar! Ergo etiam Canabaci natum esse crimini datur, & crimini tam nefario, ut quisquis ibi natus sit, mereatur ad Garamantos expelli? justificatur lata sententia mox adjectâ ratione. *Hic locus in mundo nullibi existit.* Liceat, Domine Judex, interloqui. Fuisse ipse à pedibus Mercurio, omnia lustrans orbis loca, ut tam exactam in causa criminaliter capitali, in qua non nisi probationes omni exceptione majores recipiuntur, notitiam mundi efferre valeres? Edic, quæ brevè tua mente fata viros illustrissimos ante, post Gersenem natos excipient, si omnes hircocervis adnumerandi sunt, quorum locum natalitatis non scimus, aut quorum locus natalitius non amplius existit, aut existit sub alio nomine? Scit

Scit in historia sacra peritus, quam certa dicam nullius indiga argumenti. Non tamen credit C. Scutator, sed Scuto suo inscribit dodrantalibus literis.

Diunt quidem Benedictini per Canabacum intelligi 68
oppidum dictum Cavaglia prope Vercellas. Sed hoc
certò falsum est. Quibus argumentis huic asser-
to dica falsitatis scribitur? Epistolæ an. 1726.
ad Scutatorem ipsum datæ. Quid ista sonat?
 De Canabaco falsò interpretari, de Cavaglia pro certo habeo. Demus hoc: uni opponimus plurimos, qui asserunt contrarium. At est *amicus in dignitate constitutus. Esto: nos doce-*
mur amicitiam non nisi inter pares consistere.
 De dignitate C. Scutatoris nihil scimus: viros *in dignitate constitutos*, quibuscum mihi frequens litterarum consuetudo intercedit, si amicos appellarem, meritò mihi duceretur rusticitati: jubeor illos ceu Mæcenates vereri & venerari. Si verò hic amicus in alto gradu tam humilis est, ut se dignetur ad privatæ personæ amicitiam demittere; cur non nominatur, ut etiam à nobis possit literis salutari? Sed quidquid de his. Ecce argumenta viri.

Legimus in Archivio hujus Urbis (Vercellen)
membranas omnes charactere Gotico & latino sermo-
ne descriptas illo ipso seculo, quin illis annis, quibus
vixisse dicitur Joannes Gersen, agentes de Cavaglia:
nulla Canabacum nominat. &c.

Hæc ille quorum etiam apices veneramur. 69

Sed

Sed dolemus literas istas malè fuisse à Scutato-
re intellectas. Concedamus enim *Cavagliam*
nullibi vocari *Canabacum* : quî autem inferri
potest ? *ergo Gersen est figmentum.* Asserva-
mus cum religione ossa B. Waltonis : non
tantùm unam de ejus vita moribûsque perista-
sin ignoramus, sed longè plures : ergo Wal-
to figmentum est ? Demus in authentico
scripto ejus locum natalitium nomine quo-
piam exprimi, quod modò nulla geometra-
rum arte reperiri queat ; interpretantur au-
tem aliqui *Landspergam* : num propterea hi
statim explodendi, & B. Walto ex universi
finibus extrudendus est ?

70

Ais : de existentia B. Waltonis habentur
Wessofonti certa instrumenta : non autem de
existentia Canabaci, nego hoc ; & assero :
utrumque habemus, & utrique fidem. Cur, in-
quis, non ostenditis provinciam, in qua turres
suas attollit *Canabacum* ? Ostendemus, si C.
Scutator Bollandistis ostenderit omnia loca,
quorum nullam notitiam ad illustranda San-
ctorum Acta præter sola nomina ex ullis Archi-
viis extundere potuerunt. Hac operâ illos
tibi plurimùm, nos non parùm demereberis.
Invenies enim (quid dubitas ?) etiam *Canaba-*
cum, nisi illos, qui Codicibus suis hoc nomen
adseripserunt, in Pythia ad illudendum orbem
natos impostores dicere velis. Noles id au-
tem, opinor, ne piorum manium quietem tur-
bes :

bes: & ego suadeo, ne in *c. ut veterum* 6. D. 19. impingas, faciāsque, quod à me fieri cupis, *in lioris corrigendis antiquitati deferam.* Defer & tu, ne exemplis ab audacia majori, quàm doctrinā sumptis alii quoque mucronem capiant eraturi ex terra viventium, quidquid locorum in veterum M. SS. occurrerit exprefsum, si eos cursores nostri non lustrârint, suismet oculis non viderint, & cum incolis & accolis miscuerint sermonem. Petis, ut alterum *amici* tui argumentum audiamus: audimus, & cum reverentia.

Parochus loci, qui cæterum magno eme- 71
ret assertam eam suæ patriæ laudem, quod protulerit authorem præclarissimi Operis, fatetur, se nusquam reperisse Canabacum dici pro Cavaglia, me commendo.] Hæc ille, ipsumque veneramur. Sed Plur. Rde Domine Paroche, liceat mihi, ut te paucis interpellem. Visne his ex verbis colophonem fieri, quem Scutator scuto suo in hanc sententiam insculpat? *Gersen non habet schedam baptismalem à suo D. Parocho; ergo est bastardus: & quod gravius; ergo est figmentum; ergo nunquam fuit in orbe, sed in solo cerebro Gersenistarum, uti Tarela- phus in capite insanientis Entelli.* Quis ista ferat? an amor veritatis? & hic interrogare jubet secundò.

Plur. Rde Domine Paroche, veneramur 72
tuam, omniumque tuorum Antecessorum &
zelum

zelum animarum & industriam: at hæc, si ponatur etiam maxima, potuítne libros baptismales, & mortuales adeò integros in manus tuas consignare, ut demissè an. 1727. 3. Decemb. in festo S. Xaverii rogantibus queas anno 1222. atque circiter in Parochia tua baptizatos & mortuos exhibere? Repetimus scriptò & typò preces nostras, quibus ex abundanti satisfactum fuerit, si duodenos tantùm ex omni civium numero acceperimus. Erit nobis epistola tua non tantùm amplissimum beneficentiæ testimonium, sed & pulcherri-
mæ laudis materia, quam perpetuâ memoriâ animantes, in Wessofontanis tablinis nunquam intermori sinemus.

73 Sed tu abnuis, cur Domine? Non possum: quare non? *Tempus edax rerum.* Quid de tempore canis? Præfiscine dixerim, nisi in vota nostra animum calamùmque concesseris, non minùs de nostra, quàm tua re agitur. Nam maximum Parochiæ tuæ decus Joannes Gersen versatur in proximo annihilationis periculo. Pollingæ jam est lata sententia; nisi ab ea appellemus, aut eam irrefragabilibus argumentis revellamus, actum est de tanto viro, actum de multis optimorum tuorum civium capitibus, matures responsum. Respondeo.

74 *Tempus edax rerum* absumpsit illos veteres libros baptismales: utut igitur velim, non possum è rapacis temporis faucibus tā prisca
monî.

monimenta extrahere. Meam autem impotentiam non in doloris partem, sed in Gersenis vestrumque solatium accipite. Velut enim ego nunquam patiar, ut cives mei Gerseni vestro synchroni, licet eorum nomina & cognomina interciderint, dicantur nunquam fuisse in orbe magis, ac vulpanser à Gallino-cerva ex ovo fabularum calore ingenii mera entia rationis patientis exclusus: ita vobis non deerunt; ut eandem injuriam à Gersene vestro propulsetis. Mihi ad propugnandam causam meam excussis omnibus loculis nec literula suppetit; vobis militantes codices nomen Gersenis clarè præferentes, codices inquam in judicio critico probati, illis ad palinodiam juridicè compulsis, qui crimen falsitatis eis impingere sunt ausi.

§. IX.

Idem ulterius & novis stabilitur argumentis.

Demus autem hanc meæ, quam addico, industriae felicitatem, demus à me hoc momento centurias civium oppidi nostri præfato tempore viventium ex certissimis monumentis erutas fuisse; in his autem nec matrem, nec patrem Gersenis, minus ipsum Gersenem
D appa-

apparere; an ob id statim proles ex vulpanferis ovo nata dici potest? Quàm multa nobis hodie luce meridianâ clariora dilapsô nondum sæculô tenebris involventur! Exemplumite ab Ordine Capucinorum, S. Francisci &c. Illi adhuc recentes num omnia sua in recenti certâque memoria tenent? S. Francisci Sodales in quàm varias respublicas abeunt? Quævis illarum in habitu, cultûque Regulæ Seraphicæ putat se proximius ad mentem S. Legislatoris accedere: num ob id, dum dissentiunt, desipiunt?

- 76 Unde capere non possum, quid lucis Scutator suo Thomæ K capere velit, dum fol. 20. ait, *quod per Joannem de Canabaco possit intelligi Joannes de Rorbach possessor libri.* Jactat quidem rem Scuto suo dignam, id à se p. 4. arg. *monstratum*: sed quibus digitis (nam nihil argumenti in illa reperimus) veritatis, ut cogantur Gersenistæ credere, illâ inscriptione non Auctorem Libelli, sed tantum possessorem indicari? an hic semetipse indicavit? simili v. g. formula: *Ego Joannes de Rorbach sum possessor hujus libri.* Nequaquam: nec ipse Scutator, utut velit, tam plausibilem epigrammâ inscribere suo scuto potest. Sed demus hunc plausum, & possit, uti voluit. Ergo Joannes Gersen est Blietrantio annihilandus, aut entibus rationis annumerandus? Potius mecum, Charissimi, vertite temonem, & infer-

Natus : idque ulterius stabilitur. 51

inferte : ergo Thomas K. non est Auctor libelli, cum ipse possessor libri sit antiquior Thomâ, quidni & possessio ejus. Si autem hæc & ille Thomâ sunt antiquiores, quî dicitur Libelli parens? Neque Canabaci, neque Cavagliæ quicquam scitur de ullo filiorum, qui patre suo sit antiquior.

Neque timeatis, dum jure verbisque possessoris Scutator subdit. *Ipsemet in mea bibliotheca habeo librum, in titulo superius scriptum est nomen Joannis de Rorbach, cui donatus fuerat ille liber.* 77 Quid juris deperdet inde Joannes? Cum dein appellat ad proprios oculos, inquiens : vidi in bibliotheca Cathedrali Augustæ Bibliam M. S. cujus initio scriptum erat nomen possessoris hoc modo : *Emiconis Episcopi.*] Adeste Proceres U. J. afferte lumina legum utriusque Corporis Juridici, ut saltem umbram videamus, quî bina hac voculâ, *visâ* tantum, Thomas K. probeatur Auctor Libelli, Gersen autem parrus Tragelaphi? Ais (jam lucis aliquas incidentias proferre incipiens) *nuper incidi in imaginem Arnoldi de Kirchenbach ; scriptum est de Kirchenbaco.* Nihil prorsus lucis in hac afferatur imagine. Sed additur gravis ratio, quæ negari nequit. Lege : *Similes terminationes derivatæ à Germano vocabulo Bach utique produnt originem Germanam?* Assentior, & omnes vos Gersenistæ mecum : hoc tamen assensu nihil sentimus cum Thoma K, nihil contra Gersensem.

78 Vultis assertionis argumenta meæ? Ut efficaciter proponam, cedo interim omni jure, quod in civem nostrum Gersenem habemus, bonâ civium, parochianorumque meorum venia; quandoquidem id nobis argumentum Kempistæ adedò invident: cedo, inquam, Gersenem nec Cavagliæ natum, nec Cavagliam unquam dictam fuisse Canabacum. Cedo, illum esse natum Germanum, natum ex stemmate Rorbachiorum, natum in Geisen, Ober- oder Nider-Geisen [quæ loca Scutator in sua Scuto præmissa informatione f. 134. producit; natum in Hassia, vel Austria, aut Bavaria, sicque non esse Italum: non quærimus hîc Italiæ aliquam prærogativam, sed Libello de Imit. legitimum parentem, quem omnibûs istis permissis Kempisio Scutator nunquam procuder.

79 Nam P. Joannes Eusebius Niermbergius, inter Ascetas aliósque Scriptores vir clarissimus, nunquid natione Hispanus est, tamen parentibus Germanis, patre Tyrolensi, matre Bavarâ? Quid si, quæ cum P. Niermbergio sol an. 1590. geri videbar, jam viderit gesta ante annum 1221. cum Gersene? Non præcipito sententiam, quam (siquid Latine vel Germanicè intelligo) informatio Scutatoris innuit pulcherrimè. Quid si parentes Gersenis ex Germania commigrârunt Vercellas in Italianam, ut Niermbergii Madritum in Hispaniam?

niam ? Quid si Joannes in municipio Hassiæ (cui nomen Rorbach ; & non longè distat ab amne dicto Geisen , & aliis duobus locis , quorum unus vocatur Obergeisen alter Nidergeisen) natus ab istis cognomentum Gersenis ob vicinitatem vocabuli , ab illo , Italicâ intercedente phrasi vocari cœpit de Rorbach , seu de Canabaco ? Quid si (en ut perca percam sequitur) patrizans , matrizzans , ac ab utroque germanizzans Joannes , cùm spem mundi ad S. Stephanum Vercellis posuisset , plus sollicitus de virtute , quàm idiomate & hybrida loquens , pari quoque phrasi scripserit ? Quid si hic ipse fons est , ex quo ille jam idiorismos Italicos , jam Germanicos hausit ? illos quidem quia in Italia Italis præerat ; istos quia Germanus & in Germania educatus Latinam phrasin faciliùs exprimere poterat sequendô linguam parentum , quàm Sodalium suorum : illa enim erat ipsi vernacula , ista labore parata , ac fortè majori , quàm feliciori. Scimus autem , artem magno studiô partam impensius amari , amatam diligentius exerceri , exercitam paulatim transire in naturam.

α Reden von zweyen Sprachen.

§. X.

Eandem periochen de Ven. Joannis loco natalitio confirmant variæ peristases.

80 **Q**uis hîc propè non palpat causam, cur Auditor Libelli Imit. in suo latinismo tam suaviter italizer, tam consonè germanizer? En quàm multa conspirent in unum! Quis autem in musica cacophoniam culpet, cùm *Altus* cum *Tenore*, *Tenor* cum *Basso* tam dulciter consonant, ut trium regnorum aures, trium linguarum nationes videantur ad primam musices stropham haud parùm recreari: Germaniæ, quia Gersenem peperit; Italiæ, quia suscepit viventem, Belgii, quia tam benignè recepit mortuum, imò spirantem viventemque in suo Libello; quem Thomas K. tam amanter excepit, ut, ne sine ipso vivere cogeretur, prius totum depingeret (volo dicere) describeret, antequam ipsum ex (a) cameræ suæ hospitio dimitteret, factus ex hospite præco, ex præcone arctissimus imitator, non in stola tantùm, sed & in stylo.

Quòd si tamen tam multarum rerum loco, personis, linguisque diffitarum consonantiam.

(a) Sic C. R. vocant cellam vid. f. 22.

Scu-

Scutator juxta regulas *Informationis* tanquam meram divinationem rejicere velit; licebit mihi utique interrogare, quo nomine jubeat appellari totam illam farraginem, quam fol. 134. 135. appingit. Incipiamus à cauda, cui ille ludum & ludibrium Gersenistarum affigit. Cantatum satis est. *Ludere tantum*, inquit f. 126. volui, dum Gersenistæ invenerint suum Canabacum. Tentemus jam aliquid è capite; ac ut rem, uti proponitur, tangere possimus, ex critica ad logicam redeundum est. Quid ex lusore Philolophus ais?

Joannes de Canabaco non est nomen alicujus 82
 Auctoris Itali: ergo falsum est, Joannem Italum &c. esse Auctorem Libelli. R. c. ans: ergo Joannes, Italus natione non est Auctor c. nuncupatione Italus n. conseq. Caperat ad hanc distinctionem frontem Scutator: sed fanè immeritò, si recordari velit S. Antonii Paduani, S. Nicolai Tolentinatis. Estne hic Tolentinus orru? ille natione Italus habens cognomentum à Padua urbe Italiae celeberrima? Sinatur tamen suum ans probare. *Canabacum* oppidum nec reperitur, nec repertum est unquam in Italia: transeat ans: ergo Joannes de Canabaco non potest esse Italus natione c. nuncupatione n. conseq. Si à diuturno domicilio S. Nicolao potuit indi Tolentinatis nomen, cur Joanni non Itali?

Suo firmando Scuto C. Scutator in sua In- 83

for. hoc altum pendi percupit. *In Italia nunquam repertum Canabacum fuit.* At quid tum? si repertum fuit alibi, & ibi hausit nomen Joannes noster, uti S. Antonius de Padua, & Nicolaus de Tolentino? Neque Scuto quidquam ornamenti confert, sed potius totum destruit, si dicatur Codici Allatiano adscriptum Joannem de Canabaco, dicendum esse tantum Libri possessorem, non Auctorem. Hic enim liber (ut audiemus) est Thomâ K. antiquior: &, si non foret, non posset non refragari Thomæ. Edicas Scutator; quamdiu possedit ille hunc librum? quamdiu? Minimum septem annis: quantam ætatem prætulit Codex, ex quo descriptus est? Hic jubet Plato quiescere, Critica viscera causatum intrueri.

- 84 Siquidem præensus possessor vel ipsemet Cardinali de Biscia librum donavit ceu magnum thesaurum, & tanto Præsule dignum, vel ab ejus hæredibus donatus, aliòve modo comparatus fuit: neutrum fieri potuit sine præjudicio Thomæ K. qui, (ut Kempistæ fatentur ipsi) ante *ætatem provectam* nullum librum scripsit. Ætas provecta incipit cum Senectute, hæc cum anno 55. juxta alios anno 60. ætatis. Antiquissimum Thomæ exemplar refert annum Christi 1441. qui Thomæ erat 62. His ritè expensis quis non videt Codicem, ex quo Joannis Canabaci liber descriptus est, annò 1441. antiquiorem, imò lectum, notum, fontem

tem publicum, ex quo alii jam hauserunt? ubi? in Germania Superiori, in Korbach, ut vult Scutator, in Bavaria, Austria, vel Hassia. Et quis nobis dicere poterit, quem vultum prætulerit codex ille, cum gigneret codicem possessoris? fors decrepiti senis. Proles enim jam decrepita Thomæque K. manu (prout videbimus) antiquior, quæ potest non arguere parentem longè antiquiorem?

Quid igitur juvat in questione historica, quæ Thomam K. nihil juvare potest, Gerseniensis figmenti infamiam affingere? 85
 Esto Canabacum locus fictus in Italia: ergo etiam in Germania? Si dantur autem Joannes de Canabaco in Germania, quibus ferreis claustris est effectum, ut eorum nullus posset Vercellas in Italiam commigrare? ad S. Stephanum ponere mundum, & fundamenta Libelli de Imit. Christi? eum suis patriotis Canabacensibus communicare? Rideret ad ista: quis? Scutator, imò irascitur, dum præter omnem expectationem Canabacum repertum, Gersenem assertum, & Thomam K. etsi sexagenarium senem, nimis juvenem jure Libelli exclusum vider. Et hæc quidem pro mea in Gersenenses (seu Gersen meæ parochiæ, seu Canabaci decus sit ab origine dicendus) magnâ, longè tamen majori in veritatem devotione.

Magnas grates P. R. Domine; Superi re a- 86
 ment, & inter primos propugnatae Gersen-

cæ causæ pugiles coronent! Sed, Scutô C. Scutatoris jam nobis serviente, aut certè nihil ad Gersenis annihilationem conferente, quid dicemus ipsis Gersenistis, Cajetano, ipsûmque secutis, qui volunt illum Cavagliæ tuæ natum? Quod Historici clientibus S. Agathæ. Si Panormitanos interroges, jurabis illam Panormi natam; si Catanenses, Catanae. Sinamus utramque partem in suo sensu abundare: cum utraque nitatur gravibus argumentis. Quis enim illa hætenus Areopagita discussit? Dabis etiam mihi, Cajetano, ejûsque sequacibus hanc gratiam: cum utrinque nitamur gravi fundamentô. Absit à nobis illud ventolorum Thraconum: *omnia novimus*; id tamen regulis criticis inhærentes non possumus non *nôsse*, præter omne fas agi, cum Ven. Gersen à gemino delicto perperam impactô jam absolutus, accusatur tertii, quod ipse ne cogitatione quidem designare unquam potuit. Vis tibi periculum faciam in totius Scuti & Scutatoris periculum? volo: habes me totum aurem. Crimen Scuto insculptum annihilationeque plectendum sic habet.

§. XI.

Ven. Joannes rectè Gersen de Canabaco appellatur.

III. **E**Xprimitur nomen Joannis Gersen hoc modo: *Joannes Gersen de Canabaco*. Sicque ei affinguntur duo cognomina, quod erat prorsus inauditum sæculo 13. & 14.] Stupendus consensus per ducentos annos in Italia & Germania sine ulla regula exceptionis servatus! Qui tam conjuratos in unum cognomen animos credere potest, facile credet ovem nupsisse leoni. Et si utrumque verum foret: num ob id Gersen statim à Leone, qui oviculæ percipit, bipatentibus faucibus lacerandus, inque nihilum redigendus est? Si sola nomina ad exercenda annihilationis exempla sufficiunt; quid facient crimina? Ad catastas vos Amanuenses sine exceptione omnes, qui eidem personæ, eique sanctæ, nec uni tantum, sed plurimis Sanctis tria, quatuor, quinque, plura nomina diversi sensus & soni adscripsistis. Quid in vos peccavit S. Idelphonsus, quem nunc Ildefonsum, nunc Adefonsum, jam Alphonsum, iterum alio modo scripsistis? si regulis modernæ critices insistitur, cum Gersene tantus Doctor deinceps plus nihilò haberi nequit. Si
nam.

námque duo cognomina tam grande supplicium merentur ; quid si peccetur in ipso nomine è lustralibus aquis hausto ? Aut forsan hæc in nomina tyrannis tantum sæculò 13. & 14. defæviit ? Quis ab hac lue sæcula præterita & præsentia tam feliciter eliberavit , ut (quod hæc scelera spectat) neque syllaba querelæ ullibi terrarum audiretur ? Quid multis rem ago , dum verbò conficere possum ? *Sæculum 13. & 14. æquè culpâ caret , ac antegressa , & subsecuta.* Non creditur hoc in Kempistico auditorio causatum. Ergo vocetur Advocatus prorsus impartialis Andreas de la Roque , addatur & Ortius ; ut in trino etiam hîc stet omne perfectum , advocetur & Besoldus ; per me , sic libet , accersatur etiam Strauchius in Amœn. Jur. Can. cum Wagenseil *Ex Jur. Can.* Sic isti de cognomentis.

88. Varius ortus , variique parentes nominum , magis cognominum fuere. Sunt , qui patris nomen , sibi filiorum servantes , sumperunt. Sic in Hollandia , & Suecia nihil frequentius , ac *Janson , Peterson* : seu filius Jani , filius Petri. Hunc morem apud Romanos viguisse , fides in historiis passim adstruitur. Atque hi ferme semper tribus nominibûs insigniebantur : nomine familiæ , e. g. *Cornelii* ; prænomine , v. g. *Lucii* ; & cognomine , cui variæ circumstantiæ ortum dederunt , uti forma corporis , laus eximii operis , peristasis diuturnæ habi-

habitationis, studium artis certæ. Hinc reperimus, qui cognominantur *Cinnati*, *Dentati*; inde Scipioni cognomen *Africani*, Nicolao *Tolentinatis*, plurimis Romanorum *Rusti* à terra, quam coluerunt, inhæsit. Quin consules, Dictatores, viri in sago togaque clarissimi ab agris cognomenta sua mutuârunt. Non desunt multiplicis generis exempla, qui suo nomini & tertium addiderunt; *Felices* à fortuna, discipuli à magistris, electi ab adita dignitate, tertii, quarti, quinti, ab ordine dignitatis. Atque ut hæc fierent, indixit necessitas, cum enim ab homine homo non differat specie, velut angelus ab angelo; necessarium fuit nomen; tantum differat numero, indiguit cognomine; cum autem sæpe cognomenta conveniant, eadem necessitas induxit prænomena loci, nativitatis, officii, ut alias prope innumeras tum causas, cum occasiones taceamus. Et hæc quidem illi.

Decies plura proferre parantibus maximas 89
gratias persolvi, illisque in stipendium totum
c. infames §. apud urbem 3. q. 7. aureis nummis
impressum in meritissimam mercedem adjecis-
sem, nisi viros nossem sibi dictissimum existi-
mantes: *Advocatus non lucro, sed justitiæ debet in-*
tendere. Jam verò rebus sic consistentibus
Gersen infra fungos deprimatur, quibus non nisi
unum nomen *fungi* est? Aut siquid ipsi conce-
ditur *esse*, non tamen tantum, quantum cervis,
quo-

quorum unus albi, alter rufi, heri fusus parvi, Friderici ætate gaudens annosi additamentum meretur? Et quid? Non impetrabunt Gersenenſes (ſi plus lachrymarum, quàm atramenti fundant) à Scutatore, ne feriat Gerſenem, & infra fungos dejiciat? Cervus ruetur in abditis luſtris primum & ſecundum gradum *effendi*, fungus ſaltem primum: à nemine hujus juris iniquus poſſeſſor, nec Timone quidem, proclamatur. Hoc autem privilegiò non gaudet Gerſen: annihilandus eſt, ut fiat fungò vilior, non tantùm laude, ſed etiam in eſſendo.

- 90 Quæ tantarum cauſa irarum? Cognomini ſuo Gerſenico adſcriptum habet prænomen de Canabaco. Memini me legere, Erfordiæ nomen Petri tam infauſti ominis, aut tam decantatæ execrationis, ut, quiſquis Petrus vocetur, ad ſenatoris dignitatem non poſſit admitti, & admiſſus expellatur tota curiâ. Infelix nomen Petri Erfordiæ! infeliciffimum prænomen de Canabaco in officina Scutatoris! Petro ſaltem jus civitatis, Gerſeni autem neque comuniſ auræ relinquitur; Gerſeni in tanta confuſione nominum ob nomen, quam Scutator nunquam, eſſi Scutum ſuum mutet in amphoram Neptuni, exhauriet: Gerſeni digniſſimo Abbati Monafterii Vercellen. duobus Joannibûs Gerſenibûs clari: quid prohibet unum dici de Canabaco, ut diſtinguatur ab altero? Eſto ex ſententia Cajetani Gerſen de Canabaco: ergo
ad

ad internecionem conclamandum est, si dicatur id prænomen hæreditasse à Germanorum Canabaco? tamen S. Antonius Portugallus potuit cognomentum suum recipere ab Italia.

Atque hæc ego in favorem Gersenensium, ipsiusque veritatis patrocinium dicere volui; ut pateat, plus requiri ad mactandum prædonem, quam annihilandum pretiosi libelli Auctorem. Nôrunt, qui Jura vel à limine salutârunt, ex *Sanch. l. 7. consil. c. 3. dub. 33. n. 8. ex Gl. reg. 17. Cancellariæ* dicentibus, *ætatis annos computandos esse à diebus conceptionis*; si id utile sit ei, de cujus ætate quæritur. En favorem nondum inter homines nato Jus addicit; & jam nato ad multorum hominum salutem, imò jam magis in hominibus juvandis, quam cana senectute fatigato sine omni jure solo ludibrio nominum vita abjudicetur, æternoque nihilo tacentibus suis confratribus addicatur?

Si mihi tantum temporis, quantum animi foret, plurima possem de nominibus proponere dubia, quæ Scutator nunquam poterit evolvere. Edicat nobis, quare celeberrimæ urbes, Hynon à cane, Lycaon à lupo, Leon à leone dicuntur, ducunturque? Crudelis sim, si ad ista responsum expectem: hæccine sunt Religiosæ exercitationes, horas negotio æternitatis conficiendo sacratas ad digladiandum cum umbris nominum, prodigere? Si autem ipse nequit respondere, cur Lycaon à lupo
suam

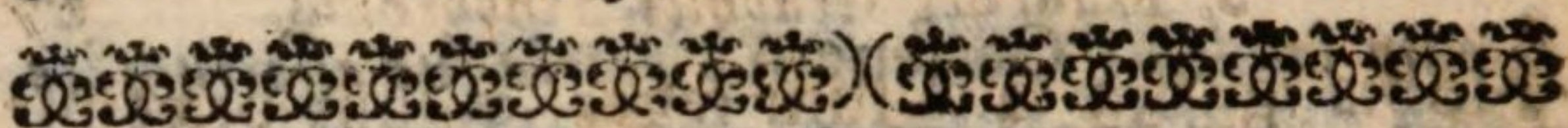
suam nomenclaturam receperit, cur sub annihilationis poena exposcit, cur Gersen noster illam à Canabaco? cur refugit ad signa S. Hieronymo, S. Augustino (quos tamen in re Critica sequi non pulchrum tantum, sed & sanctum est) ignota? Ubi illi $\frac{1}{000}$ $\frac{000}{1}$ mirabile numerorum agmen producant? Gloriari potius oportet ignorantia, quam tanti viri, ut deponerent, nihil pensi habuerunt. Vivat igitur Joannes noster, etsi Scutator nondum possit aut velit capere; cur absque omni periculo annihilationis queat dici Gersen de Canabaco.

- 93 Præclara sanè hæc omnia, neque minùs vera. Grates igitur P. R. Domine non jam magnas, sed maximas. Quis è Cavaglia sine numine Divum tam potentem expectasset opem? è Cavaglia inquam; cujus solo nomine (quia cum Canabaco non videbatur cuique nasuro combinabilis) Scutator jam in sua Infer. ultimam Gersenistis cladem intentarat? Quare ad refellenda reliqua tria Gersenii inusta piacula non tantum æquiori sensu, sed etiam æquanimiori animo accedo. Verum in ipso me limine increpat Scutator, quo jure tam prolixam prosopopœiam è domo parochiali Cavaglianorum accersierim. Domine, breviter respondeo: non meo, sed tuo mihi liberaliter concessò responsò.

- 94 Ais f. 20. Parochus Cavagliensis magnò emeret,

si eam laudem (Gersenem) patria sua assertum ire posset. En operâ mea emit absque argento, & emit votis majora suis, decus ingens non uni tantum patriæ, sed toti Italiæ, quin & utrique Germaniæ: possunt Itali gloriari de Libello Imit. Christi apud se composito, Germani de Auctore Libelli apud se nato, Belgæ de Auctoris spiritu in Thoma Kemp. mirabili imitatione expresse. Si adhuc dicas Donatum feliciorum in sua Grammatica, utpote cujus regulis permittitur *exceptio*; quàm Hieronymum in sua Critica, cui nulla; parati sumus binomios non unum asserere sæculo 13. 14. 15. viventem: si prius attuleris duos e. g. Alexandros de Hales in uno Monasterio conversatos, uti nos ex Modena duos Joannes Gersenes. Ut Doctor irrefragabilis ab omni alio Alexandro distinguatur, sufficit addidisse *de Hales*: aîn sufficiet, sine additamento distinguere duos Joannes Gersenes? Porro nec illud concedere possumus, illis sæculis nullum bicognominatorum exemplum haberi. Vide, quæ dixi supra n. 88. & quæ dicam suo locô. Ediffere jam quartum Gersenis piaculum figmenti cauterio notandum.

§. XII.

Ven. Joannes rectè S. Francisco synchronus, Abbas S. Stephani Vercellensis, & circa annum 1220. floruisse refertur.

95 IV. **D**icitur vixisse tempore S. Francisci & S. Dominici, sed hoc falsum esse constat. Constat: quâ verò Logicâ potest inferri? ergo Gersen est figmentum, præsertim dum probare possumus synchronologiam utriusque Sancti Patriarchæ & Ven. Gersenis optimè conspirare? id, quod suo locò probabitur. Mihi, ne limites brevitatis excedam, plura referre hoc loco non licet; bene verò, quod additur, refellere, Bonaventuram Auctore Libelli posteriorem esse. Adi Thullerium, ac suo loco dicenda revolve. Quid criminis quinto locò ponis?

96 V. Dicitur Joan. Gersen vixisse in Monasterio S. Stephani ad initium sæc. 13. ubi etiam dicitur fuisse Abbas. Digna Scutò aureo verba! Quid in ullo apice carpere possis? Bz. Anno 1206. 16. Decemb. initus est contractus à Robaldo Abbate S. Stephani, in quo inter fratres, qui recensentur, nullus omnino Joannes legitur. Quid tum? cogimur statim concludere? ergo Joannes est figmentum. Quid si tantus vir nomine causæ communis, Ordinis vel Monasterii fuit absens?

No-

Nobis ignotæ sanè sunt leges, quibûs præcipitur, ut inito contractui omnes fratres inferantur. In Historia Monastica occurrunt plurima contractuum exempla, quibus tantùm nomina Seniorum inserta reperiuntur. Vide Annales Mabillonii, cui quid respondebis, si dicat Joannem nostrum tum nondum senioreni fuisse, cùm contractus ille iniretur? quis proin scit, recensitos fuisse *omnes fratres, qui tunc in eo Monasterio alebantur?* Et si sciretur, quibus certis in tanti re momenti jure requisitis argumentis docemur, tunc temporis Joannem non vixisse in aliqua grangia, non in aliquo alio Monasteriorum docuisse? Quot afferri possunt causæ, quibus Religiosus potest & solet sæpissimè abesse suo Monasterio; tot patrocinantur Gerseni argumenta: illæ autem cùm Juris suffragiò sint plurimæ, ista suum robur, donec efficaci ratione refellantur, tenebunt. Hucusque igitur Joannes noster innocens ad Garamantos relegabitur ex crimine sexto: quale hoc?

VI. Dicitur Joannes fuisse Abbas S. Stephani 97 circa an. 1220. Quis hîc quærat vel umbram mali? Occlamat suo Scutator adversario: *hoc verum esse non potest.* Eccur ita? Avertat piissimus Deus, ut dicat ullus Gerseniensium verum, quod *verum esse non potest*, habeatque implicantias majores, ac lux cum tenebris! Quid ergo implicat? *Eo tempore jam*

fuere Abbates Commendatitii in prefato Monasterio. Atque talis erat proximè relatus Robaldus. Quibus id argumentis probatur? Quia etiam fuit Canonicus S. Eusebii. Hæc verba nihil, quia nimium probant. Sequeretur enim nullum Abbatem Regularem posse simul esse Canonicum: Talis est Taurinus, tales ejus successores. Et quæso, sine me esse brevem, aut saltem modestum, ne notissima recantem. Ipse, C. Scutator ad Mabillonem, iustis annis Christi 1075. hunc annum antegressa & succedentia tempora, & nunc reperies exempla, quibus undique tibi satisfactum fateberis.

- 98 Sicut igitur Taurinus fuit Abbas Reg. et si Canonicus; ita & utrumque Robaldus erit. Aut detur disparitas: sed unde hæc? Jam verò si iste fuit Abbas Reg. cur non & Hugo fol. 21. productus? Cur non & Joannes Scotus Doctor egregius? Quid ad hæc vos Reverendissimi Præfules doctrinâ non minùs quàm infusâ illustrissimi! si etis non jam papyro semel inscribi, sed & iterato scalpore insculpi Scuto, neminem vestrûm dici posse Doctorem egregium, posse Commendatarios? Aut fortè Scotus iste subtilis ille Doctor est, qui Oxoniæ docens dicitur 30000. Auditorum, ac inter eos etiam Abbates numerasse, cui proinde omnes præcedentiam debeat? *Guilielmus* uti potest illâ imò cum

Com.

Commendatione Religionis *ex Dominis Quregne*; ita ex utroque titulo *Advocatus* dici. Noster Cajetanus Abbas Reg. & tamen non *ex Dominis*, sed ex Principibus fuit. Quanti Advocati, Gratianus, Panormitanus! ast utique Regulares? Dein *Simon de Bodonis Nobilis Vercellensis* cur non potuit exemplò nobiliorum, calcatâ mundi spe, spem omnem in Regulam sacram ponere, & an. 1351. eligi in Abbatem? cur idem dicere vetemur de Guilielmo Simeonis nepote? Quid si patrui exempla in par studium, & hoc in par meritum, istud in parem dignitatem traxerunt? Millics gesta & concessa, cur hîc tantum regesta negemus, nullâ aliâ urgente ratione, quàm ut expulsis Reg. locus fiat Abbatibus commendatitiis?

Audiens recitari catalogum Abbatum cuiuspiam Monasterii quis non supponit, si nihil de Commendatitiis refertur, pro Reg. Abbatibus? Nôrunt enim omnes, illis nomen Abbatis (utinam non & sæpè res: hinc illæ antiquarû, prope dixerim hac re antiquatarum Religionum lachrymæ!) non nisi abusive tribui. Et si dubium foret, juxta *c. ex litteris de Spons.* Verba obscure prolata ad communem intelligentiam reduci deberent. Nam (ut ex *c. Abbate 25. de V. S.* discimus) verba ita sunt intelligenda, ut res, de qua agitur, valere potius possit, quàm perire: quàm crebrò res &

spes Monasteriorum per causam Commendarum perierint, nihil hîc attexere juvat.

100

At appellas ad D. Franciscum August. ab Euleria Ep. Salutien. qui in sua Historia Catalogum Abbatum S. Stephani ponit. At, quem Catalogo præponit titulum? Fors hunc? *Catalogus Abbatum Commendatariorum S. Stephani*? Si ponit, cur non & tu ponis? Si non ponit, cur vis nobis imponere Commendatarios pro Reg. Abbatibus obtrudendo? imò & asseverare, Joannem Gersenem Abb. Reg. esse fictitium? Et ne figmenta deseras, addis: *nec fingi potest Joannem Gersen ad initium sæculi. 15. rexisse Abbatiam S. Stephani.* Quis nostrum fingere conatus est? Figmentorum ut non indigi, sic historicis monumentis abundantes innitimur ipsi Scuto tuo, ab eodem protegendis.

201

Negas nobis omnem protectionem, aisque eo tempore iterum fuisse Abbates Commend. in eo Monasterio, & ponis Benedictum de Bulgaris, aliosque duos; quid si hanc triadem Gersene longè posteriorem permittamus nullâ unquam cucullâ indutos fuisse, statimne Gersen tiarâ S. Stephani, ipsâque vita exuendus est? Nullo modo. Quis vetat? Ille ipse, quem Scuto tuo inscribis, lectissimus Præsul Euleria. Hic ipse in suo Abbatum S. Stephani catalogo conceptis verbis: *Joannes Gersen, qui eruditissimum tractatum de Imitatione Christi composuit.* Hæc utique tam clara decretoriâque verba Ope-

ri suo tantus Pæsul inferere non ausus fuisset, nisi ex antiquissimi monumenti limpido haussisset fonte? Si viro fidem, uti decet, in cæteris capitibus habes, cur in hoc uno, dum Gerseni esse, vivere, regere, scribere ipsum libellum de Imit. Christi asserit, abrogare velis?

Si, ut spero, nolis, mecum parumper ex- 102
pende, quàm insigniter verum verò fulciatur, ut catalogus, quem Gerseni volebas esse fatalem, natalem ex nihili sui sepulchreto adducat, non amplius in orbituro in hominum memoria, nisi in eorum, qui luculentam hanc Reverendissimi Euleriæ attestationem fabulis accensere præsumant. Sex capitalia crimina in Gersenis nomen intorsisti: nullius inventus est reus. Scis autem *c. cum Ecclesia 3. de causa possess. fanè aureum: Actore non probante, reus debet absolvi.* Vivat ergo etiam per te è mortualibus nihili larvis erutus non tantùm inter Benedictinos Abbates clarus, sed etiam benedictos Scriptores Clarissimus Gersenius. Nec est, cur te ab hoc juris pietatisque consilio avocent, quæ *fol. 21. arg. 3. scripseras; Vigore namque carent non minùs, ac præcedentia. Operis collatis ambo simul periculum faciamus.*

S. XII.

Libellus de Imitatione Christi jam
 sæculo. 13. legebatur.

103 **A**jebas *Librum de Imit. scriptum ad initium sæ-*
culi 15. quo nullus extiterit Joannes Gersen
Abb. Vercell. ad S. Steph. Benedictinus ; ergo
(concludebas) non habet eum Authorem. Quod
eo tempore nullus talis Abbas extiterit, videbaris
tibi probasse arg. 2. à fol. 19. ad 21. Quod
autem Libellus ad initium sæc. 15. scriptus
fit, videbaris tibi f. 21. probare 12. rationi-
bús : primò asserendò ante id tempus nullam
existere in ullo Scriptore hujus divini Libri mentio-
nem. Jam singulas eventilemus, & quidem.

104 **I.** *Dicamúsque extitisse illius mentionem. Qui*
aliàs Reverendissimus Eulogia n. 101. suũ effatum
formare potuisset, nisi ex mentione antiquo-
rum Auctorum ? 2. qui genuino Libelli de Imit.
Auctori tempus regiminis ab an. 1230. ad an.
1345. (uti audiemus) adscribere potuisset ? 3. An.
1406. (ut fatentur omnes) Thomas K. habi-
tum Relig. impetrat : ante an. 1400. noster Co-
dex Gerardimonten. jam descriptus erat. An.
1399. Libellus (ut videbis) in usu fidelium jam
erat. An. 1379., quo natus est Thomas,
Libellus jam adscribebatur S. Bernardo. An.
1384. mortuus est Gerardus Groot, & anno

1400.

1400. D. Florentius (quos Libelli nostri sententiolis ceu regulis in spiritu regi solitos dicitis) primorum Windesimensium grande decus. An. 1371. Codex Aronen. Gersensem undique Auctorem clamans, jam scriptus erat. An. 1333. divinus Libellus jam in manibus versabatur. An. 1274. moritur S. Bonaventura, qui tamen libellum nostrum non legerat modò, sed & in suis operibus citarat. Quomodo ergo ante initium 15. sæculi mentione caret? Et demus hoc: ergo Libellus non est compositus initio sæculi 13. nego conseq.

1. Quam multi aurò omniumque laudibus dignissimi libri hodie è pulvere eruuntur à San-Mauranis in Gallia, à Peziis in Germania, quorum nulla *mentio* unquam facta fuit, cum tamen extiterint non tantum ante 200. sed plures annos! Quid si eadem fata fuissent indicta Libello nostro, num propterea suæ ætatis prærogativâ privandus foret? 2. Plurima scripta sunt volumina, quæ prius, hac ad manus nostras eluctarentur, ab edaci tempore absumpta sunt: Origenis Libri II. de resurrectione, Epistolæ, Libellus de Pascha, Strommatum Libri decem &c. cum multis aliis commentariis in Sacras Literas perierunt: ab hac sorte ipsæ Sacre Litteræ non immunes fuerunt. Potius igitur laudemus Dei providentiam, cujus munere venit, ut Libellus per 200. & amplius annos sine ullius typi beneficio sola A manuensium infirma ope ad

nos perveniret. Si hoc donum magnorum donorum numero censi debet ; majora quid nobis arrogamus ? 3. Dicitis. Thomas K. non anno 1441. composuit Libellum : quando ergo ? Ante annum 1431 ? Dicatur , uti contenditis composuisse an. 1410. Quomodo probatis hoc ? Ex codicibus : sed antiquissimus non nisi annum 1441. repræsentat. Negatis , hunc antiquissimum : ubinam sunt hîc antiquiores ? Interciderunt. Hem , si tantum licuit voracis dentibus ævi intra breviculas tantilli temporis periodos , intra 31. annos , quid licuisse dicamus in M. SS. Gersenis, in M. SS. Gersensem citantium , & laudantium ? Mirum ais præterque fidem , quòd horum nullus in lucem emerferit : at magis mirum , & contra fidem dicam , cur nullus Auctorum Thomam intra illos 31. annos citârit, laudârîtque, si anno 1410. ejus protographon jam fuit in orbe. Ajs ? Thomæ K. utrumque contigisse, sed intercidisse. Aio Gerseni utrumque contigisse, sed intercidisse : ajo autem eò potiori jure, quò majus spatium inter 200. ac 30. annos intercedit.

106 Quid igitur paradoxî dico, si dixero Gersenis Libellum laudatû an. 1250. an. 1299. an. 1350. an. 1399. an. 1450. an. 1410. sed laudantium manuscriptum periisse ; cûm hujus anni 1410. partui Thomæo idem accidisse credi velitis. Quare nullus dubito, Gersensem ab
Asce.

Ascetisæc. 13. & 14. laudatum ; sed neque laudes , neque laudatores è faucibus grassantistemporis eripere licet : & verò, nondū desperata spes. Forſan edax tempus aliquas reliquit reliquias : multi codices jam cum blattis extremū luctantes hodiedum in typi juventam reducuntur , cur id non ſperemus de Gerſenis præconibus : tum quia P. Martene noſter hac in re felix aliis ſpem facit majoris felicitatis longè ante Thomæam ætatem retrò ducturæ ; cū quia tantum nobis de noſtra in veritatem reverentia polliceri poſſumus , ſolo aſpectu talis inſtrumenti ætatem Thomæ antegreſſi vos cauſā abituros. Inquis ? Habetis tale ?

§. XIV.

Libellus de Imitatione Chriſti legitur ducentis annis ante Thomam Kemp.

II. **N**ullum illius (Gerſenis) deſaſto extat exemplar M. S. ſeculō 15. antiquius , licet aliorum Aſcetarum illorum temporum deſaſto plurima extent exemplaria. R.

1. Retorquendō argumentum : nullum Thomæ deſaſto extat exemplar M. S. annō 1441. antiquius , licet aliorum &c. plurima extent exemplaria. Chariſſime ! quod vos reſponderis , à nobis reſponderi cogitare.

2. C.

2. C. ans : ergo Gersen non extitit *sæc.* 13. Quæ consequentia ? Quàm multos scimus extitisse Auctores , quorum tamen exemplaria M. SS. non ampliùs extant !

3. Transeat ans : sufficit extitisse , quod probat temporis ratio, S. Bonaventuræ citatio &c. & n. conseq.

4. N. ans : num vis credi per orbem , à te omnes orbis bibliothecas excussas esse , ut ex vero dici possit , nullum exemplar *sæculò* 15. antiquius extare ?

108

5. Plurimi libri *sæc.* 15. scripti sunt, quorum protographa non habentur. Quando reperies protographon *Grat. spir.* à S. Mechtilde scriptum , quæ tamen rosa fuit *sæculi* 14 ? Quantæ vir felicitatis fores , si ex pulveribus bibliothecarum erudere scires protographon Nicolai Agdruntini , Guilielmi Arverni , Lucæ Tudesis , Arnoldi Lubecensis , Alexandri de Ales , Richardi de Mediavilla , aliorumque multorum , qui omnes *sæculo* 13. Gersen nostro synchroni , scripserunt. Quot hodie dum in manus veniunt Auctores , quorum non tantum autographa , sed etiam ipsa , duo , tria , quatuor aut plura Opera interierunt , nullo nunc alio , quàm nudi nominis titulò noti ! An Gersenis protographum sub *scuto* tuo tutum rectumque mansisset ? Utinam tam beata, velut hodie post inventam typographiam, forte fuissent antiquius usæ Musæ , præsertim

in

in regionibus, qualis est Italia, perpetua bellorum incendio ad horrorem usque obnoxiiis; quàm multis illustribus libris gloriaremur, quorum nunc ne nomina quidem exprimere valemus!

Lege hac de re Gravesonis querelas, & me- 109
cum multum dolebis tot Auctorum tam nobi-
les foetus mox in cunis, alias in ipsa juvenia,
nunc in adulta ætate, quin & in senio interiisse;
magis tamen mirabere, tot illorum perniciem
evadere potuisse. Ut enim Libri nunc suâ bea-
titudine fruuntur; ita ante typi gratiam perpe-
tuis persecutionibus exagitabantur: persecutio-
ne à bellis, ab incendiis, ab hæresibus, in-
numerisque causis. Neque dabatur malo reme-
dium parabile, cum tota res libraria in pau-
cis M. SS. Codicibus consisteret, ipsa sua
paucitate obnoxiiis exitio à tot hostibus in-
tentato. Hinc legeris illam nostrorum Histo-
ricorum formulam. *Commentarius* e. g. B.
Rabani in Regulam S. B. citabatur adhuc sæ-
culò 11. modò intercidit: & qui ejus nomine
nunc citatur, non est ipsius, sed partus Sma-
ragdi Abbatis. Adeò lubricum est argumen-
tum, quod ex secunda ratione tua sumitur.
Jam quid ad

III. *Nulla in Ascetis ad initium sec. 15. &* 110
antecedentium extant tacita vestigia, quod ali-
quando hunc librum legerint &c. ergo &c. &c.

1. Paucis mutatis idem, quod ad secundam.

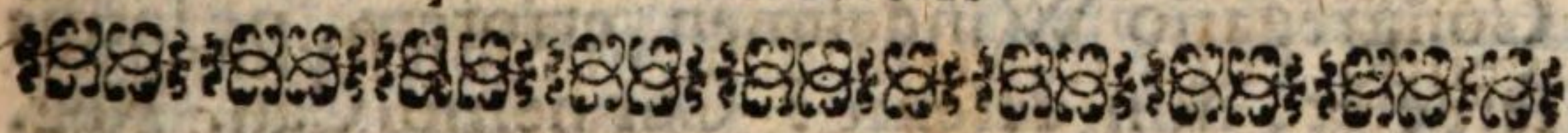
2. N.

2. N. ans : vid. n. 104. Quis S. Bonaventura ? Plures , qui legerunt , suo tempore exhibebo.

3. Transeat ans. Quis ante ducentos , imò quis ante trigesimum præteriti sæculi annum legit Ogerium ; qui tamen totus melleus velut alter Bernardus melle fuit ? Bernardum (cui synchronus dicitur) audiendò , Bernardum legendò , ut vult Manriq. sic imbibit stylum Bernardinum , ut Horstio ipse Bernardus visus sit , dederitque Mabilloni ansam , vel potius imperium , illum Bernardi Operibus inferendi. Et sam excellentem Auctorem , Gersenèque antiquiorem nemo legit , imò nemo eruditorum scivit , donec à Card. Bona nostro , qui an. 1609. natus , & an. 1674. denatus est , è sepulchro oblivionis in publicam tum lucem cum utilitatem produceretur.

III Quid si idem sæc. 13. & 14. Deus , qui novit congruam suis temporibus exhibere medicinam , evenisse voluerit Gerseni suo , essetque tunc parum , instar lunæ crescentis conspicuus , in plena luce verò sua & plenitudine sæculò 15. exoriente. Nôsti ; non tantùm Libri virorum Sanctorum , sed & ipsi sancti multis sæpe sæculis ignoti , tandem Deo sic suæ Ecclesiæ providente producuntur ad aras. Si tuam charissime sequamur regulam , S. Merolilanus , quem nunc Archi-dioecesis Rhemen. publico colit officiò , foret merum ens rationis, Ipse namque

que usque ad sæculum nonum ulli mortalium
notus hodieum nescitur, quando suam pro
Christo vitam immolârit. Vide P. Henlche-
nium 18. Maii. Quid igitur mirum foret, aut
efficacis argumenti; si, quod libris, libro-
rum Auctoribus, ipsisque Sanctis evenit (sic
loqui liceat) farum, Gerseni evenisse dicatur?
Jam verò, quid ad rationem

§. XV.

Libellus de Imit. Christi Thomâ
K. adhuc vivente jam aliis Autho-
ribus adscribitur.

IVam? **I** Domne, quod *scutum* findere videtur. 112
Et quid ni? Trithemius Thomæ K. tam
propinquus patria & tempore, non potuit li-
bellum Imit. combinare Thomæ, & Tho-
mam Libello, sibimet contrarius, qui com-
ponet partes contrariantes? Bergomensis dum
Thomam an. 1406. Auctorem Libelli facit,
videat, quis hoc annò fuerit Thomas, & cum
ipso vide etiam tu, & næ videbis hoc argumen-
tò inferri rupturam, nullam afferri gratiam
Scuto tuo. De utroque plura suo locò: ego
accedo ad rationem

Vam. Omnes fere sæc. 15. Librarii tribuunt, 113
hunc librum aut Gersoni, aut Kempisio, qui
am.

ambo hoc sæculô vixerunt.] R. Valde bene capimus, sed omnia nobis. Ain enim, qui potuit hic error hominum animis irreperere tunc temporis, quo Thomas K. adhuc vivebat? Quomodo totus orbis ausus esset Libellum Gersoni adscribere Thomâ *adhuc in vivis, aut recenter mortuo*; si primum nuper ex ejus ingenio emerisset? Cur Thomæ Sodales, cur Congregatio Windesimen. errorem, ne latius serperet, non detexit? Cur nemo Can. Reg. reclamavit? cur nemo Thomæum protographon errori refellendo exhibuit; cum tamen id expeditissimum fuisset? Potuissent enim illud, suum Thomæ partum asserturi, adhuc prope madidum exhibere. Nam (ut ipsimet Kempistæ apud Sommalium) animum appulit scriptitandis Libellis, cum jam esset *provectoris ætatis*.

114

Nempe timebant, siquid editoribus Gersonis opposuissent vivo Thomâ, illi ad confessionem propriam Thomæ appellarent; siquid verò Thomâ jam mortuô, ad ejus subscriptionem, quâ se libelli descriptorem, & non magis Autorem, ac sacræ Scripturæ profiteretur. Hæc duo tela jam tum Kempistis magnum timorem poterant incutere, majorem tamen tertium. Aciem ipsimet explicent. Ecce Libellus de Imit. Thomæ nostro adeò familiaris in oculis nostris inscribitur Gersoni: si permittimus eum sic, totus mundus post eum abibit. Quid consilii? Non licet illis refragari, ne nostra cum confusione

sione nobis exemplaria Thomæis antiquiora exhibeant, ex quibus ipsi Gerteni publicam lucem parârunt. Præstat tacere, quàm in auram loqui, ex qua non nisi tela expectare possumus in interrogantes reversura. Salutaris sanè & necessarius in eo rerum articulo timor.

Etenim, si ineunte nostro, quod ineunte sæc. 118, 15. gestum ais, gereretur, meique Confratres mihi adscriberent tua *Schemata*, illud solis tui theatrum, an. 1723. Norimbergæ editum, novas illas Criticæ tuæ regulas, ut ita me *Polydoro de inventoribus rerum* inferrent; quid Reverendissimus Præpositus, quid Decanus cum Ven. Collegio ad molimen istud? Nunquid appellarent ad pulpitem tuum, suos tuosque oculos? Quid tuis tantus pro Opusculo tuo, Wendesimensibus nullus ardor pro Libello prorsus aureo, si Thomas poterat probari Auctor; cùm tamen ætate multò magis, ac illi differamus, tu virilem, ego senilem ingressus, & Thomas K. natus sit annò 1379. & Gerson an. 1363. proin non nisi 16. annis inter se distantes. Si autem utroque vivente, aut recenter mortuò nemo Canonorum Reg. ausus est hanc litem adjudicare Thomæ? quomodo tantis post sæculis tu, mi bone, poteris, omnibûs argumentis destitutus, quibus tamen illi abundare videbantur, rectè rati omnem suam abundantiam unico nomine Gersonis evacuandam?

¶ 116 Concludamus ergo ruismet verbis. *Quomodo totus orbis ausus esset librum Gersoni tunc temporis adscribere, quô Thomæ vestro ceu certo Auctori jam an. 1410. ut vis cum Trithemio; aut etiam an. 1406. ut vis cum Bergomenfi, adscribebatur? quo tamen ambo vivebant, Thomâ ultimum diem an. 1471. Gersone an. 1429. obeunte. Si autem jam tunc dubius erat Auctor, qui lapsu temporis potuit fieri certus, & certitudine, veluti vis, morali; cum tamen nunc nec umbra majoris argumenti pro Thoma suppetat, quàm tunc? Scimus ex c. ab exordio 2. D. 35. temporis qualitate mutari res; mutari verum, nescimus. Quid si parumper inhæreamus c. 18. de R. l. in 6. dicamusque? Non firmatur tractu temporis, quod initio non subsistebat: arqui initio non subsistebat Thomas ut certus Auctor Libelli, cui adhuc viventi resistebant Gersonistæ, eundem adscribenres Gersoni: quomodo ergo firmetur ut certus Auctor tractu temporis alieni, qui suo tempore non poterat haberi? & siqui illum certum habere vellent, paterentur inviti resistentes Gersonistas? paterentur anonymos codices multos, nihilum Thomæum, sed antithomæum, utpote Thomam ætate prægressi loquentes? Utrumque, quin hætenus omnia dicta, magis patebunt, si mecum ventilaveris rationem suam*

§. XVI.

Exemplaria Libelli de Imit. Christi jam tempore Thomæ K. erant multum corrupta.

Viam. Exemplaria, inquis fol. 21. antiquissima, 17
 quæ extant, scripta sunt ab anno 1420.
 usque ad an. 1450. eaque sere omnia sunt anonyma. Quæro, Charissime! cur anonyma? cur horum exemplarium tam multorum nullus Copista Thomæ K. nomen apposuit; si tunc habebatur certus Auctor? an, quia incertus? at poterant ipsum Thomam interrogare: an, quia dubius? at dubio quovis eximi poterant à Thomæ Sodalibus. Cur ergo tacuerunt Auctorem? Dicam Laconicè: quia Thomam nôrant esse tantum descriptorem; Gersonem verò non posse esse tam annosæ prolis parentem, Gersonem autem, ætatis & Amanuensium vitiò jam variè scriptum non noscentes maluerunt omni Auctoris abstinere notâ, quàm Thomam obtrudere nullâ alia sibi prærogativâ in Libellum Imit. notum, ac Amanuensius. Chare, si & tu scripsisses librum, cujus non es Auctor, velis autem esse descriptor, quâ formulâ utereris? Nónne liberet imitari Thomam, & scriberes saliente pennâ? Ego D. Euse-

bis Amort finivi & complevi hoc Opus per manus in Pollingen prope Weilhemium? Jam rationis tuæ verba commodare velis.

118 Quomodo potuit istos librarios omnes latere nomen Auctoris, si Thomas esset, cum ab anno 1450. imò ab an. 1420. usque ad annum 1471. quò ille obiit, integris 21. quin 51. annis habuissent tempus inquirendi in rei veritatem? & ex ipso Thoma nomen Auctoris petendi, num ipse, vel alius Libelli foret Auctor? At nemini librariorum id incidit, aut potius eorum nemo ullus id proficuum existimavit, rati, frustra interrogari Thomam de nomine Auctoris, quem si nosset, utique pro sua integritate adscripsisset non sola subscriptione sui nominis contentus, ne quam fortè daret occasionem sibi alienum partum adscribendi. At prorsus alia fuit rerum facies Gerseni nostro, qui 200. ante annis mortuus nemini de Auctore libelli inquirentium respondere poterat, expertus varia edacis temporis fata, quibûs effectum diximus, ut proprio parum notus, alieno verò Gersonis tunc esset notissimus, utrumque causante Amanuensium insitiâ, ut E in O mutatio scriberent pro Gersene Gersonem, rati hanc à se correctionem bene fieri, dum comperit habere, ab ipso Libello Imit. consimilia Opuscula elaborata fuisse.

119 His ritè perpensis vides, magisque videbis ex dicendis, vivente adhuc Kempiliò tres vixisse viro-

virorum classes : prima Thomam scribebat Auctorem libelli , altera Gersonem , tertia neutralis erat. Jam sanè mirum , cur altera & tertia , si Thomas certus tunc Auctor habebatur , non accesserit primæ valenti omnem veritatem ex ipso ore Thomæ depromere. Cum igitur neutrum contigisse legamus , quid sequitur ? Jam Thomâ vivente incertum fuisse , quis esset aurei operis Auctor ; certum autem fuisse , non esse Thomam : si namque fuisset , illam incertitudinem , & trinam illam diversimodè sentientium classem facile in unam reducere potuisset , dicendo : *ego sum Auctor* ; & si ipse humilitatis studiò ductus id dicere noluit , debuissent Thomæ Sodales , ut Gersonistas errore , neutrales seu anonyma exemplaria jam tunc elaborantes inscitiam liberarent. Hic discursus semper mihi magni fuit , majoris , qui sequitur ad rationem tuam

§. XVII.

Exemplaria Libelli de imit. Christi Thomâ adhuc superstite jam erant defectuosa.

VIIam, **Q**uâ ajs : *exemplaria antiquissima scripta ab anno 1420. usque ad 1450. pleraque sunt defectuosa &c.* Credo : quæ credenti

menti merces ? cumulus rationum pro Ger-
sene : & quidem.

1. Thomæ ætate jam erant defectuosa exem-
plaria : ergo antiquiora Thomâ. Cons. prob.
M. SS. quò antiquiora , & quò per plurium
manus variè affectorum transeunt ; eò sunt
defectibus Amanuensium magis obnoxia ;
econtra quò magis sunt recentia , eò minùs
inveniuntur defectuosa : utrumque docet
experientia , & genius vetustatis. Interroga
nostros San- Maureses , quin in Germania
nostra Pezios , pluresne defectus reperiant in
recentioribus , an antiquioribus M. SS. plus-
ne laboris insumendum sit edendis illis , ac
istis ? toto , crede , capite in ista annuent :
docet ratio recta , quam nobis c. fuerunt 2.
D. 7. commendatissimam esse cupit : *vetusta-*
te , inquit , *atque incuriâ paulatim leges ob-*
soleverunt.

Quod de legibus , idem de libellis dictum
existima : quis enim dicat res suâ juventute
obsolescere , cum tunc potiùs *florescere* dican-
tur.

Incuria , maxima corruptrix manuscripto-
rum paulatim ingreditur , viventibus eorum
Auctoribus parum audet in ipso delicto ti-
mens deprehendi ab illis : at his pridem , ac
ante bina sæcula mortuis quantas strages fe-
cerit , nostro nil opus est verbo : utinam il-
læ

læ non nimis luculentæ antiquitatis studiosis pauciora suspiria extorquerent.

2. Sæculô 15. ineunte Amanuenses adhuc 121
primum, aut certè primo proximum hominum eruditorum chorum constituebant: quis non paradoxum dicat, si dicam, Thomâ vivente, vidente prodiisse viros, qui plerosque Codices Thomæos corruerunt, ipsumque Thomam corripuerunt, ipsi velut in faciem objectando. Quâ tu fronte conjungis omnes quatuor libros; cum *liber primus tantum, vel tres priores, vel secundus & tertius, vel tantum quartus ponendus sit?* Ain, tantumne nefas ausi fuissent in Thomam, si eum credidissent Auctorem? & quidem ausi jam an. 1420, quô partus ejus nondum decimulus erat? demus, ut Bergomensis credi vult, fuisse illum 24. annorum: cur tantum nefas in Thomam tunc adhuc Novitium audent? Nunquid? respondebunt Amanuenses isti omnes, qui *plerosque* codices ab anno 1420. defectuosos efformârunt.

Nos nihil iniqui decernimus in Novitium 122
Thomam, cum ipse non sit Auctor Libelli primûm An. 1407. ex Novitiatu egressus: prototypa, ex quibus nostra hausimus ectypa, non juvenculam faciem, sed rugatam referunt, eamque defectuosam, ut colligis in *transmembratione* omnem Patrum nostrorum computum longè transgressam. Sit Thomas,

uti nos, descriptor, Auctor certè esse nequit, & minùs quàm nos esse potest; cùm multi nostratium eum annis vitæ & professionis excedant. Hæc illi. Atque nunquid bene dicunt? Itaque

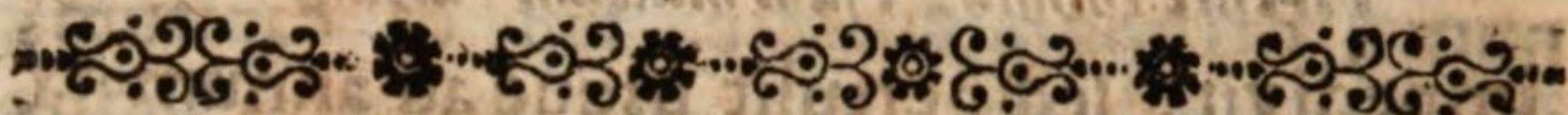
123 3. Quomodo tui charissime, tuique oblitus Thomæ potes asserere, ipsum adeò annosi partûs, qui rugas jam an. 1420. prætulit, ut à *plerisque* Amanuensibus non nisi *defectuosus* præsentari valeret, parentem? cùm tamen eo tempore (vitam inspice) nondum scierit componere? Vos ipsi non audetis annum natalitium libelli de Imit. infra annum 1418. reponere: quis autem credat, partum intra unius anni spatium tot defectibus correptum fuisse, ut sanus à *plerisque* descriptoribus non posset exhiberi. Tumet, ais, à *plerisque*: ergo saltem unus alterve fruebatur ea felicitate, ut integrum sanum, & omnibus quatuor libris constantè describere posset; sed quando, cuive fidem facies, librum quartum à Thoma K. fuisse compositum undique magnos magni Sacerdotis spiritus spirantem? Vide vitæ Thomææ asystata, quæ huc referre non sinit angustia loci: demus autem illa omnia utcunque combinari posse: at tamen.

124 4. Antiquitas obnuntiat omni combinationi: illius enim characteres jam an. 1420. tam luculenti erant, ut non tantùm nomen,

num, orthographiæ &c. sed & capitum, ipsorumque librorum dismembrationem induxerit. Vides igitur opus esse correctore, regulisque correctionis: has unde emendicabis? à juvenili partus ætate? à Novitio Thoma putatitio patre? nequaquam: illud nullibi jurium scriptum legimus, istud Thomæ K. vita vetat. Sequamur ergo antiquitatem, cui jus, ratio, consensus populi suffragatur: trino huic testimonio luculenter acclamat *c. ut veterum* 6. D. 9. his ipsis verbis. *In libris corrigendis antiquitati* deferretur: ecce! non juventuti.

Velis igitur *pleraque illa defectuosa exemplaria* sanare; non ad nomen Kemp. recentissimum, sed antiquissimum, Gerlenense refuge, ut dum intellexeris necessitatem, ut corrigenda ad ejus exemplaria corrigas, facile veneraberis ipsum uti Auctorem libelli de Imit. Ac ita manum appone tuo Pollingano codici *f. 21.* cæterisque per injurias temporum malè passis, nihil sanè similis mali passuris, si recenter è pulpito Thomæ K. adhuc madidi primùm an. 1418. emanassent.

Atque sic abundanter habes quid responderi debeat ad rationem
tuam.

§. XVIII.

Exemplaria jam tempore Thomæ

K. multum variantia arguunt alium

Libelli de Imit. Authorem.

126 VII^{am}, **D**um ais [in exemplaribus sæculi 15. ingens apparet diversitas; variant quoad ordinem Librorum, dum alii ponunt 4. librum, quem nos ponimus tertium; aut tertium, quem nos secundum. Variant quoad ordinem capitulorum, maximè in quarto libro. Variant in numero capitulorum; Sic enim noster codex Pollinganus l. 4. habet c. 22. Variant in inscriptione ac titulo totius Operis, dum alii intitulant de contemptu mundi, alii de Imit. Christi &c. variant etiam titulis capitulorum.] Hæc omnia tu mi chare f. 22. pro singulis tibi velut gravibus suæ causæ argumentis Gersenistæ grates agunt. Quis enim sibi persuadeat, eodem statim tempore, quò libellus Imitatus est, tantam, tamque multiplicem variationem induci potuisse, quæ iret in omnia capita rerum: in ordinem librorum, capitulorum, in horum numerum, quin in ipsam totius operis inscriptionem?

127 Si Thomas incunte Sæc. 15. fuit Libelli Auctor, cur tantam laniationem partus sui non im-

impedivit, sed pertulit usque ad annum 71. ejus sæculi, quô mortuus est? cur post ejus mortem ipsius Confratres tantam tamque horrendam dilaniationē *Aurei Opusculi*, si suum Thomam crediderunt Auctorem, ne verbô quidem increpârunt? cur errorem, quem facillimè dedocere potuissent, tam feraliter in perniciem operis serpere permiserunt? cur eorum nemo ullus dixisse, vel scripsisse, saltem Belgicis Amanuensibus, fertur?

Colendi Dom. Patriotæ non est nationi 128 nostræ honorificum, si pergitis pro libidine vestra Thomæ nostri, imò & vestri (quia non contemnendi in Belgia ornamentum) Opusculum dilacerare. Nequam autem habeatis excusationem: ecce (velut ex ejus recenter defuncti exemplari habemus) hunc ipsum Librorum, Capitulorum, inscriptionum servate tenorem. Certè, siquid virium, mi Chære tuo velis inesse argumento, similem protestationem vel Thomæ, vel Thomæorum intervenisse, probare deberes. Vel ostende sis ex omnibus orbis bibliothecis unum unicum exemplum libri vel libelli, qui vivente, inspiciente, nec jota reponente Auctore sit horridis adeò modis Amanuensium non manu, sed potius manâ dilaniatus, dilaceratus, & discerptus, ut ne speciem, noménque suum ampliùs tueri possit. Contra verò nobis facile est centurias veterum Aucto-

Etorum proferre, quibus per temporis diuturni licentiam consimilia vulnera fuerunt illata.

- 129 Adi veterem *Moralium S. Gregorii M.* editionem; adi novam *San-Maurentium*; & videbis variata capita, variatas capitum inscriptiones. Adi ipsam *S. Scripturam*: comparuitne illa ante 700. annos divisa in Capita, & versus, uti modò? adornata Capitum divisionibûs, divisionum epitomis, quibûs modò? Negabis. cur? tempus omnia mutat: sed nihil audet mutare Auctore vivente, ne dicam scribat Auctor mutatori: quid ad te mea divisio, mea inscriptio, cur falcem in messem mittis alienam? Tu tua cura sis, mihi mea relinquito curæ. Et oportet me hîc interrogare. Mi bone; cùm, ut ais, *Libellus Imit. cæterique Thomæ K.* libelli sint similiores stylô, quàm ovum ovo, his non eadem, ut illi acciderunt fata, cur non etiam variata sunt capita, capitum inscriptiones &c. in istis, ut in illo? Tu taces: dabo ego disparitatem, sed tua veniâ, tuisque verbis interrogando.

- 130 Unde tanta disparitas (hujus in *Thomæis Opusculis* nullum vestigium apparet) in *Libello Imit.* cujus usus & consuetudo primùm nuper (utpote primùm nuper nati) inducebatur? Negas in his verbis quidquam disparitatis exhiberi, & affingis nobis hanc The-
fin:

fin : Libellus Imit. per 200. an. consuetudine continua ad uniformem numerum detritus est. Quis criticorum nostrorum hesterhus Rudimentista tam ruditer argumentatus est? cur puer iste non nominatur, ut maturè doceri possit, rem cum libris nequaquam, uti cum agris agi, qui, licèt sint sterilissimum codetum, consuetudine continuâ culturæ ad frugem reduci queunt: sed ut cum rivulis, qui in fonte suas tantùm vehunt aquas, quò longiùs ab origine recedunt, eò plures (quis Hydraula recenseat?) variationes subeunt. Vis libros ab omni puro illuvie? redi ad originem, ad pulpitem Auctoris, si ab hujus ætate bina sinas dilabi sæcula; non jam integros, sed plurimis mendis refertos videbis. Ut credas hoc, quæro secundò.

Si nobis, an. 1109. S. Anselmi nostri, quò 131
Marianus hic Doctor obiit, Bibliothecam ingredi & lustrare licuisset; nunquid ejus aureum Monologium, ejus cæleste opus *Cur Deus Homo*, ejus quatuor pulcherrimarum epistolarum libros integros reperissemus? Non negabis, nisi dicas tantum Doctorem integritate scribendi usque ad ultimum halitum caruisse. Ingrediamur autem Bibliothecam Anselminam cum Gabriele Gerberone nostro anno 1675. & cum ipso singula divini Præsulis Opera inspiciamus, an vel unum absque mendis inveniemus? Non. Fidem facit Gerbe-

beron: ut opera S. Anselmi, ajens, repurgarem, adeunda mihi erant varia M. SS. in quibus tot variationes reperi, ut illis tantum recensendis totum spatium meæ editionis à pagina 196. usque ad pag. 704. seu 504 paginas permittere cogerer.

- 132 Videte, quanta sit licentia, vel potius furor temporis in manuscriptos libros! Ambo concedetis S. P. Benedicto eam diligentiam, ex qua non potuit non S. Regula integerrima promanare; sed furore temporis est actum, ut hodie ne unum quidem ejus Caput sine variatione, & multiplici castigatione reperiatur. Si id evenire potuit Regulæ millenis manibus tritæ, & hoc ipso, si fors error irreplisset, facile corrigendæ, quantò pronius est judicare, id evenisse Libello Imit. exeunte sæculo 13. fluente 14. & ineunte sæculo 15. quomodo autem à temet descripta deformis difformitas, & difformis deformitas in illo statim evenire potuerit, cum adhuc juxta Kempillas juvenesceret, res est absque exemplo, quam nemo sibi persuadere poterit, nisi qui puerum, ante decennium natum, hoc annò 1728. jam consenuisse credet, & nonagenario seni ætate magis parem, ac Jacobum & Elavum gemellos eadem horâ prognatos. Gerberoni plura dicere paranti, fessus hujus argumenti, abrumpis verba, pergisque
tuam

§. XIX.

Libellus de Imit. Christi sæculo 15.
magis inclarescens non arguit Thomam
Kem. Authorem.

IXam. **R**ationem extollere, Libellus Imit. in- 133
quiens [quàm primùm sæc. 15. cognos-
ci cœpit, fuit in omnibus Monasteriis descri-
ptus &c.; cur non idem prioribus duobus sæ-
culis contigit, si extitit? [æ. 1. Hoc argumen-
tum magni foret ponderis, si Scutatori lice-
ret sensum Domini scrutari. Sed cave sis
mi bone, ne oculos in hunc solem intendas!
Quàm multi Sanctorum prioribus Sæculis
ignoti (hanc laudem mecum, nil dubiè Bol-
landistis, Mabilloni &c. dabis) nunc producun-
tur ad aras! Apage sciolos, qui divinorum
arcana judiciorum scrutari præsumunt! Do-
minus est: uti potest sæculis pro libitu vete-
ra producere, & abscondere nova. Siquid
tamen piè mihi sentire licet, Numine Divûm
factum esse reor, ut avidiùs ætate nostra lege-
rentur libri veteres, ac novi. Huc respexêre
quotquot cum Bollandistis aliisque Acta San-
ctorum, aliave vetera monimenta edidisse re-
feruntur. Vidén, ut per mille folia antiquum
textum sedentur, quem ipsi pro sua scientia
in

in paucas pagellas contrahere potuissent. Noster Lucas Acherius in suo Opere *Spicilegiorum* P. Martene noster in paris laudis Opere *Anecdotorum* sæpius alicui veteri instrumento recitando duo triave folia impendunt, in quo tamen dignum nihil reperis, ac forsan nomen, contractum, vel dictum alicujus Regis.

134 Si tibi non sunt isti præ manibus, præ oculis est Bonifacius Bagarta: cur ipse integras farragines veterum verbis corradit? cur non cupit esse brevior? Ajo: vir optimus studet servire tempori, divinam pensans pietatem, quæ vult sua condimenta nostro gustui accommodare, magis veteribus, ac novis inhianti. Prodeat, inquit, servus meus Joannes Gersen sæculô 15. longè speciosius in lucem, ac duobus præteritis: prodeat hætenus extra Servi mei Benedicti cænobia non adeò notus: eat per ora, per manus: sit ipse non nuper natus, sed ab antiquo repetitus interpres voluntatis meæ tam Orthodoxis, quàm heterodoxis: sit illis jam non privatus sed publicorum animorum Medicus, istis verò splendida fax: docente Luthero, Calvinô, negabitur ab illis Christo Eucharistico debitus honos, aliæque Ecclesiæ dogmata. Ut corrigere suum possint errorem, legant Librum 4. Gersenis: discant, quid jam ante 200. annos eorum crediderint majores.

Ex his elucet mirum divinæ pietatis consilium

lium, & nostrorum in re Religionis AA. varities: inest libello nostro vehemens animorum illex, quò trahitur, quisquis sectatur honestatem morum, testimonium viri boni, & moralium virtutum; cùmque harum sectatores avidè velint ab omni tribu videri, earumque Libellus veluti promptuarium sit: compertum habemus, illum haud infrequentem in ipsorum manibus usùque versari: etsi multa complectatur ipsis displicentia, ac (ut ipsi loqui solent) supersticiosa. Verùm ista facilè solito suo hálitu difflare sibi videntur, si dicant omnia in Libello contenta, dum Ecclesiæ Romanæ favent, *novellæ inventionis* Opus, & primùm nuper à Thoma K. bono Asceta, malo historicò procusa, cui proinde in re Religionis nulla fides haberi possit. Hinc longè proniore animò eunt in Kempensium, quàm Gerseniensium sententiam, probè intelligentes Libellum *novellæ inventionis* dicà traduci non posse, si Gersenem adstruant Auctorem, ut qui 200. annis Thomam K. prægressus eodem modò scribat de Sacrificio Missæ, aliisque Ecclesiæ dogmatibus, quo hodiedum contra Novatores solemus. Ac ita respondetur

2dò. Voluit Deus Libellum 200. annis post ortum suum, atque incunte sæculo 15. solis instar illucescere mundo, ut contra jamjam nascentem hæresin animos præmuniret non tantum rationum pondere, sed etiam antiquita-

136

tis auctoritate. Vocas ista meras divinationes? ego autem quæro, quando magis Ecclesiæ fuit opus Libellô nemini non charo, atque fidei promptuam continente, ac ineunte sæculo 15. Parabatur tunc bellum e. g. bonis operibus ad salutem necessariis: huic ritè conficiendo veteranum, an primùm nuper lectum militem putas aptiorem, à victoriis jam per 200. annos clarum, an primitus armis accinctum? Utrumque in Gersene tenes, neutrum Thomâ. Vin exemplum? Nunquid plus ponderis inest effato, si jam binis ante sæculis gravis Auctor dicat, *in judicio plus valebunt sancta opera, quam multa pulchra verba.* 1. Imit. 24. 40. ac si primùm heri natus, præsertim si illis loquendum sit, quibus nihil placet, nisi jam placuerit antiquitati? Adhuc divinatorem me vocas? *R.* ergo

- 137 3. Cur Bellarminus, aliique, qui fidei controversias tractant, perpetuò refugiunt ad Auctores primorum Ecclesiæ sæculorum? cur toties adducitur priscus Dionysius & Tertullianus? cur antiquissimæ Liturgiæ, quarum tamen hodie in Sacris nullus ampliùs potest esse locus, à Card. Bona, Mabillone proferuntur sumptuosis formulis in lucem? Cur Deus ipse tam multos viros religione & doctrinâ clarissimos excitat, ut se totos edendis veterum monumentis addicant? Nempe pondus inest verbis, priscus quæ fundis Achivus. Et hîc sanè

sanè proverbio locus est : *Senum consilia, juvenum lancea : melior est senum umbra, quam juvenum gladius.* Solet Deus è thesauro suo proferre nova & vetera: protulit novam à S. Ignatio fundatam Societatem Jesu, veteres Auctores, quorum memoria prope intercidisset: ex utrisque concinnavit pulcherrimum chorum, ut juvenes megolaphóni ad numerum S. R. Ecclesiæ canerent, quod prisca baryphóni jam 200. 300. & amplius annis præcinerunt. Et hos inter si Gersensem nostrum numeremus, quis nobis vitio vertat, donec argumenta referet, quibus ad oppositum credendum adducamur? Interim recitabimus carmen nostrum: *vota senum, consulta virorum, & facta juventa* nunquam defuerunt Ecclesiæ Dei: inter primos consistit Gersens noster habens *vota senum.* Si neges ipsi hoc jus procedrii, R.

4. & forsàn è votis quoque tuis, si mihi pri- 138
ùs dubiolum resolveris. S. P. Benedictus, ejusque asleclæ jam familiarem habuerunt consuetudinem è certis formulis Divinam Virginem salutandi, seu, veluti nunc vocamus, recitandi *Rosarium*: idque non negabis, cælesti oraculò certum ad B. Alanum de Rupe magnum Ordinis Dom. decus delatò. Mansit ea consuetudo fere in solis nostris Monasteriis usque ad S. Dominicum. Certè si Theodoricum de Avesiis (vide præf. Mabill. ad Sæc. 5. Bened.) exceperis, vix aliud antiquius de Rosario mo-

nimentum reperies. Jam charissime, Oedipus esto mihi, si Sphynge deviceris, intelliges, quod fol. 22. non intelligebas, quomodo Libellus Imit. lux illa magna potuerit latere sub modio? quomodo non ipse spiritus, qui dictaverat, etiam ut promulgaretur effecerit? Cur T. O. Deus sacrum Rosarium, fontem illum rigandis Ecclesiæ agris tam proficuum, quàm necessarium usque ad S. Dominici tempora ferme clausum tenuit? Quidquid responderis, Ven. Gerseni nostro applica, remque tanges acu, veritatem tibi demerberis, præmia magna feres inter illos, qui nōrunt de Thesauro suo proferre nova & vetera. Reperis autem à me vicem, & vis, ut ego quoque tibi non dubiolum, sed nodum Herculeo similem dissolvam

§. XX.

Libellus de Imit. Christi nunquam citatus à Thoma K. non arguit eum esse Authorem.

139 *Xam. T*homas K. inquis, qui sæpius hunc Librum descripsit, cur nunquam hunc librum citat in aliis suis Opusculis? Prius ac respondeam, quæro, an ille librum sæpius descripserit ante annum 1441, an labente hoc anno,

nō, an post eum? Si totum hoc trinum perfectum tibi vindicas; iterum quæro: quò deveni-
runt prototypi *sæpius descripti* tot ectypa? Perie-
runt, inquis. Mirum! tot exemplaria tam
breviculo tempore perire potuisse, ut P. Som-
malius, omnibus bibliothecarum angulis ex-
cussis, omni sua industriâ non nisi unicum il-
lum annō 1441. subsignatum repetire valeret!
Si recurris ad fata manuscriptorum, ajo hæc
esse communia, mirorque magis, cur à 200.
annis multa possis è manu Gersenis, si non
isdem cum ipso Calendis nata, saltem ejus
Abbatiali regimini ad horæ quadrantulam coæ-
va postulare: cùm tamen tu Chate mi ne uni-
cum Thomæum annō 1441. antiquius, ne
duo quidem in hunc annum incidentia, ne tria
hunc annum secuta valeas advocatō omnium
Kempistarum succursu exhibere. Consilii gra-
tiâ revise *l. veluti §. ff. de edendo*, quæ sic in
rem: Dictio sæpius regulariter tres actus postu-
lat.

Jam verò si haberes tres Thomæ K. actus, 140
totidémque fructus, seu tria M. SS. exempla-
ria; quærerem, an unum eorum sit an 1441.
antiquius, an omnia tria posteriora? Si primum?
iterum quæro, cur non producat illud? Si se-
cundum? da veniam tertium quærenti: sūntne
hæc tria exemplaria dismembrata, variūmque
vultum exhibentia, verbo similia Pollingano,
an sana? si hoc; obſtupesco Belgarum impe-

102 *Libellus Imit. nunquam citatus à Th. K.*

tiem in tractandis manuscriptis : si tria integra prototypa recenter è manu Thomæ acceperunt, cur sua pleraque ectypa, veluti ipse ajs, vivente Thomâ corrumpere ausi sunt ? Si verò illa tria prototypa non sunt integra, quomodo Thomas est Libelli Auctor ? Si Auctor ipse peccet in ordine librorum, in serie capitum, in nomine Operis, in inventione, in compositione, imò in ipsa descriptione ; an alius partus nasci poterit, ac monstrosus ? Quis autem Libellum nostrum dicat in primis statim cunabulis fuisse monstrum ? & si fuit, quâ Thaumaturgorum obstetricante manu tam amabilem formam recepit, ut jam barbaris placeat & Turcis ? Apud quas Delphos tam grande miraculum patratum est ? Quinam Theologorum Principes approbârunt ? quis id primus literis consignavit ? En grandem ignorantiae nostræ catalogum ! illam negare non possumus, in isto sumus ad hoc usque temporis momentum merissimi hospites : duc & doce : habes nos municipes, quin & discipulos : audiemus.

141 Succenses, dum te vides à nobis in hæc biviam abductum : ergo ad regiam viam ! non tantum audire possumus, sed & cupimus obaudire. Quid imperas ? Cur Thomas K. non citat *Libellum Imit. in aliis suis Opusculis* ? R. quia sic voluit : cur sic voluit ? quia libuit : cur libuit ? quia nulla lege citabatur ad citandum. Sed potuit ? Nos candidè fatemur, nemini nostrum

strum compertam esse causam, cur hanc potentiam non redegerit in actum. At decuit, sit ita: nos omnes nescimus, cur ille voluerit à decen-
tiâ discedere; nisi nobis hanc ipsam explices: si autem indecens dicas *sapius* describere librum alienum, & in propriis libris nunquam *citare*, timemus tibi facinus indecentissimum impingi, quia idem impingis viris illustribus, & non paucis Sanctorum. Nullum horum nô-
sti, qui multos libros descripsit, nullum tamen eorum non tantum non citat, sed ne voculâ quidem attingit? Nobis notissimi sunt non pauci, sufficit ex omnibus unus, S. Anselmus. Lege Sanctissimi Archipræsulis res gestas in nostro Eadmero.

Thomas autem tantum virum secutus, qui 142
commiserit aliquid indecens, sanè dispicere non possumus: jam verò quòd secutus sit illum, patet non uno exemplo. Complura Thomæ K. adscribuntur Opuscula, quæ ipse non scripsit, sed tantum, veluti Libellum Imit. descripsit: istud suo loco videbimus. Jam si Kempisio ignoscimus, quòd cætera obtrusa Opuscula non citârit; cur veniam ne-
gemus; omitrenti citationem Libelli de Imit.?
Ajs: habuisset in suis aliis Opusculis laudandi hunc librum Imit. innumeras occasiones. At
quæro

1. Si illa adsciticia Opuscula Thomæ K. sunt proprius ejus, uti vis, parrus? Si

104 *Libellus Imit. nunquam citatus à Th. K.*

eodem, uti Libellus Imit. ardent igne, velut iterum vis; cur hunc tantum, non illa citare tenebatur? Et cur non evincitur, ipsum esse illorum genuinum parentem, etsi non citavit; cur inferri possit, esse ipsum Libelli Imit. patrem, quia non citaverat; videre nemo poterit, nisi qui se merâ opinatione seduci potius, ac duci sinit. Quid enim hic operetur

143 2. *Advocata occasio?* Hæc à Cic. I. de Invent. ita definitur. *Est pars temporis habens in se alicujus rei idoneam faciendi aut non faciendi opportunitatem.* Poterat ergo Thomas citare, & non poterat: utrumque pendebat ab ejus arbitrio, ac uti, si citasset, Kempistæ non tulissent illationem: ergo non est Auctor Libelli: sic neque Gersenistæ ferre queunt istam: Thomas K. nullibi citavit Libellum Imit. ergo ejus est Auctor. *Occasio* namque velut in æquilibrio pendens nec in partem faciendi, nec in partem non faciendi inclinat: id enim totum dependet ab arbitrio hominis occasione volentis vel non volentis uti. Si inquis; voluisset uti occasione citandi, si foret alius Auctor libelli; redit argumentum, ac infertur nimium, proinde nihil.

144 Infertur 1. S. Augustinus est omnium Operum Auctor, quæ in catalogo reperiuntur, etiam eorum, quæ ipse non citat. Quære San-Maurense nos, an ipsi hanc regulam

gulam secuti sint, cum S. Doctoris Opera novo typo pararent, supposititia à genuinis separantes.

Inferitur 2. Nemo Auctorum est ejus Operis parens, quod *citat*. Contraria namque contraria operantur: si licet inferre: *Titius non citat librum; ergo est ejus Auctor: cur vetitum sit inferre? Titius citat librum; ergo non est Auctor.* Hòc aprò tam ferò semel in agrum criticum admissò cui Auctorum partus sui deinceps indemnes servari possent? Urges: *Cur Thomas non prodit suis Confratribus, unde librum acceperit?*

R. 1. Unde scis, quòd non prodiderit? 145
& si scires, quâ Logicâ licet inferre: *Thomas non prodidit Libri commodatores; ergo Libri non est Auctor?* 2. De commodato varias scimus Leges: nullam tanti rigoris, quâ præcipiatur commodatum librum accipienti, ut publicum accepti testimonium scripto faciat. 3. *Commodatum ex c. un. de Comòdato. non revocatur ante usum completum, cuius gratiâ res fuit commodata.* Quis me, quis te docere potest, quamdiu Thomas comòdato exemplarì indiguerit? Fortè finito usu jam obierant comòdantes, aut abierat ipsi Thomæ occasio hoc gratitudinis sacrificium faciendi: vel vis ejus rei memoriam Sermonibus ad Novitios Thomæ manu simili formulâ: Hisce testor, charissimi, mihi ab Abbate Ord. S. B. Monasterii N. fuisse com-

modatos libros Imit. quos an. 1441. *per manus meas complevi.* Vel debuisset hoc testimonium suæ subscriptioni ceu ultimum segmen addere. At æquè hic excusandus est, ac in S. Scriptura ab ipso descripta.

146 Etenim illam vel commodato acceperat aliunde, vel ex domestico armariolo : alterutrum contigisse dices ipsiusmet : cur autem non alterutrum asserit in fine Bibliorum hac e. g. formâ : *Hanc S. Scripturam descripsi ex nostra bibliothecæ exemplari signato N. 3. aut descripsi ex commodato codice Monasterii N. ?* Reponit Thomas : utrumque si non superfluum, certè non necessarium est : grates huic beneficio meliùs exsolvo epistolâ privata, aut viva voce, mea, vel meorum confratrum.] Egregiè mi Thomas, hunc morem hodie dum tuemur.

147 Commodavi bona Superiorum veniâ viro multis editis libris claro (quorum duos S. C. Majestati dicavit) ac inter illos etiam sumptuosa Opera omnia B. Rabani Mauri nostri. Jam si ille publicum commodatorum Librorum vellet componere syllabum, illúmque pro data occasione in lucem emittere; an non meritò, piis quamvis, cœptis Reverendissimus Abbas Noster obnuntiaret? Plur. R. & Excell. Domine, inquit, *nesciat sinistra, quod facit dextera* : grati animi vestri argumenta nobis aliunde patent. Porius nobis ducimus honori, libris nostris, quoties commoda-

damus, commoda publica promoveri, sicque januam aperiri, in partem meritorum & communis utilitatis veniendi. Totam igitur bibliothecam nostram, quanta quanta est, ad obsequia offerimus, ac licet non exigua locorum distantia sejungamur, juncti tamen amore & affectu publicæ rei proficiendi sumptus in bajulos, quanticunque sint, faciendos non in damnum, sed in lucra reponemus.

Hæc Charissime applica Thomæ tuo, Affligemiensi, alterive vicino Abbati; ac intelliges, cur ille noluerit, aut potius non potuerit atrexere suo ectypo similem syngraphen: Ego *prototypon bujus Libelli de Imit. accepi ex Monasterio Affligemiensi.* Tunc enim temporis, typographiâ nondum florente, studium commodandi libros inter convenas & advenas erat quasi generale beneficium, cui nemo speciale gratitudinis (minùs publicum) holocaustum petere præsumebat. Etsi forsân aliqui minùs humani petiissent, haud petituri erant nostri e. g. Affligemienses, qui sibi occasionem novellam & pauperem adhuc Congregationem Windesimensem demerendi sponte suâ ambabus manibus amplectebantur, ne degenerare viderentur à virtute Patrum nostrorum, quorum ea semper erat beneficentia, ut ferè nulla possit Religio, vel Congregatio referri quam non statim in cunis cœperint instar nutricis fovere.

Tu tamen nihil mitior factus pergis Thomam
K.

108 *Libellus Imit. nunquam citatus à Th. K.*

K. accusare, quòd liberam de se vivo reliquerit errandi licentiam, si scivit librum esse antiquiorem. & scivit hoc, & cavit illam. Quid enim facere debuisset, ne Libelli Imit. haberetur Auctor, & non fecit? Sic ipse clarè. *Das Buch ist gesandt, und erfüllet worden an. 1441. durch die Hånd des Fratrís Thomæ von Kempen auf dem Berg der H. Agnes naheud bey Swoll.* Verbis quid clarius istis? quibûs planè demonstrat à se non tantùm nullam errandi licentiam, sed ne umbram quidem datam esse. Illa namque verba non auctorem, sed tantùm descriptorem significant. Non credis mihi: crede P. Henschenio, crede Papebrochio, quibus fidem abrogare non voles.

150 Jam posita tali subscriptione *per manus &c.* detur unica ratio, qua Thomas K. poterat à se vel alio incitari, ut antiquitatem Libelli proderet suomet calamò. Ubi scripta est Amanuensibus lex, ut criticum judicium de antiquitate libri à se descripti instituant? Si nullibi, cur exigitur à Thoma? Si alicubi: cur eam non docetur à suis confratribus? Atque si daretur lex, ille se poterat privilegiò finis à se præstituti tueri. Ipse namque illicia, quibûs in amorem Libelli de Imit. rapiebatur, non sumsit ab ejus antiquitate, sed utilitate; non ab Auctoris ævo, sed à spirituali lucro. Spiritum igitur, non Auctorem, vel ejus ætatem quærens videbatur sibi omnia invenisse, si Libellum *per manus suas*

suas descriptum domi suæ non jam ut advenam; seu ex commodato, sed ut incolam in suo manuscripto teneret. Jam vertamus temonem.

Si sciverunt Sodales Thomæi (si enim ipsi 151 nescierint, quis modò scit?) Thomam auctorem Libelli, cur non jusserunt eum omittere, aut delere notas Copisticas *per manus &c.* ne posteris detur *licentia errandi*? Si Thomas non tantum Auctor, sed & collector sententiarum, quibus Majores Windesimen. Cong. regebantur, erat habitus; cur non publico nomine monebatur, ut notas descriptoris omittens adscriberet notas Auctoris & Collectoris? Ajs: ne vis ejus humilitati inferretur: ac plus causa rei publicæ, quàm privatæ modestiæ urgebat. Ajs, à Thoma K. nullum certum Libello nomen inditum fuisse; heus, si in eo sententias Patrum collegit, cur non vocavit illum *Principia PP. VVindesimensium*? Sed his in antecessum dictis, vide, quid sequatur, si rationem tuam

§. XXI.

Libellus de Imit. jam primis Win-
desimensibus notus : ergo Thomas
K. nequit adstrui Author.

152 **X**lam **E**Xpendamus. *Liber, ajs, de Imit. mani-*
festè compactus est ex sententiis primo-
rum PP. VVindesimensium. Hæc tu mi Chare f. 22.
& probas allatis sex sententiis magnam (ut li-
bentes concedimus) ætatem spirantibus. E
verbis tuis contra Kempistas sic argumenta-
mur.

I. PP. Windesimenses ad initium sæculi 15.
 jam mortui integris capitibus Libelli nostri diu
 ante, ac in ipso sæc. 14. usi sunt: ergo Tho-
 mas ex tuomet argumento non est Auctor. Ex-
 plico ans. Ineptè dicerem S. Anselmum esse
 Auctorem hujusce sententiæ: *Te Domina tacen-*
te nullus sanctus orabit pro me; te autem orante
omnes orabunt: si assererem illam jam fuisse in
 ore Beccensium an 1044 quò Anselmus nec-
 dum emerferat è Gramatica. Obiit Florentius,
 qui integras ex libello Imit. farragines ore cala-
 moque tractabat, ipso anno sæculari 1400. &
 dulcedinem libelli utique jam 20. annis ante
 obitum persenserit, seu an. 1380. jam lege-
 rit

rit, quî enim aliàs non ipse tantum, sed & Lubertus, aliîque tam ædæquatas sententias in æqualia multa varia documenta diffusas recitare potuissent? Sed quis tunc erat Thomas K.? Amulus, Grammatices omnis imperitus, nondum Religiosus, Religionem primum annô 1399. ingressus.

Obiit, ut ipse ajs, Gerardus Groot anno 153 1384. habuitne & ipse sententias in Libello exstantes perspectas? ajs: quando excepit illas? utique minimum 10. annis ante mortem an. 1374. & hoc anno Thomas quadrimus erat. Quomodo ergo Thomas K. puteum jam tunc patentem, fodisse dicitur? necesse est dicere, jam manum Operi admovisse, cum trimulus esset. Hæc lanè nova sunt Auctorum miracula. Scimus B. Margaritam Hungaricam parthenonem trimulam ingressam; S. Quiriacum, cum mater Julitta torqueretur, Christi fidem palàm voce balbutiente adhuc trimulum professum esse; B. Andream an. 1462. à Judæis peremptum martyrii laureâ trimulû comèruisse; S. Wilibaldum adhuc trimulum voto parentum Benedictinis Sacris auctoratum fuisse; S. Cuthberto nostro adhuc puero à trimulo puerulo episcopatus honores prænuntiatos: at nemo nostrum evolutis omnibus Doctorum Lexicis quicquam scit de Scriptore trimulo, & quidem tanti Operis, cui omnis ætas insudet, & senes immoriantur.

112 *Libellus Imit. jam primis Wind. notus:*

154 Video jam eminus latebras, in quas diffugium moliris, inquiens: Thomas K. illas sententias non composuit, sed tantum collegit. At mi bone, si demus istud, Thomas K. non auctor Libelli, sed collector erit, nisi dicas eum, qui *Mellilegium* ex Moralibus S. Gregorii M. concinnavit, *Auctorem Moraliū in Job.* Ais: Thomas est potiorum, quæ reperiuntur in Libello Imit. auctor, paucorum collector: sed unde probas istud? si dicerem dimidiam partem collectam ab ipso fuisse, quibus argumentis à sententia me depelleres? Et demus non nisi tantum ex gestis D. Florentii aliorumque depromptum fuisse, quantum in 4. vel 5. foliis scribi posset; cur illos, ne patris alieni parens habeatur, nunquam citat? Exempli facti paradigmata passim habuisset in vitis Patrum, in quibus milles illa citandi formula redit: *Dixit Prior, agebat Antonius Abb. ait Macarius, docet Pachomius:* cur, si certus fuit illos harum tam multiplicium sententiarum fuisse auctores, debitum honorem non detulit scribendō: *Dixit D. Florentius, agebat D. Lubertus?* aut id omissum cur tulere cæteri Thomæ familiares, si (velut ais) scierunt ipsum esse Libelli Imit. auctorem? cur nemo monuit?

155 Charissime D. Thoma scimus te Libelli auctorem: at quia valde multa, proluxa, variæque dicta PP. nostrorum immisces; debes illos citare, ne videare tibi nimium tribuens, alienis

alienis plumis velut graculus gloriari. Detur
cuique suus honos. Cur nemo ista Thomæ?
quæ tamen singula verba ex regula tua fuerunt
necessaria: interrogas enim f. 22. *Si liber d. 7.*
jam erat antiquior D. Florentio &c. cur non annota-
vit Kempensis has sententias desumptas esse ex libro
de Imit? Jam interrogationem tuam resu-
me. *Si hæ sententiæ jam erant antiquiores Tho-*
mæ K. cur ipse non annotavit illas desumptas esse
ex ore D. Florentii &c.? Quæram ego iterum:
cur Thomas, si foret auctor Libelli, eadem
tractans (ut ais) in aliis suis Opusculis Lecto-
rem nunquam remittit ad Libellum Imit.? cur
in sermonibus ad Novitios, hos non reducit
ad Libellum Imit. plura, inquiens, *dico, scribo*
refero in meo Libello de Imit. tot tamen oblatis
passim occasionibus? cur omnes neglectum ivit?
cùm tamen in tuo, mi chare, sensu debuisset
clare dicere: *plura dicit Auctor Libelli de Imit.*
cur unum potius, ac alterum factum sit? ubi
laret disparitas? vis, dicam, cur neutrum con-
tigerit?

Dicam, quod res est; Thomas imitabatur 156
Majores suos: hi fuerunt apiculæ, fuit & ip-
sismet apicula: illi prævolârunt in pratum Ger-
senense, subvolavit ipse: illi suas sententias
ceu totidem flores, florúmque mella hauserunt
ex Gersene, ipse ponè secutus, quid mirum,
si ex illo tot mella suo alveari, suis libellis in-
tulit? Quæris: cur in nullo libellorum memi-

nit Libri, ex quo hausit illa? quia nec apes meminisse solent prati, ex quo hauserunt sua. Apertius dicam. Thomas K. auctorem de Imit. studiosè contendit (ut suo loco dicam) imitari: qui autem alium auctorem in scriptione &c. imitatur, illum non debet, imò neque potest citare; siqua foret ejus rei lex, D. Robertus Clarke Carth. Virgilium imitans meris citationibus, utpote ad singulos prope versus rependendis, majoris molis Opus exstruxisset, quàm integris suis. 27. libris Christiadam. Imitans sibi conservat laudem auctoris, etsi hauriat simulatim ex fontibus alienis: neque time plagium, sed potius para laudem, quæ sæpè non minor est gnaviter imitantibus parata, quàm primo cujusdam Operis parenti. Meminisse velis, quid de hac laude Cicero; & si tibi hic displicet Auctor, quantam tulerit P. Lucas Pinellus auctorem Imit. imitandò. Sed de vi imitationis alibi plura.

157 Hic in dicendorum robur spectemus Thomam K. quì calamum suum commodet Libris de Imit. & quì certis suis Opusculis: si singula bene inspexeris, videbis eum in illis Copistam, in istis auctorem: sed qualem? Qualis est in schola Virgilii Silius Italicus, aut (ut in sacris maneamus) qualis in schola S. Bernardi Guericus Igniacen: hìc sedulò imitans, ibi tantùm exarans. Vñ causam dicti mei?

§. XXII.

Thomas K. in suis Opusculis imitatur Authorem de Imitatione Christi.

Ima. **C**Odex Antwerp. quem Kempistæ suum Achillem censent, quémque P. Sommalus ceu Thomæ K. protographon venerabatur, omnibus iis mendis scater, quibus obnoxia est Copistarum manus, propè impervia Auctorum. In eo ponitur liber 4. de Euch. in locum tertii: omittuntur multa, ut l. 1. c. 13. post. *¶. principiis obsta, serò medicina paratur.* sequens ad sensum necessarius *¶. alter, cum mala per longas invaluere moras.* Tum l. 2. c. 11. raro invenitur tam spiritualis, omittitur verbum *invenitur*, quod in margine recentiori manu suppletum est. Occurrunt solæcismi non pauci, ut in L. 4. c. 36. *succumbi* pro *succumbere*. Lituræ plures, quæ fallente oculorum jactu extra ordinem scripta sunt, ut L. 1. c. 19. verba *exercitia & Sanctorum suffragia* minio deleta, quintâ post lineâ leguntur iterum post *exercitia*. Et L. 2. c. 8. *potes citò perdere, vox perdere*, quæ post tria vocabula subsequitur, minio deleta est.

Taceo innumeros alios enormiter exerrantis 158

calami lapsus, quibus reformandis occupatum se Sommalius ipse comparat ursæ informem carnis massam *frequenter lambendô in catulum efformanti*. Sûntne hæc mendorum vix emendandorum concatenata piacula cujusdam Auctoris insignia? & quidem boni, qualis Thomas K. à Bollandistis dicitur? Quanto labore levatus fuisset Sommalius, si Codice nostro Aro-nensi potitus esset? nil ambigo, mutâset sententiam, & Gerseni accessisset. Nam esto

Ila. Commisiune Thomæ calamus tot solœcismos in sermonibus ad Novitios? corrupti-ne sermonum titulos? everritne ordinem partium, partem tertiam in locum secundum &c. reponendô? Nihil simile legitur, & injuriam facit Thomæ, qui hanc ipsi labem impingit. Ergo saltem noxam contraxit in Libris de Imit. dignam indignatione vel irâ nostrâ? Nequaquam. Quæ est disparitas?

159 R. In sermonibus occupavit officium Auctoris, cujus est omnia polire; in Libello, Amanuensis; cui nemo vitio vertere potest, si quandoque calamus cespitet, imò & si sæpè, maximè viri in alia sensa distracti; cujus imaginem Thomas exhibet in toto Opusculo de Imit. At occupatus in certis suis libellis primas dare coge-batur intellectui, ut Opus, quantum vires sinunt, eliminatum prodiret. Nempe parens ornandæ proli propriæ centies plus studii confert, ac alienæ. Excusandus verò hic

hic Thomas est, dum ordinem librorum invertisse dicitur, aut potius inversum descripsisse. Nactus enim (nil dubito) sic inversum exemplar cur non potuerit inversionem sequi?

Si namque nihil ad Amanuensem spectat 160 inscriptionem Capitulorum &c. examinare; cur examinet seriem librorum? Si ego tuam Informationem in meliorem formam redactus primam partem nil ad rei pondus facientem, proin jure excludendam, excluderem, aut correctam in calcem rejicerem; taceresne, tacerent tui? Dem autem te non auctorem, sed tantum descriptorem, quid curæ tibi tuisque foret, si mutem mutanda pro lubitu meo? Hanc peristasin si capis in Thoma K. capies vim argumenti, ac illum habebis excusatum, dum Gersenem non citat, & dum ordinem librorum, pervertentibus non resistit: causam verbô habe: neutrum spectat ad Officium Amanuensis, qualis hic Thomas K. erat.

Cæterum grates habemus D Florentio, cæ- 161 terisque primorum PP. Windesimensium ad initium sæc. 15. jam mortuorum, Gersene nostro tam feliciter utentium, ut eorum ritus vivendi manifestè compactus videatur ex illius sententiis. Dignus enim tantus Auctor, quem non tantum privatus quisque, sed & integræ Congregationes dictis & factis sequantur. Det T. O. Deus, ut nostra Angelica sequi pergat quotidie magis: & si assecuta fuerit, videaturque au-

reus libellus iste *compactus ex sententiis nostrarum*; nunquam tamen permittemus, illum à quoquam nostrum fuisse *compositum*, perbene scientium, aliud esse libris usum, aliud ortum dare. Quàm multi reperiuntur in Historia Eccl. Præsules, Episcopi &c. qui perpetua consuetudine ducti adeò *Pastorales* S. Gregorii M. nostri verbis & moribus loquebantur, ut *Pastoralium* linguam, horum maternam dicas! At num propterea statim unus illorum auctor *Pastoralium* dicendus erit? Nunquid, & qui composuit; & qui legit aliquem librum, libro utitur pari jure? Nam liber jam publicus fons est, patens non minus lectori, quàm auctori. Quid igitur lector dicatur auctor, dum fundit sententias, quas fuderat auctor? Uti- que jam par ad fontem paret accessus, uter- que haurire pro libitu potest, uterque hausta in audientium aures refundere: & quid tum, si fors iste sit ipsò auctore felicior in refunden- do? Quis nobis dixerit, num in hac felicitate potior fuerit Gersen Auctor, an Florenti- us lector? Et demus, si iste prior, num sta- tim inferre licet? ergo est auctor? Quare nemo nostrum capere potest rationem tuam

§. XXIII.

Author de Imit. non respicit ad
VVindesimenses.

XIIII. **L**iber de Imit. respicit in pluribus locis ad *VVindesimenses &c.* Cur inferamus? 162
ergo Thomas est Auctor. Liber est fons publicus, nemini civium non patens. Esto, VVindesimenses plus, ac alii, hauserint ex ipso; ergo quispiam VVindesimensium hunc puteum fodit? nego conseq. Et quò tendit illa illatio? Atqui VVindesimenses primum exorti sunt circa initium sæc. 15. quid horum exordia impediant anteriorem ortum Libri de Imit.? Quia, inquis, auctor Libri respicit ad exempla &c. devotorum: crediderim facile; utique non proposuerit exempla indevotorum & lurconum ad imitationem, Ais: per devotos tunc antonomastice intelligebantur VVindesimenses. Si tunc, cur nunc non amplius sic intelliguntur? an illorum devotio defecit? Quis me hodie intelligeret, si dicerem? Congregationi devotorum C. Scutator suum Scutum dicavit? Lego varias Congregationes, quæ ad S. Augustini Regulam reducuntur, ut illam Apostolinorum, illam de Montebello, Fiesole &c. At evolvat quis

mecum omnia Lexica, in quonam reperiet Cong. per Antonomasiā *devotorum* dictam? Illa nāque (velut tyro primū heri Poësin ingressus novit) neque rebus neque personis nisi per aliquam excellentiam tribuitur. Nescio autem, an Florentius, Gerardus, aliūve Windesimensium tulisset titulum *devotorum* per excellentiam sibi tribui: hanc viri isti nomenclaturam ceu vulnus religiosæ modestiæ timuissent, proin & vetuissent, maximè si titulus iste non tantū sua cunabula, sed etiam incrementa ex calamo comparticipum habuisset, atque incrementa tam magna, quæ mereantur integris librīs celebrari: quō locō miror, cur *Congregatio devotorum* in patria nostra nihil celebris memoriæ habeat, si in Libro tam celebri, qualis est Liber de Imit. celebratur: & si Libri auctor illos ceu speculum identidem respicit?

163

Haud igitur aberrabit à vero, qui dixerit voculam *devotus* auctori fluxisse ex nulla singularis *speciei*, sed ex lato loco *Generis* tantū; si autem eadem recurrit in Opusculis Thomæ præsertim memorantis vitas Windesimensium, esse merissimam laudem Genericam, similem illi, quam tribuimus viris, Sanctorum vel Beatorum titulō nondum insigniendīs; veluti dum dicimus eos *Venerabiles*, *pios*, *pæ memoriæ*, *devotos* &c. Quis autem Phidias ex obviis lignis

gnis ſylvæ Dodonææ ſtatuum excellentiæ ſingularis, ſeu Antonomaſiam elaborer?

Torques argumentum tuum in alteram partem: at quid, chare mi, extorquebis? Ais enim: Auſtor Libri de Imit. *respicit ad exempla Cifterc. & Carthuſienſium*: quid hoc? ergo auſtor eſt Cifterc. aut Carthuſienſis? aut novus homo, uterque ſimul? Quid ergo dicit de utriſque? *Attende Carthuſienſes, Ciftercienses, & diverſæ Religionis Monachos, ac Moniales, qualiter &c.* ſic ille lib. 1. c. 25. v. 43. Quid vult Auſtor primâ voculâ *attende*? nunquid excitare ſingularem attentionem, ſibiſque benevolentiam conciliare velut dicturo de rebus novis, magnis, ſingularibus, ſingulari tum imitatione cû admiratione digniſſimis, allaturo exempla recentia, paucis perſpecta tunc temporis, & intra clauſtri ſolitudinem hærentia? In Sacra Critica quoties Spiritus ſanctus hac voce utitur, ſingularem attentionem repoſcit uti Sap. 14. 30. locuturus de nefario ſcelere idololatriæ; 1. Tim. 4. 1. de apoſtaſia, & magia; 2. Petr. 1. 19. de excellentia Sacræ Scripturæ. Taceo complures alios locos, velut Prologum Eccli, Thren. 4. 17. Sap. 12. 20. Joſue 22. 5. 1. Petr. 2. 22. Hinc Petrus Franc. à concept. ſapienter advertit; *attendens*, inquit, participium præſentis temporis eſt ab *attendo*, quod eſt *attentionem do*. Et *attentio* eſt animi intentio ad opus: ac *attentè* fit, quod cum

attentione fit. Tandem sacer Ecclesiastes dum attentionem à concione sua per sacra Dei Dei-
paræque nomina petit; nunquid *contentionem*
virium, rerum dicendarum magnitudine di-
gnam deposcit?

§. XXIV.

Author de Imit. respicit ad Mona-
chos Ordinis S. P. Benedicti.

165 **A**T obsecro, quid auctor novi singularis vel
excellentis operis an. 1441. Cisterc. & Car-
thusiensibus differens? Tunc enim Ordo Cisterc.
natus an. 1098. jam agebat annum ætatis 343.
Carthusiensis exortus an. 1084. jam ætatis
357. Concesserim utrumque Ordinem circa
an. 1441. fuisse splendidam lunam: at no-
vam? plenam? Nequaquam. Interroga Man-
riqueum, & Henriqueum, Dorlandum, &
Petreium: hocce tempus in sua Historia tra-
ctantes nihil de novitate referre poterant: fuê-
re tunc ambæ Religiones per orbem decantatæ,
propagatæ, notæ soli occidenti & orienti. Sed
nū plura de plenitudine? hanc quoties attingunt
calamô suo, ajunt tunc multum lucis inter-
cidisse. Non opus est hîc verbis, sed ocu-
lis tantum: eorum relictâ monimenta, sunt
luculenta argumenta. Ve-

Verum redeamus ab anno 1441. ad annum 166
1221. & e. g. in Manriqueo molem rerum calamitatis per id ætatis pertractatarum intueamur; enimverò exclamare cogemur: Ecce tibi lunam plenam! plúsne lucis à sole divino posset Ordo Cisterc. recipere? Cistercienses sedent in folio Divi Petri, fulgent in purpura Romana, eminent in Arch. cathedris, regunt per centurias diœceses, funguntur legationibus Regum, Imperatorum, SS. Pontificum, Apostolicis laboribus regna fidelium excolunt, fines Ecclesiæ latè proferunt; atque non tantum in his magnis operibus magni sunt, sed & (quod Cœlitum oculos certatim rapit) in parvis maximi. Fulgor ille modestiæ in incessu, in verbis, in factis quantum erat prodigium divinæ gratiæ! sanè tantum, quantum credere non possemus, nisi inviolatæ Historiæ fides referret. Summus Ecclesiæ Hierarchy (Reges & Principes non memoro) Innocentius II. difficili itinere sua cum Curia Romana cominus plenitudinem Cist. Lunæ fixis oculis intuiturus Monasterium accessit. Vix vidit, adeò plenitudine lucis oculos suos sensit perstrictos, ut lachrymas non amplius retinere valeret, vehementer obitupescens thesauros in sacra Regula S. Benedicti latentes.

Joannes Gersen igitur harum rerum tam gnarus, quàm fervens zelotes, Benedictinus antiquæ Observantiæ Abbas suis subditis Benedictinis

Etinis non ampliùs pristino fervore calentibus ignem è vicino injicere cupiens singulos suorum compellat. *Attende* Benedictine Monache non exteros, non alterius Ordinis Religiosos, sed tuos Benedictinos Cistercienses Monachos. *Attende* Carthusienses, qui sub Regula S. B. ortum & progressum sortiti *qualiter* primævâ regularis Observantiæ flammâ effervescent. Et hæc sapientissimè prudens Abbas, imitatus fabros, qui ut ferrum celerius emolliant, igni parum inspergunt aquæ: non enim hæc illum extinguit, sed per antiperistasin magis accendit. Quasi diceret.

168 Ecce calorem magnum Cisterciensium & Carthusiensium! non erubescitis frigus vestrum? vos, qui estis ejusdem P. Benedicti filii! vos, qui jurâstis in eandem cum ipsis Regulam. Illi *omni charitate* (A) pleni, Christo omnino nihil (B) præponunt: & vos sacræ Regulæ habitum gestantes *permittetis* contra totam Regulam (C) *nutriri vitia*, quæ tamen *propter emendationem* (D) *vitiorum* à Spiritu Sancto dictata fuit? Si tibi mi Frater Cisterciensium & Carthusiensium exempla non sufficiunt: *attende diversæ Religionis Monachos*; Camaldulenses, qui primùm an. 1000. Vallumbrosanos, qui primùm an. 1021. Sylvestrinos, qui

(A) c. 70. Reg. (B) c. 72. (C) c. 64.

(D) obit S. Guilielmus auctor an. 1142.

qui primùm an. 1031. Florenses, qui primùm an. 1036. Humiliatos, qui eodem anno feruntur exorti, omnes Monachos sub Regula S. B. militantes.

Atque si tibi non excutiant hæc nomina 169
magna viro-
rum ruborem : *attende Moniales.*

S. Hildegardem an. 1160 B. Auream an. 1100.

S. Bertham an. 1163. B. Julianam an. 1193. S.

Hildegundem an. 1188. B. Mariam Abb. de

Carrizo an. 1177. B. Mechtildem primùm nu-

per an. 1207. Hildeburgim Pontifaren. ann.

1115. defunctam; taceo plurimas alias S. Be-

nedicti filias, quæ sub præfatis familiis & pro-

pè sub aspectum nostrum conversatæ *qualiter*

quàmque ferventer ad Sacræ Monastices præ-

cepta vixerint, quis nostrum ignorare potest?

& si sciat, quâ fieri possit, ut animi sui frigus

non excreetur? Hactenus Auctor noster: hanc

autem paraphrasin cuique temporis, loci, no-

minumque peristasi examussim respondere di-

cet, qui sæculi 12. & 13. Historiam

perspectam habet.

§. XXV.

Author Imit. Christi non respicit
ad sæculum 15.

170 **A**T si Thomas K. sæc. 15. foret Libelli auctor,
quis expertus chronologiæ sine injuria ve-
ritatis talem paraphrasin concinnare præsumat?
Obiit ille an. 1471. quo tempore toti Germaniæ
ob inscitiam, ac inscitiae agnata vitia sine fron-
te etiam in sacros Religiosorum cœtus pene-
trantia Deus vehementer iratus oriri permisit
singularem ferum, Lutherum an. 1483. natum,
annis à morte non nisi 12. dilapsis. Illum præ-
cessit an. 1509. Calvinus, utrumque an. 1373.
Joannes Hufs: inter utrumque medium tenuit
locum Huldricus Zvvinglius. Sæculô, quô
vixit, scripsitque Thomas, in Clerum necesse
fuit crebra degradatione animadvertere, in-
crescentibus malis Summa Sedes Avenionem
transfertur, Templarii insolentissimi rigoris
exemplo extinguuntur, longo tempore Sedes
Apost. vacat, scinditur schismate, semel, ite-
rum omnium diutissimo ipsos annos 50. du-
rante, scinditur etiam terriò ex duorum incer-
torum PP. lite; Conciliô Constantiensi malis
quærentur remedia, Constantinopolis è Gre-
mio

mio Ecclesiæ rapitur à Turcis ; & hæc omnia summa fide ex Guilielmo Burio.

Neque solus Burius in his recensendis miseriis prolixus est, sed alii longè prolixiores, præsertim quibus altiùs ire placet, divinamque admirari pietatem tunc temporis procurantem remedia, quò malicia mortalium nullum tenere medium videbatur. Submisit enim S. Ignatium mox 20. post Thomæ K. mortem annis natum, ac institutam ab ipso Societatem Jesu, quæ malis à centum jam & ampliùs annis quotidie succrescentibus medicam manum afferret. Atque hic est non modò publicus Scriptorum, sed & Rom. Breviari celebratus consensus, ut adeò meritò mirari cogamur, quò tantem dici sensu queat, tempestate tam nubilâ, rôtque vitiorum continuæ grandini obnoxia tam insignes virtutum flores succrevisse, qui in omnium consequentium sæculorum exempla proponi mereantur.

Scimus mi chare, quò te recipias : ais : Auditor Libelli de Imit. non tantùm respicit ad Cistercienses, & Carthusienses; sed etiam ad *diverse Religionis viros* : quos illos ? Dominicanos & Franciscanos, qui ineunte sæculò 15. admodum floruerunt. Sed mi bone in nullo horum dictorum ullum tibi præstatur asylon. Ab ultimis incipiamus. *Admodum floruerunt* : libentiùs concesserim, quàm negâro : & demus illud. At si duæ Religionēs laborantis Ecclesiæ

clesiæ currum trahant, an statim dici possunt (pende) *diversæ Religiones*? Scis: *diversa & varia* sunt synonyma: nimis igitur parcus es, si Ecclesiæ cycladem, cujus pulchritudo in colorum varietate consistit, restringas tantum ad album Dominicanorum, & cinericium Minorum. In Achillis clypeo *diversæ* spectabantur urbes. Nunquid Velleius rideret ceu Andabaram, qui crederet *diversis* auditis urbibus intelligi tantum duas? Sed quid multis testimoniis opus, dum ipsum Thomam K. de quo agitur, testem habeamus?

- 173 In vita Gerardi c. 4. [Eo præcipue (suò nempe) tempore mundi status in maligno videbatur undique positus; ita ut pauci essent, qui verbum vitæ moribus ac vocibus prædicarent; pauciores verò, qui continentiam sectarentur.] Pende sis *præcipue*, *undique* proscriptam *continentiam*. Et fortè melior erat Religionum status? Thomas loquatur. Tunc inquit [quod dolendum erat, nomen sanctæ Religionis, & status devotionis præ inopia spiritus à PP. præcedentium vestigiis, nimium claudicabat.] Pende *nimium*. An hæc lues in unam tantum alteramve Religionem grassabatur? Si Thomæ credis, in omnes. Nam ut habetur Arg. Lib. 13. *Quæsitum ff. de fundo instr. exceptio firmat regulam in contrarium*. Atqui Thomas excipit unam Carthusianam [Apud Carthusienses verò, inquiens, lux vitæ cœlestis remansit occultò.]

Pende

Pende occultò. Quis luculentius testimonium requirat in causa facti? Sed nondum satis. Thomas loquens de suis condiscipulis ingemiscens exclamat in ipso statim Prologo ad vitam D. Florentii [Jam proh dolor aliqui sunt, qui primo fervore derelicto, evagationes diligunt, vaniloquiis delectantur, propriam sapientiam primis PP. nostrorum institutionibus præponunt; & ad sua desideria explenda callidis argumentis pro sacris legibus utuntur. Quorum stultam præsumptionem &c.] Pende stultam. Atque Gerardum divina manu tactum Verbúmque Dei magnò zelò prædicantem ipso quoque Thomâ K. c. 8. vit. referente *Prælati* (quò nomine, ut vult Scutator, Præpositi C. Reg. intelliguntur) *Sacerdotes nec non Religiosi circumvagantes* graviter persequuntur, ejus famam ita denigrant, ut Gerardus ipse eorum contumelias vocet *latratus* invidorum canum, quorum *callido edicto*, & (ut Thomas loquitur) *furori & livori humiliter cedens* in aliud solum, in Brabantiam concedit. Si autè vis, è *diversis Religionibus* tantùm duas intelligi; tunc sanè status Ecclesiæ sæculò 15. longè miserior erat, ac ab ullo hætenus auctore fuit descriptus. Sequitur enim cæteris omnibus Religionibûs (velut *Canonicorum Reg.*) jacentibûs solos Dominicanos, & Minores, Cistercienses & Carthusienses utcunque constitisse, ut in exemplum Windesimensibus possent adduci, *qualiter om-*

ni nocte ad psallendum Domino assurgant. At nunquid ita plus, quàm satis est, sequitur; quin etiam absurdum? Demus autem nomen *diversæ Religionis* posse salvari per solos Dominicanos & Minores; auctor tamen Libelli Imit. neutros intendit. Vis ordine causas?

- 174 Auctor viros in exemplum adductos expressè vocat *Monachos*, quò nomine tunc temporis nec illi, nec isti notabantur, sed suo proprio & ab ortu secum nato, veluti Dominicanorum, & Prædicatorum, Minorum & Franciscanorum: quos proin si auctor tantum voluit intelligere, cur non expellit eos propriâ nomenclaturâ, uti expellerat *Cistercienses* & *Carthusienses*? Ergo, mi bone, redeundum est ad tempus aptum, quò non tantum pulchrum, sed & pronum erat monstrari, hic est amplissimus lectissimorum Monachorum Chorus: ubi? apud Camaldulenses, Vallumbrosanos, aliosque num. 168. relatos: quando? cum adhuc primitivo ardore ferverent: in quodnam tempus is fervor incidit? in viciniam sæculi 13. & Gerfensis.

- 175 Hæc autem dicens nolim dicere, sæculò 15. neminem ex istis cecinisse carmen Dei nostri; sed potius aio fuisse horum non paucos, qui regularis observantiæ morumque concentu divinis auribus plurimum placuere. Itaque cum Auctore Libelli de Imit. in sensu Chronologorum intelligi velim, qui unum sæculum alteri

alteri tam virtutis, quàm eruditionis respectu mille centipondiis præferre solent. Atque horum regulam si tu quoque, mi bone, sequare; mihi sponte concedes, *saeculô 15.* nullam fuisse causâ in illa splendida excultæ Religionis exempla excurrendi, magnam autem fuisse *saeculô 13.* Si recoques tuum illud *f. 22.* Ad Cistercienses & Carthusienses attendere jubent *statuta Windesheimensia*: ergo etiam attendit Auctor Libelli de Imit. Concedo ans. & distinguo cons: *saeculô 13. c. saec. 15. n.* conseq: in illo vixit Gersen, in isto Thomas K. Quis jam Libelli prodit auctor? Gersen.

§. XXVI.

Author Imit. respicit ubique ad
res Benedictinas.

DUm autem tertio stabilire nitens ratio- 176
nem 12^{am} ais: auctor respicit ad consuetu-
dinem *Windesim.* certis tantum diebus celebrandi, aut
communicandi; miror, quòd tibi non inciderit,
eandem consuetudinem *saeculô 13.* apud no-
strates florentissimam fuisse, imò pro regula
invaluisse. Vide Edmundum Martene in *c. 35.*
Reg. S. B. & alibi: quem si legeris absque par-
tium

tium studio, intelliges ex hac ipsa consuetudine Gerlenistis argumentum haud leve manare. Itaque nequeo dispicere, quid probare possit proba quarta: singulae namque voculae probant sententiam Gerlenensem. Periculum facio ad oculum.

177 Auctor Libelli de Imit. quando loquitur de communitatibus religiosis, eas semper vocat *Monasteria*, vel *congregationes*: ergo Auctor est Benedictinus. Nam S. Benedictus quater super vigesies vocat suas communitates *congregationes* in sola Regula, bis supra sexagies *Monasteria*: habes igitur luculentam rationem Auctorem fuisse Benedictinum: cur? loquela manifestat eum. Refragaris? *Communitates* inquit *Windes.* etiam à Thoma K. plerumque in aliis ejus *Opusculis tantum vocantur Congregationes.* Concedo illarum. Ergo Thomas est Auctor Libelli? n. conseq. sed potius è tuomet dicto non potuit esse auctor. Ut rem manu palpes, pendeprius tantum. Jam sic.

178 Vocans Religiosas communitates tantum *Congregationes*, non est auctor Libelli: sed Thomas K. sic tantum vocat: ergo. M. patet I. *Imit.* 17. 2. ubi illae nomine *Monasterii*, & *Congregationis* efferuntur. Non est parvum in *Monasteriis &c.* min. est tua f. 23. Quid sequitur? Ex ore tuo: ergo Thomas K. non est auctor, sed Benedictinus, qui S. Benedictum secutus sacras communitates nunc *Monasteria*,
nunc

nunc Congregationes vocare solet. In idem obsequium redit argumentum tuum *f. 23.* ordine quartum, aut certe nihil confert sequelæ Kempistis. Hoc ita sonat. [Liber de Imit. quando loquitur de Superioribus Monasterii, semper eos vocat Prælatos, nunquam Abbates: hoc autem longè proclivius fuisset Benedictino, loqui de Abbate.] Audacter hæc hispida tangamus verba Juris suffragiò suffulti.

Nomina enim *Abbatis & Prælati* sunt in primo 179 gradu Synonymiæ cognata. In *c. gravem de excess. Prælat.* Prælatum negans, aut invadens est deponendus. Quæro, an soli Præpositi C. R. hoc se scutò tueri possint, & non etiam Abbates Benedictini? Et quæso, quid litigamus de materia odiosa & favorabili? Responsio pater, & quæstio devolvitur ad Ascetas, an his ex Ordine nostro *pro. livius* sit suos Superiores vocare Abbates, quàm Prælatos. Proclivitas dicitur naturalis inclinatio in rem aliquam præsertim vitiosam. Nam, ut rectè Cic. 4. Tusc. in rebus bonis & laudabilibus propriè *facilitas* dicitur.] Et ibi. [Atque hæc aliorum ad alios morbos proclivitas latè patet.] *Facilitas in bonis rebus, in malis nominetur proclivitas, ut significet lapsum.*

Quid ad hæc cives, S.P.Q.R.? Sitne inclinatio in rem vitiosam, vel animi morbus, imò & lapsio morum non levis; siquis Benedictini nominis Asceta vocet Antistitem suum Abbatem? 180

Et tamen Mar. 12. 36. ipse Christus, Paulus Rom. 8. 15. Gal. 4. 6. Patrem coelestem vocat Abbatem! Ascanius Tamb. t. 1. de Jur. Abb. statim disp. 1. non sine fundamento probat Christum fuisse non tantum primum, sed & propriè dictum Abbatem. Pro officii mei ratione legi veteris, mediæ, recentiorisque memoriae Alceras Benedictinos: nullibi reperi vel unicum vestigium novitiæ distinctionis inter Abbates & Prælatos. In aureis Collationibus S. Odonis Clun. inveniet quisque Lector abundantem fidem, confirmatam in Ludovico Blofio: qui præclara viri Opera recenter accurarunt, ut pari jure, sic pari lubitu tam *Prælati*, quàm *Abbatis* nomine, licet Benedictini, utebantur.

181 Quàm acerbè, C. Scutator, in mea præfatiuncula accepisti id genus argumenti, cum cellam insigne Benedictinum dicerem! Quid emblemam juvat apponere, quod sublingio nauseet? aut cur tibi licitum sit, quod mihi in pari causa proclamas illicitum? Nosti *c. privilegium de verb. sig. in 6.* Hic dicitur *cella locus secretus, solitarius, separatus ab hominum convictu, & deputatus ad Dei contemplationem.* S. Benedictus octies in Regula sua custodiam *cella* commendat; ter auctor libelli de Imit. sed in unico *cap. 20. l. 1.* & ita, ut propè verba videatur à S. Patre mutuasse: compara sis utriusque verba, pondera sensum, & pondus argumenti videbis in partes Gerlenicas inclinari; videbis

bis autem clarè, si crutinaveris, quod jam dico.

182

S. P. Benedictus suos affectus statim in i. cap. invitat è cella claustris ad cellam eremi: ac illam constituit ceu necessariam januam ad istam. Hinc ipsemet, & quotquot de Instituto nostro agunt, studium cellæ claustralis vehementer inculcant, nequis in eremum ascendere præsumat non transiens *per ostium*, seu diuturnam habitationem cellæ. Utamque constitutionem ceu sensui S. P. Benedicti maximè conformem hodie dum conservat totus Ordo Camaldulensis; & Congregatio Fontis Avellani quanta dedit olim exempla virtutum! Hac de re B. Petrus Dam. noster composuit integrum Opusculum, & mirum quantis laudibus utriusque cellæ decus celebravit! Et mirum! quàm insignes ex hac S. P. Benedicti institutione Deus viros produxisse feratur. Juvat hic Boll. t. 4. Maij f. 501. n. re. audire.

Habet Ordo Benedictinus quosdam (seu Monachos seu Eremitas vocaveris, parum interest) ad modum ferè eorum, qui apud Mendicantes dicuntur Tertiarii, qui suscepto de manibus Abbatis alicujus, aut Episcopi habitu, sicut extra Monasterium vivere decreverunt, sic etiam extra illud suam peragunt probationem; post quam alicujus quasi professionis vota nuncupant, iis æquè in perpetuum adstricti (in quo à prædictis Tertiariis differunt)

ac cæteri viventes in Monasterio, nisi quod obedientiæ, non quidem votô, sed exercitiô careant, suo arbitrio relictî. Talem die 21. Maij inveniemus S. Godricum in Anglia, annis centum ante Cœlestinum (V. Papam) talem etiam hac nostra ætate à prima quondam pueritia familiarem mihi habet hæc nostra Antuerpien. civitas, D. Gasparem ab Herstraten, ab annis fere 30. intra ipsam urbis frequentiam comparato sibi eremitorio solitariè agentem, & hoc, quo scribimus, anno 1681. ad petitionem Ducis Mechelenburgensis Catholici nominatum Episcopum Suerinensis Ecclesiæ, jam inde ab hæreseon exortu Pastore viduatæ: qui de manu Antuerpien. Episcopi habitum sumpsit, intèrque ejusdem manus Benedictinæ Regulæ observantiam, secundum usum Eremitarum istius Ordinis est professus.] Hæc P. Daniel Soc. Jesu.

§. XXVII.

Author Imitationis respicit ad mores, & Regulam Ordinis Benedictini.

183 **N**ihil simile lego evolvens epistolam S. Aug. Canonicis Reg. in Regulam accommodatam. Quid speciales Episcoporum leges, sub quo-

quorum regimine vivunt, sanxerint, mihi non liquet. Det T. O. Deus, ut ipsi sint tam boni cellitæ, quàm nos esse jubemur: mihi tamen ita repetitam ab antiquo tempore persuasione inter homines invaluisse videtur, ut cellæ nomine ferè nemo non intelligat domicilium Benedictini. Et quid? Ab eximio nostratibus inuito *cellæ* studio factum est, ut etiam è Juris formula (vide passim locos in Registro S. Gregorii M. consignatos) nostra Monasteria *cellæ* vocarentur. Contra verò Canonici Regulares suam habitationem dicunt *cameram*. Exemplum ipse præbes f. 22. ubi Lubertus, aut Florentius ita loquitur. *Assuesce, & coge te in camera manere.* Ubi auctor de Imit. unquam hac voculâ utitur? cur non & ipse ait? *Camera continuata dulcescit: in camera invenies, quod de foris sapius amittes: mane cum JESU in camera, quia non invenies alibi tantam pacem.* Hæres de responso? chare te labore levabo.

Etiam Canonici Reg. utuntur nomine *cellæ*, 184 quando nostra suis accommodant. Hoc ritu D. Florentius ex Auctore Libelli f. tuo 22. ait: *festina ad cellam, & recuperabis devotionem perditam.* Si namque Nonius, cui *capitium* capitis tegumentum est, permittit Varroni, ut eodem denotet tegumentum muliebre, quia prominens pectus *capit*, seu comprehendit: cur bona nostra veniâ non possit secundariò per *cellam* significari *camera*, per nostram *cucullam*
I s toga,

toga, per nostrum *scapulare* rochetum Canonico-
rum Regul. At longè diverso res agitur mo-
dò, si quaestio instituitur de significato vocis
Prælatus. Hic enim titulus omni jure ac ex
primaria significatione nostris Superioribus non
minùs convenit, ac Canonicis Reg. titulus
Præpositi. Vellem ego audire disparitatem.

185

Rebûs sic vertentibûs non capimus (quod
ais f. 23.) cur *difficile sit, Benedictino nunquam
excidere nomen Abbatis?* In *c. biduum* 2. q. 6. di-
citur *difficile*, quod nullo modo fit: in *l. Scio &
l. hæres meus ff. de legat.* quod *difficulter* aut *rare*
fit: aliquando pro *periculoso*. Host. *c. requisivit
de Spons.* Apud Ulp. *difficile & impossibile* propè
non differunt. Aliam hujus vocis, quæ huc
faciat, acceptionem in nullo probato Aucto-
re reperire potui. Quis autem credat *nullo
modo*, aut non nisi *rare* fieri posse, ut Benedi-
ctino scribenti nomen *Abbatis non excidat?*
Quis dicat rem *periculô plenam*, aut penitus
impossibilem, si dixerò Benedictinum in scri-
bendo Libello modico (qualis est de Imit.)
constanter abstinuisse nomine *Abbatis?*

186

Hinc miror ultimû partis quartæ additamen-
tum, inquiens *facile Canonico Reg. nomen Præ-
lati in ore versari in Germania, ubi Superiores
Canonicorum passim vocantur Prælati.* Ubi scri-
ptum est hoc *passim*, ubi cusa hæc lex? Vertamus
verba. *Passim in Germania, charissime, vestri
Superiores vocantur Præpositi, & Piores: de*
Supe-

Superiori Germania habemus testimonium authenticum Thomæ K coævum ex patriæ nostræ principe Urbe Monacensi, id confirmantibus primis aulae Electoralis Optimatibus : de inferiore, seu Belgio Belgam testem luculentum Laurentium Beyrlinck. Atque tumet quibus inscribis Opus tuum? *Reverendis. Amplis. ac Relig. Viris & Dom. Can. Reg. Ord. S. Aug. &c. Prioribus, Præpositis. &c.* Addis quidem, & *Prelatis*, ac bene : sed secundariò, non primariò tributum. Sed de his volentibus nostris *Prelatis* alias.

Quare cum hi tituli Canonici Reg. sint velut congeniti, & passim ab Episcopis dati, vocatque *Præpositi*, & *Priores* (sic c. cum Ecclesia de Major. & Obed. dicitur: Canonici Reg. non obediens suo *Priori* possunt ab eo excommunicari) facile nemo poterit intelligere, cur si Canonicus Reg. Libellum Imit. composuit, utroque titulò *Præpositi* & *Prioris* ubique penitus abstinerit, nullo in ulla pagella sui Ordinis relicto vestigiò. Si autem Thomas K. auctor foret, magis mirarer, ecqua tandem causa elici possit, cur in certis Opusculis ejus rei crebra monimenta ponat, nullum in Libello Imit. Quòd si verò pergas exigere, fieri vix posse, ut Benedictino Scriptori non excidat nomen Abbatis; vide, ne tuæ te poeniteat exactionis, Kempisio tuo nil commodi multum incommodi allaturæ.

§. XXVIII.

In Sententia Kempistarum nihil
moralis certitudinis invenitur.

188 Tandem iterum tantas post moras ad te,
benevole Lector, revertor, ac ut adverto,
ad te territum, eò quòd f. 23. partem 5. à Scu-
tatore his ipsis inchoari verbis audias. Affe-
ro tantum duo argumenta, sed moraliter certa.
Primum ex testimonio plusquam 70. testium, qui
vixerunt cum Thoma K. eodem seculo, in eadem
congreg. in eod. Monasterio, imò qui sapius cum
Thoma fuerunt collocti. Terribile theatrum!
70. in Gersenis perniciem rugientibus leonibus
refertum! ad quorum nudum aspectum cadat
omnis Gersenica moles! Sed pone metum: le-
ones istos pictos fictosque tantum esse pate-
bit, si paucis mutatis ipsa C. Scutatoris ver-
ba in rei Gersenensis firmamentum conver-
tere conabimur. Duce veritate ad rem.

189 Certum est, quod clarum & manifestum,
II. q. 3. certum, & quod non ignoratur: un-
de non dubium l. certum ff. si certum petatur,
definiturque: certum est, quod apparet, quod
quale quantumque sit. Atque apud Ulp. l. 27.
ff. de eo, qui pro tutore l. 1. certiorare est certi-
orem

orem facere : Atqui hi 70. testes moraliter *clarum* atque *manifestum* reddunt, Thomam K. esse libelli de Imit. auctorem. Id negatur à tota Religione Benedictina, *ignoratur* ab exteris, *dubium*, est plurimis, non *apparet* ex ullis argumentis tam *allatis*, quàm *afferendis*. Nemo Kempistarum *certiorare* & *certiorem* quemquam Gerlenistarum *facere* potest, quin semper magis in sententia sua contra Thomam K. firmetur.

Nam ab orbe condito non potest *afferri exemplum* 190
librum *moralis certitudine* posse Titio adscribi, si Titio adhuc vivente liber idem adscribatur Cajo, Cajano, & Carino. Titius enim facile poterit, quin & debebit amore veritatis se declarare verum auctorem. Atqui Thomâ K. vivente, nemine *familiarium coavorum*, confratrum repugnante, quin & Thomâ K. ipso ne *musitare* quidem *audente*, Libellus (ut *audiemus*) aliis tribuebatur. Quomodo possibile erat, ut per decursum totius illius temporis omnes illi 70. testes tacerent? Cur non opposuerunt apologiam, ut *delegeretur error* totius Europe, *error publicus*, *error in re digna consideratione omnium*, *error*, qui ex *productione Thomæ Codicis*, ipsiusque Thomæ *confessione*, aut *sola etiam interrogatione* potuisset corrigi? Nunquam aliàs ab orbe condito talis error contigit; & quod nunquam in innumeris circumstantiis similibus contigit, juxta *leges criticas contingentium*
fieri

feri moraliter impossibile est. Bene pondera hoc argumentum primum.

- 191 *Secundum* è Scuto C. Scutatoris, & *summa dissimilitudine* Auctoris nostri & Thomæ K. Opusculis. Ex trecentis notis characteristicis ne una quidem convincens afferri potest, ex qua formetur *efficax* (ut Papebrochius loquitur) *argumentum*. Positis iisdem causis ponitur idem effectus. Libellus de Imit. ignes divinos spargit, *mover voluntatem, accendit affectum &c.* ex matura consideratione magni nominis nihil simile, utut Thomam magni faciat, ex Thomæis Opusculis elicere potest. Hæc jacuerunt in pulvere usque ad annum 1600. quô primùm occasione Libelli de Imit. à Sommatio eruta fuere. Character verus confert potentiam operandi: cur character Kempisticus ferme sinè omni actu enerviter jaceret? Actus centenos, millenos exhibere de Libello Imit. possumus, donec de Opusculis Thomæis unum. Ille legitur à plurimis, à paucissimis ista; ille teritur quotidie, ista rarissimè; ille centies, ducenties editus est, ista nescio utrum tertiam lucem aspexerint; ille in omnes non semel Europæ linguas, quin alias (ut orientales) conversus est, num ista vel terno idiomate loquuntur? ille summis laudibus extollitur à viris maximis, iisque plurimis, istorum catalogus laudum quàm arcto limite concluditur; ille omnium mortali-

talium statui proficit, & afficit voluntatem, ista quàm multis ne suaderi quidem possunt.

Suadebis *Sermones ad Novitios* rusticis, cum 192
hi etiam ipsis Novitiorum magistris si non ignoti, certè non in usu sint? alias haberemus saltem decimam editionem. Suadebis civibus *Sermones ad Fratres*? nam & ipsi indigent fraterna charitate. Suadebis Parochis, quæ, ut habetur f. 137. jam *secundò typis sunt vulgate, conciones*? Quid si in illis arderet Auctoris nostri spiritus, quanta cum concertatione illæ ubique emerentur! non haberemus *secundam* sed centesimam editionem: ex secunda autem nunquid luculenter addiscis, has conciones (idem dic de aliis Opusculis) ipsis Thomæ K. confratribus parùm esse commendatas, alias utique ipsa necessitate urgente jam accurassent à 128. annis editionem tertiam, quartam, quintam, cur non & sextam, septimam, nonam? Et si persuaseris, nonne pro auro cuprum obtruseris? Accedentne Lectores tanto affectu ad Opuscula K. tantòne fructu recedent, quantus invenitur, quotidianâ testante experientiâ, in Libello de Imit. ? Profectò si vel dimidiis similis fructus sperari posset, illa saltem nomine notoria forent.

§. XXIX.

Opuscula Thomæ Kempen, non
suffragantur Kempistis.

193 **C**onstituntur quidem Kempistæ luci tam
claræ nubem opponere, ajuntque eam di-
versitatem non ex diversitate auctoris, sed
materiæ pertractatæ provenire. Verum ex
huius nubis objectu lux Auctoris nostri ma-
gis refulget. Quæro namque cur Thomas
K. si foret Libelli parens, procreando par-
tui secundo non easdem auri venas elegit,
ut proli secundæ eandem, quam primæ, lau-
dem pareret? C. Scutator in sua *Scuto* præ-
missa *Informatione*, & in ipso *Scuto* per multo-
rum dierum laborem evincere conatur, in
Libro de Imit. & Opusculis Thomæ eandem
tractari materiam, eundem respici scopum,
eundem reperiri spiritum, eundem retexi sty-
lum, &c. Cur igitur, cum tam multa con-
veniant, disconvenit ulus gustûsque Lecto-
rum? Mirum, si plures in civitate populosis-
sima reperiantur fontes dulcedine aquarum,
opportunitate loci, facilitate hauriendi, at-
que ipsa distantia simillimi; omnes tamen
cives

cives accedant unicum illorum, paucissimi reliquos, iique non nisi pretiò conducti! Nunquid dicemus in hoc fonte salubriores inveniri aquas, ac in cæteris?

Quæro jam, si utrobique idem spiritus 194 fertur super aquas, quare non utrobique reperitur eadem salubritas aquarum? S. Gregorius M. in *Libris Moralium*, in *Homiliis*, in *Registro*, in *Pastorali*, in *Dialogis*, ac ubique cæterorum librorum maximus est, ac non tantum paris ubique fecunditatis, sed & salubritatis venas aperit. Cur nihil simile in Thoma K. si *Libelli Imit. Auctori* est, invenitur?

Deserunt has latebras ceu parum rutas alii 195 Kempistæ, ajuntque in *Libris de Imit. tractari* generalia documenta, magis specialia in cæteris *Opusculis*. Quis autem capiat ex hoc uno fonte hauriri aquas diversissimas, quæ gustum modò diversissimò afficiant, semperque verum permanere per omnes hominum status experientiâ contestante, nullam peristasin salvari in *Opusculis Thomæis*, quæ in *Libris de Imit.*? Dein magis, Optime Lector, miraberis, uni eidemque auctori rem tam bene ex loco *Generis*, potuisse succedere, econtra tam sinistrè ex loco *Speciei*, ut ex illo velint omnes, ex isto paucissimi, bibere. Quare non saltem *Sermones ad Novitios Novitiorum*, *Sermones ad Fratres Religiosorum*, *Conciones*
K Con-

Concionatorum manibus tam avidè teruntur; uti ab omni statu Libellus de Imit. aut cur adeò infrequenter, ut cogantur ferme in solis Canonorum Reg. bibliorhecis deliterere?

196

Varia scripsit noster Card. Bona: Manuductionem ad Cœlum, de divina Psalmodia, de rebus Liturgicis, Medullam PP. & Philosophorum, Viam compendii ad Deum, Principia & documenta vitæ Christianæ &c. Variam sanè materiam! & quamlibet suo stylò perapto, proin etiam vario pertractatam! Nihil tamen simile ipsimet Bonæ vel ejus Opusculis etsi materiâ modòque tractandi dissimilimis obvenit: versa sunt in Germanicam, Italicam Gallicam, Hispanicam, Hollandicam, quin & Græcam & Arabicam. Vides, quàm vile sit effugium à Loco *Generis* ad locum *Speciei*.

197

Attamen, inquis, negari nequit, saltem aliquam, etsi remotam similitudinem, reperiri inter Thomæ K. Opuscula & Libros de Imit. Concesserim qualem vis etiâ avarissimis votis; semper tamè ultro convenientia illa tota quantà est, non alio incurret oculos amictu, ac qui præcisè ab imitatione comparatur. Idque suo loco patebit, & Thomæ K. libenter concedimus, imò & asserimus. Ut autem credamus insigne vel unicum comparere in ejus Opusculis arguens ipsum certum certitudine *moralis* Librorum de Imit. Auctorem, in
ani-

in primo numero nempe 16000. 000? Rebamur trecentas notas sufficere, ut Libellus asseratur Thomæ K. Viden' autem Lector benevole illis 300. notis adjungendas plusquam ter mille, & si hæ omnes vitiò carerent, nondum tamen essemus certi, an non peccetur in notis reliquis longo ordine ponendis examinandisque. Jam tumet fer judicium, an non ex hac characteristicarum notarum lege sit Thomæ K. Libellus de Imit. penitus abjudicatus.

200

Nam, ut pro nobis bene Scutator, *facilius permiserò duos extitisse homines, qui constanter in aleis per casus infinitos prope attigerint numerum parem, quàm Thomam K. accessisse ad stylum &c. Libelli de Imit. à quo jam primâ laboris sui hebdomade minimum 16000 000. proniter potuit aberrasse. Actu autem aberrasse probat communis hominum consensus uno velut ore conclamantiũ in Thomæis Opusculis neutiquam illam spiritus pinguedinem, quæ in Libello de Imit. reperiri. Clarum itaque est sumam & adequatam similitudinem in illis 300. notis non tantum non reperiri, sed & si qua reperiretur, nihil certi statuere possemus, utpote restantibus ad novum examen illis prope innumeris casibus, quibus Thomæa Opuscula à Libris de Imit. differre possent. Quis autem fundamento tam labili, è tot pulvilculis quot numeris consurgenti moralem certitudinem inædificare præsumat?*

§. XXX.

§. XXX.

Opuscula Thomæ Kempen. re-
fragantur Kempistis.

HAud igitur frustra dicitur Thomam Kemp. ex 201
 continua lectione Libri de Imit. induisse adeo
 consimilem stylum & habitum. Induit enim Li-
 belli de Imit. stylum regulis tantum genera-
 libus conformem (ut e. g. S. Hieronymus Ci-
 ceronianum) habentem tantum paucas notas
 characteristicas, quibus ad Auctorem nostrum
 accedit, longè plures, quibus ab eodem re-
 cedit. Si in tot, ut ait Scutator f. 24. casi-
 bus Auctores differre possunt, quid impossibi-
 le sit, si in 300. notis conveniant? Demus
 ergo hunc numerum Thomæ K. cum aucta-
 rio; inde tamen non sequitur, quòd assecutus
 sit Auctorem de Imit.

Propiùs enim ad illius stylum &c. accessit P. 202
 Lucas Pinellus, qui in suo de perfectione Re-
 lig. Opusculo specialem industriam profitetur,
 ob idque vocat (nam causam Gersonistarum
 tuebatur) *Gersonem*. Collocemus in una parte
 hunc Lucæ libellum, in altera e. g. Concio-
 nes Thomæas. Jam omnia vocemus ad Cri-
 ticam. Pande sis, quis feret præmium? Quis
 propiùs ad Auctorem Libri de Imit. accessit,
 Thomas, an Lucas? Timerem justam totius

Soc. Jesu iram, si primas Lucæ non deferrem,
Jam sic.

203 Si qui plures habet notas non potest dici
auctor, quomodo poterit is, qui habet pau-
ciores? Ex magna similitudine P. Pinelli cum
auctore de Imit. tantus enatus est fervor, ut
pro & veluti Libellus de Imit. legeretur. Hinc
illius *Gerson* (est Opusculi titulus) in Hispani-
cam à Josepho Artiaga, in Gallicam à Solerio
in Anglicam ab Everardo, & in Belgicam à
Bahusio conversus fuit. Contigine tam bea-
ta fors ulli Thomæorum Opusculo? sanè
nulli: cur? non accessit Thomas tam pro-
pe ad auctorem de Imit. Christi, quàm Pi-
nellus (NB.) in Italia, Artiaga in Hispania,
Solerius in Gallia, Everardus in Anglia, Bahu-
sius in Belgio & omnes, quotquot horum inter-
pretum versiones probârunt, nequaquam Tho-
mam, sed Gersonem proclamârunt Auctorem.

204 In tot igitur regnis & à linguarum lectori-
bus convulsæ & everse notæ Characteristicæ
velut omni robore cadunt, ita enervant om-
nem pro Thomæ K. possessionem & præscri-
ptionem, quas tamen C. Scutator dum jactat,
Thomam omni jure Libelli Imit. exuit: id-
que paucis ostendo. Præscriptio usurpatur
pro acquisitione domini ex possessione, tem-
pore, conditionibusque ad id à jure quæsitis,
& sic definitur acquisitio domini, juris alic-
ni elisione ex tempore legibus definito pro-

veniens. Jam sic. Ut agrum Titius contra Cajum præscribat, necesse præprimis est, ut Cajus aliquando fuerit legitimus agri dominus: alias non acquiteret agrum *elisione juris alieni* scilicet Caji. Ergo etiam ut Thomas K. Libellum de Imit. contra Gersensem præscribat, necesse est illum esse opus Gersensis.

At ita liquet, nullum robur inesse tot editionibus nomine Kemp. curatis, nullum citationibus, nullum vulgi existimationi putantis Thomam esse Libelli auctorem; cum tamen tantum præscriptorem dicere deberet; *deberet*, inquam, quia uti præscriptio ex errore capit ortum, ita opinio Libellum Thomæ K. adscribentium cepit ortum ab errore in mille errores propagato. Quis iste; Codex Thomæus signatus subscriptione an. 1441. *per manus &c.* quem Sommalius per errorem ceu autographon, uti dicemus, accipiens errorem ab an. 1600. disseminare cepit. Cum igitur hic error jam sit detectus, omnes editiones, citationes, opinionésque de Thoma K. ceu auctore conceptæ sunt erroneæ. Quid enim ex fonte erroris emanet nisi errores, & hi eò plures, quò latius disseminantur?

Errorem quidem statim eodem anno advertit P. Pinellus, & omnes ejus n. 203. relati versores, suis editionibus in tot regnis de novo curatis ne syllabam quidem è nomine

mæ K. adscribentes: attamen (ut est genius errorum) opinio in multos etiam eruditos, qui mole aliorum operum impediti nolebant altius inquirere, disseminata velut in torrentem excrevit; cui resistere quantò difficilius, tantò gloriosius existimo, præsertim moderno tempore, quo omnia Thomæa argumenta diffluunt, aut in Gersenicum alveum refluunt. Etenim hæ ipsæ notæ *Scuto* tantis laborum sumptibus inscriptæ, dictæque characteristicæ inque tricenariam cohortem instructæ penitus nihil in favorem causæ Kemp. dicere possunt.

207

Si enim illæ notæ tam luculenter Thomæum nomen eloquuntur, quo infausto sidere factum putes, cur P. Pinellus, eumque tot viri in præcipuis Europæ regnis secuti nullam in Opusculis Thomæis invenerint notam characteristicam? an Artiaga in Hispania, Bahusius in Belgio, alii in aliis regnis siderati fuerunt, ut notas characteristicas potius in Gersone quærerent, quàm in Thoma K. sibi que illas in illo reperisse viderentur? Solus Scutator tam lynceos habet ad Vulcani fornacem oculos, ut videat uno obutu 300. notas, quarum hætenus ne quinque quidem ullus conspexit. Quare f. 24. decretoriè more judicis infert. *Multi jam per 300. annos legerunt studiosissimè Librum de Imit. nullus tamen ejus stylum tanta similitudine imbibit.* Gravidictum! num & veraciter: quas verò adstruit veritates? Nullam: cur? non audet: quare? scit

scit ipsemet Gersonem multò propiùs ad stylum Libelli de Imit. accessisse.

§. XXXI.

Opuscula Thomæ Kempen. penitus obnuntiant conatibus Kempistarum.

SI velit istud negare, reclamantes habebit 208 cum Artiaga Hispanos, cum Solerio Gallos, cum Everardo Anglos, cum Bahusio Belgas; qui omnes (quis dubitet? rem ritè ponderârint, ne suæ nationi falsum pro vero auctore de facili obtruderent) probè instituto examine Gersoni accessêre, nullâ P. Sommalii, etsi scierint eum ab ipso S. Ignatio Societati Jesu adlectum, ducti auctoritate. Porro si Thomas K. in suis Opusculis spirat Auctorem Imit. cur illa cum blattis pugnârunt usque ad Sommalii tempus: & si antea legebantur, cur à tam paucis, ut ne nomina quidem eorum sciamus, cùm tamen Auctor de Imit. jam foret notus & charus? Edicat nobis causam, ac ut audeat, meminerit *c. nolite timere D. 11. q. 3. monentis veritatem liberè prædicandam esse*. Nunquid? non invenitur ille animorum pastus in Opusculis Thomæis, qui in Libello de Imit. Ubi ergo sunt illæ 300. notæ characteris magni?

209 Nemo verò putet hæc in Thomæ contem-
ptum dici. Nam ut *extrav. c. quia. §. nos* ait :
Veritas latens collationibus aperitur. Non con-
temnimus Thomam K. sed Pinellum secuti con-
ferimus Gersoni, dicimúsque cum ipso plures
notas características in Gersone reperiri, quàm
in Thoma K. si proin alteruter auctor Imit.
proclamandus est, Gerson erit. Si, velut au-
ctor. i. Imit. 5. 5. petit, *amor puræ veritatis ad*
hæc legenda Scutatorem trahit, non gravabitur
sua mihi ex fol. 24. verba commodare. Quod
in innumeris circumstantiis consimilibus nunquam fa-
ctum est, juxta *leges contingentium homini morali-*
ter impossibile censi debet: atqui ab innumeris
personis, ut audisti, legitur auctor Imit.; à
paucissimis Opuscula Thomæ: cùm habeamus
illius ducentas editiones, quàm horum unam;
ergo *moraliter impossibile censi debet*, eundem
in his, quem in illis spiritum contineri, tre-
centas in his illius notas características relu-
cere.

210 Quî enim fieri queat, si par utrobique dul-
cedo propinatur, parem nemo sentiat; quî
rot jam annis tractari queant Opuscula Tho-
mæa velut guttula mellis, Libellus de Imit. ve-
lut favus mellis è cœlo missus; si utrobique
par elucet pretium? Permittamus igitur illas
mellis guttulas ex floribus bonis collectas, ut
etiam gustibus nullo partium studio corruptis
sapere possint; sed non ex illis optimis, ex
qui-

quibus collegit Auctor Imit. Christi, collectæ sunt. Ac etsi Thomas K. sedula fuerit apicula, sæpius verba ipsosque colligens ex istis sensus ; elaborare tamen ad tantum pretium & dulcedinem non potuit.

Appello omnium Lectorum judicia. Au 211
 dite viri: si mel Thomæ K. est tam bonum, atque nostri auctoris, si ejusdem pretii notis nemini non propositi gaudet ; cur non emitis tanta cum concertatione hujus, ut illius? Isto nulla Religiosa cella, nulla domus, imò vix ulla rustica casa caret: istud, ne nomine quidem, innummeris Germanorum notum est. De melle auctoris nostri discurrunt omnes ferme nationes, de Thomæo altum silentium. Thomas ipse, Germanus licet, ægrè tamen mercem suam (adeò rarus est emptor) inferre Germaniæ potuit. Dic, quis Germanorum eam orexin ad Thomam, quam ad auctorem nostrum affert? Reperies ducentos, qui Librum de Imit. in delitiis habent, donec unicuique, qui Opuscula Thomæ K. in nuda notitia. Ipsi Kempistæ nesciunt horum numerum, & dividunt in certa, & incerta.

Quid igitur concludimus? Merx & notæ 212
 mercis valde differunt, & omnino alium arguunt Auctorem; ut character fallit, & pretium rei. Nil ignoramus conatum C. Scutatoris in omnes partes se versantis, ut saltem aliqualis similitudinis inter Libellum Imit. & Opu-

Opuscula Thomæ K. auctoramentum adstruat. Reproduct ab aliis, & (quod mireris) etiam à se jam in Inform. productos testes; ut eis conciliet à canis auctoritatem, vocat singulos Thomæ *coevos*; ut ineruditis probare videatur, singulos vera testaturos, quemlibet instruit suo in manibus Codice. Paucis, ut nihil non ad splendorem geratur, *Argumento* l. s. 24. profert 70. *Auctores Thomæ coevos*, qui omnes illum Libri de Imit. decantent auctorem. Væ vobis Gerseniistæ! hic hærebit vestra vastæ puppis arenæ.

213 Sed erigite animos, mementote *c. si testes in princ. 4. q. 2. in rem vestram dicentis. Multitudinem testium Iudex respicere non debet, sed sinceram testimoniorum fidem, & testimonia, quibus potius lux veritatis assistit.* Fateor hi Leones numerum Salomonis thronum cingentium superantes primò possunt aspectu incutere terrorem; sed audacter accedamus, & solo tactu discemus, eorum ne unum quidem ære fustum esse, cui Gersen noster vel latum unguem cedat. Nam

§. XXXII.

Nemo. 70. Testium, nullusque Codicum quicquam conferre potest Kempistis.

214 **E** Tenim statim primum, chare Lector, juberis

beris confidentissimè merum figmentum dicere, & si dixeris, etiam scribere: à quo? fors partiali Scutatoris inimico? Non: à sincero ejus amico: Iplomet Clariss. P. Pezio. Sed quid f. 25. Codex Augustanus, quid Rottenbuchensis? uterque nihil roboris affert: fidem petis? Dabimus aliàs. Jam verò periculum à vicino imminet. Nam asservatur Pollingæ codex M. S. continens quatuor Libros de Imit. cum hac subscriptione. *Explicit Libellus de Imit. Chr. editus, ut dicitur, à quodam Canonico Reg. in Monasterio Pôdiken Pardeborgen. diœcesis Provinciæ Colonien.* Audis Lector? num & testem coævum? abnuis, & bene.

Nam nullus liber ante annum 1450. poterat 215 *edi*, cùm eo anno primùm typographia à Joanne Gutenberg, ut rectè refert Trith. in Chron. Sponheim. sit inventa. Dicitur Lactantius ante omnes alios Auctores, & primus editus. Itaque si hic Codex exaratus est ex edito exemplari, Thomâ K. longè posterior eidem coævus dici nequit. Si ais, *edere* hîc sumi pro *publicare*, uti L. Arcthusa de statu hom. dicitur *edere partum*, ut sit sensus: *compositus est libellus*; quæro, an hic codex nuntiet annum, quò compositus est. & non: est enim achronus: quî est ergo Thomæ synchronus? Respondet Scutator illum scriptum circa annum 1442. quia in eodem codice alius Tractatus similis characteris adscriptum habet annum 1442.

Venere-

216 Veneremur hanc rationem : sed qui potuit jam anno 1442. libellus Pollingæ describi, cum, ut plerique Kempistarum volunt, primum anno 1441. à Thoma compositore sit absolutus ? Hinc inducor credere, hunc Copistam fuisse tam ignarum chronologiæ, quam rerum gestarum. Peccat enim in omnes harum peristases. Primò namque ignorat, à quonam sit editus libellus, cogiturque divinare, inquiens *à quodam Canonico Reg. ut dicitur.* Hic nil opus est titulos de *significatione verborum* excutere : sutoribus & sartoribus notum est per *voculam dicitur* incertum & dubium dicentis animum declarari, ac non nisi fallacis famæ fundamentò nitentis, cui nullus possit assensus prudenter tribui, donec aliâ ratione roboretur. Ipsi novellarum narratores aliam fidem non perunt, ac incertam & dubiam, dum suas formulas millies reproducunt : *Man sagt: man erzehlt.*

217 Quis, nisi iniquissimus Judex, dum agitur de jure tertii, admittere testem, qui aliud nihil posset dicere, ac *dicitur* ? *Pensa c. testis. §. simul 3. q. 9. ex quo sic habe : testes super uno facto in loco & tempore discrepantes repelluntur : atqui tunc temporis super eodem facto compositi libelli contrarium testabantur, Codices Gersenicis annò 1442. certò antiquiores. Ex c. sicut 14. de hæret. c. ult. de Schismat. habetur : nisi probemus, dicere non sufficit ; quid autem probas*

bat hic testis per suum dicitur, nisi suam ignorantiam? Si enim pro Thoma K. testari voluit, cur non exprimit nomen Thom. K. Non scivit nomen: quid ergo audet apparere in iudicio contradictorio? saltem scire deberet *c. placuit. c. si accusatorum 3. q. 10.* in quo decernitur, ut testis in primo puncto deficiens ad cetera non admittatur: atqui ipse deficit non tantum in primo, sed etiam in principali puncto, nesciens nomen Thomæ K. pro quo, & nomen Gersenis, contra quem testetur: ergo ad cetera non admittendus est: ut simus liberales, admittatur tamen gratis, dummodò *c. cum 18. de accus.* præ oculis habeat dicens: *Ad causam dicti potius recurrendum est, quàm ad ipsum dictum.*

Quam habet causam dicendi Libellum à quo- 218
dam Canonico Reg. editum? Nullam: nam nullam prodit, nisi illam ignorantium, dicitur. Et dum pergit dicere, pergit sua dicta involvere: dicit enim Libellum compositum in Monasterio Pôdiken. Id non tantum Kempistis, sed & ipsi Kempisio contrarium esse probatur. Omnes enim conveniunt, Libellum in Monte S. Agnetis scriptum esse, testaturque Thomas per suam manum in codice anni 1441. à se scripto. Atque Pôdiken, cujus Ordinis erat? Benedictini, Præmonstratensis, an Canonico- rum Reg. Hoc iterum nescit testis Pollinganus: juvetur ergo à Benedictino. Scribit R. D. Martene in suo itinere litterario in hoc Mo-

Monasterium introductos esse Windesheimenses, facile proin contingere potuit, quòd Thomas K. aliquamdiu hìc commoratus sit.]

§. XXXIII.

Causa Kempistarum à peristasi
Monasterii Pödiken magis involvitur.

219 **U**ltima verba sunt glossamentum Scutatoris supponentis grandem inter Gersenistas quæstionem, an Thomas K. *aliquamdiu* facile potuerit in Pödiken commorari; cùm tamen de hac potentia ne cogitatio in animum illorum unquam descenderit: iterum autem illam lubentes concedamus: sed etiam redactam in actum à Thoma, cùm libellum scriberet? Hoc pernegamus. Cur? ipse Thomas non sinit *suam* per manum testificans, Libellum à se in monte S. Agnetis scriptum fuisse annò 1441. & nota, quod hoc anno scribebat, ex mente Kempistarum erat protographon. Tunc ergo credemus Libellum fuisse editum in Pödiken, quando testis iste miraculum grande nimis, & in sententia Thomistarum impossibile adstruxerit, Thomam nempe replicatum utrobique pulpito assedisse, ut in utroque loco libellum elaboraret.

220 Si autem hocce miraculum *moralis* erititudine gaudet

gaudet; cur usque ad præsentem annum omnibus Thomæ K. encomiastis ignotum mansit, soli C. Scutatori notum? Testis in *c. pura. c. testes 3. q. 9.* jubetur, ut *ad seriem gestorum nihil addat.* Lege, & relege vitam Thomæ K. à capite ad calcem; atque nec umbram invenies Thomæ in Pödiken commorantis: qui ergo ibi composuit Libellum, & quidem anno 1441. quò absolvebatur? & quibus fulminibus ex Pödiken in Pollingen tam citò volare potuit, ut anno mox sequenti adhuc currente descriptus haberetur? neque solus, sed *cum alio tractatu & ejusdem characteris*? Cur desultorium iste Mercurii Amanuensis non saltem honoris gratiâ nominavit Pödikenses, quòd Opus Thomæum adhuc madidum ex inferiori in superiorem Germaniam mittere voluerint; voluerint tot pertransitis aliis in Bavaria, Austria &c. Canonorum Reg. Monasteriis in Pollingam?

Et verò si Pollinga præ millibus una placuit, 228 cur non miserunt exemplar magis correctum, cur inficetum, & infectum *frivolò dicitur*? cur non testati sunt oculos, & aures, quibûs Thomam K. apud se viderunt componentem, audierunt Compositorem? Quæro, an noluerint, an nequierint? Noluisset quis somniabit, si potuissent ex terris alienis Pollingam usque tantum thesaurum transmittere? Si autem nequierant aliud docere, ac *dicitur à quodam Can.*

Reg. editus Libellus ; si nequierunt in patria Thomæ K. si nequierunt ipsi Contubernales Thomæ, si nequierunt adhuc currente compositi Libelli anno : quid loco, tempore, notitiæque rerum remotissimus Scutator poterit ?

222 Enimverò grande deinceps Gersenistis ista historia contra Thomam K. argumentum erit ! Ecce Pollingæ asservatur codex Thomâ vivente inque complures annos victurô scriptus, missusque ab ipsis ejus contubernalibus, in quo non tantum nullum de Thoma jota, sed signa Thomæ prorsus contraria apparent. Quid enim magis Thomæ contrarium, ac dum ejus contribules dubitant, an Libellus sit à quodam Canonico *Reg. editus* ? *dicitur* quidem id, ajunt, sed nos nihil certi possumus asserere. Sed, si viri estis, & Pollingam fabulas non vultis mittere, interrogate Thomam : si est auctor, fatebitur, ne cogamini ad ignorantium asylon refugere, *dicitur*. Dicite ergo candidè : nunquid Thomas K. de auctore Libelli plus non scivit, ac quisquam vestrum ? apud vos *dicitur* à quodam *Can. Reg. editus*, nec istud *dicitur* ignotum esse potuit Thomæ, uni ex vobis. Si verò Thomas ipse ignoravit auctorem Libelli, quomodo fuit auctor ?

223 Se Scuto suo rectum putat Scutator, si citò dicat : Exemplar, ex quo Pollinganus Copista suum sumpsit *setypon*, non fuit missum ex Bel-

Belgio, minùs ex Monasterio Pödikensi. Ex quo ergo? ex S. Agnetis? At, ut vult Scutator, utrobique incola fuit. Si Pödikenses co-gebantur ad suum *dicitur* refugere, cur San-Agnetenses illos non docuerunt certiora canere? Si autem nec ex reliqua Belgia missum est exemplar, sed aliunde acceptum, cur Copista locum, unde accepit, non nominat? debuisset enim. Dum enim dicimus Codicem anni 1441. à Thoma K. scriptum, esse tantum ectypon, refragatur Scutator inquiring: Si Thomas K. fuisset tantum Copista, dixisset, unde suam Copiam (sein Copen) acceperit: sed non dixit; ergo non fuit Copista, sed Auctor.

Siccine res agitur? Modò scimus, cur ex 224 omnibus unus Canonicis Regul. pro defensione Libelli mox, ut audita fuit vox præfatiunculæ meæ, Pollinganus in arenam descenderit. Nam ipse Libellus Pollingæ compositus fuit, quod evinci potest unico syllogismò. Scriptores abstinentes nomine loci &c. unde scriptum acceperint, sunt ipsi auctores scripti: sed Scriptor Pollinganus abstinet; ergo est auctor. M. est Scutatoris passim, m. f. 25. in terminis: conclusio est in forma. Verùm abeamus bone Lector! Faciliùs Augiæ stabulum repurgârit Hercules, ac ejus furfuris contradictiones afferre possimus. Juvat tamen Pollinganum Copistam interrogare.

Domine mi, quia exemplar tuum nec ex Pödi- 225
ken,

ken, nec ex S. Agnete, quin nec ex Belgio recepisti; unde receperis, an ex Hassiæ Ober- vel Niddergeisen? vel ex vicinioribus tibi Italia? aut ex uno Bojæ Monasterio? Sincerè loquenti sincerè colloquere: in commodato codice nihilne signi Gersensem nostrum loquentis deprehendisti? non nomen Joannis? non: non cognomen? non: non prænomen patriæ, Canabaci? non. Non capio, quare nil simile deprehenderis. Ais: hic Codex erat anonymus. Hinc tam parum potui Thomam adscribere, ac Gersensem.

- 226 Sed mi Domine, si erat anonymus, quare nomen *alicujus Canonici Reg.* per tuum dicitur addidisti? Et si quem addendum rebaris, cur non Thomam Kemp.? Quia Thomas adhuc in vivis, mihi que synchronus Auctor esse non poterat. Quare non? Scribebam ego meam Copiam an. 1442. Codex autem, ex quo illam sumebam, referebat vultum minimum sexagenarii senis jam annô 1380. nati, quô Thomas non libros sed vagitus in cunis edebat. Sed quas tantæ vetustatis notas deprehendisti? Varias: e. g. dismembrationem librorum; alias, quas in meum manuscriptum reruli, videre quisvis potest apud Scutatorem meum confratrem, illas eo verborum colore referentem, ut facile quilibet intelligere queat, rem certò ante Thomæ pubertatem gestam fuisse.

§. XXXIV.

Kempistæ se suis antiquissimis Codicibus non evolvunt, sed adhuc magis involvuntur.

A St aīn' Domine, cur addebas à quodam C.R. in 227
Monasterio Pödiken? cū hi, qui introducti dicuntur, Windesimenses nondum fuerint, eorum Conditore primū an. 1400. mortuō? Viden', ut omnia heteroclitē gerantur, si de Kempisticis Codicibus instituitur disputatio! Vos Thomæ coævi ne unum quidem *efficax argumentum* erudere potestis, qui poterunt novicia sua cum Critica novelli? videntes se ab ipsis codicibus, quos in scutum adhibent, ad tempora ortu Thomæ K. certè anteriora remitti. Quid si autem codex, quem in describendo præ oculis habebas, sit exemplar Thomæum ante an. 1441. scriptum? nihil tamen efficis. Nam ante hunc annum, uti videbis, nullus Thomæus codex potest exhiberi.

Quid igitur evincer codex anni 1447. f. 25. 228
 anni 1450. f. 26. anni 1463. eodem sol. cæteri-
 que omnes usque ad f. 39. ex Hesero relati, &
 fere verbatim recitati, in quibus omnibus maturè discussis *nullum efficax argumentum* Bollandistæ invenire potuerunt? Paradoxo simile dixeris inter 70. codices, qui Thomæ K. ceu coæ-

vi jactantur, ne unum unicum reperiri, qui scriptus sit annò ætatis Thomæ 61. 60. 59. 58. minùs an. 57. & anterioribûs; cùm tamen, ut audiemus, ille annò 1418. Libellum componendò jam absolvisse dicatur à potiori Kempistarum parte, redeuntibus nonnullis ad annum 1410. quin etiam 1406. Cur contribulibus suis adeò unà cum suo partu obviluit, ut hunc velut abortivum usque ad annum 1442. quò ipse jam agebat annum ætatis 63. inopem in pulvererelinquerent, cùm tamen tunc, ut inquit C. Scutator, Congregatio Windesimen. florida tam illustre Opus ante omnes alios proferre debuisset?

- 229 Ajunt Kempistæ, Thomam ex humilitate pressisse Opusculum suum. Verùm re bene perpensâ quis non videt potiùs propalâsse? Vir ipse magni spiritûs avidûsque bonorum operum doctus propriâ experienciâ, quanti fructus ex Libello hauriri queant; non humilitatis, sed zeli actus exercuit, curans, ut ille in plurimorum manus iret & lucra. Idquæ reapse feliciter evenisse Scutator ipse f. 21. declarat: *exemplaria* inquit, *antiquissima, quæ extant, scripta sunt ab anno 1420. usque ad 1450. eaque ferè omnia sunt anonyma.* Pende sis ferè omnia: ergo illa 70. exemplaria à f. 24. cum suis testibus relata respectu horum *omnium* non nisi paucissima dici possunt. Tot igitur passim dispersis anonymis exemplaribûs, quî voluit, imò & quî potuit

potuit Thomas K. libellum intra suæ camera vel Monasterii angulos reprimere? Quis nititur contra torrentem, nisi insipiens? quis contra torrentem cœlestes pluvias vehementem, nisi impiissimus?

Abſit à Thoma K. utraque tam insipientiæ, 230
quàm impietatis nota! rem rectè intelligens potiùs diceret, illū instituisse dictis & factis, ut quàm plurimi hunc torrentem adirent nunquam sinè fructu redituri. Quid igitur mirum, si hortator iste fervens à nonnullis per errorem habitus sit auctor Libelli? potiùs miremur; quòd ex omni codicum numerò post excussas importunis & immensis laboribùs omnes bibliothecas, Kempistæ non nisi decem (ut ipse Scurator f. 27. exhibet) reperire potuerint, qui Thomam *ut-
cunque* referant auctorem, & ipso vivente sint exarati.

Dixi *utcunque*: nullus enim certis, sed am- 231
biguis tantùm verbis, ut videbimus alias, loquitur: cæteri verò à f. 32. sunt achroni, atque sicut annum sui ortûs nullibi signant, ita ortum Libelli eidem nullibi consignant. Et sicubi verba videntur ipsum auctorem adstruere, ex mera opinione contexta sensum destruunt. Omnia namque à f. 32. n. 43. ad f. 34. num. 58. adscripta testimonia ex opinione perperam credentium, Thomam ex subscriptione codici *per manus* ejus anno 1441. factâ posse Libelli auctorem haberi, fluxêre.

Quid igitur f. 34. in-
terpres

terpres Augustanus, & reliqua turba sequentum usque ad f. 39. Kempistis conferre possit, non video. Singulos afferre non sinunt loci angustiae: exemplum capiamus ab ultimo & penultimo.

232 Itaque f. 38. num. 71. dicuntur Benedictini, Carthusiani & Coelestini postulasse, ut pientissimi F. Thomæ à K. Opera praelo committerentur. Edic, quisquis amas verum, estne vel hilus controversiæ nostræ in his verbis? Postulantur Opera Thomæ K. ergo Thomas K. est Auctor Libelli de Imit. Christi. Quis sic infert, præsertim si ans, ut hîc, est bibliopolæ nihil de auctore judicare valentis, imò nec audentis absque mendacio testari, ullum vel ab uno Carthusianorum, Coelestinorum, aut Benedictinorem criticum examen prius, ac postularent typum, institutum fuisse. Dignissima sunt omnium Germanorum manibus Opera S. Bernardi. Postulet meus Reverendiss. Abbas in opem accitis Canonicis Reg. & Præmonstratensibus à bibliopola Augustano, ne necesse sit identidem in Galliam recurrere, ut illa novis typis evulget. Quale prodibit Opus, ne mancum prodeat? In eadem specie, in qua Scutator suis cum Thomæ K. Opusculis hîc ipso anno comparuit. Primo loco ponentur Opuscula, quæ censentur certus D. Bernardi partus, tunc subjicientur dubia.

Quàm

Quàm igitur alienum est à recto iudicio, statim omnia Opuscula è Typographia D. Ströterii *postulata* D. Bernardo adscribere ceu certo parenti; tam alienum est à vero, omnia mox Opuscula, quæ *postulabantur* à Badio, foetum Thomæ K. esse. Miror hoc argumentum afferri ceu moraliter certum à viro, qui ipsemet Opuscula Thomæ recenter edidit, dividens in certa & incerta, imò utraque commiscens. Dicamus primum certum, dicamus & ultimum: sed & certum est tertium? Negat gens omnis Gerseniistarum. Cur id non inter dubia collocavit? in qua curia sententiam certam pronuntiari audivit? eamque majusculis, ut toto spectetur ab orbe, litteris imprimendam?

§. XXXV.

Ipsè Thomas Kempen, Causam Kempistarum involvit suismet dictis.

THomas K. scripsit vitam B. Lidvvinæ, ejus-
que indubius est auctor. Ipsemet ad suos Confratres. Libellum de vita sanctæ & pietissimæ Lyduvigæ V. perlegi: & sicut diu desiderastis, eundem breviori ac planiori stylo compositum vobis nunc ad legendum ex charitate transmitto &c. Totam materiam Libelli in duas partes distinxi, & singulis partibus pro-

pria capitula prænотavi &c. Nec moveat aliquem, si interdum Lidia, aut Lidevvigis in littera ponitur.] Hæc ille, & hæc est ejus in propriis Opuseulis procedendi ratio. Jam verò, si Thomas non tantum eâ, quâ vitæ Lidvvinianæ, certitudine auctor Libelli de Imit. est, sed longè majori morali, dignâ dodrantalibus litteris; cur non eandem procedendi rationem servavit?

235 Eccur mori non insistit suo? *Libellum de Imit. inquit planiori stylo à me compositum vobis nunc ad legendum ex charitate transmitto. Totam materiam Libelli in quatuor partes seu libros distinxit, & singulis libris propria capitula prænотavi?* Par utrobique causa cur non parem producit effectum? C. Scutator à Thomæ humilitate disparitatem extrudere volens, dicet. Vitam B. Lidvvinæ conscripsit originaliter P. Fr. Joannes Brugman Ord. Min. de Observ. per Hollandiam Provincialis, vir verbo & vita valde spectabilis:] Thomas autem hanc vitam tantum in epitomen redegit. Itaque ne Thomas videatur illam *originaliter conscripsisse*, deturque erroribus occasio; necesse fuit ita præfari. Egre-giè & ex officio veritatis.

236 Sed mi Domine perpetuò nobis inculcas, ut firmiter credamus, quòd Thomas tuus in Libris de Imit. collegerit sententias primorum PP. Windesimensium; jam si ipse sit auctor, cur de hac sua collectione nihil more suo præfatur?

Hic

Hic enim tacet non unius Brugmani, sed complurium illustrium virorum laudes suorumque omnium in Religione Majorum. Cur ibi studiosè laudem alienam amolitur, hic studiosè insequitur? Fors oblitus erat umbræ, quæ fugientem insequitur, insequentem fugit? Quid ad hunc umbræ nodum? & quid ad alterum corporis, imò & animi? Si Thomæ K. humilitas rota, velut ais, occupabatur in eo, nequid Operum suorum prodeat in apricum; cur non se, stylum tamen suum præfert Brugmano in dote aliqua valde illustri, qualis est *planior*; si comparetur Brugmani stylo.

Et optem mecum altiùs expenderes voculam 237
mox sequentem, *compositum*. Thomas etsi Brugmanum tantùm compendiaverit, & multis omisissis Opus suum ex illo collegerit; vocat se tamen auctorem Operis, à se (NB.) *planiori stylo compositi*. Edic Oedipe, si fuit auctor Libelli, cur parentelam suam non pari candore voluit aperire? Hicne Sphynge vinces, nisi asseras Thomam fuisse merissimum Libelli descriptorem? Si namque fuisset auctor, id amore veritatis, quin & humilitatis, cujus illa gemella soror est, expressisset, imitans eum, qui cùm se *minimum Apostolorum* dixisset, se tamen *plus omnibus laborasse* affirmanter adjecit. Non est humilitas Sanctorum meticulosa, sed fortis; & si necesse sit, non verentur sua laudare. At ain': nullane fuit Thomæ K. necessitas aperiendi,

di, si potuisset, auctorem Libelli, videntium jam Bernardo, jam Gersoni, jam nulli adscribi? illum etiam corrumpi partibus, capitulis, inscriptionibus, ac ipso variato nomine corrumpi? Quis tantam necessitatem ex Vita B. Lidvvinæ (A) archegetes extuderit?

238 Nempe Thomas K. ubique veritati, ac proin Gersoni servit, tacite corripuens contribules suos nodum in scirpo quærentes, dum sola variatione modicissima nominis Gersenici moti mox ipsum Gersenem Ovidianæ Metamorphosi accensent. Ipse Thomas K. B. Lidvvinam Lyduvigam, jam Lidiam, vel Lydiam, jam Lidevvigim vocat: *nec* inquit, *moveat aliquem* hæc variatio, frequenter in Vitis, etiam Sanctorum rediens, *sicut* Agna pro Agnete, Walburga pro Walburge. Si autem hæc variatio non nocet nominibus, cur noceat cognomentis, vel prænominibus, quæ ex variis rebus ipsa sua varietate continuæ variationi obnoxiiis ortum sumunt?

239 Vis jam Chare mi progrediar ad fol. tuum 38. aut f. 39.? in illo Jannes Gailer concionator citandò bis tantum Libellos Imit. nomine Thomæo, quid profit Kempistis? in isto accusas Thullerium nostrum statim in pag. prima. Quid peccavit vir optimus? [Ausus est scribere Jodocum Badium primum fuisse, cui primò in mentem venerit, aureum illud Opusculum Thomæ à

Kern-

(A) Der erste im Rath.

Kempis asserere.] Bene, vel malè scripsit Thullerius? Si bene, cur cædis? si malè, cur triumphis tuis obfistentem non amoliris à via? Sufficitne tantùm exclamare! *Hic error non parvus in principio, quantum increvit in fine! in fine!* Charissime! Laboras sanè in supposito: ille nec in principio, nec in fine errasse dicetur, donec demonstres errorem.

Ais. Concludit Historia illa his ultimis verbis suæ mentis sententiam; *VVerlinum probasse nihil.*] Utinam paulò clariùs locutus esses, uti Thullerius, qui non solus ait, *VVerlinum probasse nihil*; sed omnis quoque turba Gersenistarum, etiam purpurata capita. Et hîc jam judicet æquior orbis de æquitate sententiæ. Gustui nostro dicis, dum f. cit. ais. Hoc solum addo, *VVerlinum hunc, quem sic despiciunt, esse ipsissimum illum VVerlinum, & Bernardum Vadingum.* Chare, adde sis, si non plura, saltem plures. Despicere, si bene docet Spiegelius, plus est, quàm contemnere. Illud enim (ut idem ait) in Jure civili videtur esse, quod publicam lædit honestatem. Quinam nostratium læserunt publicam honestatem? Nominentur: Superioribus nostris c. significasti 18. de homicid. cordi erit, quò dicitur: injuria propulsanda est, vindicta non sumenda: illorum bonâ veniâ, quin & votò propulsa injuriam; sed vindictam ipsis relinque, graviore manu, si necesse sit, ac tuò Scutò ferire paratis.

Edicito confidenter, qui despiciunt *VVerlinum*? 241

Thul-

Thullerius. Non scis plures? Aut unus ille tibi pro decuria Fabiorum cum Hannibale nunquam compositionem ullam admissurorum? Ignosce mihi: non nôsti virum: ille bene novit (cur dubites?) Historiam Ottoburanam, quid gestum Frisingæ, quid actum Augustæ, quid imperatum Salisburgi, ut Werlinus non dedignetur, si dicatur *nihil* probâsse, ne Thullerio imponatur necessitas probandi, quòd probârit nimium. Instrumenta auctoritate publica firmata præ manibus habeo. Sed hæc tecta sint: si tamen ista non sufficiunt defendendo Thullerio, libens illa, quo die veneris, exhibebo, atque tunc miraberis viri prudentem patientiam, quæ sola, reor, potuit impetrare, ut mallet suam *Concertationem Historicam* mancā reddere, quàm integram Werlini additamentis admistis. Pientissimus Deus Sacræ Religioni nostræ conserve Petri stomachum, ut similia animalcula sine felle concoquere pergamus.

242 Sed ais. *Delfavius, & Benedictini Gallia in editione Operum S. Augustini &c. centies mille laudibus VVerlinum extollunt.* Vide, in quos Werlinus viros inciderit: gratulare viro viros, qui pro injuria mille laudes rependere possunt. Sic Christianus vindicat amor. Patieris igitur, si paucis illos excusem. Non distinguunt VVerlinum & Vadingum à se invicem quasi duos diversos auctores; sed imitantur Werlinum, eumque sub duplici

ei nomine produnt, quia se sub duplici nomine prodiderat, ne videantur illum corrigere, & producere sub nomine, sub quo ipse produci nolit; simili ferè ratione, quâ excellentem illum Priorem Landishutanum non suo, sed *Discipuli* nomine citamus, quia sub alio nomine innotescere noluit.

Debes igitur Delfavii sociorumque ejus humanitati multum gratiæ, firmiterque credere, illos eo studio veritatis ducit, ut, si Werlinus sententiam Kempisticam probâisset, & non potius offuscâisset, hodie ferè totum etiam in hoc puncto *exscriberent, ducemque sequerentur* contra Gersenistas, exemplo tamen tuo nihil profuturò Gersenem non accenserent figmentis luxuriantis ingenii, utpote in aliis Opusculis & Operibus notum. Nec ego quicquam hîc novi refero: non desunt Auctores, non desunt & Sancti, quos inter nostros censuimus, nunc autem, re perspectâ, albo Benedictino exclusi sunt, nulla alia urgente necessitate, ac amore veritatis, & Religiosæ modestiæ, in quam nemo gravius peccat, ac qui propriis abundans bonis, inhiat alienis. 244

Quare nihil opus est, ut typos multo deinceps labore fatiges; mitte illis tuas *moralis certitudine* nixas rationes, vel mihi eisdem mittere; & inter paucos annos sententiam Gersenicam penitus oblitteram, & Kempisticam suis triumphis instructam videbis. En quantum tibi Historiam demerendi campum apertum habes!

habes! Ingredere. At verò rationis *moraliter* certæ nec faciem nec aciem habet omnis illa farrago, quam. §. 2. à fol. 39. usque ad 68. velut grande capiendis Gersenenfibus rete dipandis. Vident enim artis, & (si per te loqui licet) fraudis opus, & laqueos eadem, quâ posueras, manu seponunt. Ut fidem habeas syncerè loquenti, tibi dictum existima, quod benevolo dixero Lectori.

§. XXXVI.

Similitudo inter Librum de Imit.
& alia Thomæ K. Opuscula prætensa,
nihil ad rem.

245 **U**T regia viâ progrediamur, prænotandum est, primos Thomæi cœtûs affectas Libello Imit. multum insuevisse. Fateatur id ipse C. Scutator fol. 22. Et Thomas K. Windelimenfibus adlectus, illos strenuè sequi studuit, iamque dulce reperit in hoc Libello manna, ut ferme, quidquid diceret, Libellum sonaret. Accessit frequenti lectioni sedulus calamus, instrumentum, siquod aliud, rebus memoriæ imprimendis opportunum, illum sæpius, ipsis farentibus adversariis, descripsit. Itaque manum libris, integrisque Bibliis describendis admoveere jussus, eo tempore Libello Imit. frequen-

quenter legendo describendoque insuetus, utpote ob planam latinitatem simplicemque sty- lum non tantum desideriis, sed & doctrinae suae commensio, eodem ceu Manuali suo utebatur.

Libros sublimes nec volens nec valens asse- 246
qui, mansit Libello suo pie mancipatus: non volens, quia ex illo L. 1. c. 5. didicerat *libenter devotos & simplices libros legendos esse*: non valens, ut pluribus suus locus docebit. Utrâque hac poritus felicitate fieri non potuit, quin Libelli sententiis memoriam, doctrinâ mores plurimum illustraret. Sic Libellô suo inescatus quid ructaret, quàm Libelli ascesin perpetuo usu animis impressam. Cum igitur ventum est ad molliendum proprio Marte scriptiunculam, elegit sibi ferme easdem materias, cumque illius sententias in promptu haberet, passim eas inspersit suis elucubratiunculis; quô studiô diutiùs exercito assecutus est quandam styli imaginem, quæ ex Libello educta animo altius in- hærens velut sponte & naturaliter per calamus refluere solebat, quoties se scriptioni daret.

Hæc ex Vita Thomæ K. certa, velutque reor 247
à nemine neganda cient quæstionem, an hæc ipsa styli redolentia possit unum Auctorem arguere, seu (ut cum C. Scutatore loquar) an notæ styli &c. quæ reperiuntur in Thomæ K. Opusculis, & in Libello de Imit. sint characteristicæ unum eundemque auctorem Thomam significantes. Ait C. Scutator à f. 39.

ad 67. magnæ machinæ moles, & condendæ molis major labor! Gersenistæ negant, ac in sententiæ suæ firmamentum triplicis generis argumenta producant: prima ex ipso Libello, secunda ex Auctoritate, postrema ex ratione. Auspicante Deo à primis inchoemus.

§. XXXVII.

Libellus de Imit. prorsus alium, ac Thomam K. auctorem arguit.

248 **T**homas in certis Opusculis suis semper procedit modò concionatorio præfigens singulis capitulis aliquam ex Sacris paginis sententiam, quam dein per decursum explicare conatur per complures alias. Ut id certò sciamus, non argumentis, sed oculis tantum opus est. Primus Sermonum ad Novitios incipit à Ps. 132. *Ecce quàm bonum &c.* eodem ritu inchoat reliquos omnes: ac etsi in Sermonibus ad Fratres ab eodem, utpote brevioribus, aliquoties desciscat; illum tamen ocys in Libello sequenti concionum resumit, & exactè servat in *Soliloquiis animæ*. Atque hæc sunt quasi anima Opusculorum Thomæorum. Et mirum! Quamvis *Hortulus Rosarum* sit brevis non nisi novem folia & 18. capita, eaque brevissima complectens; in illo tamen ne unum depre-

hen-

hendere potui hac concionatoria notâ non insignitum. Sequitur *Vallis Liliorum* paulò prolixior, 16. paginas & 34. Capita numerans, at eodem insigni sine exceptione notata.

Vallem excipit *Libellus de Tribus Tabernaculis* 249 continens 11. paginas, & tantùm 3. capita, modum autem tendendi Capitibus prolixior, ac proin non tantùm à *Libelli de Imit.* Christi auctore, sed & Thomæ K. alienum: ut igitur non immeritò dicas, hîc Thomæ K. incerta Opuscula incipere, prorsus alium ab ipso parentem respicientia. Abinde falcem suam in messem (sed non in alienam) P. Pezius mittet, uti jam miserant PP. Minores in recensendis Operibus S. Bonaventuræ. Nec dubito in novi operis nuntiatione sic fungetur suo officiô, ut cuique det suum, rei alienæ tam parùm inhians, quàm parùm indigus. *Hospitale Pauperum*, si initia Caputum spectes, totum Thomæ vultum repræsentat: sed frons & oculi persæpe mentiuntur. Quid dicam de *Dialogo Novitiorum*? Auctor nil potest de flore Religionum Thomæ K. tempore, velut Scutator tam in Inform. quàm Scuto credi cupit, nuntiare; sed potiùs omnia contraria: *Video*, inquiens statim in c. 1. (reliquos gemitus in cæteris cap. ipse lege) multos seculum relinquere, & postea tamen ad secularem vitam redire &c. &c.

Quod spectat ad *Exercitia spiritualia*, viderint 250 alii, an non utrumque Opusculum Benedictinam

phrasin loquatur. *Doctrinale juvenum* faciem quidem præfert Thomæam singula capita inchoans à sententia Sacræ Scripturæ; sed quis à Thoma K. qui totus est (ut vult C. Scutator) in commendandis *devotis* seu *W*indesimensibus, expectet epigraphen c. 2. *de differentia clerici & Monachi*? Ex phrasi gustûque C. Scutatoris potuisset: *de differentia clerici & devoti*. Num tunc Monachi clerici non erant? Sed esto hoc Opusculum certò Thomæ K. Opus, quî autem ejusdem Opus erit Liber de Imit.? In hoc nil dicitur, esse magnum vitium, in scholis loqui incongruè latinum; esse magnam confusionem apud Rhetores, titubare in lingua, vide *cap. 2.* Quàm aliena est ab auctore Libri de Imit. illa in c. 3. ex partitione Subjectio!

251 Esto Libellus de *vera compunctione cordis, de solitudine & silentio*, atque pars altera breviora Opuscula complectens iterum Thomæ K. soboles; sed num & soboles erit Libellus de Imit.? Nihil minùs. Ille namque in tria dispanfus folia complectitur meram precatiunculam interstinctam variis exclamationibûs, crebris ex Sacra Scriptura citationibûs; iste duo capita, quorum primum in quatuor, alterum in quinque folia diffluit prolixitate ab Auctore Imit. prorsus aliena: hæc tria tantùm exhibens folia statim in *cap. 1.* eo modo amplificat suppositum offendentis Deum, ut simile nihil invenias in ullo Librorum de Imit. Taceo alias antitheses, quas
 si

si ritè expenderis, cum Panormitano Theologo *solâ styli diversitate* motus pronuntiabis Thomam à K. non fuisse auctorem Libelli de Imit. Chr. pende *solâ*, & singula, quæ aliàs dicentur, expende.

Cedamus igitur Thomæ K. etiam *Enchiridion* 252 *Monachorum*, *Manuale Parvulorum*, *de elevatione mentis*, *Alphabetum parvum Monachi*, *Consolationem Pauperum*, *Orationes*; Sed quis Panormitano persuadebit, ut Libellulis istis ceu ejusdem patris foetum Librum de Imit. adjungat? Dein quis credat à Windesimensi clerico compositum *Enchiridion Monachorum*? In *Manuali*, & altero de *elevatione mentis* redit quidem Thomæ K. quodlibet cap. sententiâ ex Scriptura præmunientis stylus; sed hic ipse mos cum sit alienus ab auctore Libelli nostri; quis utrumque formabit in unum? *Alphabetum parvum Monachi* an non arguit auctorem Monachum? *Consolatio pauperum* nec integrum folium conficiens conficitur octo personarum dialogo: *Orationes* in quatuor paginas diffunduntur: examinentur singula; quis similia reperit in Libello de Imit.?

Tandem *Vita boni Monachi*, & *Cantica Spiritua-* 253 *lia* ex meris rhythmis conflata an non magis aliena sunt ab Auctore nostro, quàm Virgiliana carmina à S. Bernardo? Ultima periodus absolvitur n. 7. duobus luculentis solœcismis, quos Gersen facile emendâsser. Hæc tamen referen-

ti nemo succenseat, velut qui Thomam K. contemnerem, secus ille prius in Collegio Panormitano Societ. Jesu contemptus fuisset; sed sequor rectæ rationis ordinem, & cum præclaris Criticis laudo Thomæ K. Opuscula; sed hæc dum in comparisonem cum Libello de Imit. adducuntur, illa hōc inferiora dico. Crede: non contempsit P. Mabillon B. Ogerium, aut Guericum Igniacensem, cū utriusque Opuscula ex Operibus S. Bernardi exclusit; sed potius honoravit dandō cuique suum. Idem à me concupitum & dictum à me existima, atque haud ægrè ad reliquorum Opusculorum K. examen accedes.

§. XXXVIII.

Ingens diffimilitudo inter Libros de Imit. Christi, & Opuscula Thomæa non patitur unum Auctorem.

254 **I**N prima parte Tomi tertii continentur undecim vitæ: in primæ prologo se Thomas K. more aliis auctoribus consuetō parentem Operis palàm profitetur: *aliqua inquires, sanctæ conversationis exempla adjiciam.* Tum sibi dicendorum fidem adstruens à se figmenti opinionem amolitur: *non putes, inquires, me propria imaginatione hæc consinxisse.* In cujus rei testimonium

nium adducit viroꝝ foeminaruꝝque asserta, contestans se, quæ scripturus sit, à valde fidelibus utriusque sexûs personis veridica relatione percipisse. Subin aggressus vitam Gerardi in c. i. nominis ethymon bis térque exenterat: dicitur, inquiens, Gerardus, quasi gerens artes, vel quasi gerens ardorem, vel quasi gerens ardua.

Ain, similíne formulâ præfatur auctor Imit. 255 tantóne molimine rerum, licet de rebus maximis dicturus, sibi præstruit fidem, Operi finem, vel divisionem? Nihil minùs; velut ex alto afflatus absolutè incipit: *Qui sequitur me*, cujusvis quidem Libri primo capiti aliquam ex Scriptura sententia præfigens, in cæteris tamen capitibus eo ritu ferè ubique abstinere: quem autem Thomas K. uti vidimus, ubique ferme ceu notam distinctionis ab alio auctore conservat. Ubi obiter observa, Thomæ K. (cujus eximiæ humilitati nihil decerptum volumus) in libris exarandis actum suum regendi (nil dubium amore veritatis) non fuisse in more positum, ac proin eo studio ductum suo nomine ceu auctoris in suis certis Opusculis non abstinuisse. Itaque si fuisset auctor Libello de Imit. sui moris retinens, aliqua præfatus fuisset, ut in *Sermonibus*, in *Soliloquio anima*, in *Valle Liliorum*, aliisque, quorum parens dicitur, Opusculis; nomen suum, non ut Amanuensis per manus, sed ut Auctor per verba Auctorem notantia prænotasset; qualia habemus in pro-

logis aliorum Operum , maximè Vitarum , quas composuit, in quibus crebrò leges has similesque formulas.

256 Adjiciam exempla: scribo, quæ percepi: dignum arbitror aliqua scribere: narrationem peregi: ubertatem ostendi: obsecro, ne simplicitatem eloquii mei ad injuriam retorqueas: Opus rogatu aliorum incepi: laboriosum Opus aggredior. An laboriosius Opus sit Vitam Florentii contexere, ac Libros de Imit.? Sed vide porro, quæ Thomas se in hujus prologo auctorem describere pergat. Potius, inquit, eligerem ab aliis dictata in silentio legere, quàm rusticitate mea claritatem illustrium virorum barbarizando obscurare. Tum propter inopiam dictaminis sui excusat tenuitatem suam, profitetur suum calamum D. Florentio per obstrictum, utpote à quo sit ipse directus ad Monasterii portum. Et concludit: Sit igitur pro aliquanta excusatione Operis præsumpti ingens affectus &c. nam & propriam exiguitatem sciens, correctioni me subdo majorum.

257 Eundem ritum sectatur in Vitis Discipulorum D. Florentii: e. g. Quædam virtutum opera secundum tenuitatem ingenii mei, impolito sermone descripsi. Fatetur se rogatum scribere, polliceturque rogatoribus ultrò Opus, quod non parum adificet in præsentia. Nec ab hoc ritu discedit in Vita B. Liduvini, velut jam supra vidimus. Quæramus ergo, an similis vultus linea vel unica compareat in Libris de Imit. Nulla præfatio præ-

præmittitur Libro primo, nulla secundo, nulla tertio: quartus præmissum habet *proëmium*, sed totum quantum contextum ex S. Scriptura, velut ex *Matth.* 11. 12. 30. 6. & 1. *Cor.* 11. Et nota sis hoc ipsum proëmium in ectypo Thomæo dicitur *devota exhortatio ad Sacram Communionem*, & incipit à bivocula *Vox Christi*. Quis etiam hîc non videt interpolationem à primogenio textu non alienam?

Falsum enim est, in *Libro 4.* tantum fieri 258 *exhortationem ad devotam communionem*; sed dicimus in eodem referri summa mysteria, describi officium Sacerdotis ad aras facientis &c. Quare ergo adeò differunt omnia in Libris de *Imit.* ac in Libris Thomæis? Paucis dico: quia adeò differunt Auctores. Deus non vult, ut sincerè inquirentes diutiùs errent circa *Libelli* auctorem; & Thomas ipse non vult dici Auctor. Dixerat id in principio, dicit & in fine suorum Operum, in quo varia cantica, hymni, rhythmi &c. ad varios Coelites repræsentantur. Quis ab auctore nostro carmina petere, ne dicam, quis impetrare fuisset ausus? & ipse sponte, spiritum suum ad poëtrias demittendò composuerit? Quisquis ista credit, nondum scit æstimare *Libellum* de *Imit.* nondum legit ejus præconia: si namque legisset, intelligeret, in Thomæis Opusculis multa reperiri, quæ sint auctori *Imit.* affinia, seu hausta ex imitationis studio; ne

duo autem jota consanguinea ejusdem auctoris stirpem significantia. Si namque Thomas K. nullum Opusculum composuisset, facilius auctor Imit. haberi posset: at nunc sua se loquelâ manifestum reddit, etiam invitis Kempistis obnuntiandô.

§. XXXIX.

Neque magnorum virorum auctoritas, neque ratio notas characteristicas morali certitudine certas facit, sed eâdem potius exuit.

259 **Q**uotquot enim adduxeris auctores in ejus rei firmamentum, plures tamen adducere possumus, qui eandem infirment. Uni è Soc. Trivoltienti oppono duos è Soc. Jesu P. Henschenium & Papeprochium; Hefero Possevinum & Rosignolium; Sommalio Nigronium & Cresvellum; Rosvveydo Sirmondum & Batteum; cæteris paucis duos Em. Patres Bellarminum & Aguirræum. Neque dicas quosdam horum retractasse. Quidquid enim de hoc sit, certum tamen est, his notis quomodocunque sumptis nihil tantæ lucis inesse, quæ moralem certitudinem formare queat. Ex L. certum ff, si certum petatur certum definitur, quod apparet, quale quantumque

que sit : & ex reg. 31. Juris in 6. dicitur: *certus de aliquo, non debet ulterius certiorari.* Atqui Bellarmino non apparuit in ullo Thomæ Opusculo illa styli similitudo, quâ traheretur ad assensum; sed potius tanta dissimilitudo, quâ fuit abstractus à Sommalio, licet viro suæ Societatis, quâque motus palàm edixit, Libellum de Imit. non amplius Thomæ K. tanquam auctori, sed tantum descriptori tribuendum esse.

Mirabilem sanè sententiam, si tot patrifan- 260
tes notæ in utrisque Libellis apparent, omnes Bellarmino perspectæ, se tamen à P. Sommalio permiserit abstrahi! Jam verò si tanto viro & inter viros Aquilæ perspectæ non fuerunt, ipsūque nulla in sententia retinere potuit, quomodo possunt fundare *moralem certitudinem*? Quomodo id ipsum certum sit, quod maximis viris post maturum examen dubium, incertum, imò falsum videtur, uti visum Bellarmino? Vidit ipse *qualis* sit utrorūque Libellorum stylus, vidit *quantus* sit in Libello Imit. si spectentur *materia, inventio, consilium, affectus, phrasæ, verba, similitudo in sententiis, numero, & variis aliis notis characteristicis*; vidit, *qualis* sit in cæteris Libellis; & quid invenit? duos Auctores, illius Gerse-
nem, horum Thomam Kemp.

Neque solus Bellarminus ita vidit, & ita 261
invenit; sed centeni, quin & milleni, torus
Ordo

Ordo Benedictinus, aliique viri maximi (ut audiemus) examen criticum absque omni partium studio ingressi ita viderunt, & ita invenerunt. Dicatur nobis unica sententia *moraliter certa*, quæ tot patiatur assultus, ut Kempistica, & tunc dicemus eam *moraliter certam*: impugnatur non tantum ab omni ordine hominum, sed etiam ab omnium hominum consensu, ac ut supra vidimus, maxime in hocce puncto notarum: impugnatur ab omnibus, qui Opusculum Imit. adhuc vivente Thoma K.D. Bernardo, Gersoni, Erigenæ, Nicolao, nec non & aliis adscripserunt. Quantum horum virorum asseclæ conficiunt exercitum!

262

Quis unquam dixit sententiam *moraliter certam*, quæ acerrimè impugnatur, & à viris numero, & robore longè præstantioribus? Dicatur unicus Kempensis libellum in lucem protrudens, quem non statim duo trèsve vetera recantantem novis argumentis devicerunt. Demus, adhucdum ancipitem pendere victoriam, quò argumento probatur illam inclinare in partes Kempensium, dum viri gravissimi nulla verborum circumscriptione luculenter affirmant, eos omni armorum genere, seu *omni efficaci argumentò* destitutos esse? Iterum quæramus, exhiberine potest sententia centum & amplius annis acriter exagitata, centies refutata, reperta *omni efficaci argumen-*
tò

et destitui, quæ tamen ex vero dicatur *moraliter certa*? Res hæc paradoxon est carens exemplō, si excipias exempla Scutatoris, qui primus has tenebras luci sociare volebat.

Et ipse non tantum moraliter, sed & 263
physicè certus est; quid enim physicæ certitudini desit, si victoriæ undequaque certæ triumphos *Europa*, *Orbis universus*, *orbisque* pars optima, *Ecclesia*, canit? Sed miror, quod regulæ Juris oblitus adeo certus ulterius certiorari velit comeditans novam machinam, eamque magnam nimis à f. 39. in 14. consequentes paginas velut in totidem catapultas exporrectam: quæ si non verum, saltem speciem veri quandam ferat: neutrum autem concedi posse docent ipsa (adi n. 248.) Thomæ K. Opuscula; id sequentibus syllogismis confirmemus.

§. XL.

Notæ characteristicæ delerunt

Thomam Kempen. & potius denotant Gerfenem.

Ius **N**otæ illæ, siquid probarent, deberent 264
convenire solis & omnibus Opusculis Thomæis: sed non conveniunt &c. ergo. M. est certa, secus Thomas infinitos libros composuisset, & tamen non appareret, cujus foret auctor. min. prob. quoad primum: hæ

hæ notæ conveniunt etiam Opusculis S. Bernardi, Gersonis, S. Bonaventuræ &c. ergo. Ans paret: ob id enim illis Liber Imit. & huic putatitiæ Thomæ soboles adscriptæ sunt. Et quamvis suppositum sit falsum, dum illis, & foret falsum, dum huic adscribuntur illa Opuscula: verum tamen est, illas notas æquè grave pondus fuisse suis patronis, ac illæ sunt C. Scutatori, imò visas esse ceu signatam monetam, quæ rectà ducat in notitiam Auctoris. Certè stylus Imit. undique talis moneta videbatur Panormitano Theologo, quâ convictus inter alia confidenter pronuntiavit [Thomas à Kemp. tamen in suis Operibus imitari voluerit *auctorem nostrum* in conciso modo loquendi, in discursu tamen languidus est &c.] Et adducit in verborum fidem testimonium non partialis Vertumni, sed cujusdam *Servi Dei* his libellis à Novitiatu insueti.

265 Prob. m. quoad secundum. Notarum una, e. g. auctoris nostri est singula (ferè sine exceptione) capita inchoare sinè modo concionatorio, sinè sententia ex sacris paginis præmissa, & sinè submissa ejusdem explicatione: atqui hæc nota non reperitur in omnibus Thomæis Opusculis: ergo notæ Auctoris nostri non conveniunt omnibus Opusculis Thomæis. M. patet ex dictis n. 248. ac ipsis oculis; m. prob. ab inductione. Non reperitur in *Sermonibus ad Novitios*, etiam in iis, in quibus Tho-

Thomas K. ferè tantùm narrat historias, non in *Sermonibus ad Fratres*, non in *Concionibus*, non in *Soliloquiis*, non in *Hortulo Rosarum*, non in *Valle Liliorum*, non in *Hospitali Pauperum*, non in *Manuali Juvenum*, non in *Enchiridio Mon.* non in *Manuali Parvulorum*: quæ omnia si ex nova editione computantur, conficiunt 376. paginas; reliqua autem Opuscula illo modo concionatorio non inchoata non nisi 63. pagellas, quæ in unum Libellum impressæ vix superarent Librum I. de Imit. Christi.

Et, quod valde notari velim, in his ipsis 266 pagellis tractantur eadem materiæ, eadem inscriptiones, &c. quæ in Libro de Imit. sed modò adeò diverso, ut, qui eandem materiam leget in Thoma, sentiat se utcunque calefieri; qui in Libello nostro, penitus inflammari. Utrumque probemus.

Thomas Kemp.		Auctor Imit.
Agit de paupertate f. 108.	Sed longè efficacius	Libr. 1. c. 6. & 11. lib. 2. c. 9. l. 3. c. 9. 10. 21. 23. 26. 31. 32. 44. 56.
humilitate f. 116.		Lib. 1. c. 2. & 7. lib. 2. c. 2. l. 3. c. 4. 7. 8. 51. 52.
patientia f. 123.		Lib. 1. c. 12. l. 2. c. 11. 12. l. 3. c. 12. 18. 19. 29. 35. 47. 56.
disciplinā claustrali. f. 131.		Lib. 1. cap. 17. 19. 20. 22.
tentationibus diaboli f. 132.		Libr. 1. c. 13. l. 3. c. 6. 12. 35. 49.

Thomas Kemp.

Agit de conversione ad
Deum f. 135.

Obedientiâ humilis
subditi f. 136.

commendatione cel-
læ, & solitudinis f.

141.

choro & divino offi-
cio f. 142.

felici consummatione
in virtutibus f. 145.

charitate Dei & pro-
ximi

abstinentia & castitate
f. 146.

exercitio in vita &
passione Christi f. 147.

invocatione & cultu
B. V. Mariæ & suffra-

giis Sanctorum fol
148. & 149.

desiderio animæ ad
cœleste regnum f. 150

fideli & prudenti ser-
vo f. 151.

fiducia in Deo f. 153.

prudentia religiosa f.
154.

passionibus vincendis
f. 155.

custodia oris fol.

156. &c.

Auctor Imit.

Libr. 1. c. 25. l. 2. c. 1. l. 3.

c. 9. 10. 31.

Libr. 1. c. 9. l. 3. c. 13.

Libr. 1. cap. 19. 20. 23. l. 3.
c. 33.

Lib. 1. c. 18. 19. l. 3. c. 16.
17. l. 4. c. 11.

Libr. 1. c. 3. l. 3. c. 4. 9. 34.
49.

Libr. 1. c. 8. 15. 16. l. 2. c. 7.
8. 11. l. 3. c. 34.

Libr. 1. c. 18. l. 2. cap. 11.
& 12.

Libr. 1. c. 1. lib. 2. c. 12.
l. 3. c. 56.

Libr. 2. c. 10. lib. 3. c. 6.
19. 58. l. 4. 17.

Libr. 1. c. 19. l. 3. cap. 47.
48. 49.

Libr. 1. c. 19. 25. l. 2. c. 11.
l. 3. c. 6. 8. 56.

Libr. 3. cap. 30. 46. 50. 57.
59.

Libr. 1. c. 4. 11. 17. 18. 25.
l. 2. c. 1. l. 3. c. 2. 3. 4. 7. 30.

Lib. 1. c. 6. 13. 25. l. 3. c. 12.
24. 25.

Libr. 1. cap. 10. 20.

Sed longè efficacius

Lege jam, quæ dexteræ, tum quæ sinistræ 267
 adscripti; & næ non tantum duorum virorum,
 sed & diversorum spirituum ex tam diversa
 compositione argumenta luculentissimè de-
 prehendes. Quod si verò mihi tantundem tem-
 poris & otii sacratioribus rebus dicati polliceri
 non vis; lege saltem in Auctore de Imit. l. 3. c.
 13. cui hanc epigraphen præmissam videbis:
De obedientia humilis subditi ad exemplum Jesu Chri-
sti: inde quærito in Opusculis Thomæis de di-
sciplina claustralium c. 4. hujusce tituli: De obe-
dientia humilis subditi erga Prælatum: utroque Ca-
 pite perlectò fer judicium, qualem repereris in-
 ter utrumque similitudinem: tum te confer
 ad Opera S. Gregorii M. lege in ejus 35. Mor.
 c. 13. commendationem obedientiæ, ac ejus-
 dem virtutis laudem in 1. Reg. c. 4. Obstupe-
 sces utrobique magnam Magni Gregorii tubam
 inflari; clangorem quidem in varios modulos
 inflecti, sed eadem semper arte, seu inobedien-
 tibus suppliciorum terrores, seu obedientibus
 præmiorum jubilationes intonet.

Amabò! cur Gregorius in eadem materia 268
 tam diversus est, & tam unus in diverso thema-
 te? Quia ubique unus unius Auctoris stylus, &
 ex stylo par ubique majestas relucet. An par
 judicium de commendatione Obedientiæ Kem-
 pensi, & Auctoris nostri exsculpere poteris?
 Abnues toto capite, & istius commendatio-
 nem dices magni in schola Spiritûs Sancti Opi-
 ficis

ficis Opus, illius non nisi seduli discipuli rude
thema. Ut hoc iudicium magis stabilire queas:
cape Scutum, incipe à f. 39. & perge usque ad
f. 68. & dum è Libello Imit. designatam do-
ctrinam perlegeris, eandem perlege, prout de-
signatur in Opusculis Thomæis: & fidem facio,
si huic industriæ unicam diem dicaveris, ipsa
palpabis manu, alium utrobique Auctorem
loqui.

§. XLI.

Notæ characteristicae denotant
prorsus alium à Thoma Kempen.
Auctorem.

- 269 **J**AM verò si auctor Imit. à Thoma K. adeò dif-
fert, ubi tantò molimine probabatur con-
venire, quæ convenientia fabricari poterit non
jam in trecentis disconvenientiis, sed millenis
& millenis myriadibus f. 24. Scuti designatis?
Rem aliùs animo impressurus, quære similes
materias in S. Bernardo, in Gerson; cùm-
que compereris utrumque sibi ubique similem,
tecum sic disputa. Uterque, Bernardus, &
maximè Gerson similes, quæ in Libello de Imit.
inveniuntur, elegit materias: quia tamen neu-
ter stylum illius auctoris assequitur, utrique
meritò iste Libellus ceu Auctoribus abrogatus
fuit: cùm igitur Thomas K. ad illum minùs
accedat, minùs auctor erit.

Ira judicans bene judicabis, miraberisque 270
 mecum, quî fiat, cur prima ratio pro Tho-
 ma K. allata, militet contra Thomam K. militet
 & secunda, paucis, militet etiam ultima cum
 omnibus reliquis, cui tamen f. 23. asseveran-
 ter *moralis certitudo* tribuebatur; magis autem
 miraberis, cur Scutator, qui sibi primos Kem-
 pensium triumphos spondebat, imò jam ca-
 nebat; Gersenistis voluerit arma ministrare,
 quibûs causa Kempen. penitus debelletur Nem-
 pe Deus ex tenebris creat lucem, & deinceps
 facturi sacrae critices experimentum secure ceu
 ad insigne paradigma remitti ad Scuti f. 39 po-
 terunt, ubi reperient 300. regulas, ex quibus
 duo Auctores, qui in unum conflabantur, toto
 cœlo differre demonstratur.

Cùm in Inform. Scuto præmissâ legerem 271
 p.6. *Argum. 4.* mirabar prolixam editionum Li-
 belli nostri sub nomine Kempen. curatorum li-
 stam, expectans, ecquis tandem ex tot errori-
 bus actor nasciturus esset; sed Informator ad-
 vertens, meliùs fuisse, si nunquam conceptus
 fuisset iste, illius memoriam in *Scuto* ne verbu-
 lō quidem celebrat; cùm tamen diligentiam
 adhibuisse videatur, ut nulla non linea, quæ
 in *Inform.* scripta fuit, in *Scuto* sculperetur. Ip-
 susmet nempe minas ædificii sui ruituri pro-
 spexit. Domus enim sabulo sinè fundamen-
 tis instructa nunquam citiùs ruit, ac dum mag-
 nis ponderibûs oneratur. Magna pondera erant

multæ editiones : apage ergo , ait ille , has ! bibliopolæ , typothetæ , & centum hujus generis artifices suis instrumentis potius onerant meam *Inform.* & oneratam deformant. Quid enim isti de Critica judicare queant , potius de loculis , quàm locis veri Auctoris solliciti ! Valde bene !

- 272 Sed , magis illæ 300. notæ *Scutum* onerant , & nihil honorant , atque si me , quod candidè sentio , cum candore loqui sinis , illud inhonorant , & deformant. Causa in promptu est : quia in Scuto Kempensi nihil pro Thoma K. sed omnia contraria eloquuntur. Fidem libenter facio. En habe syllogismum alterum. Si omnes illæ notæ & similitudo , quæ reperiuntur inter Opera K. & Libellum Imit. debent refundi in Thomæ K. imitationem , tunc nihil pro Thoma K. eloquuntur : sed omnes illæ debent in istam refundi : ergo. M. est certa : min. est insignium Criticorum in terminis , quorum unum in aliorum interim locum habere jam laudatum Panormitanum F. 1. n. 6. Tertium

- 273 Libri , quibus conveniunt illæ notæ 16000000. &c. f. 24. arguunt unum auctorem : atqui Libello de Imit. & Opusculis Thomæ K. conveniunt illæ &c. ergo. R. n. M. Nam l. 2. c. de prob. uti scis , affirmanti incumbit probatio. Quis probatus auctor illas notas ceu probas adstruxit ? fatemur nostram ignorantiam ; nostra

stra bibliotheca vacat omnis ab hujusmodi Auctoribus: cupimus discere, non erubescimus doceri: interim nobis vitio non vertes, si tibi candidè *c. veniens de testib. cantemus. vox unius, vox nullius. aut l. penult. ff. de arbit. ubi valde ad propositum dicitur: aliquis non debet esse iudex in propria causa*, minùs leges ignotas, aut non receptas ponere. Et quid ni? Si námque Gerseniſtæ ignota volumina Plauti recitarent, an ne non peteres his tenebris lucem? Pende sis igitur *l. penult. c. de solut. ac deinceps observa: aliquis non debet petere id, cujus contrarium non peteret in casu contrario.* Quartum.

Libri inter se magnâ nimis differentiâ distantes non arguunt notas características, nec unum Auctorem: sed tales sunt Libri de Imit. Christi, & Thomæi: ergo. M. puto esse ceram, nisi dicamus ex eodem aquilæ ovo Jovis alitem, & passerulum prodiisse: min. fusè probata à n. 191. ad n. 214. Quintum

274

Notæ caractéristicæ Librorum 4. de Imit. sunt, quòd *instar sacra Scriptura in pretio haberi mereantur, quòd valde similes sint sacra Scriptura &c.* atqui nulli Thomæorum libro hæ notæ conveniunt: ergo. M. est passim Auctorum similia elogia congerentium, patebítque f. IV. n. 215. min. patet ex enumeratione partium suprâ allata. Argumentum autem è doctrina *l. quedam de toto ff. de rei vend. (quis nescit?) de toto ad partem in jure validum est.* Aut si simi-

lia suppetunt laudum carmina, doceamur, ne inter cantatores ultimi compareamus. Interim sub umbra l. 1. ff. de iis, qui sunt sui, vel al. jur. §. 1. Inst. quiescemus: Argumentum à contrariis valet, quia contrariorum eadem est disciplina.

- 275 Si autem Thomas in suis Opusculis tantæ laudis notas meretur, cur eas nemo avorum scripsit, nemo patrum retulit, nemo filiorum, præsentiumque credit? Scimus Thomam auctorem esse præcipuæ laudis, at participem laudis, quæ pleno ore accinitur Auctori Libelli de Imit. nescio, si asserat Tullius, num credat Tullia. Juverit igitur l. si maritus §. l. Julia ff. de adult. meminisse: aliud est esse talem, & aliud haberi pro tali. Est enim verò Thomas illustris Asceta, sed à quotoquoque pro tali habetur, qualem auctorem de Imit. Orbis decantat? Sextum

Si notæ in Libello Imit. extantes ab aliis multo melius expressæ sunt, tunc extantes in Thomæis Opusculis non possunt esse characteristicæ; sed res ita se habet: ergo. M. patet: min. prob. Melius expressit P. Pinellus, & Gerson: ergo. Ans prob n. 202. & quidem quoad Pinellum n. 203. & seq. quoad Gersonem n. 207. Septimum

- 276 Notæ in præcipuis Europæ regnis nec agnitæ, neque probatæ, sed rejectæ, non possunt esse characteristicæ: atqui tales sunt Thomææ: ergo. min. ad oculum patet ex dictis n. 203.

204. & seq. Jam verò ex *c. in istis 4. dist.* sci-
mus approbatum semel non posse amodò reprobari,
præsertim quod velut communi sapientum con-
sensu probatum fuerat: atqui sic, cùmque no-
tis propiùs ad Libellum Imit. accedentibus, ac
Thomas accesserat, Libellus Pinelli approba-
tus manet, & hæc frustraneo conatu à C. Scu-
tatore in Thomam K. transfertur. Ais illam
regulam fallere, quando ex nova & justa cau-
sa reprobat. Quæ enim de novo emergunt,
ex *c. insinuante de Offic. deleg. in 6.* novo semper
indigent auxiliò. Atqui Artiaga cæterique Pi-
nelli supponunt, falsòque crediderunt, non Ger-
senem, sed Gersonem esse Libelli auctorem.
Sed quid tum? erraverint circa auctorem, non
tamen errârunt circa stylum Auctoris

§. XLII.

Notæ characteristicæ penitus re-
jiciendæ sunt.

SCimus Leg. namque 2. ff. de pec. leg. quâ dicitur, 277
destructo principali destrui accessorium: at non
vicissim. Jam principalis quæstio fuerat, quis,
Thomas K. an P. Pinellus ad authorem Libelli
de Imit. quiscunque demum sit, stylò suo mo-
dòque tendendi accesserit. Vidimus autem Pi-
nello delatum fuisse per Europam universam,

ac non tantum ab Arriaga cæterisque ejus ver-
 soribus, sed etiam à communi hominum le-
 gentium consensu, qui nisi plurimum de stylo
 spiritûque auctoris nostri reperissent, non pro-
 pe pro eodem amplexari voluissent. Appen-
 damus uni lanci Pinelli; alteri Thomæ K. Opu-
 scula: ut sciamus, utris plus auri de Libello
 Imit. insit, quid facimus? videre sine partium
 studio volumus, in quam partem populi con-
 sensus inclinet lancem; & si viderimus Pinelli
 Opusculum longè frequentius emi, legi, verti-
 que, imò centies ista fieri in Pinello, quàm se-
 mel in Thoma; credemus illum pretiò Ope-
 ris longius antecellere: atqui ista facta, hodiè-
 que fieri videmus: quid igitur concludimus?
 illis 300. notis nihil pro Thoma K. etsi singulæ
 concedantur, concludi posse.

- 278 Longè namque plures emicant in P. Pinello,
 & in quamcunque demum partem vertantur,
 id unicum evincunt, magnam vim inesse imi-
 tationi Auctorum, si unus alterum, ut Tho-
 mas K. & Pinellus Auctorem de Imit. voluere,
 velint dato consiliò expingere pictorum artem
 imitantes, quorum duo trèsve, vel etiam plu-
 res unum prototypon tam gnaviter nôrunt ex-
 primere, ut ectypon ipsissimum prototypon
 esse jurares. Ais? P. Pinellus palàm profes-
 sus est propositum imitandi Auctorem Imit.
 non autem Thomas K. nullibi suorum Opuscu-
 lorum consilium imitationis explicans: di-
 skin.

stinguo : nullibi verbis *c.* nullibi factis *n.* parum autem interest, siue verbis, siue factis innotescamus, & quis nescit facta verbis esse potiora?

In quamcunque igitur partem illæ toties jam 279
statæ notæ se vertant, evertuntur : si paucas dicas, etiam trecentas, non sufficiunt. Nam uti C. Scutator *f.* 24 docet, duo auctores minimum 16000000. casibus differre possunt. Si dicas illas quàm plurimas duplòque plures, ac in 16000000. iterum non sufficient : pluribus enim notis, uti probatum est, gloriantur Gerson & Pinellus. Atque hæc memorans optem ego C. Scutatori, ut Scuto suo *leg. libertorum* 11. §. 1. *ff. de iis, qui not. infan.* altum insculpat. *Cessante causa impeditenti, cessat impedimentum.* Hactenus ille rebatur se impeditißimum (*moralement certitudinem* ingerentibus notis characteristicis pro Thoma) contra Thomam sentire, eumque jure Libelli Imit. excludere. At jam *cessat causa impeditenti*; tollatur ergo & ipsum *impedimentum*.

Si triplicentur omnes illæ paginis 15. ad- 280
scriptæ notæ, & in integrum librum centuplicentur; res ibit quidem in vastissimam sylvam, cujus arbores numerare pigebit, quia numerasse non proderit : quia veritas semper clamabit : Grandis sylva Opuscula Kempensia ! Ecce tibi ! quàm multæ hîc pini, quàm excelsæ populi, quàm opacæ fraxini, quàm pulchræ tiliæ, quàm variæ ebeni ! & etiam Lauri & cypressi,

velut in Libris de Imit. Christi? Id enim verò oculi & experimenta tam vulgi quàm sapientum negare jubent. Non negârim ex Thomæa sylvula amplam proficuâmq; ædificandis moribus excindi materiam posse; at verò tantam, quantam possums ex illa de Imit. quis concedet, nisi qui neutram lustrârit? Si utramque sinè partium studio perlustraveris; dices, & accines Gersenistis: condidit hanc Thomas, aliam sed condidit alter. Attamen (ais) Libellus de Imit. passim nomine Kempen. circumfertur.

- 281 At quid tum, si concesserim istud? Nomina rebus ex variis causis imponuntur, non ex sola origine vel auctore. Si rem, historiæque seriem secteris, S. Barbara, ejusque parens Dioscorus caruere vero nomine. Nam illa Dioscorides, Barbarus iste fuit. Si communem vulgi opinionem, ac etiam eruditorum appellationem sequaris, S. Rex David totum Plalterium seu omnes 150. Psalmos panxisse dicendus erit: si verò in verum altius inquiras, & interroges S. Hieronymum, S. Hilarium, & antiquissimos Hebræorum: uno te docebunt ore, varios psalmos à variis Prophetis compositos esse, v.g. Moysæ, Asaph, Ethan, Heman, Idithun, Salomone &c. Jam verò, si iste error in ipsis potuit sacris paginis evenisse, cui mirum videatur, si errore nominis tribuatur Libellus de Imit. Thomæ K. licet illius auctor non sit! O quoties non respon.

spondent nomina rebus! etiam Therfites potest nomine S. Pulcherii, & myops Lia formosæ Rachelis insigniri.

§. XLIII.

Editiones Thomæ Kemp. vulgiquæ existimatio nihil proficiunt, sed efficiunt Kempistis.

Nihil (ut in *l. si per errorem* 15. ff. de jurisd. om. 282 jud. dicitur, est tam contrarium consensui, quàm error. Sequens S. Hieronymum, & S. Hilarium, etsi centies alius dicat, scribat, & imprimat similes loquendi formulas (*David in toto suo Psalterio persequitur hoc vitium: omnes ejus 150. psalmi quid sunt, ac totidem in illud armati Duces?* inde tamen non consentit errori, quasi teneat, reapse omnes Psalmos à Davide contextos, sed sequitur notio rem modum loquendi, qui nasci potuit ex variis causis e.g. quia David potiores composuit. Itaque si causam ille jubeatur in schola Critica dicere; dicet, sibi planè contrarium esse errori ex fallaci formula loquendi nato consensum dare.

Quamvis igitur Libellus de Imit. vulgò 283 Thomæ K. nomine vocetur: inde tamen inferri non potest *l. Barbarius* 3. ff. de Off. prat. quâ communis error faciat jus, ut Thomas K. ex com-
muni

muni existimatione verus Libelli auctor evadat : sed potius *communis error facit jus*, ut Thomæ K. nomine vocetur ille, facere tamen non potest, ut reapse sit illius parens: secus unus Liber non tantum à duobus auctoribus nomen, sed & ortum (contra omnem Philosophiæ, pernegantis unum effectum à duabus causis adæquatis proficisci posse, disciplinam) recipere valeret. Planè namque dubium dixerit ipse Scutator, Libellus de Imit. sæpiusne nomine Thomæ K. an Gersonis appellatus sit. Etsi enim concedamus in nostris partibus Thomæ K. palmam; ac an poterimus etiam in aliis? toto capite abnuimus, qui scimus, quàm multi concionatores in cathedris, viri Religiosi in privatis exhortationibus, cives & privati quique in domesticis colloquiis Libellum sub nomine Gersonis citarint: quis numerabit Hispanos, qui Artiagam; Gallos, qui Solerium; Anglos, qui Everhardum; Belgas, qui Bahusium; Italos, qui Pinellum; Siculos, qui Panormitanum; alios, qui alios auctores secuti omnes in nomen Gersonense convenerunt, quorum innumeris ne nomen quidem Thomæ K. notum fuit, aut si erat, non nisi sub nomine Amanuensis. Et enim Opera Thomæa primum anno 1600. in lucem protracta fuere. Revise n. 203.

Quid igitur prodest, si nomen Kempen. in Germania multum invaluisse dicatur: si Gersonis

sonis alibi æquivaluisse, vel potius prævaluisse dici debet? His contra Thomam sententiũ exercitibus accedunt numerosæ phalanges Anonymorum palàm professæ, sciri non posse, quisnam aurei Libelli sit genuinus Auctor: harum non tantum in remotis regnis, sed & in ipso Thomæ patrio solo, ac (quod bene ponderandum) ipso Thomâ adhuc vivente multæ numerabantur. Et demus, nomen Kempense reapse prævaluerit ubique terrarum: prævalentium tamen turba Thomæ K. auctoramentum potius turbabit, quàm firmare queat.

Etenim *lex in bello. §. facta ff. de capti. immora* 285
 stabit: *facta, infecta esse non possunt*: atqui factum est Gersenem Libelli Imit, auctorem, & Thomam tantum ejus esse transcriptorem; quidquid contra moliantur fama vel editiones, prærensi testes coevi, vel jactatæ notæ characteristicæ. Si enim (ut hucusque vidimus) rationes, quæ videntur *moralem certitudinem* habere, causam Thomæam impugnant potius, ac propugnant, quæ vis inesse possit meris congruentiis partim ex codice anni 1441. exarati perperam intellecti, partim ex crebra editione, & citatione sub nomine K. desumptis? Si denique omnia argumenta, quibus ceu impenetrabili *scutô* causa Kempensis regi videbatur, Kempistas non tantum destituunt, sed præterea rem Gersenicam mirè restitunt; quis locus mo-
 rali

rali certitudini superesse queat? Reminiscere verò benevole Lector, an ulla ullibi in *Scuto* sit allata ratio, quæ non ocyùs, pensiculiùs expensa ad Gersenenfes transfugium fecerit.

Quare mecum non parum miraberis verba-
menta, quæ Scutator in loco eminentiore ma-
gisque conspicuo ceu necessarium documen-
tum omnibus *Scutò* usuris insculpere statuit.
Nota sententiam, & cape mysterium. Illa
sic habet. Cùm narrâset Codicem K. unum
tantùm Rottenbuechii asservari, fol. 7. subdit.
[Certum est, famam aut imposuisse P. Pezio.
Possibiles enim sunt errores, & causæ errorum;
sed pessimorum, aut infelicium est, inhære-
re jam demonstratis erroribus.] Hactenus
ille. Sed quid! P. Bernardus Pezsius velut
orbis nauseantis rejectamentum in *pessimorum*
& *infelicium* homuncionum catalogum reji-
ciatur, si prætensam *demonstrationem* non reci-
piat? Pezsius vir editis librîs clarus, non tan-
tùm inter Auctores celebris, sed etiam pluri-
morum Auctorum celeberrimus apud Germa-
nos vindex? Pezsius, quem Bollandistarum
laudatissima societas virum doctissimum de-
que re antiquaria meritissimum appellat? Pe-
zsius, cujus amicitiam & in litteris commer-
cium non tantùm mitrati Præsules, Episco-
pi &c. sed & ipsius Summi Pontificis Nuntii
ambiunt, missisque cum epistolis tum muneribus
carò emisse sibi lucro ducunt & honori?
Pe-

Pezius, quem ab ipsa S. C. Majestate magni fieri minimè dubites, imò eò gratiarum in proximo provectum iri haud vanè autumes, ut Bibliothecæ Cæsareæ subiecta inter doctissima, fide haud dubiè ac probitate celebratissima, adlectus, præclara ingenii sui lumina longè latè-que dispertiat, isque eminenter appareat, quem si non à priori, at certò posteriore eruditionis face perillustrem orbis litteratus suspiciat. Id quod bono publico quàm feliciter effectum interim perimpensè opramus.

§. XLIV.

Kempistæ nullo suo fructu sed
potiùs detrimento pungunt Ger-
senensium studia.

ET Pezius qui hoc ipso anno S. C. M. Lega- 286
to comes gratiâ prorsus insigni cooptratus
est, *pessimorum & infelicium* infami cauteriò
nulla nisi bene merendi causa datâ notetur?
Quid ad hæc vos aulæ Cæsareæ procures, qui
Pezius nōstis, & non tantum nōsse, sed & ho-
noris consortem habere gaudetis? An non hic
ipse mucro, quò ille impetratus est, per ejus la-
tus in vestra præcordia transit? Scitis utique
c. 1. & seq. 5. q. 1. ubi criminum ultoribus
dici-

dicitur. *Libellus famosus est, qui in infamiam aliqujus conscribitur: quid autem totius famæ sepulchro turpius inscribi possit, ac epitaphium: Pezius homo fuit, sed pessimorum & infelicius unus: an infelicitas est sibi litteras per Orbem demereri, vestris sapientissimis responsis frui, vestri honoris in omnium bonarum artium incrementa participem fieri? an impietas est inter pulveres prope consepultas virorum illustrium elucubrationes in lucem & velut alteram vitam reducere?* Atqui hæc tota est Pezio vivendi ratio, quem sic semper litteris uti videtis, ut se tamen Religiosæ modestiæ, & Regulæ Benedictinæ obsequentissimum famulum profiteatur. Id viri sonant, verba docet stylus, & ipse nuntiat aspectus.

- 287 Quare facile mihi persuadeo, nemini vestrum *c. qui in alterius s. q. i. non cordi fore: Libellum famosum conscribens, vel confingens in aliquem verba contumeliosa, postea convictus de scriptura, nec eam probans, flagellatur. Sed nos viri Religionis sacrae adstricti sumus, quibus ex vitæ (a) Regulæque propositis maledicenti remaledicere non licet, & si liceret; flagellare tamen neminem volumus, sed potius omnem ex animo remittere culpam, nullam aliam repetituri vindictam, ac quam charitas sumere solet. Et quænam ista? votum obsecrantium; ne Scutator suis aculeatis & in alienam famam armatis scalpriis Criticam sacram Ecclesiæ*
- (a) cap. 4.

clesiæ Dei summè necessariam infamare per-
gat. Si hoc impetraverimus, calamos nostros
non tam atramentò, quàm melle candidissi-
mæ mentis tingemus; & siquid fortè per ani-
mi calamique lapsum perperam exciderit, a-
mico silentiò excusare, vel refutare non gra-
vabimur. Ad hoc autem *peffimorum & infeli-
cium* paradigma, postquam nullâ data causâ
nil pulchriora in *Inform.* præcesserunt, tacere
non licuit, ne in ferulam c. 1. & ult. §. *siquis* s.
q. 1. incideremus. Libellum famosum inveniens,
& non statim eum rumpens, sed publicans, æquè ac
author punitur; invenimus autem & studuimus
tam *peffimorum*, quàm *infelicium* stigma piâ ex-
cusatione sanare.

Videtur enim C. Scutator in hypothesi, 288
non in thesi loqui, ut sensus sit. Redigatur Pe-
zius in *peffimorum & infelicium* indelebilem li-
stam; si credit Rottenbuechii duos asservari codices;
si non credit, interim potest gaudere privile-
giò c. penult. 2. q. 1. dicentis: *bonus quilibet
presumitur, donec probetur malus.* At tantum-
ne malum sit, credere Rottenbuechii duos
Codices? Quid si id ipsum aliquis Canonico-
rum Reg. asseveranter adstruxit? Quid si illius
nomen, Professionis locum, & gradum offi-
cii veraciter adstruere possumus? Quid si, non
quidem verba, sensum tamen verborum ejus
in hanc ferè sententiam recitare queamus?

A A. R R. Patres ego multis annis in litte- 289
ris versatus, neque Critices undequaque rudis
O affir.

affirmo, meosque testor oculos Rottenbuechii asservari duos Codices Libelli de Imit. unum Heferianum, quem circa an. 1440. scriptum ferunt; alterum *certo certius ante Thomam K. exaratum*. Est autem Thomas K. suis virtutibus certisque suis Opusculis satis magnus, non indiget ascititiis laudibus, propriis locupletissimus. Ego controversiam tot annis jam agitatam optem tandem finiri, secretum tamen hoc meum in invidiam mei nominis & Monasterii nemini mortalium prodi.

290 Jam verò hæc hisque similia audiavi hinc inde referri, cumque sermone Wessofonticum P. Pezio agens in Libellos de Imit. delaberer, illum pro mea confidentia monui, ne statim asserto etsi plenam fidem adstruente pondus auri præproperè tribuens destituatur testimoniò testis, qui veritatem quidem prodire velit, sed prodeuntem juvare nolit, magis de sua cute quàm veritate solliciti. Et sane miratus sum viri obsequentissimi promptitudinem in votum meum, plus ac par erat mihi petere, euntis. Siquidem in sua Disq. Isag. n. 33. de tota hac re, quam multis amplificare potuisset, plus non scripsit, ac *dicuntur* in Monasterio Rottenbuechen. Libri de Imit. *certo certius ante Thomam K. exarati* asservari. Quid è regulis cautissimi calami melius emanare potuisset?

291 Si namque P. Pezcius totum illius assertum statim Milesiis fabulis accensuisset, an ne jure ho-

hoſpitalitatis non peſſimè uſus eſſet, fidem omnem abrogans Religioſo Sacerdoti, cujus dictis plus non debeat, ac de quo in *l. jurisjur. §. 1. C. de Feſt.* dicitur: *Dictum unius, dictum nullius appellatur?* Functus eſt igitur P. Pezius officiô ſuo, & egregiè expreſſit illud virtutis exemplar, quod in *c. innocens 22. q. 4.* exhibetur: *Credit ſemper bene innocens, & bene judicat de aliis.* Noverat *c. ſi teſtes §. in teſtibus 4. q. 2.* perbene, fidem, dignitatem, mores, gravitatem examinandam eſſe in teſtibus: omnia hæc ſibi inveniri videri debuit, ſi noluit temerarii judicis partes impiè uſurpare.

Attamen vix prodiit mea præfatiuncula, 292 Peziique nomen in illa apparuit, mirum eſt quantum ſtātīm primo trimēſtri in Scuti præcurſoratrice (liceat ſic loqui) Informatione vapulârīt. Indolui viri acerbis vicibus, ac propediem Monafterium, licet tunc in magnis temporis poſitus anguſtiis, acceſſi, cujus Ven. Priorē nōram hac de re me melius inſtructum. Vix primam dicendō periodum abſolveram, ille mox omnem illius Canonici Regul. tam hiftoriam, quā teſtimonium ab ovo retexuit, mēque in rei veritate ſtabilitum dimiſit imperia Almæ Congregationis noſtræ expectantem, apologia, an ſilens patientia Cl. viri famæ reponenda ſit. Electa eſt altera pars, & ad hodiernam diem cuſtodita, licet læpius irritata, etiam in cathedra templi, ſparſo rumore neminem reperiri in Bavaria, qui

Informationem illam reformare audeat; sed opem ex terris alienis & Austria accersendam esse.

293 Videbatur nobis paulatim gratulari posse fructus silentii nostri, coeptumque consiliu n rumoribus istis nihil reponendi, nisi, quod reponebamus procusis in nomina nostra scri- ptis, nempe *l. idem Pomponius 5. ff. de rei vend.* qua dicitur: *incertitudo impedit condemnationem.*

Omnia, quæ in *Inform.* proferuntur, incerta sunt, jam pridem refutata fuere; & quæ nova ex calamo, quem longè cautiorem optant probi quique, fluxerunt, diffluunt quidem in amplam poenitendi materiam, sed auctori suo reservatam, cui hoc in solamen addimus, ut se paria fulmina expectandi metu confidenter exuat; sub nulla hypothese audiet se à nobis *infelicium & pessimorum* classibus accenseri: hoc iudicium ejus Superioribus iunctum nunquam invademus: nostrum potius est optare, ut si inter *felicitissimos & optimos* locum mereri non valet, mereatur inter felices & bonos proëdri non secundo aut etiam primo proximum.

294 Et quàm hæc sincerè dicamus, non solis verbis, sed & factis loquimur. In quintum jam annum aures & oculos illos è cavea *Informationis* emissos impunè prætervolare permisimus, etiam importunos non abegimus verbô Philosophico, quod tamen *c. nolo 12.*

q. 1. non rarò valdè opportunè (a) ſuggerebat. Quid igitur cauſæ fuit, ut ſereno cœlò tempeſtas ciereretur, ad cujus tonitrua nemo non ar- rigat aures, quis tam ſubitò *impietatis aut in- felicitatis* fulmine ſit tactus? Et ſi in Pezium fulminandum erat, cur non expectatur con- dicta dies certaminis, in quo Scutator grande ſui Scuti periculum facere poſſet? En clarè Pezius mentionem T. 1. p. 2. n. 12. de Gersenis in Libellum Imit. jure faciens [Cùm hæc ma- joris molis diſputatio ſit, eam in Bibliotheca Benedictina &c. commodiùs, quàm hoc lo- co, instituemus. Quàm egregiè Scutator, tam maturè vocatus, interim per multos an- nos Scutum ſuum contra imminentes ictus fir- mare potuiſſet; ſi ejusce nullam mentionem faciens, inexpectatâ armaturâ terribilis in arena comparuiſſet? At nunc metum ſuum integris ante ſexenniis prodens paucitatem copiarum ſuarum, vel potiùs infirmitatem ſuſpectam facit.

§. XLV.

Kempistæ nullo ſuo fructu, ſed
maiore cum ſuo detrimento juſ & ſtudia
Gersenensium impugnant.

A Ut fortè peccatum Pezii conſiſtit in ſtatio- 295
ne Gerſeni in *Bibliotheca Benedictina* conce-
den-

O 3

(a) *ſeipſam ſuam negligens crudelis eſt.*

clendâ ? At hanc denuntiationem timeant alii : in C. Scutatoris Scuto inter annihilationis jam peractæ entia rationis scriptus est ; *non entium autem (nisi l. ejus 41. qui in provinc. ff. si. cert. pet. fallat) nullæ sunt qualitates* : quomodo ergo Pezsius, si omnes orbis faculas accendat, Gerseni lucem inter tot Benedictinorum Scriptorum sidera conciliabit : potius inter tot soles veluti fatuus ignis splendorem amittet. Videor mihi videre , quid ad hæc suo Scuto timens Scutator : Stipabit, inquit, Pezsius sententiam suam argumentis ? utique ! sed quæro mi bone , firmis , vel infirmis ? si his , quæso quid timeas virum tot infirmitatibus affectum ? si illis , dona sis Juri Canonico tantundem temporis , & quære *c. eum ecclesia de elect. Lege. Qui suo jure utitur , nemini facit injuriam. Rectè*, pro tuo meoque voto.

296

Jam verò si Religio Benedictina nititur *firmis* argumentis , utique habet jus , & P. Pezsius , qui illius personam agit , obligationem Gersenem suis Scriptoribus accensendi : secus illa fraudem , & iste nominis sui labem pateretur. Replicas : Timendum est , ne forrè P. Pezsius *demonstratis* (uti tu vocas) *erroribus* inhæreat , & duos Rottenbuechios codices , Helerianum , & alterum Thomâ K. antiquiorem in sua Bibliotheca adstruat. Si sic ais,redit meum cum quæstione argumentum : poteritne illud ex gravi, vel debili fundamento probari ?

Si

Si illud, non poterit ab Officio abduci, etsi ambo ingemiscamus: semper illi charior erit Veritas, quàm profusæ lachrimæ nostræ, etiam si illi verrantur in totidem gemas. Si verò ille debili nititur Achille, quem quilibet sternere ventus possit; quid meâ tuâve interest? Errores nocent erranti, ambo corruentam in statione nostram incolumes spectabimus. Sed ne sis hac de re sollicitus: longè major ipsi cura est, ac desultorio statim animò concipere possimus, ut *Bibliotheca Benedictina* nec manca multis nostrarium libris ommissis, nec monstrosa multis? aliorum admissis prodeat: sed quid id ajo de multis, si virum nôsti, dicendum est de unico trium pagellarum libellò.

Quis propriis abundanti plumas graculi affigat? Quòd si verò (velut homines sumus) alicubi contigerit illum cespitare extra veri orbitam, iterum solamen afferro.

Erit enim tibi negotium cum viro non docto tantùm, sed & cereo, qui non tantùm docere, sed & doceri, & hocce magis cupit. Epistolas ille tuas ambabus amplexabitur manibûs, & seu Bibliothecæ addere, seu demere jubeas, non sine magnæ gratitudinis significatione ratum habebit: modò illæ pondus auri, volo dicere, talia argumenta, quibus assensus debeatur, contineant. Haud igitur opus erit deinceps Norimbergæ, vel Augustæ typos fatigare. Hanc Trojam, etsi tibi exu-

ita videri possit, ex cineribus facile suscitabis : unica ad illum data epistolâ (vadem me habeto) facile oblitterabis, quæcunque seu in *inform.* seu in *Scuto* contra ipsum exarata sunt, & quæ etiam amicissimi nominis tui oblitterari volent. Ac ita unde quaque tibi satisfactum, aut certè satisfaciendum existimo.

298

Si tamen adhuc aliqua reponere, testarique velis dolorem ex Pezio nomine conceptum, quòd ille tibi de Rottenbuechen. codice loquenti fidem habere nolit, libentes volentesque audiemus. Sed, Charissime, unde scis hanc nolentiam? Ex litteris? refelle; ex typis impresso Libello? refuta; ex fama? contemne; ex opinione tua? corrige; ex ratione gravi? cede veritati: sic ratio sana jubet, sic majestas veritatis, cui quisquis cedere nolit, concedat necesse est in sylvam errorum, ex qua se non amplius extricare valebit nisi famâ fauciatâ. Ambo estis Can. Reg. ejusdem Ordinis aſſeclæ, unus ait, alter negat, Rottenbuechen. codicem; tu testaris aures tuas, ille oculos suos, quisnam in lance Pezia inventus sit minus habens, possum sine noxa ignorare, non tamen sine noxa inurbanitatis interrogare P. Pezium, cui nam ipse auri laudem in statera sua tribuat; mihi sufficit abundè, scire viri animum veri retinentissimum, à quo neutrius gratiâ receder.

299

Quòd si verò perpendiculus ejus jam inclinaret in testem ocularum, quam tunc viro cul-

culpam affricare velis ſub *ſ. fin. inſt. de grad. cog.* quô docemur, oculis magis, quàm auribus credendum eſſe, tutiori, ac tu tuo ſub Scurô? Ille ſuos (ut jam dixi) teſtatur oculos, & videntem vide n. 289. tu tantummodò aures. Ais: etiam ego teſtor oculos meos: *incidi in familiares episto- las autographas Michaëlis Præpoſiti Rot- tenb. Antonii Præpoſiti Diſſen. & P. Heſeri, quas occa- ſione hujus codicis ſibi invicem ſcripſerunt.* Ac ut vi- deo, jam eſtisambo pares. Itaque quæſtio devol- vitur ad aciem oculorum, ſeu quis magis lyn- ceos oculos habeat? vel quis veriora viderit? Tu vidisti familiares episto- las de Codice, ille ipſum Codicem. Quid ſcribemus? P. Pezio? In illarum episto- larum una RR. Michaelem Præpoſi- tum P. Heſero fateri, profectò in ſuo Cœnobio nullum aliud manuſcriptum Lib. de Imit. præter iſtud exta- re. Ampliſſimum ſanè reſtimonium; ſed ca- pere non poſſumus, quî poſſis inferre. Itaque certum eſt, famam impoſuiſſe P. Pezio.

Si namque certitudo hæc ex ipſo Jovis eſt 300
deprompta tripode, quid opus erat incertis terminis illam inter Europæ triumphos procla- mare? Familiaris episto- la Viennam miſſa to- rum negotium ſine ambagibus confeciſſet. Quid enim illud aut fol. 7. portendit? Certum eſt, inquis, famam aut impoſuiſſe P. Pezio. Cur alterum reſorbes inciſum, quod tamen Gram- maticæ leges ex ſenſûs neceſſitate repoſcunt? In re ambigua nolumus divinare, & in fami-
liari

liari epistola non audemus interrogare; cum velis illam beneficio typi juris publici fieri, passimque legi. Quare committe typo *incisum* rescriptum: si vel micam salis continuerit, cum voluptate gustabimus. Id unum, non tam nostro, quam tuo nomine rogamus, ne sali admisceas sales amaros, qui ut Criticæ gustum nunquam reficere possunt, sic non raro debent non inficere.

301 Interim ex animo credimus RR. D. Michaeli opinione, & candidissima mente sua *nullum manuscriptum* præter Hesperianum *extitisse* sub suo regimine *in suo cœnobio*. Sed tamen (ut ipsemet inculcatissimum esse cupis) quia *possibiles sunt errores, & causæ errorum*; non unus intervenire potuit error. Quid si intervenerit error inquirentium? non enim omnes quærentes inveniunt. Quid si codex iste tunc temporis residentiam suam nemini notam (nisi uni alterive partialium) habuit in *camera* alicujus RR. Dom. Expositorum in aliqua parochia, quorum sat amplius est numerus Rottenbuechii? Quid, si incidit is in unum eorum, qui, videns codicem sine nomine Thomæ, & Gersenis, credidit, ex illo nihil argumenti tam pro Thoma, quam Gersene depromi posse, proin inutilem præsentì controversiæ credidit? Quid multis? *possibiles sunt errores*: & utinam hæc *possibilitas* non toties fieret actualitas errorum!

Per

Per id tamen nemini RR. DD. Can. Reg. Rot. 302
tenbuchen. tam mortuorum, quàm viven-
tium quidquam de doctrina, vel virtute de-
tractum esse velimus, sed tantùm meminif-
se, multos, qui in aliis scientiis multùm ex-
cellunt, in Critica non parùm hærefcere;
atque id jam olim erudito Yepesio causa fuit
de frequentibus, qui in illa non rarò emerge-
re solent (utinam sine collisione semper ani-
morum) erroribus conquerendi. Videatur
etiam hac de re eruditus aureusque Tra-
ctatus P. Mabillonii de studio Monast. Ita-
que tuò Concanonicò suæ sententiæ insisten-
te, servari Kottenbuechii codicem Thomâ
K. antiquiorem, P. Pezii non est in *causas erro-*
rum inquirere, cur ille RR. D. Michaeli Præ-
posito fuerit incognitus, cognitus autem ex-
terno fidem oculorum suorum offerenti.

Et verò, cur semel iterùmque magna, præ- 303
ter solitum, verborum pompâ vis P. Pezium
tam in *Inform.* quàm in *Scuto* velut injectis
vinculîs abducere à fide ab illo Concanonico
vel jam data vel danda, vel nunquam datâ
vel nunquam dandâ? Nam (veluti jam aie-
bam) mihi de illius mente nihil constat, bene
autem integritas fidei, quam etiam in ago-
notheta laudare debemus. Haud igitur mi-
raberis, si me mirari profitear, cur hæc tibi
quæstio geminatis vicibûs in calamum effluat
verbis animum non satîs compositum signifi-
canti.

cantibus. An hoc ipsum tibi secretum subolere incipit, incipisque dolere illud paulatim prodi? Non præcipito sententiam, sed anticipem me duci sino *Lege secunda §. furiosus ff. de iur. dicente: geminatio actuum arguit voluntatem enixam.*

§. XLVI.

Gersenistæ jure suo eandem thesin pertexere queunt.

§04 **Q**Uare in quamcunque partem causa cadat! P. Pezsius nequit in nigrum *infelici-
cium & pessimorum* Scriptorum syllabum absque injuria referri sed potius sua sapienti discretæque propositione *dicitur* apud omnes æquos æstimatores magnam laudem commuisse dicendus est. Nam qui recipit testimonium viri Religiosi recipientis in fidem suam *c. pura. c. testes 3. q. 9.* seu asseverantis *se ad gestorum seriem nihil additurum*; securè procedit, & erroris expers declarandus est. Itaque si tamen erratum esset, error in Testem non in optima fide credentem Pezium refundendus est; ac ille dicendus est voluisse contra juris & Religionis regulas (quas quivis sibi hic acervare potest) Gersenistis omnibus in suo capite illudere voluisse: quod iterum dici, minúsque palàm credi de Concanonico, Sa-

Sacerdote, vicino, nec omnis regiminis experte, interque suos doctissimo (plura non addo, ne P. Pezio verba præripere videar) noles.

Demus autem illum in Gersenistas & veritatem sua narratiunculâ deliquisse, nullumque, quem jactârat, Thomâ K. antiquiorem codicem Rottenbuechii asservari: an ob id statim *infelix* Scriptor dicendus erit? Nullo modo. Ille namque codex anonymi vultum præfert, non Gersenis; ut autem Pezius Thomam jure Libelli de Imit. excludat, non indiget illo codice aliis argumentis munitissimus. Quid igitur hic æquus rerum arbiter opportuniùs dicat, petâtve, ac suffragium *Legis sicut ff. de serv. monentis amantem veritatis. Quod tibi non nocet, & alteri prodest, facile est concedendum.* Quia autem noceret ille Codex Kempistis, Thomâ K. jam aliunde excluso? prodesset tamen firmamento Gersenistarum. Nec est, cur illis quidquam à lege cum prætor 12. ff. de judic. timendum foret: *inclusio unius est alterius exclusio.*

Nam, ut aiebam, ille codex non includit nomen Gersenis, quò excluditur Thomas K. sed suâ anonymia aliquale ministraret argumentum, cui impetrando num P. Pezius aliquid diligentia singularis impensurus sit, aut æquus arbiter impendendum existimet, mihi certe non liquet. Certe necessitas urget nulla:

la : honestas pro semetipsa perorat in omni Criticorum choro, ut monimenta illustrandæ veritati opportuna non supprimantur, sed potius liberaliter communicentur : quâ promptitudine stabilitâ Kempistæ & Gersenistæ convenient, etsi sententiâ disconvenientes, in uno tertio, in vinculo pacis, cujus solo affectu hæc de codice, seu vero seu falso, Rottenbuecheni scribere volui, rebâque officii mei esse, ut tam Religiosum illum testem, quàm P. Pezium defenderem, similem clypeum (quoties necesse fuerit) ministraturus etiam C. Scutatori.

307

Verùm cum re non possit, spe tamen nostrâ excusatur. Speramus enim cautio-rem deinceps è calamo ejus sepiam, ne suam eclipsin restruere velit, nisi etiam velit ex Bibliotheca S. C. Majestatis audire voces longè aliis figuris animatas. Et si Critices regulas nolit, Grammatices oblerver; *interrogatio & responsio in eodem casu consentiunt.* Interrogabat ille more discipuli piissimo discendi affectu incensus: *Dicitur Rottenbuechii asservari codex Thomâ K. antiquior : estne hoc verum? Quis ad casum tam piæ interrogationis expectasset lapsus? Quid tu hæc interrogare? jam demonstravi errorem hunc : pessimorum aut infeliciū est inherere erroribus demonstratis.* Saltem dixisset: *dicitur mi Domine, sed non dicitur ex vero.* In hac historia nihil aliud verum est,

eſt, quàm fama. Fortè teſtis ille, qui cauſam Gersenicam adeò fulcire volebat, nimium nemine Benedictino ducebatur &c. &c. Hem quàm pulchrè hæc verba refulſiſſent in ſcuto! Singula ſingulos adamantes repræſentâſſent. Ac ideo non doleo vices P. Pezii, qui ſimilibus Scutis uti non ſolet, ſed C. Scutatoris, qui Scutum ſuum tam inconſultò tamque magno ornamentò ipſuſmet privare voluit.

§. XLVII.

Mirabilis facies, mirabilia poſteriora Scuti Kemp.

Videbar mihi omni charitatis, quod teſti, 308
quod P. Pezio, quod ipſi C. Scutatori debebam, officio perfunctus; cùm incidi in titulum Scuti hætenus non obſervatum. *Scutum K. &c. quò Thomas à K. in ſua à tribus ſæculis non interrupta poſſeſſione ſtabilitur.* Mirabilis titulus! Quando cœpta eſt hæc poſſeſſio, ut credamus ſtabilitam? An anno 1441.? Nam antiquius Thomæ K. exemplar exhiberi nequit; at tunc temporis jus poſſeſſionis jam tribuebatur Gersoni. Duo autem ſimul eandem rem & eodem modò in ſolidum poſſidere non poſſunt, ut habetur in *c. licet §. ex præmiſſis de prob.* An quando Badius Libros de Imit, nomine K. edit;

dit? at quis bibliopola quâ talis habet personam standi in iudicio Critico? An quando causa K. acriter à P. Rosveydo, Hefero, ipso Bollando defendebatur? at horum omnium argumenta legerunt, expenderuntque Bollandistæ: nullum tamen *efficax* invenerunt. An à tempore emissæ *Informationis*? at hæc nihil reformat, sed sæpe multa deformat. An à die procusi Scuti? at quod in *Informatione* scribitur, iisdem lineamentis sculpitur in *Scuto*

309 Et verò hæc possessio veluti caret capite, sic & pace, seu nunquam fuit, & si fuisset, nunquam fuit *pacifica*, peccans in totum *c. cum 5. de præb. in 6.* Quæ unquam Helena à tot procis exambita fuit, quot armis impetita hæc prætensa possessio! Quantum exercitum conficiunt adhuc vivente Thomâ Anonymi & Gersonistæ? tum Gersenistæ? Vix unus alterve Kempista prodiit, lacessitus est à multis. Habeo in manibus & oculis octo minimum manuscriptos libellos, in quibus causa Kempensis ad internecionem exagitari videtur. Dicatur unus Kempista, cui non statim saltem unus objectus Gersenistarum: horum causam non tantum consensu sed & calamis tuentur purpurati PP. mitrati Præsules, sacri, profanique Proceres, Utriusque Juris Antistites: in eorum albo licet etiam spectare summos Ecclesiæ Hierarchas.

Et

Et demus illam aliquamdiu fuisse *pacificam*: 310
 evertitur tamen à dicto *c. cum 5. de præb.* quia
 non fuit *continua*, sed interrupta à Gersoni-
 stis, Anonymis, Gersenistis, contrariis nomi-
 ni Kempensi editionibus, judiciis, codicibus,
 aliisque nominibus, quibus recensendis nemo
 brevis esse queat. An non interruptitur
 possessio, quando dicitur dies? fertur oppo-
 sita sententia, scribitur, editur, vulgatur in
 orbem? atqui hæc omnia facta fuisse possunt-
 ne ulli eruditorum ignota esse nisi illis, qui
 solo Gersenenensi nomine ocyùs bajulos libro-
 rum è foribus veluti quandam Alcorani pe-
 stem ferentes abarcent? Unde tam funestum
 odium? ex discontinuatione animorù: unde
 hæc? ex discontinuatione rerum nimis aper-
 ta: non continent, non continent, non
 conservant Libelli Thomæi stylum, spiritum
 & ardorem Libelli de Imit. Paucis: si passio
 locum rationis non occuparet, quàm citò vi-
 deretur diffluere possessio inani conatu accer-
 sita!

Etenim demus, rationes ad excludendum 311
 Thomam K. jure Libelli non esse meliores, ac
 illæ, quæ videntur eum in eodem firmare: ni-
 hil tamen ageretur. Cur? Jus possessionis
 æquè militat Gersenistis id hodiedum acerrime
 tuentibus. Jam pende *c. 1. ut. lit. pend.*
 quò sancitur, *ut lite pendente non auferatur ali-*
cui possessio: atqui lis pendet; quis ergo Ger-
 senistis

senistis auferat possessionem, & id quô juris suffragiô? Judex illam ipsis auferre valens deberet niti rationibûs *efficacibus*: atqui *efficaces* nemo Kempistarum afferre potest: quid concluditis proceres sinceræ veritati militantes? Kempistis nullam esse possessionem, aut si qua foret, non esset melior Gersenicâ, proin nulla est, ac nulla esse potest. Idque probatur.

312 Si Thomas esset possessor Libelli de Imit. foret malæ fidei possessor: atqui hoc nolent Kempistæ: ergo &c. M. prob. ex c. *Virgo* 34. q. 2. ubi dicitur. *Possessor malæ fidei est, qui scit, rem non esse suam, nec tamen ab aliena possessione recedit*: atqui Thomas K. scit, & juxta Kempistas non recedit ab illa: ergo &c. min. quoad alteram partem patet: quoad primam prob. imò Thomas K. hanc scientiam prodidit subscriptione more Amanuensium, non Auctorum, adornatâ. 2dò Nec ipse, neque contribules ejus quidquam opposuerunt, cùm Libellus notis anonymis, vel Gersonis vulgaretur. 3tiò Ipse nihil non egit, ne Libelli haberetur Auctor, ut audivimus; itaque scivit practicè, praxinque suam satis apertè monstravit. Uti nam hanc proxin aliquando caperent Kempistæ!

313 Præterea possideri nequit, quod præscribi non potest: sed Kempistæ nequeunt Libellum de Imit. præscribere: ergo nec possidere. M. patet

patet ex c. causam 7. de præscript. min. prob. 1. Eo momentò, quò completa fuisset præscriptio Libelli pro Thoma K. probaretur, quòd ipse non potuerit esse auctor Libelli: ergo &c. Ans. prob. præscriptione jus fit ambulatorium, & e. g. arx, quæ fuit Petri, transit completâ præscriptione in jus Pauli: ergo hoc ipso, quòd jus ab alio e. g. Gersene, in Thomam K. transierit, Thomas non potest esse auctor: quia sicut semper verum est arcem fuisse Petri, etsi fictione juris sit modò Pauli; sic semper verum erit, Libellum fuisse Gersenis, etsi fictione juris seu opinione hominum imperitorum modò sit Thomæ Kempen.

Prob. 2dò. Quis Solon Sacræ Criticæ re- 314
gulas Codicis aut Digestorum de possessione & præscriptione observandas præcepit? Bene ex c. 1. de præscript in 6. scimus, *possessionem centum annorum haberi loco tituli*. Adeste vos sacre Critices Philosophi! quid facitis, si inveniatis librum centum jam annis Petro adscriptum, & nemine reclamante, fuisse omnium opinione verissimum libri parentem habitum: inveniatis autem pro sagacitate vestra instrumentum authenticum, quò docemini, libri auctorem esse Paulum: timebitisne piaculum in c. verbi gratiâ *Sanctorum 3. de præscript. vel Concil. Tolet. IV. c. 34. 13. q. 2. c. facultates 16. q. 3. c. quicumque Conc. Later. III. de præscript. c. 1. 3. 4. & 7.* aliâque jura certum

tempus præscriptionis definientia? Nequaquam: quare ad conspectum tot legum vobis adversantium non timetis? Nolite Domini mei præcipitare sententiam!

315 Namecce! ego invenio hîc duo instrumenta authentica de eodem agro sed duobus dominis loquentia: primum loquitur de Petro ceu legitimo agri domino, alterum centum annis posterius loquitur de Paulo ceu legitimo ejusdem domino; certò tamen fertur nullum contractum intervenisse. Quid si igitur idem Libello nostro, quod huic agro evenisse certum est, evenerit? Non potuit evenire: cur ita? quæ disparitas? Quia Libellus est objectum Sacræ Critices, at ager tantum contractuum humanorum. Cur horum objectum inducit tantam differentiam? Quia illius objectum est veritas, horum res terrenæ: illa immutabilis, hæ mutantur in horas: illa nunquam senescit, hæ quoties, dum affluunt, diffluunt: illa bonum generale est, æquè Petri ac Pauli, hæ speciale, angustum, & dum Paulum accedere, à Petro recedere incipiunt. Sed si Scutator credere nolit? aut si credat, *Scutum* suum vibret, dicâtque hæc dicenda anilibus auribus fuisse? quid respondebimus viro, triumphis Europæ adhuc sub oculos versantibûs, lætitiâ exundanti, & **vix** æquas condiciones admissuro?

Concedemus ipsi quidquid volet, omnes 316
modos acquirendi, non tantum possessionis,
aut præscriptionis, sed etiam venditionis;
& vendemus ipsi Libellum cum omni jure
300. aureis: nam non omne aurum Scuto
suo impendit, par erit solvendo, & alias illum
3000. aureis majoris facit: alias nunquam *ple-*
nam Informationem formasset, neque *Scutum*
tanti laboris impendiō fabricasset. Si autem
contractus venditionis ipsi non placeat, eri-
mus liberalissimi, & donabimus illum nullo
excepto apice unā cum auctore suo: si autem
nos prodigalitatis notare velit, nolitque tam
grande munus gratis accipere; volumus ipsi
Libellum pro certo annuatim pretio in ejus
arbitrium positō elocare, donec P. Pezsius
suam *Bibliothecam* evulget: si interim Libelli jus
venderetur ab ipso, habebimus præter alia jura
jus retractūs, sicque illud integrum illæsū-
que redibit ad Gerseniſtas non sine lucro opu-
lentissimis mercatoribus dignō. Vel possu-
mus ipsi optionem feudi facere pro certo in
singula triennia obsequio præstando, v. g. ut
ipse nobis fabricet quovis triennio unum Scu-
tum simillimum fabricato, & absoluto annō
post Christum natum 1728. omittat autem
picturas *Scuti*, illas v. g. quibus *Europa*, quin
& *Ecclesiæ* triumphos vero valde absimiles de-
scribit: tum ne *Scuto* Gorgonis caput appin-
gat, ad cujus aspectum, si non lapidescere, co-
horre.

horrescere necesse sit : e. g. *Pezius aut* : adhuc clarius exemplum exercendæ omissionis habet, dum, nescio sub quibus conditionibus, P. *Pezium pessimorum aut infelicium* catalogo nigerrimis litteris inscribit. Tandem si neque feudum, aliúsve contractus in jure laudatus vel more receptus arrideat, volumus præsentare listam integram contractuum innominatorum, ut unum ex omnibus eligat : e. g. *do, ut des* : damus jus Libelli quantum dabile est, sed ut ipse Thomæ K. plures Libellos non attribuat, ac proprios. Quid nostræ humanitati sanè liberalissimæ poterit reponere, quàm animum promptissimum contrahendi ?

§. XLVIII.

**Prætensa Possessio & præscriptio
nihil Kempistis prodesse potest.**

317 **U**T igitur apertè loquar : ipse quidem vollet contrahere, sed accuratiores Kempistæ jamjam stipulantem retrahent : Heus ! (inquiet unus omnium locò) C. Scutator, quid agis, putasne Sacræ Critices objectum vendi uti Scuta tua ? Illud veritas est, quæ nequit à domino ad servum transire, latere potest, obliterari potest, ignorari potest, tolli non potest. Quod semel est verum semper

per erit verum, etsi fors Aristoteles agitet caput suum, dicatque eandem propositionem posse de vera in falsam transire. Pessimè de veritate mereberis, si velis illam non jam cœlesti cum nectare comparare, sed fortè cum musto è mucidis pomis expresso tribus terentiis & uno dimidio apud dominam pauperinam vendibili.

Ego intelligo, inquis, Scutum meum, & 318 contractum venditionis &c. Legatur illud: verba dodrantalibus litteris adscripta sic sonant: *Thomas à K. in sua possessione stabilitur*, non in sua *emptione*, *donatione*, *locatione*, *feudo*, *vel aliquo contractu innominatorum*. Sed mi bone, aliter fabri Scuta in sua lipara, aliter Critici Jura in sua curia tractant. Quid respondebis Gersenistis ad hoc enthymema. Thomas K. non potest stabiliri in sua e. g. *donatione*: ergo nec in sua *possessione*. Est enim utraque legitimus probus & probatus modus acquirendi: quam dabis disparitatem? Et quæso, ne refugias ad latibula Leguleiorum interpretationes strictas, minùs strictas, aliàsque centenas afferentium, nullam aliam mercedem referre commercen-
tium, quàm scalam errorum.

Ast nemo non, ipsius juris patrociniò, suorum 319 interpret verborum est: per meum *stabilitur* volo significare, *tribus jam sæculis* Libellum Thomæ Kempensi usu, consuetudine, editione &c, tributum esse: & hoc grande decus est senten-

tiæ nostræ. *Decus* ais: an est etiam robur? multa splendent usque ad illicium oculorum, ratio tamen nihil roboris vel argumenti reperit. Vitrum Venetum jures esse crySTALLUM. Spurium margaritum in mangonis manu mentitur carbunculos. Quid si negent Gersenistæ usum & consuetudinem? sed & quid, si concedant utrumque? recitent autem nobis *c. 4. 5. 6. 8. Dist. 8.* pleno ore: *veritati consuetudo & usus postponendus est?*

- 320 Distinguerem omnia hæc cap. una distinctione, & concederem de usu & consuetudine recenti, de vetere pernegarem. At verò neque concedendò, neque negandò quicquam proficis, sed deficies in utroque. Nam citatæ leges in *c. 5.* expressè loquuntur etiam de consuetudine *vetusta & vulgata.* Et nota sis in *cit. c. 5.* clarissima hæc verba: *usus veritati contrarius aboleri debet.* Verissimum quidem est *c. frustra eadem dist.* dicens: *cùm consuetudini veritas suffragatur, nihil oportet firmiùs retineri:* at maximi ponderis sunt *c. veritate 4. c. qui contempta 6. dist. 8.* in quibus expressè caveretur *veritate & ratione semper excludi consuetudinem:* atqui Gersenistæ nituntur veritate & ratione ad excludendum Thomam K. ergo ruit omnis possessio fundata in editionibus Thomæis, in opinione vulgi, in citationibus aliisque titulis huc spectantibus. Jam verò min. pater: aliàs non tam facili brachiò possent illa argumentorū tuorum scuta retundi.
- Quid

Quid si Gersenistæ hoc argumentum ulterius 321
 ex c. ex litteris de prob. urgeant, in quo dicitur:
possessor longissimi temporis præscriptionem objiciens,
probare eam debet; atqui tu contendis asserere
longissimi temporis, imò trecentorum annorum
præscriptionem: ergo probare eam debes; sed qui-
 bus adminiculis probabis? cùm sit toties im-
 pugnata, convulsa, interrupta, actibus con-
 trariis everfa! Si velis opponere codices Tho-
 mæos, editiones, idiotissimos, & omnem tuæ
informationis supellectilem, longè majorem illi
 apparatus reponere queunt. Et valde terret
 c. quid dicam 14. q. 4. in quo singulos apices
 nota.

Possidere aliena convincuntur, qui conquistis uti 322
 nesciunt. Conquistum bonum sunt certa Tho-
 mæ K. Opuscula; nescimus autem illis uti, seu
 illorum usum in ullas communitates tam sa-
 cras quàm sæculares inducere aliqua majoris
 fructûs spe: sine omni comparatione istis Libel-
 lus de Imit. præfertur: communis consensus
 & sensus longè diversum in isto, ac illis gustum
 reperit, sentitque re bene gustatâ alium in illo,
 alium in istis auctorem. Ipsemet aliam Ope-
 ribus Thomæis (ut infra dicemus) approba-
 tionem adscribere non potes, ac rugatam jam
 ante 129. annos natam, concessam jam ann.
 1600. R. P. Sommalio; & velut tam senilem
 vultum erubesceres, illam non in facie Opuscu-
 lorum, loco conspicuo, sed in calce & ultimo

folio posuisti, ut non nisi sedulò volventium oculos incurrere valeret.

323 Hoc loco velim, bene ponderes c. 36. de R. 9. in 6. & c. causam 7. de præscript.; illud ita sonat: pro possessore habetur, qui dolò desit possidere; istud ita: præscriptionem non facit longa usurpatio. Quid sequitur? ex primo Thomam K. olim dolò possedisse, aliòve contractu in jus venisse; neutrum autem dici voles, neque poteris sine injuria Thomæ Kempen. Ex secundo sequitur, Thomæ nullum novum jus istis tribus à te præscriptis sæculis advenire potuisse, licet hoc tam diuturno tempore centeni, sique vis, etiam milleni Libros Imit. nomine Kempen. usurpârint. Quod enim initio est nullum, lapsu temporis non potest convalidari: initiò autem & adhuc Thomâ vivente erratum est, dum Libellus Imit. ab aliquibus Thomæ Kempen. à nonnullis S. Bernardo, à pluribus Gersoni, & à plurimis cuidam anonymo tribueretur.

324 Et verò, quid si Gersenistæ uti jure suo velint, & argumentum tuum è malè auspicata possessione procusum usque ad aniles metaphoras detrudant? Possessio sumitur à ponendo pedem e. g. in agro, & nomen accipit à rebus immobilibus: & alia est facti, alia juris illa est detentio rei corporis, animi & juris adminiculò; ista jus insistendi alicui rei tanquam suæ non prohibitæ possideri. Quando autem quæ-
non

stio emergit de auctore Libelli cujusdam, moles quæstionis devolvitur ad causam & effectum seu ad mutuam utriusque relationem, seu an effectus, hoc est liber potius hanc causam vel illam seu hunc vel illum auctorem respiciat. Vide verò, obsecro, quid est *possessioni* cum hoc *respectu* connexionis? Quis ab orbe condito auctor corporis adminiculò in possessionem libri ab alio compositi missus est? Quis auctor institit libro alieni auctoris *tanquam suo non prohibito possideri*? Quis Baldus unquam docuit fieri posse, ut Cajus pater Titii desinat esse pater Titii? Fieri potest, ut per errorem non amplius habeatur pater Titii, fieri autem nequit, ut reapse non sit pater: impossibile enim est, ut pereat relatio manentibus extremis.

§. XLIX.

Possessio Kempistica cum sua præscriptione, & præscriptio cum possessione rejicitur à Gersenistis.

Quid si Gersenistæ pergant dividere possessionem in *vacuam*, quando res nec animo nec corpore tenetur: in *non vacuam*, cum quis animo vel corpore rem habet: in *coloratam*, quæ habetur titulo colorato: in *veram*, quæ habetur titulo verò: in *aliam cum bona* 328

bona, & aliam *cum mala fide*: illam habet, qui inculpabili errore rem detinet, existimans se dominum esse, cum reapse non sit, & talis dicitur *possessor bonæ fidei*: istam, cum quis sciens se non esse dominum, perinde se gerit, ac si dominus esset, & talis est *possessor malæ fidei*. Advertis hîc te undique conclusum? Si *stabiliri* Thomas K. à te potuit in *possessione*, aliqua *possessionum* debet denominari. Etenim *possessio* in genere non est minùs ens rationis, ac *animal* in genere.

326 Sed utique non denominabis *possessionem malæ fidei*? poteris autem illam *bonæ fidei*? Uti-que, at malo tuo & totius causæ Kempensis: etenim illa non datur, nisi qui *inculpabili errore ducuntur*. Itaque probabis quidem Kempistas suam defendendô sententiam nulla culpâ obligari, sed hoc ipsum probandô probabis eos *errore duci* in determinando auctorem Libelli. *Possessionem titulô colorato* iterum non admittes, verô non potes: tum quia Gersenistæ omnes titulos nobis veros viles tanquam falsos rejiciunt: cum, quia si Thomæ K. conceditur *possessio*, ratio nulla apparet, cur non possit eidem concedi alius modus acqui-
rendi: sed alius non potest, ut n. 316. vidi-
mus: ergo neque *possessio*. Tandem ut *vacuam* ipse non voles, ita *non vacuam* nequaquam poteris concedere. Nam ubi Thomas K. unquam *animo vel corpore* institit Libro
de

de Imit.? Se subscripsit, ut amanuensem dederet, *per manus* &c. cum ille Gersoni, & anonymis adscriberetur, nec verbum opposuit; ipso defuncto, cum Libellus passim ferè sine nomine, vel cum nomine Gersonis describeretur & imprimeretur, contribules ejus neminem ausi sunt corrigere; quid igitur nos feri posterius conficiemus, nisi ex cæteris possessionis divisionibus aliquid roboris erudendum putes?

Restat *violenta & clandestina*; *civilis & naturalis*; addamus & *civilissimam*. Ad primam & alteram ipsimet cohorrescimus. Quis enim nostrum dicat, ut dicatur Thomas K. Libellum de Imit. *vi* aut *clam* possedisse? *Civilis & naturalis* ipsa suâ naturâ obnuntiat Thomæ nostro. Illa solo animo continuatur, etsi initiô per corpus & animum comparetur; talem habet absens, qui civiliter & animo suis rebus præsens est ubicunque sit: ista simul animi & corporis operâ acquiritur, & continuatur; talem habet rem occupans & retinens ut suam. At ain' quis similes eventus Thomæ nostro cum Libello Imit. intervenire vel intervenisse augurabitur? Ex utraque coalescit *mixa*, sed in idem recidens. *Civilissima* fit solâ legis civilis potestate absque ullo animi vel Corporis adminiculo. Sed quæso quid civili potestati cum sacra Critica? An deinceps satellite, lictoribus, & vi coactiva
opus

opus erit, ne calami Kempen. diffuant in injurias potestate civili coërcendas? id nobis non tantum honori non erit, sed etiam honoris detrimento.

328 Quid autem volumus ex residuis, ut ex *precaria*, *immemoriali*, *momentanea*, velut & ex *lucrativa* extundere? Sunt enim mera entia juris civilis, quibus in Critico judicio nullus locus esse potest ob diversissima sua objecta. e. g. *Precaria* conceditur ad preces, ut tamdiu duret, quamdiu patitur, qui concessit. Edic expediuntne preces causæ nostræ, ut dignentur Gersenistæ concedere tamdiu Thomam K. esse auctorem Libelli de Imit. donec id jus P. Pezius in sua *Bibliotheca* revocet? Nolo *immemoriali* inhærere: scis ab omni retro memoria Thomæ nostri causam vacillasse: neque momentum unicum dabo *momentanea*. Quid enim prodest nobis breviculo tempore retenta, si elapso momentō mox causâ cadat? Vide l. 1. C. si *momentanea* poss. fue. Appell. Par judicium feres de *lucrativa*, si legeris l. 2. ff. si quis *omissa causa*. Quid enim hætenus lucrati sumus omnibus nostris argumentis, dum nullum *efficax* esse probatur? Vix unus nostrum prodit; duo, plures etiam opponuntur à Gersenistis prodeunti. Gersenis causa defenditur in Germania, Gallia, Italia, Hispania, Hungaria, Polonia, citatur in Cathedris, editur in typis, laudatur in libris. Quantumcunque
lucri

lucri nostri speciem velis exornare, par esse nequit lucro Gersenistarum.

Nam (quod bene expendi velim) dum ipsi 329 contra nos agunt, id solum agunt, ut Thomam nostrum jure Libelli excludant; atque id haud infeliciter egisse tumet judica ex rationibus, quas afferre solent. Quis deinde sit Gersen, quid ad nos? Viderint Benedictini, ne suis Menologiis, Historiis, & Bibliothecis inferant errores, vel etiam Scriptores nunquam in rerum natura natos. Ex hoc errore detrimentis nostris nihil detrimenti potest accedere; litigent ipsi cum umbris, si velint. Quid hoc ad Canonicum Reg. eumque personæ privatæ munus sustinentem, nihil spectans ad Historiam Benedictinam undique Superiorum auctoritati innixam, & ex majori parte jam evulgatam? Quid igitur ad nos, aut quomodo non contra nos triumphantis specie proclamare? *Gersen est figmentum, nunquam fuit in rerum natura &c.* Id non magis ad nostrum, ac alios Ordines Religiosos spectat: cum illis nobiscum non sit controversia ulla, quis sit *Gersen*, an fuerit &c. sed Thomam non esse auctorem Libri de Imit. Christi. Et hoc an ne probare poteris ex ultimis possessionum reliquiis? non puto:

Non ex decretali, non edictali, non ordinaria, 330 non extraordinaria, non fiduciaria, non Capitulata. Quem criticorum Kemp. non teneat,

rear, destituárque omni fiduciâ sola hæc tam peregrinorum vocabulorum recitatio? Porro quo die, quo consule, quo iudice partibus ritè citatis *Decretum* vel *Edictum* emanavit nostrum Thomam Libelli certitudine morali esse auctorem? *Extraordinaria* nomine caret, jus nullum tribuit, ut & *Carbonaria* sic à Carbonio inventore dicta. *Ordinaria* quidem in foro civili jus tribuit, in Critico autem tam parùm, ac *Caperlata*. Nam ex *L. Aurelio ff. de liberatione legata*. est potius locus possessionis. Et si quis locorum nostro Thomæ suffragaretur; foret sanè Monasterium S. Agnetis, aut Monasterium Pödiken. at neuter est: de hoc patet supra, de illo patefacit ipse Thomas noster se per modum Amanuensium subscribens.

331 Jam verò scis in omni schola convincere argumentum à sufficienti enumeratione partium: partes enim sunt ipsum totum; proin quidquid de partibus omnibus, etiam de toto, & vicissim, affirmari & negari debet. Itaque hoc loco procedit Jus, & ex *Jure l. quæ de toto ff. de rei vend.* inquiens: *argumentum de toto ad partem in jure validum est.* Quidquid igitur dixisti & dixeris de facie *Scuti* tui deque prætenso, in quamcunque partem versa, *possessione*, nequit causam Kemp. firmare, sed potius infirmabit. Hinc sollicitè verti folia anxie visurus, an non saltem paulò meliora meos oculos subitura sint, Ac ut

in

in facie, sic & in postica diutiùs hærescere coactus sum. En tibi meæ coactionis causas.

S. L.

Posteriora , seu postica Scuti
Kemp. expenditur.

Vix charissime confrater deprehendi Scutum
tuum esse opus novum & ipso hoc anno
1728. fabrefactum, ocyùs memoriæ meæ oc-
currebat *Reg. 29. de Reg. Jur. in 6.* dicens: *pro-*
bandum est ab omnibus, quod tangit omnes.
Vix absolveras primam Scuti faciem, canis
triumphos sanè mirabiles, quia non tantùm
exteris, sed & nobis ignotos. Grandi pro-
clamatione promulgas in orbem, ut creda-
tur ubique, solo Scuti tui recentissimi objectu
antiquissimi roboris Gersenicam causam pro-
stratam jacere, non amplius redituram in cer-
tamen. In applausus victoriæ non tantùm
Europam, sed & ipsam invitam Ecclesiam tra-
his. Ut tibi, tam grandia canenti, haberetur
fides, debuisses utique litteris testimonialibus
provisus Poëana tuum turbare volentes refrin-
gendi potestatem ab Ordine sacro Can. Reg. ab
Ordinario, & Rev.^{mo} Præposito tuo postula-
re, ac interim, dum impetrâsses, tripudia tua
reprimere; ut ita honori publico Sacri Ordinis

Q
nis

nis nostri reverentiæ Revmi Ordinarii, tuorumque Superiorum observantiæ consuleres.

333

An ignoras *Conc. Senon. in decretis morum c. 33. Leonis X. constit. 12. inter sollicitudines?* ipsūque *Conc. Trid. Sess. 4. in decret. de editione & usu Sanctorum Librorum*, aliasque Episcoporum maximè nostri placitis Summ. Pontificum arctè inhærere volentis, evulgatas sanctiones? Hæ sic sonant. *Libri de rebus Sacris imprimi non possunt sine nomine auctoris, nec possunt retineri, aut vendi sub pœna anathematis, nisi prius ab Ordinario fuerint approbati.* Nota ab Ordinario: anne hoc tam necessario charactere tuum gloriari *Scutum* potest? Quid si Ordinis Benedictini affectuæ urgeant vim decreti, ac instent in foro competenti, ne triumphale *Scutum* tuum *retineri*, ne *vendi* queat? an non tunc præmaturi triumphi carmina tristi lessu claudentur, & forsan non tam brevè, velut opinaris?

334

Incomperta mihi dicis, corque meum tristitiâ complex: at invitus ago, tuque agor ut amore sic & metu. An verò non possumus Scuto remedium, nostroque mœrori solatium ex relatis decretis elicere? Videntur enim omnia loqui de sacris, non profanis Libris: penficulatiùs expende caput Decretorum: *Libri de rebus sacris &c.* Quæso, si te meque amas, preme hoc verbum *sacris*, ne cum Scuto tuo profaneris. Etenim neque mihi neque tibi finis ille sacer PP. Benedictinorum ignotus esse potest, cujus gratiâ Kempenses impugnent. Edictum,

derunt illi Historiam sui Ordinis usque ad annum 1117. atque adeò non multùm distantem à tempore, quò Gersenem vixisse dicunt. Quærunt igitur, an ex æquo ipse ceu legitimus Auctor Libri de Imit. amplissimi Campi Historiæ primò possit, tum debeat, tandem quibus argumentis orbi fidem facturis possit, & debeat inferri. Hæc argumenta nobis nondum constant, nemini autem potest non constare, quòd nostra argumenta conditoribus Historiæ Benedictinæ hactenus non satisfecerint, sic autem animo comparatis, ut cessuri sint ocyùs, si compererint veritatem. Arque hoc se debere ajunt antiquissimæ Religionis reverentiæ, cujus Annales nolint ullius mortalis gratiâ, merùve errore minimò scienter respergere.

Jam verò illam Officinam Spiritûs sancti 338
aperire, referre pro materiæ majestate summa fide, quæ divina pietas tot jam sæculis in illa operari dignata fuit; anne labor profanus est? Si autem labor est sacer, quomodo mater tam sancta pariet prolem profanam, nisi dicas P P. Benedictinos ad scribendam Historiam suam nullo veritatis divinæque laudis studiò accingised œstrò potius fastúque quæque corradendi veterum fragmenta, ex quibus aliquis igniculus inani gloriolæ possit excuti. Bene nòrunt illi Auctorem beneficiorum in Ordinem suum collatorum; quis illum in tot regna millenæque

Monasteria protulerit; quis dederit tot illustres Scriptores, Abbates, Episcopos, Cardinales, Summos Pontifices, Apostolos, centuriásque Sanctorum; nōrunt innumera alia dona, quibūs Annales exundant Benedictini, ex uno immenso Divinæ largitatis oceano fluxisse, sibi proin necessitatem indictam, ut tam munificum in rem Benedictinam Numen *adorent in spiritu, & veritate*, hanc ubique præ oculis habentes; illum non in unam virtutum, sed in omnem deferentes, maximè in humilitatem, idque toties, quories vident se giganteos Patrum suorum gressus, quantocunque studiō suo assequi non posse. Siquos verò nōsti ab hoc spiritu, & veritate, seu parū seu multū desciscentes; cogita de domo S. B. quod de tua cogitari vis, nempe Domum S. Bened. non esse meliorem *domō Domini.*

336 Sed Historiæ Benedictinæ miscentur multæ revolutiones, lites, rerum profanarum inventiones, bella quoque &c. Sic ita, sed omnia more, & fine Historiæ Ecclesiasticæ, cujus etiam titulum in hæc verba præfert. *Annales Ordinis S. Benedicti, Occidentalium Monachorum Patriarchæ; in quibus non modò res Monastica, sed etiam Ecclesiastica Historiæ non minima pars continetur.* Bella hīc non Alexandris sagō, sed cucullā indutis describuntur cælo expugnando, non mundo, conductis Dein si profana sacris, uti Conciliis, causis Ecclesiasticis

sticis, laboribus Apostolicis, pugnis cum hæresi vel schismate, obitibus in Ecclesiæ causa innumeris legationibus &c. contuleris; videbis illam guttulam aquæ tam profundo rerum sacrarum fluvio immissam, mox amissam.

Scis autem, & scire teneris legem *quod major 10. ff. ad munic. in qua deciditur: Quod major pars facit, omnes facere videntur: quia majus & totum æquiparantur.* Historiæ Bened. pars non tantum major, sed maxima, sacris insudat, sicubi civilibus, propter sacram. Quid igitur sumus viris justitiam sectantibus molesti, quasi nesciremus legem *Graccus 4. C. ad l. Jul. clarè decidentem: Quod iustè fit, pœnam non meretur.* Pœnam autem infligere videbimur toti orbi litterato, si Historiæ Benedictinæ Conditorum haud postremum voluerimus *infelicium* Scriptorum catalogo inferre. Verum quid ad ista redimus? Si demus Historiam Benedictinam Opus esse profanum, num Scutum tuum in hoc asylo diffugii statim sacrari valebit? prorsus alia nuntiabit Synodus Tridentina, cujus verba n. 333. citata sunt hæc:

§. LI.

Postica Scuti Kempenensis amplius expenditur; & num legitimè approbatum dici possit?

Regularium Libri præter licentiam Ordinarii re- 338
qui-

quirunt *licentiam Superiorum Religionis* : atqui *Scutum* tuum caret utraque : utramque tamen *Benedictini* jure requirunt ex tuismet verbis. Ais enim illos causâ cecidisse , proin triumphos adornandos *Kempisio* in ipso Romano *Capitolio* , cui abesse nemini liceat , nisi hosti *Kempistarum*. Acerba sententia ! quis eam tulit ? Tu mi chare , parùm cautè , & (ignosce confratri tui amanti) parùm catè. Inspice *legem qui jurisdictioni 10. ff. de jurisd. om. jud.* Lege sis : *Judex in causa propria , vel suorum , nemo potest esse.* Quid respondebimus , si *Benedictini* appellent ad *Ordinarium* ? Poterimus dicere illam sententiam , in cujus virtute tuos indixisti triumphos fuisse latam ab alio *Judice* ? At cur illum non exprimis ? Non audes : imò non potes , quia nemo alius (da veniam verbis) præter te partibus non citatis interesse habentibus sententiam ferre auderet.

339 Videris equidem tibi ex arcto utcunque dif-
fugisse ultimis duabus voculâs in *Scuti* faciem
conjectis : *Permissu Superiorum*. At mi chare ,
hoc non est pedicâs se extricare , sed intricare
quàm maximè. Miror , quòd in *Trid.* in quo
nemo peregrinus esse deberet , adeò sis hesternus
hospes. Quid doceris à *Trid.* editurus post-
hac libros meliores ? Audi patienter , & ob-
servanter tene. *Librorum approbatio ab Ordinariis
in scriptis danda est.* Quis autem in animum
inducat *Ordinarium Augustanum æquitatis*
tam

tam studiosum, voluisse tibi in patente folio *approbationem dare* suo sigillo & nomine munitam, sed in duas voculas restrictam? Si nomen in chirographo expressum fuit, cur omittitur in typo? si expressum non fuit, quomodo permissa impressio Scuti?

Scuti, inquam, in quo convellitur Historiæ Benedictinæ integritas, & Ordinis Bened. præjudicium agitur, qui in trahendo Ecclesiæ Augustanæ curru non fuit postremus? Rei monumenta cupis? in vicino habes in Monasterio Wessofontano, cui Episcopi Augustani complures in grati animi testimonium ob impensos labores varia argumenta posuere, quibus hodiedum in Archivio prostantibus oculos, si vis, commodare potes. Si verò velis teneri in vices Ordinarii successisse Censorem Librorum: redit quæstio, cur illius formula, nomen, locusque sigilli non apprimitur in Scuto? Sanè momenta rerum exegissent utrumque: ac à viro humanissimo repulsam timere non potuisti, minùs expensas. Novit enim Tridentini voluntatem & veneratur impensè loco cit. dicentis: *Librorum approbatio gratis danda est.*

Inquis: Scutum meum non fuit Augustæ approbatum. Scio hoc, idque ter magnificè tuo cum nomine repetitum lego: sed hoc ipsum miror, cur aliò volueris cum tuo Scuto migrare, qui videbaris Augustæ nihil invenire mali, quod timeres? No-

lim me in quæque secreta tui cordis intrudere: dabis tamen mutuæ charitati spatium & animum, ut mihi explices *c. 3. ex Clem. 1. de Rescriptis* dicens: *circuitus inutiles sunt vitandi*. Non intelligo peregrinantium ingenium, qui domi bonis abundant paratis, inhiant tamen ægrè foris parandis. Tridentina Synodus editores Librorum mittit & remittit ad Ordinarium, à cuius decretis absque gravi causa recedere neminem nostrum decet. Diutius non urgeo, dabis tamen veniam, si secundo interrogem.

342 Si placuit Angustâ & ab Ordinario recedere, cur non placuit Norimbergam accedere viâ jam 1723. quæsitâ, & tuæ *Novæ Philosophiæ Planetarum* inventâ, cur è solo patrio Coloniam usque secedere placuit? Causam tam sollicitè interrogandi ipsa mihi Colonia præbet, quæ in Conc. suo II. p. 12. c. 9. gravissimè decernit: *Libri imprimi non possunt, nisi prius revideantur, & approbentur*. Atqui Scutum tuum Colonix revisum, approbatumque fuisse nullibi apparet: ergo imprimi Colonix non potuit: ut posset, approbatio præcedere debuisset. Neque excusat absentia Auctoris, qui per litteras respectu similis negotii ubique locorum potest esse præsens.

343 Charissime, si Coloniam litteris potuisti penetrare in ædes Henrici RommersKirchen bibliopolæ, cur non in ædes Reverendissimi Censoris Librorum? aut cur Henricus, qui sumptus

ptus Scuto adpromisit nobiliter edendo, cur eidē non addixit operam, ut Conciliis tam Tridentino quàm Coloniensi conformiter approbaretur? Si Censor illud publicò dignum censuisset, approbationem *gratis* obtinuisses editionem non nisi magnis sumptibûs parare valens. Mirum, cur, qui aurum dedit & argentum, detrectârit chartam sigillatam sola humana salutatione vendibilem! Ais: editio mea est Coloniae approbata.

§. LII.

Num Scutum Kempense possit ullo titulo juxta Tridentini Sanctiones Coloniae approbatum dici?

ID equidem videtur: ast à quibus? à *Guilielmo Fabritio Noviomago Ap. & Archiducali Librorum Censore*, nec non ab *Adriano de Walenburch. Metrop. Eccl. Col. Presb. Canon. & Censore Librorum Ordinario*. Quando? ab illo an. 1600. ab isto an. 1660. ab illo nono Maij, ab isto nono Martii; atque adeò ambobus pridem mortuis. Quid autem mortui volent aut possint de Libris, Scutisque viventium testari? Cl. P. Pezius in Bibliotheca Ben. producet mirabiles Auctores Librorum, at horum nullum à mortuis scriptum, minùs à mortuis auctoritate

Qs

Episco-

Episcopali, nomine, suoque sigillo approbatum. Scimus varios libros à sanctis Cœlitibus laudatos, ac ipsos impensè celebratos Auctores; sed illorum nemo se formulæ juris adstrinxisse refertur, vel sua auctoritate permisisse, ut Libri vel imprimi, vel reprimi valerent. Quid igitur, obsecro, Guilielmus an. 1600. anno 1660. Adrianus testari de Scuto tuo queant an. corrente 1728. procuso?

345

Et siquid magnificè testantur, cur illorum formulas fortè tuis triumphis momentum non parvum allaturas nullibi profers? Lustravimus Scuti tui tergemina faciem, nomen tuum ter cum elencho antiquariæ laudis appressum, præfixum ipsis Libris de Imit. Christi adjecto colophone, ad cujus primam syllabam Gersenistis ambæ tinniant aures. Promulgas enim an. 1728 à te absolutum fuisse *Scutum Kemp. seu Vindicias VI. Librorum de Imit. Chr. novas, & primas ad Protographum excusas*. Hactenus orbis agnovit Libros tantùm quatuor, sicque datur effugio locus ad errorem calami, vel typogr. At chare mi, tua cum venia, quomodo tu fidem facies Gersenistis has Vindicias esse *novas*? Qui legerit *Informationem* tuam, jurabit illas jam esse quadrimas, ac ingressas esse annum ætatis suæ quintum.

346

Qui legerit *Heferum*, jam barbaras dicet, utpote jam ab *Hefero* sub an. 1651. procreatas. Etenim nec in *Informatione* nec in *Scuto* quicquam

quam *novi* refers præter *nova* nomina, & alias appendices secundi & tertii, quas an Critici probaturi sint, tempus docebit. Cur *primas* dicis? jam meditaris *secundas*? Expecta parumper judicium Universitatis Criticæ, num primæ placere queant: tum meditare tertias & quartas, & si placet, etiam centenas, ut nulla jam Librorum reperiantur armaria, in quo hoc genus Scutorum non fulgeat. Sed hæret aqua: *ad Protographum excusæ* cum majusculis litteris. Jubeor igitur quærere, num *Vindiciæ*, an *Libri de Imit. Christi* per archaismum intelligantur excusi?

Si primum ais, nescio quid aias: an hoc 347 solum? quòd charta tuamet manu scripta ex Pollingano Monasterio Coloniam usque in librariam officinam rectà sine ambagibus pervolârit, ne fortè per viam intercepta interpolaretur, & Scutum vim pateretur ab alicujus rudis didasculi stylo. At id utique ita fabricâsti, ut fortes terreat dignum armatæ & rogatæ Palladis opus? quis pumilus ausit accedere, ne dicâ vim inferre firmamento tam firmo, inque tot pugnis probato, quas triumphantis Europæ applausus excepere? Itaque inducor credere in Scuto tam *novo* rem *nova* ratione per *novum* archaismum geri, ut sensus v. g. sit iste. *Scutum Kempense, seu quatuor Libri de Imit. Chr. ad protographum excusi.* Atque hunc sensum, chare Confrater, si non intendisti, debuisti.

Quid

348 Quid enim prodest in re Critica millies majusculis litteris in integrum Parisien. volumen excrecentibus Libros Imit. *excudere*, si nunquam ad protographum excuduntur, errorque primus trahat secundum, hic tertium instar gregis ovium, quarum si una se in torrentem præcipitem agat, omnes in perniciem ruunt? Si autem illos ad protographum exegisti, edic, & dic, antequam tibi necessitas edendi *secundas* vel *tertias Vindicias* indicatur; quô vultu apparet illud protographum, refertne senem ante an. 1441. natum? Si potes id testari, tibi fide testor integerrima; bellum omne confecisti: in vomeres conflabimus enses: scutis ullis jam opus non erit, atque ipsum tuum superfluum. Nam memento Mabillonæ provocationis, quâ publica data fides est, omni lite decessuros omnes Gersenistas, si Kempistæ codicem unicum annô 1441. antiquiorem in judicio Critico probatum exhibere queant.

349 Grandis sanè liberalisque promissio, quæ fabrile tuum possit omnî molestiâ laboris liberare! Quid si autem tam facilem sponsionem exsolvere, & hypothesin publicis, ut ais, triumphis jam facilitatam non potes ad thesin reducere; cur mireris, si Gersenistæ pergant Scutum tuum discutere, an saltem probam approbatamque approbationem in illo reperire queant? Expectantibus tam justam quàm categoricam responsionem quid vis illis respondere?

dere? Ut approbationem quærant in fine Operum Kempen. Sed horum approbatio non est approbatio Scuti: & nec illorum approbationem in fine Operum reperimus. Horum enim finis clauditur *Cantico*, cui succedit *Index primus*, proximè *secundus*. Vis, ut post finem legamus alium finem, & sic in infinitum? Legimus quidem ad implendam mediam paginæ partem: *approbatio &c.* *Censura ordinarii &c.* Sed neutra, nisi nomine tenus talis est. En, ut munificus in Scutum tuum sim; rei momenta.

§. LIII.

Postica Scuti Kempen. ab ipsis Kempistis inspicitur, sed nihil in munimen causæ Kempisæ invenire valentibus.

Primum argumentum nobis suppeditabit Synodus Trid. sess. 4. de do. & us. sac. Libr. in qua expressè præcipit, *librorum approbationem in fronte libri esse apponendam.* Nota sis, in fronte. Quid ergo novi mysterii latet in fine libri, dum quæstio emergit de Scuto novo, ejusque approbatione? cur non collocatur pro jure procedrii ceu potissimum ornamentum in fronte, Lectorem arridens? cur sollicitè

licitè reponitur in finem libri, & post ipsos indices sub meticulosa cortina diligenter absconditur, quasi videre viderique erubesceret? quæ tanti causa ruboris inter festivos risus triumphi? An timet, ne, si in conspectum (ne dicam plausum) venire præsumat, ab Indice Trid. sibi silentium indicatur? Profectò in illo hæc ipsissima legimus præcepta, quibus nec syllabam addo. *De impressione Librorum* sic habet.

351 Nullus liber imposterum excudatur, qui non in fronte nomen, cognomen & patriam præferet auctoris: pondera, nullus. Pergit Index. Regulares præter Episcopi licentiam meminerint teneri se facultatem à Prælato, cui subjacent, obtinere. Pondera, teneri se. Quid sequitur? Episcopi advigilabunt summopere, ut in singulorum impressione librorum nomen impressoris, locus impressionis & annus, quo liber impressus est, in principio ejus atque in fine annotetur. Pondera vigilantiam indictam Episcopis summopere conservandam, & quidem in singulos libros imprimendos, ipsúmque locum impressionis! Nihil harum elegantiarum in tuo Scuto reperire valeamus. Id non auderemus dicere, nisi reverentia sacrosanctæ Synodi ad dicendum omnium bonorum veniâ, imò & gratiâ ad dicendum animaret: à calce ad caput pergamus.

52 Locum impressionis exprimis Coloniam. At quis Episcopus advigilavit, ut singuli editionis tuæ Libri ad formam Tridentini ederentur? Certè non Archiepiscopus Colon. id ipse non dicet

ces. Sed nec ejus Censor Librorum : illius enim illustre tuâque in obsequia *gratis* paratum nomen ne syllabâ quidem exprimis : Guilielmus autem & Adrianus jam mortui te nondum natô quid de arrefactis tuis judicare queant , num Trid. decretis respondeant, an in illa hinc inde delinquant ? Ac aliunde testes mortuos advocare probum signum est causæ non tam cadentis quàm ruentis , nisi ad miracula S. Fridolini refugere velis.

Et si cum utroque loqui posses, an hi summæ 353 auctoritatis viri suâ manu sigillôque probaturi forent tuam ante pugnas victoriam mirabilésque triumphos tota parte 1. institutos ? Quid dicturi forent ad p. 2. in qua Cl. P. Pezsius tam insolita ratione excipitur , ut necesse sit Libros erubescere ad Viri conspectum : si tamen ille vultum præferret, qualis in *Scuto* sculpitur ? *Partem tertiam* dicerent meliùs expensam à Rosvveydo ; *quartam* nihil evincere contra Joannem Gersensem ; *quintam* totam militare Gerseni : tum inciperent mirari , cur immemor obligationis, quâ tenentur omnes *Regulares* , ut præter *Episcopi* *licentiam* obtineant etiam *facultatem* à *Prælato suo* , tu ne verbulô quidem memineris *Revmi Domini Præpositi tui* ? Cur hîc filum longè aliâ ducis manu ?

Ne fortè tua *nova Philosophia Planetarum &c.* 354 in Labyrinthum incideret, volebas ante omnia tibi Ariadnem prospicere. Theseus tunc eras
ni-

nimum sollicitus. Quis enim Minotaurus in illa timendus erat, nisi *novitas* suomet situ facile veterascens, quin à quoquam Argei filio juguletur. At verò antequam buccinam Kemp. Triumphii inflares, necesse fuerat ex omni juris formula *facultatem Superiorum* allegare, ne simul omnes Gersenenenses Thesei ad insolitum cantum convolent ad arma, tripudium in castasin conversuri, quia immeritò irritati, fortè silentiò concoquentes amara fercula, quæ, michare, ante quatuor annos parùm cautus obsonator apposueras de te nil malè meritis, sed potius ad bene, imò optimè merendum paratis? Cur igitur hîc nullus Reverendissimus &c. *Albertus ad SS. Salvatorem Pollingæ Præpositus, Abb. Lat. SS. Theol. Doctor* apparet? An quia *orthodoxiam* tuam semel monstrasse sat est? hanc tibi gratulantur precanturque ad ultimum halitum Gersenistæ omnes; veniam autem dabis, si incuset chronologiam tuam, majorémque requirant à te erga Trid. Conc. reverentiam: illam 200. annis ab aureo sæcu'o trahis ad ferreum, & à Libello Imit. prorsus alienum: istam sanè pro jure suo mihi petere videntur, ut videant, qua auctoritate publicus contra se ceu palàm devictos & victos indictus sit triumphus. Quid æquius possunt Gersenenenses petere, quid pulchrius tui Superiores concedere, quid utilius tu impetrare?

Atque, charissime, non decet Canonicum 355
Reg. clypeos ab illis mutuare, quibus grex, &
prope dixissem, fex & lex in uno pretio sunt;
qui nulli noxæ ducunt, si libros sine omni Tri-
dantini formula divulgent. Vidi Illustr. Pig-
natelli Opus editum Cosmopoli, seu in civitate
mundi: similémne noxam merum peccatillum
politicum dices in orthodoxorum choro? Lon-
gè aliud filum ducunt orthodoxi Auctores
Trid. Synodi, prout par est, ex æquo studiosi.
Nos à canone nomen ducimus: si à sacrorum
Canonum orbita discedant alii, seu pauci, seu
multi; nostratium singulare decus erit, à semi-
ta Trid. ne latum unguem discedere, ut ita re-
spondeant nomina rebus.

Si autem ex me quæras, an non saltem P. Som- 356
malio concessa, & ad calcem Operum reposita
facultas imprimendi possit factum tuum utcun-
que excusare, repono tibi responsi locò volun-
tatem meam optimam: & hanc si ab omnibus
Scutum tuum librantibus emendicaveris; di-
cam te excusatissimum, & ipsa Trid. Synodus
excusabit Opus tuum. At mi bone! non vi-
vimus illa beata tempora, quibus pro lege boni-
tas voluntatis erat. Crede mihi, PP. Trident.
urgebantur ad evulganda illa de Libris edendis
decreta à gravissimis rationibus, non tantum
ab utilitate, sed & gravi necessitate dictatis, à
quibus proin nolim sub ulla spe bonæ volunta-
tis à centuriis Lectorum promissæ recedere,

præsertim dum agitur de jure tertii, velut in casu nostro, cui Gersenistæ totusque Benedictinus Ordo acerrimè resistunt.

- 357 Et hoc ipso, quia tibi negotium cum viris tam bonæ voluntatis erat; non oportuit inferre torturam voluntati tam bonæ nihil magis appetenti ac amicum pro veritate certamen, quò, inconvulsis animis, fervente mirum est, quàm insignes referantur veritati in Critica victoriæ! Vincit, qui vincitur; & qui sic victo palmam aufert, bis victor abit, de veritate, & veritatem edocto, & falsitatem dedocto optime, & de omnibus veritatem amantibus bene meritis. Hanc gloriam non debemus Ordini nostro dubiam facere, minùs invidere, aut præcipiti consiliò penitus auferre. Plura dicturo abrumpis verba, & magistraliter scire cupis, cur P. Sommalii licentia non possit prorogari in te: respondeo libens, & quidem

§. LIV.

Quid requiratur, ut licentia jam olim data queat in secuturas editiones prorogari?

- 358 Iò **Q**uia non est posita in loco Legibus Trid. designato, in fronte Libri, sed sub ipsis calcibus. Et quæso, ne refugias ad exempla con-

contraria, bonis ut imitationem, ita malis execrationem paratura. Ergone malum sit dignum execratione supposititiam approbationem ad calces damnâsse? erit, si contra Trid. Synodum; non erit, si Tridentino non repugnat. Quomodo hoc scire possum? ex Legibus & exemplis probis & probatis: horum unicum si dederò, alia multa sponte tuos incurrent oculos, & undique tibi satisfactum esse dices. An. 1665, sub patrocinio Joannis Ludovici de La-
loô Patres Soc. Jesu tertius typis subjecerunt in-
signe Opus Joann. Eusebii Nierembergii *de*
Adoratione in spiritu & veritate quatuor approba-
tionibus cum Summa privilegii in calcem reje-
ctis. Hic nihil contra Trid. decreta peccatum
est. Nam ediderunt eundem librum pridem
impressum, omnium judiciô probatum, ne ca-
pite quidem unico novis typis adjectô.

At quid? si quis alius è Soc. Jesu hunc librum
auxisset, aut in ipso libro repertum fuisset pa-
rergon juri tertii, etiam putaritiè tantum, con-
trarium; an sapientissimi viri veteribus Franci-
sci Aguadi, Guilielmi de Wael, aut Didaci de
Campo, vel Augustini Nunnez Delgadillo ap-
probationibus contenti, abstinuissent novis; &
si novas contexi jussissent, ad calcem damnâs-
sent? Nequaquam. Causa namque nova ve-
luti novum reposcit judicium, ita & novos te-
stes veritatis. Jam verò chare mi, tu editioni
P. Sommalii affixisti *Scutum* novum in jus ter-

tii triumphaliter jactatum : ut igitur sciatur, quo jure id factum sit, Legibus Tridentini parere debebas. Sicque

360 Respondeo secundò, præoccupans objectionem tuam, dum ais, P. Sommalium esse Kempistam, virumque partes tuas tuentem, & quaero : vel alia firmamenta in *Scuto* tuo profers, ac P. Sommalium, vel eadem ? *Eadem* non dices : quia vocas *Scutum novum*. Si alia, & diversa ; cur alia & diversa à Sommaliana, approbatio non præfigitur ? Et quaeso, quid optimus Samuel ex altero evocetur orbe ? quid respondeat jam anno 1619. æt. 85. piissimè defunctus Pyrhonissæ tuæ ? Certè *Scutum* tuum centies nostras revocatus ad auras nunquam probabit, non tantum quia in illo inveniret multa non satis proba, parumque probata ; sed etiam, quia in præsentis rerum statu Kempistarum castra sequi noller, & nequiret.

361 Noller, videns rem non jam amico calamò, sed militariter *Scutis* agi, triumphos ingentium cum vociferatione indici Gersenenfium exercitu ad insolentiam rei obstupesciente. Quæ sane omnia à viro modestissimo velut aliena fuerunt ; ita nimis præpropera suspectaque forent, an non ante pugnam victoria canatur. Quid enim ? excubes tu sub *Scuto* tuo, sed illi tuis clypeis nondum sunt exuti, neque deinceps exuendi, nisi meliore causa, meliore modo, & melioribus insignibus ab Ordinario commis-

sis in campum sub vexillo Trid. progrediare. Nequiret autem P. Sommalius tua castra sequi ex rationibus, quarum quasdam summa tibi fide allegabo.

Ipse negotio *ursa* intentus, & bona fide du- 362
ctus nihil aliud magnopere pensi habuit, ac ut exemplar Thomæum anni 1441. millenis mendis refertum quantocunque suo labore repurgaret. Nec admodum laborabat, an non fors alius à Thoma Kemp. foret auctor Libelli de Imit. Persuasus enim illius exemplaris subscriptione *per manus*, id optima fide putabat esse protographum. Hinc nullius alterius mentionem in munimentum causæ principalis facit, neque sollicitus de antiquiori, omne suæ molimen artis huic exemplari elaborando impendit, imitans, ut ipse fatetur, *Apellem, vel Polyctetum*, qui suis etiam absolutissimis operibus non audebant adscribere perfectum *fecit Apelles*, sed imperfectum *faciebat Apelles &c.*

At jam modò alterius aperta Liparæ scena 363
fuit. Non amplius laboratur in emundando Codice anni 1441. Thomæo, sed in emendando propylæo totius Libelli de Imit. cui Thomam K. ceu legitimum auctorem adscribi non posse gravissimis argumentis Gerseniistæ contendunt, quorum ille notitiam nondum habuit, nec habere potuit, aut certè non necessariam existimavit. Nihil enim scivit de Codice Aronensi, nihil de ponderosis Gersenenensium

argumentis. Si proin forsan alius excusari non potest ; ipse omnem excusationem meretur. Vir enim erat spiritu S. Ignatii plenus, ab ipso in Soc. Jesu admissus, ipsi percarus, avidissimus piorum libellorum, nullius rei desiderio flagrantior, ac ut cuique fideli viatori unum aliquem similium libellorum veluti fidum Achatem ad latus & usus perpetuos collocaret, vir in eruendis castigandisque sacrorum Auctorum scriptis diu multumque versatus, nihil autem admodum sollicitus, an Opera, quæ vel eruisset, castigassetque legitimis Auctoribus rectè adjudicasset, interim pro suo morum candore contentus probabili manuscriptorum argumentò, donec probabiliora rei momenta proferrentur ab aliis, illis parere paratus.

§. LV.

P. Henricus Sommalius bona fide procedens pro meritis suis excusatur.

364 **A**Tque hanc laudem P. Sommalio nemo potest invidere, nisi quem latent Opera ab ipso in lucem prouta. En eorum syllabum.
 1. *Thomæ de Kempis Opera* ; 2. *B. Anselmi de Excellentia B. M. Virg.* 3. *eiusdem Similitudinum Liber, & Epistola* ; 4. *Jo. Trithemii Abb. Commentarius in Regulam S. Benedicti* ; 5. *D. Aug. Libri Conf. Medit.*
 Solilo-

soliloquia, Manuale ; 6. *Divi Anselmi Cantuar. Archip. Tractatus de 14. Dotibus Beatorum* ; 7. *Alberti M. paradysus animæ* ; 8. *Thomæ de Kempis de Imit. Chr. Libri quatuor* ; 9. tandem *Fasciculus divini amoris atque devotionis*. Jam ex his novem Libellis complures non sunt partus parentum, quos ipse consignat, sed prorsus aliorum, veluti secundus, tertius, & sextus ; idque, si vis ita, paucis evincam ex P. Gerberone.

Hic scholæ Criticæ illustre decus, auctoritate 365. Congregationis S. Mauri jussus edere Opera S. Anselmi pro injuncti officii ratione debebat certa ab incertis separare, nihil dare affectui Mariani Doctoris in hoc puncto, omnia verò veritati. At evoluto totum Gerberonis Opus, & nullum ex illis sex Opusculis invenies : non illud *de Excellentia B. V.* cujus ne titulus quidem inter dubia occurreret : *Tractatum de 14. Dotibus Beatorum* neque nominatum reperies : inter prætermissa quidem invenies *Librum Similitudinum*, at S. Anselmo abrogatum, & vindicatum Eadmero. Quæres, quâ percitus irâ P. Gerberon tantam stragem inter Opera Anselmina voluerit edere ? Erras mi bone ! Non stragem edidit, sed specimen eximii Critici, egregiam messem faciens veritati ; quæ una S. Anselmo cùm sit charior, ac mille Opuscula, plus illum honorat, qui abjudicat ipsi falsos partus, quàm qui eosdem adjudicare conatur : quin iste potius S.

Archipræsulem inhonorat, proprii (quantò magis alieni?) fugientissimum honoris.

- 366 Gerberon, inquis, saltem debuisset homines in bona fide relinquere, donec de Anselminis Operibus lis moveretur. Erras toto cælo, si sacræ Criticæ majestatem intra cancellos *c. consultationibus 19. de jure Patronat. aut l. bona fides ff. dep. vel c. 1. de præscript. in 6. aliarumve legum constringis, quibus dicitur: ex sola possessione cum bona fide acquiritur jus: item. bona fides in contractibus est servanda: vel, in præscriptionibus sufficit bona fides: similiùmve dictorum, quibus Principum auctoritas in subsidium humanæ fragilitatis vim tribuit obligandi. At ubi loquitur veritas, quæ non nisi vera fari potest, nihil bonæ fidei tribuitur, etsi fictione juris verissima videatur. Memineris Burii, Baronii, Canonico-rumque Scriptorum: nihil in terris sanctius, & majus habemus, ac Sedem Pontificiam, & Sacram Scripturam: at quàm illi sine personarum acceptione perperam gesta recensent! Vigilanos fastus, Marcellinos lapsus! hi adulteria Davidis, & mille talia, licet ipsam Dei-Hominis Genealogiã ingrediantur.*
- 367 Hoc spiritu flagrans P. Gerberon extimuit nullam noxam, sed speravit à veritate coronam, cum illustrissimam Opusculorum triadem ex S. Anselmi librario catalogo expungere aggrederetur. Jam commoda mihi altius animum tuum, ut capias, quod intimè capi velim.
- Hic

Hic vir est Gersenista ; nihil tamen movebatur auctoritate, licet sibi perchari, P. Sommalii : delevit *Tractatum de 14. Dotibus*, delevit *Similitudines &c.* quas ille tam grandi molimine volebat assertas S. Anselmo. Quid si Sommalius ipse vidisset expungentem Gerberonem, audiisset dicentem causas expungendi : an non sponte interrogasset ? Quid ergo mi Gerberonenses de *Opusculorum meorum ultimo*, seu de *4. Libris de Imit.* quos Thomæ Kemp. adscripseram ? An hi æquè sunt Thomæ K. abjudicandi, ac *Tractatus de Dotibus Anselmo* ? Videor mihi audire respondentem.

Ommino mi Sommalii, & non æquè, sed multò magis. Dicam causam ex millibus unam. Diceris *Libros 4. de Imit. ex autographo Auctoris recognitos typis edidisse.* Quid Codicis intelligi cupis per *autographum* ? Codicem per Thomæ K. manus an. 1441. in monte S. Agnetis descriptum : & hunc ex centenis erroribus repurgavi tantum laboris haud subiturus, si correctiorem nancisci potuissem. Unde vocavi autographon. Sed mi Reverende Pater sic, etsi verum loquens, loqueris contra omnes Kempistas : ni deferas illos, defereris ab ipsis. Hi namque viri modernis temporibus in angustias redacti Thomæum autographon reponunt jam in annum 1420. jam in annum 1418. quin & in annum 1406. & dum varii varias ingrediuntur vias ; nemine deviare volente fit ingens in civitate contradictio.

Qui natalia autographi in tempora anteriora protrudunt, inveniunt Thomam K. scribendis suo Marte libris nondum aptum: qui operiuntur illum in posteriora tempora regressi, e. g. in tuum annum 1441. aptum & imitationis studiô tandem aptatum ad componendum; convincuntur ætate codicum hunc annum luculenter antegressorum. Mediam tenere viam non licet parili à tergo & fronte imminente periculô. Quare si in criticis castris coronam mereri cupis, ita tibi standum est pro Thoma K. veluti ego steti pro S. Anselmo, & illius nomen in Libris de Imit. expungendum est, sicut vidisti à me expungi nomen S. Anselmi in Opusculis supra relatis.

369 Charissime Confrater, intuere *Scutum* tuum. Nulla vides id Ordinarii probari auctoritate, quomodo probabit P. Sommalius, ut placeat Kempistis, qui deserit Kempistas, & à plerisque Kempistarum deseritur, ac ille, & isti pro suo jure sibi rectè facere videntur? Et verò persuadeatur à me P. Sommalius, ut approbationem suam tibi gratis commodet; non tamen audebimus illam juxta Trid. formulam in fronte collocare. In illa namque dicitur P. Sommalius à Fabritio *Opus Thomæ à Kempis à mendis quàm plurimis repurgasse, & ad autographa restituisse.* Quid ista proderunt in Scuti commendationem? Exemplar enim quàm plurimis scatens mendis quomodo dici potest autogra-

graphum? & autographum quī *mendīs* scaterere potest, & *mendīs*, uti supra diximus, merum descriptorem, nullum auctorem arguentibūs? Sicque Fabritius anno 1600. probans editionem, satis apertè reprobat Thomam K. nostrum, eūque negat Libri de Imit. auctorem. 370

Dum enim loquitur de *autographis*, de aliis testari non potuit, ac quibūs P. Sommalius est ulus: *repurgans* autem ipse Librum Imit. utebatur illo anni 1441. nihil conducente, sed potiùs nocente causæ Kempistarum: ergoneque Fabritius conducere poterit; minus alter Adrianus, qui non nisi nudissimam potestatem typi permittit, nullam aliam allegans causam facultatis à se concessæ, quàm quòd *Tractatus præfati multoties diversis locis cum licentia fuerint editi.* Nullā prorsus factā mentione alicujus examinis Critici his editionibus præmissi. Novimus autem omnes editiones centies repetitas in critica nullo pondere valere: tum quia typothetis nullus potest esse locus standi in judicio Critico; cum quia in Critica nullus locus dari potest *possessioni, vel præscriptioni.* 371

Quare nihil jam reprobo, sed probo consilium tuum, quò decrevisti tam *Guilielmi*, quàm *Adriani licentiam* ad infimam Operum Thomæorum fimbriam rejicere, ut ita vix ullius Argi pateret oculis, ne si in fronte Trid appareret, verteretur, vetustate sua sæculari, libro recentissimo præfixa apud æquos rerum æstimatores.

res in derisum, viderique possit vis utrique illata ad approbandum *Scutum* mirabilis temporis inaudito miraculo. Etenim uterque jam erat mortuus annis, quibus tu nondum *Scutatoris* nomen habere poteras, imò neque natus eras. Quis autem prober Opus hominis primum post aliquot decennia nascituri? Hic opus esset vaticiniis prophetarum, quorum exegetes maximis Sanctis, Sanctorumque capiti Christo mecum reservare voles.

372 Sanè me persuades; sed, ut per parentes non tam querar, quam quæram cur me Polycrates ferè semper vocare solet *scutaterem*? Facit id ex nulla mala, sed (ex ore ejus mutuo verba) optima fide. Ait enim in schola Kempistarum jam pridem invaluisse antonomasiam sumentium nomina ab Opusculis suis: sicque volunt dici à *Vindiciis Kempensibus Vindices Kempenses*, à *Vindiciis Vindiciarum Vindices Vindiciarum*; taceo plurimas similes nomenclaturas, à quibus non ausus ille recedere, te, mi chare loquens de plena *Informatione* tua vocat *Informatorem*; agens de *Scuto* *Scutatorem*, tuum secutus exemplum, appellans illum à sua *præfatiuncula præfatorem*. Addidit verò mihi, quòd si tu illam *Scutatoris* antonomasiam velles fraudi ducere, sibi deinceps curæ fore, ut illà sedulò semper abstineat, modò ipse memor parcemiæ: pares pari jure gaudent, vel c. 20. innotuit de elect, quo dicitur, par in parem non

non habet imperium; Polycrati nullum cognomen affingat, velut ipse nullam addiderat Scutatori. Et hæc quidem de nomine *Scutatoris*, quid autem de re, seu ipso *Scuto*?

§. LVI.

Totum Scutum Kempense breviter discutitur.

SI meum exquiras consilium, in fronte, seu 373
prima parte pag. 4. & 5. suadeo abstinendum esse à vocibus triumphantium. Nam nemo (ut ex l. qui jurisdic. 10. ff. de jurisd. om. jud. nôsti) *Judex in causa propria, vel suorum, nemo potest esse.* Expectemus Pœana, non obtrudamus: penès Lectorum Judicium, vel Judicum sententiam esto, num vicerit Scutator nullo amplius Gerlenistis relicto respondendi locò. Umbo, seu pars secunda videtur nimis fragilis, & sæpiùs argumentis Gerlenisticis pertrusa. Lacunar, seu pars tertia parit invidiam non tantùm Gerlenem, sed & Thomam K. defendentium, cùm inconstantiae nota viris gravissimis sine sufficienti causa impingitur. Circumferentiæ *Scuti*, seu pars quarta, cui probari poterit sensum tuum, mi chare, induto?

Hoc enim locò expendis argumenta contra 374
Joan-

Joannem Gersen, quem purum nihil esse cupis, idque persuaderi per orbem. Mirificum autem Aristotelis opus esto, quod sit nihil, possint tamen de eo affirmari, negari proprietates. Sanè prorsus aliter argumentatur n. 51. illustris Trivoltiensium criticus, quem tamen in causæ tuæ patrociniū assumis. Inscriptio tandem Scuti, seu pars quinta, quam *moralis certitudinis* coloribûs effulgere faris, placebit Criticis, si argumenta Gersenensium *majoris certitudinis* infirmare valebis. Sed hîc indicitur Herculeus, cui magis propulsando, quàm perferendo *Scutum* fabricari malim, labor. Argumenta, quæ subin cursim & per discursum inferis, nescio num *Scutum* totum non inverrant: exemplum unum alterumve affectûs tui gratiâ producamus: primum esto stylus.

- 375 Thomas K. in c. 16. vitæ Grootanæ Sic. [Hæc pauca de pluribus & magnificis actibus Ven. M. Gerardi pro ædificatione præsentium & futurorum fratrum nostræ Cong. sint dicta ad laudem Domini nostri JESU Christi. Peto autem veniam mihi dari pro omni (NB.) errato, & sermonis defectu; quia imperitiam meam agnosco, & fraternæ correctioni humiliter me subjicio, gratiæ Dei tribuens, quidquid boni hîc scriptum invenitur.] Ita ille. Ubi verò Auctor Imit. unquam talia in ullo suorum 4. Librorum præfatur, etsi dicturus de longè *magnificentioribus actibus* virtutum? ubi

ubi dicta sua dicendave restringit ad *unius Cong. edificationem*? ubi unquam petit *veniam pro omni errato*? ubi exaggerat *imperitiam* suam? ubi unquam aliquid, etsi summa mysteria, arcana difficillima Theologiæ mysticæ pertractans, aliorum *subjicit correctioni*?

Nempe ille altiori spiritu agebatur, qui non 376 nisi *correctissima* dictare poterat faciens *imperitos* peritissimos. *Ædificandis* totius orbis moribus loquebatur, & opportuna non uni *Congregationi* tantum, sed saluberrima omni collectioni hominum. Nullo *errandi* metu agebatur secutus ubique magistrum, qui erigit *elisos*, & per sese *corrigit errantes*; magnificentiâ & varietate rerum, quas in singulis capitibus affert, transcendit communem scribendi modum, succumque præbet nullibi aliorum librorum reperiendum. Si Thomas K. noster auctor libri foret; crede mihi, non uno loco hac similive formulâ præfatus fuisset.

Mortuus est anno 1384. quô ego eram quin- 377 quennis puer, Gerardus Groot ingens Diacorum decus vir spiritûs magnâ sanctitate præditi, quem velut hæreditate visus est accepisse D. Florentius an. 1400. in profesto Virg. annuntiata defunctus, quem utpote Dominum meum quoties in choro stantem vidi, licet ipse non circumspiceret, præsentiam tamen ejus ob reverentiam statûs ejus metuens cavebam aliquid fabulari. Nam ego tunc temporis cum aliis scho-
lari-

laribus chorum visitare (frequentare) consuevi; sicut injunctum mihi fuerat à magistro Joanne Boëme, qui scholas & chorum strenuè regabat. Ambo tam Gerardus, quàm Florentius erant cælestes fistulæ reformandis moribus aptissima carmina canentes. Quàm dulciter eorum dicta non exterorum tantum, sed etiam (& maxime) nostratum auribus insonuerint, vel inde pater, quòd eorum aphorismis nostra Windesimensis Congregatio videatur jam modò regi, sicuti visa fuit ex iisdem renasci. Itaque ne tantæ rei pretium possit oblivione præcoci perire; constitui hunc de *Contemptu mundi* Libellum eâ ratione contexere, ut illorum documenta eo loco modòque reducantur in memoriam, quò illi viventes celebrare solebant.

- 378 At verò nihil simile repereris (ne vestigium quidem) in Libris de Imit. Christi: eorum igitur auctor non Thomas K. sed alius ab illo dicendus erit. Thomæ K. verò fuisse consuetudinem præfandi pater ab inductione omnium Opusculorum faciem Libelli de Imit. præferentium. Incipiamus à fine. In To. 3. f. 114. leges: *Prologus in vitam B. Luduvinae*. Describitur septem Ven. virorum vitas f. 74. præmittit: *breviter transibo, ne tedium generet lectori sermo prolixus. Nec quæras in verbis ornatum, sed ædificationem morum in humili conversatione devotorum.* Clarius f. 68. *Prologus in vitas discipulorum*

lorum Domini Florentii: & f. 33. Prologus in vitam Revdi. D. Florentii, devoti Presbyteri, & vicarii Ecclesie Daventrien. Pag. primam cit. Tomi sic signatam reperies: Prologus in vitam Ven. Magistri Gerardi Magni, vulgariter Groot. In T. 2. f. 226. Libellus de Solitudine sic inchoatur: *Præfatio, in qua Solitudo commendatur.* Tum f. 188. *Dialogus Novitiorum* sic incipit: Prologus colligit &c. Regressus f. 76. invenies epigraphen: *Vallis Liliorum.* Prologus in Libellum, Pagina prima præfert hunc vultum: *Soliloquium animæ.* Prologus in Soliloquium.

§. LVII.

Thomas Kempensis tam initio, quàm in fine suorum capitum demonstrat se non esse Auctorem Librorum de Imitat.

ITa regressi deferimur ad caput primum Libri de Imit. sed sine omni præfatione velut ex alto Numinis imperio cœpti. Quæ est causa diversitatis? diversus auctor. Neque dicas, etiam Coneionibus & Sermonibus nullum præfigi Prologum. Quô namque jure id dicis? Lege T. 1. paginae primæ folium, & mox oculos incurret Prologus in Sermones ad Novitios Regulares in quo se Thomas K. Fr. Peregrinum

379

vocat. Sicubi verò Opusculorum præfatio non invenitur, videbis id vel brevissimum esse aut nullius prologi indigum: neutrum autem dicere potes de Libris Imit. sat prolixis; quorum ultimus Cultoribus SS. Eucharistiæ compositus est, in quo tractatur de unione cum Deo, quæ sit per susceptionem sacre Eucharistiæ; Liber III. agit de vita illuminativa; in Libro II. progressus & terminus vitæ purgativæ declaratur; tandem in Libro I. initia vitæ purgativæ traduntur.

380 Lege sis *Methodum Practicam* Constantini Cajetani, in qua sapientissimè hac de re si disserentem audieris, incipies mecum mirari, cur Auctor de Imit. in tanta fecunditate, quin etiam in tanta (veluti videri poterat) necessitate præfandi, præfationem tamen ne verbò quidem unico attingat; & occurreret animo mox altus Panormitani Theologi de Libris Imit. conceptus sensus, dicentis, rem in illis gestam esse more quodam Scriptoribus canonicis consuetudine absolute sine præfatione incipientium. Vis in re aperta exempla? Ipsus ad Sacram Scripturam. Quanta Dei creatis Moyses, Dei redimentis Isaias, Dei miserentis Jeremias, Dei sanctificantis miracula narraturi sunt cæteri prophetae! sed quibus sub præfationibus? In principio creavit Deus cælum & terram: visio Isaia: verba Jeremiæ: Ezechiel dicendi filium capit à particula copulativa &. Et factum est.

Hoc sanè spiritu non agebatur Thomas K. 381
 sed communi more Scriptorum suo Lectori
 cupit præmissâ præfatiunculâ in vicem facis
 prælatâ innotescere, imitatus Auctores, quo-
 rum Opuscula describebat in suos suorumque
 usus. Nam, ut ex dictis patet, etiam dubia,
 dein in Thomæum catalogum recepta Opu-
 scula præfatione non carent. Jam verò, quod
 hic diximus de initio Opusculorum & superiùs
 de Inscriptione capitum; dicere possumus de
 fine tam capitum, quàm Opusculorum. Af-
 ferrem tibi ejus rei singula exempla, nisi pro-
 lixitate mea timerem pro rosis spinas afferre.
 In Concionibus & Sermonibus thesis ad ocu-
 lum patet.

Primum Opusculum soliloquium animæ sic 382
 finit: *Gloria tibi sit sancta Trinitas, æqualis una
 Deitas, & ante omnia secula & nunc & in perpe-
 tuum Amen.* Ubi in Libris de Imit. similem
 apostrophem invenies? Hortulus Rosarum sic fi-
 nit. *Deo laus, nunc & in æternum. Omnis spiri-
 tus laudet Dominum. Amen.* Vallis Liliorum
 sic: *Date ipsum mihi, & sufficit animæ meæ. Domine
 Deus salutis meæ. Amen.* De Disciplina Claustra-
 lium sic: *ubi Christus est in gloria Patris, per æter-
 na secula regnans. Amen.* Vitas discipulorum
 Domini Florentii f. 113. claudens, ita loqui-
 tur de sui fine laboris; ut Deo ampliùs placere
 possis, qui humilibus semper dat specialem devotio-
 nis gratiam, & post præsentis vitæ laborem bene

exercitatis gloriam sempiternam. Amen. Porro perpetuò redit consueta clausula, *amen*, etiam (præter aliorum morem Scriptorum, non tantum Auctoris de Imit.) in epistolis, ut vides in 2. 3. & 4. Atque id paulò solitiorè videamus oculò.

383

En f. 211. hymni, f. 189. Orationes, f. 113. Vitæ discipulorum, f. 280. Ipir. cantica passim, f. 276. vita boni Monachi consuetò *amen* clauduntur: à f. 258. ad 276. quoties idem colophon redeat, mecum miraberis. In *Manuali Parvulorum* ipsa capita, ut 11. 12. 14. & 15. hac notâ concluduntur, quæ & subnectitur *Enchiridio Monachorum*, *Recognitioni propria fragilitatis*, f. 131. *solitudini* f. 225. *veræ compunctioni*, f. 219. *Doctrinali Juvenum*, in quo c. 3. 7. 9. 11. & 12. in eundem vultum desinit. ut & *spir. Exercitia*. f. 208. *Dialogus novitiorum* f. 198. *Hospitale Pauperum* f. 187. notato ipsa capita, ut 4. 5. 6. 7. 8. 14. 16. 20. *Solus Fidelis Dispensator* f. 151. hîc exerrat; sed mox iste mos f. 150. recipitur in *Disciplina Claustralium*: omittitur de *tribus Tabernaculis* f. 130. redit. f. 108. in *Valle Liliorum*, repetiturque in variis capitulis, ut in 6. 9. 10. 12. 17. 22. 28. 30. 34. Perca percam f. 59. sequitur in *Hortulo Rosarum* duobus ultimis capitulis, magis in *Soliloquio anime*, ut lustranti patet. Ac ita jam iterum reducti sumus ad *Libros de Imit.*

Ast ostende mihi vel unicum in Libris Imit. caput simili formulâ clausum, nisi recurrat in fine precatiunculæ ritu Ecclesiæ claudenda: ipsi Libri, veluti secundus & quartus, quin etiam primus (in sincera editione Gerseni, in qua quartus hoc epiphonemate *Laus Deo* clauditur) hac nota carent. Si verò mecum progrediare, nec unicum quidem titulum tractari videbis, qui non per totum To. 1. Operum K. in eandem voculam *amen* resolvatur. Cùm igitur Libri Imit. æquè in hoc ac aliis punctis differant, tam in initio, quàm in fine, ac in ipsis mediis cursûque Capitulum ab Opusculis Thomæ K. tam certis incertisque; illis prorsus alius auctor præstituendus est, ac istis. Idque affirmamus præ oculis l. *illud* 32. ff. ad l. *Aquil. cum simil.* habentes, quâ docemur: *Ubi est eadem ratio, ibi idem jus esse debet.* Detur nobis eadem styli, & spiritûs ratio in Opusculis Thomæis, quæ se sponte prodit in Libro de Imit. Christi; & eadem facilitate Gerseni illum abjudicabimus, quâ S. Anselmo *Similitudines* abjudicabamus. Servabimus ad unguem l. *de pretio* ff. de publ. in rem actio, quâ jubemur non distinguere, ubi lex non distinguit. At lex, & grex, seu ratio, & auctoritas distinguit auctorem Libri de Imit. à Thoma Kempensis En causas asseri.

§. LVIII.

Scuto Kempensi nil plus devotio-
tionis, ac roboris inest.

385 **U**T me sincerè loquentem intelligas, sine, ut
c. *perpetuè de elect. in 6.* in memoriam re-
vocem: *verba sunt intelligenda cum effectu*: atqui
complura, non verba tantum, sed & senten-
tiæ tuæ rationes non possunt cum effectu in-
telligi: e. g. Tu vis Thomam Kemp. facere
auctorem Libri de Imit. quia in illo recurrit
aliquoties verbulum *devotus, devoti &c.* uti in
Thomæis Opusculis, visque hae voculâ al-
ludi ad Windesimenses, sicque notarum
characteristicarum potentissimam effigiare, ex
qua *morali certitudine* Thomas K. certus Au-
ctor agnoscat. Sed prorsus aliter Thomas
alter, Sanctus contra Kempensem; qui 2. 2. q.
82. 1. o. & 2. c. & q. 83. 3. ad 1. ait: *devotio est*
spiritualis actus voluntatis promptè tradendi se ad
famulatum Dei; magis ad rem cit. q. 82. 2. o.
ubi ait, *devotionem esse principalem actum reli-*
gionis virtutis. Et nota sis 2. 2. q. 83. 14. ad 4.
Qui semel, inquit, orat devotè, remanet
devotior per plures dies.] Sine, ut etiam
ex 2. 2. q. 171. a. 2. ad 2. & ex 2. 2. q. 82.
3. ad 3. aliquid opportunè producam utilis
do.

doctrinæ, quæ & moribus & huic loco que-
at ornamentum afferre. In primo loco sic ait.

Mens semel ad devotionem excitata faci- 386
lius postea ad devotionem pristinam revo-
catur, ideo ad hoc orationes crebræ sunt
necessariæ.] In altero sic. Devotio abundat
in simplicibus mulieribus propter humilita-
tem elationem comprimendô ; sed scientia
& quælibet perfectio subiecta Deo auget de-
votionem.] Devotos igitur dicimus illos,
qui se *promptâ voluntate tradunt ad famulatum*
Dei, & qui in hoc *principali actu religionis ex-*
cellunt. Ut autem Ecclesia tam præclaris
viris & mulieribus abundaret; semper Do-
ctores sacri, Concionatores, Religionum
Conditores egregiam operam afferre studue-
runt. Eum in finem S. Thomas effert fru-
ctus unius devotæ orationis *per plures dies* 882
permanuros; meminisse jubet, quàm facile
mens hac dote instructa *ad devotionem revoce-*
tur, & quanta sit inde devotæ & crebræ ora-
tionis necessitas, & quantum momenti ad il-
lam conferat *humilitas*, maxime *scientia*, &
qualibet perfectio virtutis Deo subiecta. Et hæc
quidem S. Th. Ang.

Paria Thomas K. & Auctor Imit. etsi modô 387
dispari: uterque contendit herbam tam nobi-
lem piorum animorum agro implantare, sed
successu fructûque diverso; uterque magna

cum laude, sed iste majori; utrique præbentur aures, sed isti promptiores. Sed quid inde sequitur in rem Kempen? Libellum Imit. esse à quodam Windesimensi compositum. Cur ita? quia in eo sæpè recurrit mentio *devotorum*. Sed quid tum? probatur enim nimium; ergo nihil. Ans. prob. Sequeretur S. Thomam Aquinatem esse Windesimen. Nam in ejus Summa, aliisque Operibus ejus longè frequentior devotionis mentio recurrit; & ipsi primi Thomæ K. magistri Gerardus & Florentius loquuntur de *devotis* & *devotione* ceu generali ornamento omnium fidelium, ne cogitatione quidem attingentes aliquam suæ Communitatis paronomasiam, vel notam specialem, quâ à cæteris vel fidelibus vel fidelium cœtibus dignoscatur. Idque probatur.

- 388 Thomas K. crebrò vocat homines sæculares pios *devotos*, ut liquet: sic c. 12. in Vit. Gerardi ait Joannem Brinkerinc *devotum clericum*: ac id ipsum c. 12. hac inscriptione signat: *De devotione ejus (Gerardi) in orationibus & divinis audiendis*; in quo pusillanimes consolantem sic inducit: *Rogabo pro vobis Patrem, ut non deficiat devotio vestra*: per hanc autem nullum cœterum hominum piorum intelligi liquet ex vita Florentii, qui primus illum primum post Gerardi mortem instituit. Idque infra patebit. Inde discas, quinam fuerint, dum cap. 14. à Th. K. Gerardus dicitur *multum fructum predicationis suæ*
pro-

protulisse, & devotissimos post se discipulos ac fratres in diversis locis reliquisse: fuere nempe sæculares, uti mox c. 15. Th. K. magis explicat, dum illum à Deo electum ait, ut per eum religio sacra (Christiana) refloresceret, & devotio (NB.) Christiani populi ad divini cultus studium, & observantiam (NB.) decalogi frequenter ejus sermonibus erudita incalesceret.

Etenim ignorare non potes Gerardum fuisse concionatorem regionarium, & concionatum Trajecti, Daventriæ, Campis, Leydis, ac alibi locorum. Jam Thomas K. harum concionum fructus recensens cit. c. sic pergit: *Benedictus Deus &c. qui accendit corda fidelium suorum &c. ut surgerent multæ congregationes devotorum fratrum & sororum, in castimonia vite Deo servientium, ex quibus nonnulla Monasteria regularium ac sanctimonialium seminarum initium sanctæ conversationis acceperunt.* Vides, ut devotio in sensu SS. PP. Theologicè generali, non speciali alicujus anomaliæ sumatur. Sic cit. loco dicuntur devoti quandoque in unam domum convenisse pro mutua exhortatione; quos dein Gerardus ad communem vitam animârit, & negotia devotionis impeditiva dissuasit, ne diabolo instigante daretur infirmis occasio recidivandi rursus ad pristina mala. Vides hîc omnia gesta, quæ geri videmus à piacularibus (a) concionatoribus Societ. Jesu: quantam ubique excitant devotionem, ac, quid

S s

non

(a) Buß = Prediger.

non agunt, ut illam in *Christiano populo* stabiliant. At quis in hac devotionis historia anconomiam venetur? unde miror, cur tu illam jam captam affirmare velis, inquiens omni probo *Christiano devotionem* in suo gradu esse tam propriam, ac homini esse risibilem.

§. LIX.

Priorem periochen magis explicat.

390 **I**dque luculenter ex ipso Thoma K. discas, qui c. 16. *Vitæ Ger. studiosos peste metûque mortis correptos devotos* ait. Simili formula loquendi sub titulo *de sacris libris studendis* vocat *meditationes Bernardi, & Anselmi horologium, de conscientia Bernardi, Soliloquia Augustini & consimiles libros devotos.* Ubi per transennam nota Thomæ K. nullum fuisse studium inquirendi in genuinos Librorum parentes. Quis enim Critices peritus admitteret S. Anselmo *Horologium*, & *Opusculum de conscientia Bernardi*, si Clarevallensis intelligatur? Certè neque Gerberon, neque Mabillon. Porro Thomas pergens suam thesin pertexere suadet n. 13. *ter inclinare a! verbum Iesus & Maria*: quo argumento? quia hoc habent Deo devoti. At soline *Windesimenses* sunt Deo devoti? Tum n. 14. incul-

car

eat *inclinationem*, quam ipse *incurvationem* dicit, quia, inquit, *est mirabiliter apta devotioni mentis*: & n. 15. *pacem venerabiliter, & devotè sumas*: & n. 16. *Nunquam velis alicui consulere, vel dicere, nisi devotissimo, vel juvare, ut ordinetur.*

At nunquid hæc omnia conveniunt cuique 391
pio Christiano, laico, & Clerico Religioso,
& sæculari: quomodo ergo specialia sunt Win-
desimensibus? Cur non reminisceris Legis 69.
*ex sociis ff. de pro socio docentis: commune quod
est, meum non est.* Sine, ut tibi ipse Thomas K.
hoc axioma ex loco generis statim in cap. 2. vit.
D. Florentii explicet, vocans domum ejus *adi-
tum pauperum, conventum Clericorum, instructio-
nem laicorum, refugium devotorum.* Viden', ut à
specie pergat *genus* devotorum, seu omnium pio-
rū? Et ne hanc paraphrasin spernere velis, Tho-
mam ipsum paraphrasten audi: Ex hac quippe
domo complures honorabiles & litterati viri
spiritum devotionis conceperunt.] An non om-
nium *honorabilium & litteratorum virorum* justis-
simas iras in caput nostrum devocaremus, si
nostris Windesimensibus solis præconia *honor-
abilium & litteratorum virorum* per antonomasiam
quærere auderemus?

Ac ut rem verbô evincam: Thomas K. hanc 392
nomenclaturam non tantum in illos viros;
sed etiam in *juvenes & virgines*, in viduas & quos-
libet pios, probosque fideles transfert. Lege
c. 8. 15. & 16, Vit. D. Florentii, Imò quæ-
cunque

cunque *devotioni* conquirendæ prodesse videbantur, more communi *Alcetarum devota* vocare solebat per synecdochen, uti c. 10. *devota studia*, c. 11. *devotum hominem* &c. Et c. 15. ipsos *devotionis* studiosos, seu pios *Devotarios*. Ut autem charissime Confrater sim liberalissimus in te, demus successu temporis *Windesimensibus* aliquam prætensæ *devotionis* vel *Devotorum* antonomasiam accrevisse, hæc tamen Thomæ K. ignota fuit. Jam sic.

- 39; Siqua foret argumento vis, antonomasia *devotorum* deberet competere *Windesimensibus* per excellentiam: sed his sic non competit; ergo nulla vis inest argumento. M. patet ex dictis & vita Thomæ K. min. prob. 1. Laus *devoti* competit Florentio, Joanni Gronde, aliisque hujus discipulis haud alio modò, ac quo tribuitur viris eximia virtute claris: ergo &c. Ans. prob. ex Thoma K. c. 14. Vit. Florentii, de quo sic: Optimus in moribus dignèque memorandus inter omnes *devotos devotissimus* Florentius nunquam otiosus voluit inveniri.]Pende omnes *devotos*, qui utique non omnes fuere in domo Florentii? secus etiam ille *leprosus*, de quo in c. 15. & qui *devotionis gratiâ* D. Florentium *accedere* solebat, *Windesimensis* fuisset, ut & illi *devoti pauperes*, de quibus Thomas in c. 16. nec non omnes *simplices*, & *devoti Christo famulantes*, de quibus in eod. cap. Sicque D. Florentius non jam exigui cœtus, & qui unâ
ejus

ejus domo claudi poterat ; sed amplissimi Ordinis parens in chiliades capitum diffusi dici deberet. Sed de tanti Ordinis amplitudine alium silet Ecclesiae historia, & de hac nihil Belgia referre potest.

Prob. 2. Quando Thomas K. *devotos vel devotionem* laudat, haud aliter loquitur, ac omnes boni ascetæ, qui omnes, uti volunt devotionem excitare, non possunt non eandem laudare. Exemplum ex millibus unum affero Clar. nostrum P. Josephum Zollerum. Hic eruditus & Marianus Auctor, quem Divinae Virgini loquens finem suis *conceptibus chronographicis* an. 1712. editis præfigit ? Ut inquit in ep. Dedic. *ad utilitatem & profectum quorundam* (NB.) *saltem devotorum tuorum non modicè conducerem.* Quàm dignum me risu diceres, si nomine *quorundam devotorum* quosdam Windesimenses intelligendos esse confirmarem ? præsertim si Clar. Zollerus pergat animi sui sensum declarare. *Obsecro*, inquit, [Regina immaculata, me illuminare] nunquam intermittas, ut in corde meo semper impressam videas manifestis characteribus *Religiosæ devotionis* (NB.) *purissimam* tuam imaginem. Hæc ille pro se ; jam pro suo Lectore. [Digneris insuper, inquit, Opus hoc meum adeò inflammare, ut quot in illo conceptus, in conceptibus paragraphi, in paragraphis lineæ, in lineis verba, in verbis apices ; tot sint flammulae, quæ accendant in cordibus, ac pectoribus legent-

legentium, *veram ac teneram devotionem*, erga tuam sacram, ac prorsus immaculatam Conceptionem.] Hæc ille, quibûs quid clarius. Attamen

- 395 Prob. 3. Hæc antonomasia non reperitur in ullo Historico res Ecclesiæ tractante : ergo à te in merum effugium confingitur operâ sanè nihil profuturâ. Ans. si probare queas, ero tuus ex asse discipulus. Quid habes, quod opponas ? Causam non frivolam interrogandi, cur Thomas K. viros, quorum Vitas scribit, toties vocet *devotos*, si nihil singulare referre volebat ? Responsio, mi Chare, in promptu est. Refert aliquid singulare ; quia laus *devoti viri* non datur, nisi viris, quos eximiæ virtutes commendant : refert aliquid commune, quia communis hæc laus est omnibus piis fidelibus, quos titulô *Beatorum* vel *Sanctorum* honorare non valemus. Cùm igitur Thomas K. neutrum nominis insigne posset ulli illorum tribuere ; ipsis *devotorum* laudem tribuere voluit, qua in Ecclesia Dei post *Beatorum & Sanctorum* præconium vix ulla, ut ex S. Thoma Ang. n. 385. intelleximus, major habetur.

§. LX.

Inscriptio Scuti Kempen. jure
optimo expungitur.

NEc in his verbis quidquam invitis auribus 396
excipere velis. Licet enim Molanus dili-
gentissimus, Sanctorum & Beatorum profe-
rendis honoribus quasi natus, sit Auctor: de
principe tamen Thomæ K. magistro plus in
suum Usuardi auctarium referre non ausus est,
ac breviculam hanc 24. Martii periodum: Flo-
rentius Presbyter, qui Fratres de communi vita insti-
tuit, Daventria obiit, cujus vitam scripsit Thomas de
Kempis. De cæteris ejus Sodalibus, quod publi-
cum cultum spectat, minus nobis constare vel
ipsusmet nōsti, vel certiora cupio edoceri.
Certè eruditissimi Bollandistæ D. Florentium
nostrum ad dictum diem penitus in prætermisso-
rum catalogum rejecerunt; cū tamen non-
nunquam etiam *Venerabilium* Vitas referant, uti
Ven. Ludovici Blosii Abb. Lætien, Ord. S. B.
Jam verò si patritiæ horum virorum in fidem
suam singularem diligentiam circa cultum San-
ctorum publicum recipientes nihil de hoc ulli
illorum unquam decretō etiam importunā se-
dulitate reperire potuerunt; quis fructus re-
spondebit inquisitioni exterorum?

Habes

397 Habes ergo charissime Confrater sat amplas causas, cur Thomas K. illos tantum titulo *Devotorum* honorârit; habebis autem ampliores, si me verumque amas, expungendi è Scuto tuo inscriptionem *devotionis*, & *devotorum*. Nec enim illâ quantumcunque Apellis artibus expictâ ad *devotionem*, vel *devotorum* laudem conruleris. Siquidem non meis tantum, sed etiam amicorum, quibuscum consilia mea communicaveram, oculis Scutum tuum tunc placebit, si eidem titulum *veritatis*, aut *fortitudinis* adscribere, h. e. *argumentis efficacibus* confirmare valebis.

398 Si autem id non vales, præstat Scutum ipsum in ultimo librarii armamentarii angulo abscondere, & siquid placet epiphonematis adscribere, *l. i. c. res inter alios acta, tertio non præjudicat* scribamus: *factum unius alteri obesse non debet*. Tu solus unicus Kempistarum victoriam Kempisio acclamasti: socium *facti* non habes: hæc igitur adumbratilis victoria causæ Gersenis obesse non poterit. Aut si tibi hæc lex non placet, scribe legem quoniam C. de her. & cap. quoniam, ut lite non contest, in quibus sic decernitur: *Facultas probationum non est angustanda*. Gerlenenses ad unius Scuti tui conspectum non ponent arma: volent scire, qua facultate sit indictus publicus à triumphus, & *facultatem probationum non angustio*rem petent, ac quæ angusto tuo possit Scuto circumscribi.

Quia

Quia autem video hanc tibi inscriptionem 399
displicere, forsan eliges *legem non dubium 5. C. de
legib. dicentem: Ea, quæ sunt contra legem, pro
infectis habentur.* At hanc legis istius auctori-
tatem Gersenenſes objicient Scuto tuo, in quo
multa *contra legem facta* fuere, veluti damnatio
C. P. Pezii sine Judice & judicio, Scuti procu-
ſio sine legitima Ordinarii licentia, captivitas
omnium, sine exceptione, Gersenenſium,
quos omnes indictâ causâ, nullo tecum un-
quam inito certamine proin ante omnem pug-
nam in triumphum ducis. Quis amabò te un-
quam impugnavit? Edic vel unius Gersenen-
ſis nomen: & tunc istud Scuto inscribe: at non
poteris edicere: itaque vel inscriptione care-
bìt; aut tandem te determinabis ad *c. in præ-
ſentia de prob.* cui sanè magna vis inest. Aie
enim: *dubia probatio non relevat probantem:* at-
qui Gersenenſes non nisi *dubias probationes* affe-
runt.

At muto sententiam: cave, chare mi, ne 400
ſcribas. Etenim Gersenenſes longè majori fi-
de totum hoc cap. *de præſentia* in nos retor-
quent. En causas. *Moralem f. 23. certitudinem* elice-
re volebas ex 70. testibus Thomæ nostro coœ-
vis, & ex stylo per ipsa 14. folia jactato. At mi
bone Thomâ K. adhuc superſtite jam dubita-
batur de Auctore Libelli, ac à longè pluribus
quàm à 70. viris: & illimet nihil probant, aut,
ut audisti, nil nisi probabiliter, & omnis hæc
T proba-

probabilitas eliditur à Gersenistis. Stylus rem magis involvit, & siqua in Libris de Imit. & Opusculis Thomæis invenitur similitudo, tota quanta fuit hausta è fontibus imitationis & descriptionis, atque huic mecum sereno animo diutiùs inhærere velis.

- 401 Domus D. Florentii, cujus Thomas K. noster discipulus erat, fuit officina Amanuensium. Audi ipsum Thomam cap. 16. Vit. Florentii. *Hic condoluit fame afflictis & pauperibus devotis, habitoque consilio cum fratribus suis quasivit optimum modum succurrendi egenis: Et qualem invenerunt? Respondet Thomas noster: Statuerunt ultra solitum tempus laboris unam horam adjicere quotidiano operi: quid operis illâ horâ facturi? aliquid describere, ut, quidquid illa horâ scribendô lucrarentur hoc integrè collectum provisorii pauperum tradant, qui dein id lucrum indigentibus fideliter ministret.* Pergit Thomas. [Hoc idem fecerunt in aliis domibus quidam fratres scriptores & officiales propriis de laboribus eleemosynam DEO immolantes.] Etc. 14. longè clariùs. [Igitur ars, inquit, scribendi libros, quæ clericis meliùs convenit, & quietiùs exerceri potest, à fratribus domûs ejus est maturiùs arrepta, & pro communi bono servando usitariùs introducta.] Quî autem ipse Florentius hoc opus promoveret, iterum Thomas noster [Florentius ne vacuum nomen gereret rectoris, sed in exhibitione operis officium sacerdotale

tale commendaret, dedit scriptoribus exemplum clarum, membranas pumicando, quaterniones lineando, & componendo.]

Cur autem ipse non scripsit? Responder 402
Thomas, *quòd minùs bene scribere sciret*, in præparando tamen aliis necessaria, quàm plurimùm scriptores adjuvit manu sua.] Atque id studium Florentius (ut ait Thomas) à Ven. M. Gerardo didicit & accepit, hoc diligenter observavit, cujus sententia fuit, ut nemo ad congregationem (aliquam) suscipi deberet, nisi qui secundùm B. Pauli dictum manibùs laborare vellet.] Nota *manibus*, ut intelligas, phrasi Kempensi scribere Libros esse describere, velut ipsemet mox confirmat. [Est namque, aiens, operatio sancta ad omnem spirituales profectum utilissima.] Hoc sensu etiam Gerardus c. 13. Vit. à Thoma dicitur *in scribendo scriba velox*, præcipiens, ut *libri sacre scripturae, & ad divinum officium pertinentes meliori stylò scribantur*, utique non ad Curtianas leges, sed ad legibiliores characteres exactò? hoc sensu fecit *sacre Theologiae libros à Scholaribus scribi*, quos attraxit colloquiis bonos, & pretiò remuneravit c. 9. vit. hoc sensu non solùm sacros libros perlegere studuit, sed etiam ex authenticis dictis Sanctorum nonnulla opuscula rogatu aliorum *stagitatus pro utilitate peccantium fideliter conscripsit, & edidit*, utique non typis, qui tunc ætatis in usu nondum erant?

403 In tanto igitur Libros describendi fervore quis existimet Thomam K. nostrum frigescere voluisse? Satis ejus hac in re non modicus ardor elucet ex Vita, nec non & Operibus valde vastis ab ipso descriptis, inter quæ numerant Gerseniistæ Libros de Imit. Quid illis dicemus, si nobis illud Jurisperitorum biverbium objiciant: *duo specialia non possunt concurrere circa idem*: atqui *duo specialia* styli sunt in Libris de Imit. & cæteris Opusculis Thomæis: ergo. min. vidisti fuisse probatam, quam etiam ipse Thomas confirmat, ubique cavens, ut illorum descriptor non Auctor habeatur. Sic igitur omnia nostra argumenta, si non everfa, dubia certè sunt, & quantumcunque velis illa *probare*, non tamen *relevabunt probantem*. Itaque non assensum tantum sed & beneficium mihi debes, quòd n. 397. monuerim, ut *c. in presentia de prob.* abstineres.

404 Quare si me amas, Scuto tuo legem generaliter *C. de Epis. & Cler.* vel ex jure *Can. c. cum cessante de appell.* vel *c. & si Christus de jurejur.* inscribe: *Cessante causa, cessat effectus.* Profectò cessat omnis causa triumphii. Vides, nec Germania, nec Italia, minùs ipsa Roma tuis præmaturis plausibus applaudit. Vin' sinceram rei causam? Victoriæ, quam tibi ante quatuor annos in *Inform.* gratulabaris, eodem tempore statim Roma non credidit, imò rejecit. Nam ann. 1724. Em. Card. Protector totius Ordinis Benedicti-

nedictini contra omnia Kempistarum molimina Romæ promissit omne prælidium. Quis autem unquam audiit victoriam cantari, quando arma virumque canit supremus Architallastus, nullas alias pacis condiciones admittens, ac quas *L. penult. § mulier ff. de prob.* suggerit: *Veritas pravalet, & illi omnia cedunt*: hæc sola Gersenenſes exarmabit, ut primùm eorum castra deseruerit; at non desinit illos sequi, sed pergit armare, genus armorum ministrans, quibus *Scutum* tuum par esse nequit.

§. LXI.

Concilium, seu prætenſum Judicium Eruditorum Mediolani *Scutum* Kempen, nequit firmare.

TAndem ad te revertor benevole Lector, 405 postquam prolixum discursum, quem amicus intimus & Concanonicus Reg. cum C. Scutore à n. 317. de Scuto ejus instituerat, haud sine mea tuâque non minùs utilitate, ac voluptate excepisti. Verè felix ille foret, si vera dicenti fidem, veritatique manus dedisset; sed Mediolanum diffugiens ad judicium eruditorum, ut *Scuto* suo stomomata chalybémque petat, operi suo firmamentum & ornamentum ex transalpinis provinciis accersurus.

Quid igitur in hoc iudicio contra rem Gersensem, vel pro Kempensi gestum sit, intellexisse juvat, ut autem ordine, necesse est aliqua eroremata præmittere.

406 Q. ergo 1. Quis fuerit delectus Iudex, ne fortè sint aliqui, quibus oriri suspicio queat, an non sit peccatum in l. 4. §. *hoc autem iud. ff. de dam. infect.* quâ decernitur, ut *iudex non impartiatur officium suum non requisitus.* Animo meo c. *judicet 3. q. 7.* occurrente, quo præcipitur, ut *Judicibus magis cordi sit veritas, quàm voluntatis obedientia*; videor mihi meritò dubitare; an non ille magis obedire Kempistis, quàm deferre veritati voluerit. Nam, ut rectè c. 1. *Dist. 23.* ait: *Judex in erroris labyrinthum intricando impingit, qui ante iudicat, quàm intelligat.* Quî autem ille possit merita causæ Gersenenensis intelligere, à nemine Gersenenfium informatus, & eorum nemini, ne nomine quidem, notus?

407 Ex c. *quoniam 5. ut lit. non contest.* omnibus noto, *Judex debet habere curam & diligentiam, ut salva sit rerum probatio*: at quomodo nostras probationes salvare valebit, cùm neminem nostratum, uti constat, citârit, audierit, paucis, nullam, ne minimam quidem probationem exceperit. *Judex* (uti c. *in præsentia 6. de renunt.* habetur) *non debet se applicare ad unam speciem probationis*: iste verò quòd se ad unicam applicârit, fatetur ipse Scutator, inquiens quæstionem fuisse

fuisse tantum de Codicibus; certe aliam probationem non audet prodere.

Q. ergo 2dò An his ritè perpensis stare potue- 408
rit legitima forma judicii? Mihi videtur, quòd
non, & quidem 1. Hoc judicium fuitne pri-
vatum, vel publicum? Privatò nil probatur:
possumus enim centena privata opponere.
Publicum autem esse non potuit. Nam ex
3. q. 9. per totum, in publico judicio non est proce-
dendum reo absente: sed reus Joannes Gersen, seu
ejus personam sustinens Gersenista fuit absens,
quin etiam totius rei gerendæ nescius: ergo
judicium non fuit publicum. 2. Ex c. pru-
dentiam 21. de off. deleg. c. extra. 5. Dist. 64. ju-
diciū debet esse integrum: atqui illud tale
non erat: ergo &c. M. est certa ex cit. textu
sic loquente: *judicium integrum est, quod pluri-
morum sententiis confirmatur*: min. patet; nesci-
mus enim, & ipse C. Scutator nescit, an unus,
duo, tres, plures vel pauciores interfuerint
prætenlo judicio viri, quorum non tantum
dotes, sed etiam ipsa nomina nescimus.

Atque hîc 3tiò velim valde notari c. 1. 4. q. 4. 409
c. nullus ead. c. forus 10. de V. S. ubi clarè defini-
tur in omni judicio debere esse quatuor personas di-
stinctas; Judicem, Accusatorem, Defensorem,
& Testem. Scimus Gersenem nostrum à com-
pluribus Kempistis accusari reum annihilatio-
nis: at quis ipsum contra hoc attentatum Me-
diolani defendit? Quis rei gestæ testis adstetit?

quis testari potest de *duplica*, *triplica* &c. & earum robore? Dein si *c. 1. de caus. poss. & propr.* verum est *contra inauditam partem nihil potest in iudicio definiri.* Quis Gersenenfium in hoc iudicio auditus fuit? Si facta foret legitima citatio, Em. Protector Ordinis nostri haud dubiè Mediolanum misisset Critices peritos causam Gersenis in confesso dicturos. Porro juxta *c. 4. q. 4.* nunquid in omni iudicio iudex debet uti *aquitate, testis veritate, accusatores intentione ad amplificandam causam, defensores extenuatione ad minuendam causam?* At aliquid simile Mediolani factum esse planè ignoramus. Facta autem, ut ex *c. cum in jure ex off. deleg. c. cum Joannes de fid. instr.* discimus, non præsumuntur, nisi probentur. Ex quo Areopago probationes repetere debemus?

- 410 Q. igitur 3tiò an rebûs sic stantibus Mediolani contra Gersenem procedi potuerit? Certè obstat *c. Primò 2. q. 1.* in quo hæc verba expendo: *Ante verum & iustum iudicium nemo condemnandus est.* At verumne iudicium dices, cui pleraque veri iudicii requisita desunt? Referatur id iudicium an. 1726. celebratum, quibus ex argumentis novis enata est tanta fiducia causæ? cur illa f. 67. non referuntur? Cur Kempistæ antea tam refugientes iudicii, ut eos terroribus *c. Christianis in fin. 11. q. 1.* agi putes, qui iudicium refugit, de iustitia diffidit; nunc sponte confluunt in curiam critices, neque citati à
parte

parte Gersenenſi, nec eandem citantes? Si contra Gerſenem procedere voluere, cur *c. ſine culpa de R. 7. in 6.* quo decernitur, *ſine culpa non eſſe aliquem puniendum*, immemores culpam non produnt?

Q 4tò. an edita ſit formula latæ ſententiæ? 411
an juxta *c. licet de Simon.* ſit conſormis libello? an ab ea non ſit appellatum? omnia hæc ſollicitè nobis abſconduntur, ut meritò quis ſuſpicari poſſit, an in hoc acephalo concilio non ſit in *c. cùm venerabilis 6. §. licet autem de except. c. ſuper eo 2. de crim. falſi peccatum*, ubi nullitas ſententiæ declaratur, *ſi ex falſis instrumentis ſit judicatum*; atqui falſum instrumentum eſt codex an 1441. à Thoma K. deſcriptus, & antiquior exhiberi non poteſt; vel ſi fuit exhibitus antiquior, cur non nominatur, fortè Gerſeniſtis nil mediocre præjudicium allaturus? Miramur autem valde fol. cit. dici. [Duo vel tria manuſcripta, quæ nomen Gerſenis referunt, intelligunt Gerſonem Cancellarium, ut pariter oſtenſum eſt.]

A quo, quibus argumentis, quando oſten- 412
ſum eſt hoc mirabile ſyntagma? Non poſſumus credere nudæ rudique aſſertioni; timemus *c. 19. Eccli. qui credit citò, levis corde eſt.* Si verò Scutator cap. hoc penſi non habet, ut fidem tribuat ruditer aſſerentibus, aſſerimus non duo vel tria ſed multa manuſcripta, quæ

nomen Gersonis referunt, intelligunt Gersensem Abb. Vercell. Ord. S. B. ut pariter ostensum est.] Si ipse huic asserto fidem habuerit, ibimus in ipsius assertum manibus pedibusque: si autem ipse noluerit, nos quoque nolemus. Nec id nobis vitio, sed constantiae vertet, utpote quæ soli veritati cedere solet. Ostendat assertionem suam esse veram; interim nitemur c. vos autem 30. 16. q. 1. quo docemur constantiam in proposito bono servandam esse.

413

*Est autem propositum maximè bonum constanter tueri thesin, extitisse aliquando hominem qui vocatus fuerit Joannes Gersen, & fuerit Abbas ad S. Stephanum Vercellis, & natus de Canabaco, circa initium sæculi 13. Sed inquis? Hanc Thesin Scutator omnem oblitteratam esse cupit? quæro, quibus argumentis oblitterabit? Jam ex novissimis 1726. detectis documentis convincitur esse apertam fabulam, cum in tota Europa nec locus extet, qui vocetur Canabacum, nec in catalogo religiosorum Abbatia ad S. Stephanum circa initium sæculi 13. ullus reperiatur Joannes. Heus, quid mysterii latet in generica hac relatione? cur ille hæc documenta non citat, si referre nolit? fuerene in concilio Mediolan. examinata & approbata? Nihil minùs: quâ ergo fronte Scutator Ven. Gersensem audeat appellare apertam fabulam? Nescitur alia causa, quàm exceptio recenter à c. 1. dist. 4. prætenfa, quò dicitur: audacia humana legi-
bùs*

būs coërcetur: hac ille se lege (velut est audax hoc opificum genus) exemptum esse putat.

Hæc tamen audacia sibi non semper constat. In *Informatione* sua prævidens tela ex Codice *Joannis Canabaci* nomen præferente audaciter interpretatur eo *Joannis Canabaci* nomine non *Auctorem*, sed tantum *possessorem* intelligendum esse. Concedamus interim hoc decretorium effatum: At si dabilis est (apertè contra *apertam fabulam* loquamur) *Joannes de Canabaco Libri possessor*, cur dabilis non sit *Joannes de Canabaco Libri auctor*? Et si *Joannes de Canabaco* est verus possessor libri, quo jure novarum poëtriarum negatur *Canabacum* verum esse locum, qui in *tota Europa* non extet? Invenirétne fidem fabulator extra *Milesiam*, qui crepantibus buccis dilaudaret, *Scutum Pollingani* artificis, in *apertas* autem *fabulas* referret *Pollingam*, eamque tam parum in rerum natura existere diceret, ac patriam *Tragelaphi* in *malesano* insanientis *Entelli* cerebro nati?

§. LXII.

Eandem periochen multa confirmant.

DEin quâ fide refert nullum Joannem reperiri in catalogo S. Stephani sæc. 13. 415
viven-

Viventem? viditne, velut vidit Modena suis-
met oculis legens *Joannem*? aut assessores Me-
diolanen. Modenam cæcum, vel perfidum
declarârunt in fidei suæ argumentum *prisca*
chartophilacia confidenter allegantem? Nihil
horum adstruere Scutator audet: ergo neque
Canabacum, neque *Joannes de Canabaco* Milesia
fabula est, sed verissimæ historiæ laudem
promeretur.

Et ille si cum fundamento utrumque ad-
struere auderet, & ipsius concilii suffragiô;
mirissimum sanè dixerim Gersenenis Histo-
riæ paradigma, quòd illi nemo Gersenista-
rum interesse vel voluerit, vel dignatus sit,
præsertim, si prævidere potuerunt, fore, ut
per suam absentiam Canabacum unà cum
Joanne Gersene de Canabaco tot jam annis
& calamis haud infeliciter defensum inter de-
liramenta referatur. Est enim Mediolanum
Urbium in Italia celeberrima simul & fre-
quentissima, neque Gersenistis in rem suam
oculatissimis vacua. Quæso, cur nemo ho-
rum virorum sui Gersenis & veritatis aman-
tissimorum concilio interfuit? Diffiderunt
suorum paucitati? at à Casino, è Cava, &
ex ipsa Roma præsidiarios pugiles, quovis
votô plures & expertissimos evocare pote-
rant. Aut destituebantur argumentis rem
Kempen. fatigaturis? at amplissimam argu-
mentorum panopliam habere poterant ex Li-
bro,

bro, cui titulus : Giovanni Gersen Abbate dell' Ordine di S. Benedetto sostenuto Autore de Libri dell' Imitazione di Giesu Cristo contro il sentimento dell Autore della dissertazione premessa alla nuova Italiana Traduzione de' medesimi Libri publicata in Lucca L'anno 1723. &c.] Aut non satis sibi sua suorumque auctoritate niti videbantur ? at hanc in ipso purpuratorum Patrum Collegio abundanter inveniebant, & grandi honoris auctuario poterant repræsentare personam Em. Card. Prorectoris nostri rei Gersenicæ perquam studiosi, eamque contra quosvis assultus protegentis.

Quid igitur causæ fuit datum huic absentia, 416 quam tot hi, aliique, quos taceo, tituli videbantur reprobare ? Certum est igitur urgentissimas latere rationes, quæ inter tot invitamenta præstandæ præsentia potuerint viris sapientissimis absentiam, quasi nihil rerum suarum scirent, persuadere. Mihi videtur totius rei arcanum latere in *c. neminem* 3. q. 6. & in *c. experientia*, & seq. 11. q. 1. in quibus expressè caveretur, ut actor sequatur forum Rei : Reum annihilationis Gersenem clamitant Kempistæ : ac ideo in foro Gersenistarum ille conveniendus, & libellus juxta *c. litteræ* 3. de dilat. conficiendus, qui declararet omne verbum dubium, & ex præcepto *c. 1. de lib. oblat.*

lat. c. inducia 4. §. offeratur 3. q. 3. adversariis Gersenicis dandus erat.

417 Quare Gersenenſes neque citati neque conventi noluerunt uti favore *c. ſiquis §. exceptio 3. q. 6.* quò dicitur *exceptio fori dilatoria*, adeòque initio litis debet opponi, & probari; maluerunt igitur rem totam diſſimulare, ac minimum quid contra juris judiciique leges attentare, ne præcoci conſiliò cauſæ ſuæ diffidere viderentur, conſultius rati legitimam citationem in foro competenti expectare, quàm in *Clem. c. dudum 2. in princ. de ſepult.* vel parum delinquere. Id enim præcipit, ut *diſſidiorum vepres radicitus præcidantur*. Sed an non novos vepres Gersenistæ plantâſſent, ſi ſe in Mediolan. Kempistarum conſeſſum intruſiſſent? Hunc enim illi non ampliùs concilium publicum, ſed tantùm colloquium vocâſſent Gersenistis ſe immiſcere audentibus dicturi. Quis vos huc metus vel diffidentia cauſæ adduxit? Noſtra interlocutio eſt tantùm præludium iudicii iſtituendi: hujus ſi tempus advenerit aptum, *c. vocatio 5. q. 2.* ad unguem obſervabimus, ex quo pridem debuiſtis didiciſſe, *citationem debere fieri in ſcriptis*: ubi verò & quam habetis legitimæ citationis ſcripturam?

418 Gersenenſes igitur in Italia Mediolaniquæ duplici clypeò tutiores, quàm Scutator ſuò Scutò, ſapienter, nil agendò, ſuam cauſam egerunt. En clypeum firmum ex leg. quod

nostrum ff. de R. 3. dicente: quod nostrum est, sine facto nostro alterius fieri non potest: Atqui liber Imit. est noster, & ad Historiam Ordinis nostri spectat: quidquid igitur moliantur in suo conciliabulo Kempistæ Mediolani, nihil facient sine facto nostro. En clypeum firmiorem ex leg. fin. in fine C. de his, quibus ut ind. in qua nihil actum dicitur, quoties aliquid superest agendum: agant ergo, quidquid voluerint & valuerint hi Mediolanenses Kempistæ; supererit aliquid grandis momenti agendum, si fuerint Gersenistæ legitimè citati. Vis etiam clypeum firmissimum? En habe grandius artis opus ex c. siquis 3. q. 6. in quo sic legimus: in suo tantum foro debet audiri accusatus: at quis Kempistarum evincet tantum Mediolani Gersenistis esse forum? Magis iste clypeus firmatur c. irritam cum seqq. 4. q. 6. luculenter in rem nostram declarante, non licere coram extraneis & alienis iudicibus causam suam agere, relictis propriis.

Si reponat Scutator negandò illos Medio- 419
lani Iudices fuisse extraneos, vel alienos; quæro, utrùm fuerint meri Canonici Reg. vel ab ipsis conducti? Si primum, attendat c. 1. de Except. ubi clarè: testes debent suspitione carere; nec etiam ad bonum addendum videtur. Attendat c. 1. 3. q. 5. & c. si testes. 6. Lege 4. q. 2. in quibus à testimonio expressè repelluntur consanguinei, agnati, cognati, fratres &c. atqui
Cano-

Canonici Reg. Thomæ K. plusquàm agnati sunt, & aliqui ad gestorum seriem, etiam Gersenis annihilationem exemplò Scutatoris nimium addentes, cient *suspicionem*, an non potius affectu honoris, quàm veritatis agantur. Sed absolvamus ipsos omni *suspicionem*, & tantum quæramus, quid contra Gersenenenses testati sint, an nova, vel vetera? Si hæc, refutata sunt: si illa, cur non propalantur?

420 Quæro dein, an ad dicendum testimoniū etiam admissi sint viri à Canonicis Reg. distincti, iique corrupti aurò, vel invitati studiò veritatis? Absit primum vel eminus suspicari. Sciverint enim *c. sicut nobis de Testib.* in quo mandatur *testium corruptione probatâ revocandam esse sententiam*. Vis igitur tota devolvitur ad secundum, & repetito erotema meum: Hi studiò veritatis invitati testabantur-ne de novis, vel veteribus, argumentis? si de his, repetere licebit datum responsum: refutata sunt. Si autem nova, prægnantia, omni exceptione majora, paucis, sufficientia ad ferendam pro Thoma K. contra Gersensem sententiam; cur Scutator pro tanto beneficio studiosè vult ingratus videri, illa, velut publicum abhorrerent, abscondendò? Profectò illos apud arbitros, qui eos non nòrunt, suspectos reddit, quasi *c. Testes §. simul 3. q. 9.* peccassent: *Testes super uno facto in loco & tempore discrepantes repelluntur.*

Quid

Quid igitur hi quoque testes, more aliorum Kempistarum in varia bivia abeuntes convenire non potuerint in sensum ad ferendam sententiam requisitum? Certè de consensu nihil nobis constare volunt ipsi Kempistæ. Hi namque feruntur tantum in concilium, non in consensum convenisse. Porro velut nescitur constitui concilii dies, ita numerus dierum; minùs scitur, quid primo, quid secundo, quid tertio die gestum sit. Aut fortè tota rei molitio fuit uno die penitus absoluta, tanti non habita, cui plurium dierum labor impenderetur? Dubites etiam, an codices fuerint exhibiti, & quales isti; num etiam Gersenenenses, & aliquis Kempensium annò 1441. antiquior? Taceamus innumera similium nominum alia, ex quibus identidem nova dubia nascuntur.

§. LXII.

In concilio Mediolanen. sententia
Kempistis profutura ferri non
valebat.

PAtet quidem hæc thesis ex hætenus dictis; attamen *l. properandum C. de iudicio*, in qua *boni Judicis interesse* dicitur, lites dirimere; jubet me hîc paulisper subsistere: fuerit enim hujus concilii *Judex* non tantum *bonus*, sed & *opti-*

optimus : at quam litem , aut (ut modico contenti fimus) *cujus litis minimam partem diremit ? imò quam dirimere potuit ?* Nam , ut in *c. ult. 30. q. 5. & c. summopere* , nec non & in *c. grave & seqq. 11. q. 3.* habetur , *sententia non est ferenda ante plenam negotii discussionem , & præsentibus partibus* : atqui neminem partium Gerseniensium præsentem fuisse , liquet ex dictis. Et si demus illos fuisse præsentes ; nihil tamen evinci potuit obstante *c. non potest 3. de sent. & re jad.* in quo præcipitur : *sententia , dum fertur , Judices debent adesse concordēs.* Verba autem ut scimus ex *l. nomen filiarum 164. §. habere ff. de verb. signif* semper sunt intelligenda cum effectu , ac uti discimus ex *c. debent 11. q. 2.* hoc verbum debet importat necessitatem.

- 423 Si verò Judices (uti *c. hoc ipsum in fin. 33. q. 2.* docet) *sunt discordes , illius magis teneatur sententia , cujus antiquior auctoritas est.* Quis autem nescit in Gersene omnia antiquiora esse , atque diu ante Mediolanensem , latam pro ipso sententiam ? aut potius dixero sententias illam confirmantes ? Si Critici Mediolanen. in Kemp. *sententia moralem certitudinem* , quam tamen Scutator ubique *venalem* exponit , reperissent ; certò illam in formula sententiæ debuissent exprimere. Nam ut ex *c. grave 74. 11. q. 3.* compertum habemus : *grave est , ut in re dubia feratur sententia certa.* Noster autem Scutator nil scrupulo sibi sumit , etsi nulla
- la

la efficaci ratione motus Gerseni ipsam existentiam abroget, & nobilem partum adjudicet Thomæ Kempensi. Prudentiores, opinor, fuere Mediolanenses Critici.

Nôrant enim *c. Deus 20. 2. q. 1.* in quo cavetur, *sententiam non esse precipitanter ferendam*: quis autem neget illam precipitanter fuisse latam; si contra *c. in primis §. quod autem protrusa fuisset?* in quo expressè habemus: *sententia non est ferenda ante plenam negotii discussionem.* Prodeat jam Kempistarum quispiam, doceatque Gersenenfes, quæ vel pars negotii, ne dicam, totum negotium discussum fuerit: cum tamen ex *c. eorum 76. 11. q. 3.* (ut scis) *sententia non debeat præcedere examen*, & ex *c. cum causam 37. de Testib.* necessariò examinare debeat *Judex testes diligenter & prudenter de singulis circumstantiis, videlicet de causis, personis, loco, tempore, visu, auditu, scientia, famâ &c.* Porro ex *c. Venerabili 52. eod.* in omni foro examinandi sunt testes singillatim & secretò, aliàs non valent.

Jam verò ad hanc formulam juris examinandi de singulis circumstantiis Gersenis, & Thomæ testari poterant, ut huic Libellum Imit., assertum irent? An movebantur causis? At Thomas K. non assequitur stylum & spiritum (ut ostensum est) in Libello Imit. relucemtem; an personis? at Author Libelli suis dictis ætatem Thomæ K. longè anteriorem præsignat; an loco? at Libellus idiotissimis Italicis & Ger-

manicis scater à Thoma Belga prorsus alienis, Gersenii autem consuetis; an tempore? at de ævo Thomæo nihil eorum dici potest encomiorum, quæ de Gersenico fundere pleno solent ore passim Authores; an *visu*? at nullibi post tot bibliothecarum fatigationes videri potest codex annô 1441. antiquior, cum tamen pridem ante hunc annum Liber Imit. fuerit in usu & delitiis proborum hominum; an *auditu*? at Thomas K. adhuc vivens non audiebat Auctor Libelli, sed Gerson, & alii, nec audire cœpit antea, donec codex an. 1441. scriptus viris nimium credulis incepit imponere, habitus à Sommalio autographon, cum eçtypon tantum haberi debuisset; an *scientia*? at nulla scitur ratio Kempistarum, quæ (velut ex dictis patet) non in obsequium Gersenensium venire gaudet; an *samâ*? at ipsi 70. testes, qui dicuntur Thomæ K. Synchroni, nihil certi testari queunt, sed rem magis involvunt: verbô vel citatores sunt, vel codice anni 1441. decepti cum P. Sommalio, vel quia Libellum inter Opuscula Thomæa post mortem Thomæ K. invenerunt.

426

Quare Libellus de Imit. fortem subiit simillimam, quam subierunt *Exercitia Spiritualia*, *Enchiridion Monachorum*, *Vita boni Monachi*, *Speculum Monachorum*, & quædam virtutum *Exercitia contra vitia*; quibus D. Florentius diu ante virilem Thomæ K. ætatem utebatur, quos-

quósque libros ipsi Thomæ K. aliisque suis discipulis suadebat. Id ipse Thomas in c. 24. Vit. Florentii his ipsis verbis refert [Habebat apud se simplices & morales libros, & præcipuè speculum Monachorum, & quædam virtutum exercitia contra vitia, quibus se suosque commilitones in Christi militia docuit contra diabolica tentamenta triumphare.] Attamen quædam ex his Opusculis adscribuntur Thomæ K. ceu legitimo Authori. Error semel tam splendide natus, præsertim Thomâ inclarescente doctrinæ virtutisque nominibus, ac utraque Magistrum suum D. Florentium referente!

Error enim, cui non resistitur, facile crescit, ut 427 colligitur ex c. error c. consentire D. 83. Et quid (convenit inter Authores vitiô Amanuensii in Belgio Libris de Imit. non fuisse certum nomen, aliis hoc, aliis aliud imponentibus) si D. Florentius nomine *Speculi Monachorum* intelligat Libros de Imit. Christi? Sententiam non præcipito, sed recipio in me onus c. sicut 39. de sent. excom. ubi affirmanti incumbit probatio. Et probo. Tale *speculum Monachorum* afferendum est, quod aliis *speculis Monachorum* præferri mereatur: atqui aliud à Libris Imit. diversum afferri nequit; ergo hi intelligendi sunt. M. patet ex particula Florentii præcipuè. min. prob. *Speculum Monach.* nostri Em. Bernardi Card. & Abb. Cassin. etsi sit aureum Opus;

Opus ; est tamen D. Florentiô postèrius, & merissimum interpretamentum Regulæ Benedictinæ, cujus tam laboriosa explicatio, nescias, an D. Florentio conducere potuerit ad instituendam *vitam communem*, cujus ipse auctor à Molano appellatur. *Speculum* S. Bonaventuræ adscribi solitum foret quidem D. Florentiô vetustius, at id breviculum, satque jejunum quis præferat cæteris Ascetis? certè non Florentius, magnus ut rerum sacrarum ita & librorum æstimator.

- 428 Jam verò, si Seraphicus Doctor suo *Speculo* non potest D. Florentio satisfacere; quomodo satisfaciet alius inferioris ordinis auctor, qualecunque demum *Speculum Monachis* procudisse dicatur? Atque si illud tanti à D. Florentio æstimatum, cunctisque discipulis ceu formula vitæ datum distinguitur à Libris de Imit. Christi; cur id nemo discipulorum nominat? cur nemo Windesimensium edidit? cur ipse Thomas Kemp. satis habere voluit solo nomine expressisse, cum tamen ex fundatoris institutione pro Regula servire deberet universis Windesimensibus, ac in eorum manibus non minùs, ac in cujusdam Benedictini Regula S. Benedicti, versari? Nescio num hæc oblivio tam chari Opusculi apud posteros non nisi solo nomine noti possit omni culpâ inter Windesimenses absolvi: si autem Scutator absolvere velit dicendô hoc *Speculum*
Mona-

Monachorum ore Florentii toties commendatum non esse diversum ab *Enchiridio Monachorum*, quod inter Opuscula K. habetur; sic argumentamur.

Enchiridion Monachorum non est opus Thomæ Kempensis: ergo nec Libellus Imit. Christi. Ans. prob. D. Florentius mortuus est annò 1400. sed Thomas K. ante id tempus non poterat componere; ergo. M. est ex cap. 28. vit. min. patet ex antiperystasi vitæ Thomææ. Conseq. prob. Tota ratio, cur Libellus de Imit. tribuatur Thomæ K. sumitur ex una alterave peristasi e. g. quòd ille post ejus mortem propriâ manu descriptus, & inter certa Opuscula Thomææ repertus sit: sed hæc ratio non sufficit; ergò &c. M. est Sommalii, & siqua alia, velut stylus &c. affertur, à Gerseniis pridem elisa fuit. prob. min. Etsi *Enchiridion Monachorum* repertum sit inter Opuscula Thomæa, & aliquam videatur habere conformitatem styli cum Libello de Imit. Thomas tamen illius non est Auctor, ut paret ex præmissis; ergo neque Libelli de Imit. Christi, etsi &c. Vel detur disparitas, sed non repetatur à citatoribus aut typographis, sensûve vulgi. Jam ad priora redeamus.

Similia implicantia supra graves rationes permulta paradigmata Gersenenses afferre possunt: fuitque vel una Mediolani discussa? Nulla: quin nec illi auditi sunt. Cum igitur om-

nia videantur contra *c. 1. de caus. poss. & propriet. gesta*; nihil gestum dici debet. Id enim clare sic sonat: *Sententia non debet proferri partibus inauditis.* Dein ex doctrina *c. sicut 16. de sent. & re jud.* ubique recepta, *sententia debet omnia exprimere, quæ movent Judicem*: ubi horum vel unicum rei gestæ momentum emendicabimus? Ipse Scutator nescit.

431 Si namque suis verbis conciliare fidem criticam posset, memor *c. statutis & seq. 2. q. 1.* (quod dicitur: *Sententia, quæ sine scripto dicta fuit, ne nomen quidem sententiæ habere mereatur*) formulam sententiæ suo scuto aureis litteris suâ nostrique causâ inscripsisset: Suâ quidem, ne Scutum novo robore destitueret; nostra verò, ut omnem appellationi viam præstrueret, aut suo cum detrimento Gersenistis aniam dare videretur in *c. qui 90. 11. q. 3.* delinquendi, quod præcipitur: *justæ sententiæ debet quis parere, ne ex superbia ligetur, qui ante innocens erat.*

432 Quare mihi (quamquam in recensendo hoc judicio fuerim prolixior seu liberior) confidenter polliceri possum, fore, ut nemo virorum, qui eidem interfuere, liberiori prolixitati, non nisi amore veritatis assumptæ, succenseat. Siqua culpa commissa foret, tota C. Scutatoris erit, qui narratiunculâ suâ longè ampliorē materiam suggererat, ac amplecti volebam. Itaque sub Scuto *Clem. Pastoralis 2. §. ut igitur me meaque dicta recondo omnium illorum veniâ*

niâ dicens : *Sententia carens effectu juris caret auctoritate, & nomine rei judicata.* Si namque demus sententiam fuisse latam, quem habeat effectum juris apud Gersenenſes, qui ipsam causam, seu concilium penitus, insuper & annum, ignorant? Scimus *c. si quis 31. 23. q. 4.* quô niti-mur, inquiens: Gravari non debent litigantes *ex alieno facto* C. Scutatoris, qui nescio, qua causâ hoc judicium Mediol. tam jejune curatim enarrat, ut narrationi, quacunque sui parte inspectæ alia, utut vellemus, responsa reponere non possimus: quæ proin ipsi soli data & dicata sint.

Sicui verò illorum, qui concilio affuere, placuerit pleniorẽ rei gestæ seriem seu scripto seu typo perscribere; *c. visis 16. q. 2.* ad unguem servabimus, omnem reverentiam exhibitori tam ratione dignitatis, quàm superioris potestatis debitam, addituri etiam publicam gratitudinis contestationem, si ex gratiosis manibus argumenta receperimus, quæ veritatem magis illustratura sint, etsi causæ Gersenensi videantur minùs amica. Charus est enim nobis Gersen, semper charior veritas; illius causam non nisi usque ad aras comitabimur; istius usque ad mortem: si hanc non ampliùs poterimus innocuô gradu sequi, illam ocyùs deferemus.

433

§. LXIV.

Epilogus.

434 **D** Et igitur T. O. Deus pacis Auctor, quæ ex
c. Novit. §. licet autem de judic. est vincu-
 lum charitatis, ut huic se controversiæ nemo,
 nisi pacis charitatisque studiô tractus immis-
 ceat. *Inexpiabilis enim & gravis (ut c. neque dist.*
90. S. Cyprianus docet) culpa discordiæ nec pas-
sione, minùs importunô scribendi labore, pur-
gatur.

Sicui verò *infelicium aut pessimorum* scripto-
 rum catalogum ex Gerseniſtis etiam deinceps
 contexere nullus rubor erit; cogitet nobis
 præ oculis semper fore *c. non est nostrum 23. q. 5.*
quô docemur injuriam propriam patienter esse su-
stinendam: à cœptis tamen sacræ criticæ debitis
non desistere, sed fortiùs illis insistere perge-
mus c. Magna 7. de vot. & vot. redempt. hortan-
te: utiliùs scandalum nasci permittitur, quàm veri-
tas relinquatur. Si autem nobis quoque *infeli-*
cium aut pessimorum Auctorum syllabus con-
 struendus erit; in illum nullum innocentem
 Religiosum referemus, sed in *c. si adversus II.*
de hæret. confixos, seu Advocatos hæreticorum,
& Notarios pro hæreticis publica instrumenta facien-
tes vel scripta, utpote infames, & ab illo officio su-
spectos. Verum autem amantibus veritatem
 nullo

nullo alio, ac aureo sanè *c. error 3. Dist. 83. con-*
filiò instillare pergemus: veritas, dum non de-
senditur, opprimitur, quam velut juxta c. ult. de
Offic. Archid. semper apud illos inquiremus, de qui-
bus verisimile est, quòd eam debeant scire; ita om-
 nis nostræ inquisitionis causa erit T. O M,
 DEUS, ultimus omnium rerum

F I N I S.

TA-

TABELLA CHRONOLOGICA

Numeri sunt Marginales.

I	2	74	S. Bonaventura moritur 104.
	3	30	Ven. Joannes Gersen ab hoc anno ad an. 1345. regit Vercellis ad S. Stephani 104.
		33	Libellus de Imit. jam versatus in manibus 104.
		71	Codex Aronen. Gersenem undique loquens jam scriptus erat 104.
		79	Thomas Kemp, nascitur 104. Libellus de Imit. Christi adscribitur S. Bernardo 104.
		84	Gerardus Groot moritur.
		99	Libellus de Imit. jam erat in usu fidelium 104.
	4	41	Ante hunc annum inveniuntur duo M. S. codices, proin Thomæ autographo antiquiores, n. 15.

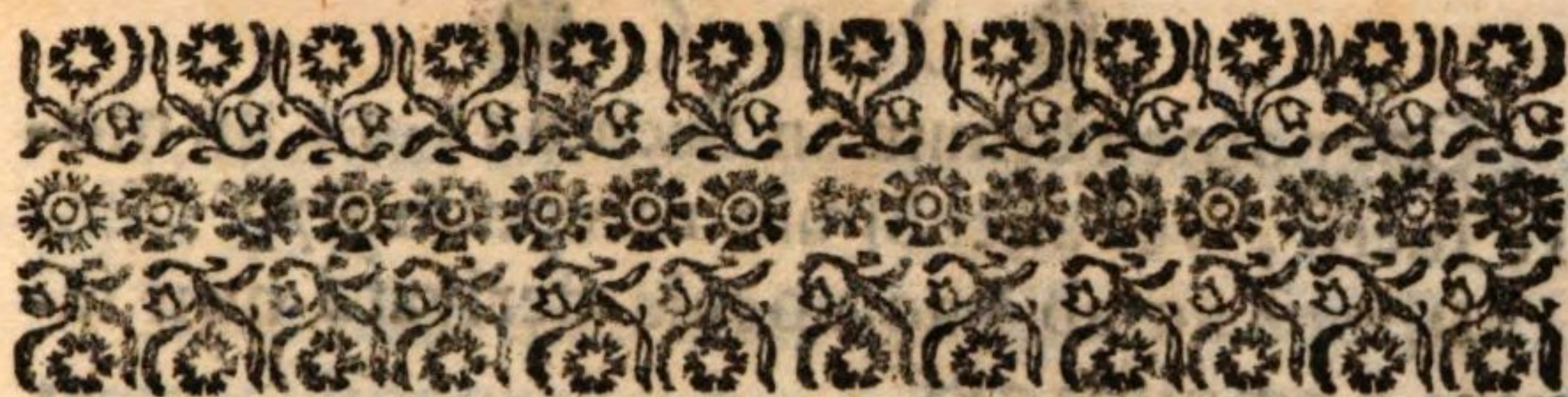
Ante

I	4	41	Ante hunc annum scriptus co- dex Kempen. nequit produci 348.
	6		Opera Kempensia primùm hoc anno eduntur 191.
		4	Hispani Libellum Imit. adjudi- cant Joan. Gerseni 31.
		16	Thomas Kempen. nec ante, neque post hunc annum fuit in quieta possessione n. 7. in cas- sum id evincere contenden- tibus Kempistis 8. & 9.
		42	Probarur efficaciter in Critica sacra nihil proficere 14.
		52	Parlamentum Parisien. nihil con- tra causam Gersenenfium sta- tuisse probatur 9.
		71	Codices Gersenici declarantur integri & puri 9. 10.
		81	Canonici Reg. dicuntur suos codices exhibuisse 10.
			Noster Gaspar Herstraten fit Episcopus Suerinen. 182.
		87	Joannes Mabillon tres M. S. Co- dices in Criticorum judiciò Parisiis exhibet 11.
7		8	Richardus Simon edit suam Bi- bliothecam Criticam 11.
		17	Edmundus Martene suum iter Germanicum 15.

1	7	24	Libellus de Imit. Christi nomine Gersenis editur Augustæ; Edmundus Martene prælo committit alterum iter in Germaniam 15.
			Virginus Valsechius edit Gersensem vindicatum 33.
			Ven. Jo. Gersen de Imit. imprimitur Augustæ in versus & Concordantias distributus 34.
			Causa Gersenen, Romæ propugnatur 404.
	25		Synodus Romana nihil suffragatur Thomæ Kempen. 39.
			Libellus de Imit. Christi Augustæ nomine Gersenis editus improbat ab aliquo Canonico Reg. n. 1.
	26		Philippus Cerfius tuetur causam Gersenis 345.
			Vincentius Thullerius latinè pro Gersene vulgatur 36.
			Trivoltenses nihil pro Thoma Kempen. evincunt. 51.
			Concilium Mediolan. celebratur nullo Kempistarum fructu 405.
	28		C. D. Eusebius Amort edit suum Scutum Kempen. 34. sine legitima approbatione 332.
- IN-

INDICULUS RERUM.

Argumenta Kempistarum insigniter militante
Gersenistis 270. 284.

Auctor Scuti Kempen. cur dicatur Scuta-
tor 372.

Bernardus Pezius vindicatur 285. 294. ad
308.

Bibliopolæ nihil possunt testari in re critica
232. 233.

Canabacum quis locus 68. num inventus
ex verò dici possit 81.

Causa Gersenenensis est justa, pia, & necessaria
334. nihil spectat ad Canonicos Regulares
329.

Cella est insigne Benedictinum 181.

Citatio seu permissa seu omissa nihil profi-
cit Kempistis 141.

Codices antiquissimi obnuntiant Kempistis
117.

Codices Libri de Imit. jam ætate Thomæ
Kemp. erant defectuosi 120. variati 126. illi
§. 3. ad n. 44. nihil 225. probant pro Tho-
mâ Kempen. sed eum potius impugnant 222.
228.

Cog-

Cognomen binum an sæculo 13. 14. in more fuerit, vel alicubi usu receptum 87.

Devotio ac ab hac vocula derivata non favent Kempistis 385.

Differentia ingens inter Opuscula Thomæ Kemp. & Libellum de Imit. demonstrat, illum hujus nequaquam fuisse Auctorem 191. 214.

Editiones nomine Kempensi curatæ non suffragantur Kempistis 271. 272.

Enchiridion non est Opusculum Thomæ Kemp. 429.

Franciscus ab Euleria egregius Gersenista 100.

Gersonistæ militant omnes Gersenistis 118.

Informatio Kemp. casto studio plena dicitur n. 1.

Initium & finis capitum in Libello de Imit. obnuntiant Thomæ Kempisio. 379.

Joannes Gersen natus Canabaci 67. ad 87. coævus S. Francisco & Dominico 95. Abbas S. Stephani Vercellis ad initium sæculi 13. n. 96. circa an. 1220. n. 97. est auctor genuinus Libelli de Imit. Christi 4. magnum Ord. Benedictini ornamentum 48. laudatur ab Ascetis 13. & 14. sæculi 106. an & quo fundamento possit dici Germanus 78. fueritve magister S. Antonii 59. ad 67. ac gaudeat duobus cognomen- tis 87. ad 95. ejus existentia efficaciter demonstratur 51.

Judicium Mediolanen. nihil confert Kempistis 405.

Kempistæ nunquam in quieta possessione semper impugnabantur n. 6. compelluntur ad impossibilia 153. suismet se rationibus everunt 112. ad 135. non possunt in unam chronologiam convenire 368.

Libellus de Imit. Chr. non est ad initium sæculi 15. scriptum n. 103. ante initium sæculi 15. & ante Thomam K. extitit 104. 113. differt plurimum à Thomæ K. Opusculis 257. an jam D. Florentio nomine Speculi Monachorum fuerit notus 427. jam ævo Thomæ K. describitur n. 5.

Notæ characteristicæ D. Scutatoris rejiciuntur auctoritate & ratione 191. 192. ad 201. probant nimium 263. nihil 272.

Ordines Religiosi multum testantur pro Ven. Gersene 167. ad 177.

P. Henricus Sommalius decipitur exemplari annô 1441. à Thomâ K. descripto n. 354. nequit approbare Scutum Kemp. 361.

Possessio à Kempistis prætensa refellitur, & in lucrum Gersenistarum adducitur 308. ad 332.

Præscriptio nullum habet locum in re Kempen. 31. revertit in sententiam Kempen- sium 204. rejicitur à Gersenistis 313. ad 332.

San-Maurenſes excuſantur 242. 243.

Scutum Kempen, nullo fundamentò dicitur impenetrabile 2. non est approbatum 338. ad 372.

Sententia Kempistarum nulla morali certitudine firmari potest 259. &c. impugnatur vehementer 260. & à multis 261.

Similitudo styli Thomæi cum stylo Libelli de Imit. est rota ex imitatione 401.

Stylus Libelli de Imit. Chr. non suffragatur Thomæ Kempen. 40. arguit alium auctorem à Thoma Kempen. prorsus diversum 248. & 264. ad 271.

Stylus diversus non statim arguit diversum auctorem 161. undiq; obnuntiat Kempistis 375.

Synchroni Thomæ Kempen. nihil proficiunt Kempistis 115.

Testimonium 70. testium nil pro Kempistis 188.

Thomas Kempen. est tantum descriptor Libelli de Imit. Chr. 417. ad 31. vult esse tantum descriptor Libelli de Imit. 117. ipse semet nescivit, quis sit auctor Libelli 118. à nemine suorum habebatur pro legitimo auctore Libelli 150. 151. luculenter prodit, se Libelli non esse auctorem 234. 235. usui autem Libelli multum insuescit 245. in certis suis Opusculis clarè demonstrat se eorum esse auctorem 254. auctor verò Libelli de Imit. esse detrectat 259. itaque meritò excluditur
omni

omni jure ad Libellum Imit. 329. pro suo recepto more præfari solet 378. non solet inquirere in genuinos librorum parentes 390.

Trivoltienſes Gerſeniſtis accenſeri poſſunt
§ I.

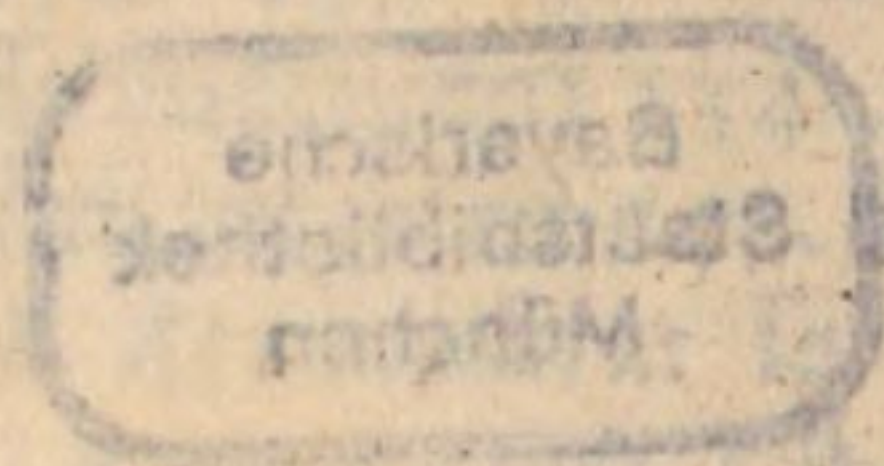
In omnibus glorificetur Deus.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

Menda	Foliô	Lineâ	fic emendanda
<i>in titulo</i>	51.	10.	<i>in cujus titulo</i>
<i>tantum</i>	61.	15.	<i>cum tantum</i>
<i>Cersen</i>	70.	23.	<i>Gersen</i>
<i>sam</i>	78.	13.	<i>tam</i>
<i>reperis</i>	96.	6.	<i>repereris</i>
<i>publicorum</i>	eod.	23.	<i>publicus</i>
<i>non</i>	105.	16.	<i>ipsum</i>
<i>ducit</i>	175.	10.	<i>duci</i>
<i>obliteram</i>	eod.	29.	<i>obliteratam</i>
<i>sententia</i>	183.	14.	<i>sententiam</i>
<i>duo</i>	195.	15.	<i>duos</i>
<i>corruentam</i>	260.	7.	<i>corruentem</i>
<i>non dum</i>	243.	8.	<i>nondum</i>
<i>simus</i>	306.	2.	<i>simus</i>

Minutiora pro tua benevolentia Lector corrige & condona.

X I. 89

X I. 89

X I. 89

Erhard, Thomas Aquinas,

Polycrates Gersensis contra scutum Kempense instructus prodiens

Augusta Vindelicorum 1729

P.lat. 1269

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10743666-1

VD18 14453401-001